

3

591766090

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

Mag. 09.3769 Mo

BORCHS KOLLEGIUMS HISTORIE 1825—1912

AF
GEORG MONDRUP

FESTSKRIFT
I ANLEDNING AF KOLLEGIETS 250 AARS JUBILÆUM

G. E. C. GADS FORLAG - KØBENHAVN
MCMXLIII

RHB

KØBENHAVNS
RÅDHUSBIBLIOTEK

Mag

09, 3769

Mo

Ex. 2

FESTSKRIFT

I ANLEDNING AF

BORCHS KOLLEGIUMS 250 AARS JUBILÆUM

Mr. Professor, Dr. phil.
Hartwig Frisch
arbejdsled fra
Georg Mondrup.
10-4-1943.

Holt & Madsen fot.

BORCHS KOLLEGIUM NOVEMBER 1942

BORCHS KOLLEGIUMS HISTORIE 1825—1912

AF

GEORG MONDRUP

EFORER OG ALUMNER PAA
BORCHS KOLLEGIUM
1916—1942

G. E. C. GADS FORLAG · KØBENHAVN

1943

9/2 1961 not. akc. C1033

" kurb. (Kirker & skoler)

Udgivet med understøttelse
fra kommunetet

*Borchs kollegiums efor,
hr. professor, dr. theol.*

JENS NØRREGAARD

h. a. rector magnificus

*tilegnes dette festskrift
med ærbødighed og højagtelse*

Holt & Madsen fot.

HJØRNE AF HAVEN MÈD LABORATORIEBYGNINGEN NOVEMBER 1942

FORORD

Den 29. Maj 1941 var det 250-Aarsdagen for Borchs Kollegiums Indvielse. Allerede i 1939 blev det besluttet at fejre Begivenheden ved Udsendelse af et Festskrift, som hermed foreligger. Dette er skrevet i direkte Fortsættelse af Hans Olriks og Johannes Pedersens Jubilæumsskrifter fra henholdsvis 1889 og 1916. Aarsagen til, at Festskriftet først foreligger nu — omtrent to Aar efter 250-Aaret — er, at Forfatteren af forskellige Aarsager — blandt andet paa Grund af civil Luftbeskyttelses-tjeneste — blev forsinket i sit Arbejde.

Da Festskriftets Udarbejdelse i sin Tid blev besluttet, var der lykkeligvis blandt Kollegiets Alumner een, cand. mag. *Georg Mondrup*, der kunde og vilde paatage sig denne Opgave. For det betydelige og uegennyttige Arbejde, som Forfatteren har nedlagt i denne Bog, bringer vi ham vor bedste Tak.

Udgivelsen af Festskriftet er muliggjort ved, at Universitetet har ydet et betydeligt Tilskud, uden hvilket Planen næppe vilde være blevet gennemført. Det er os derfor en kær Pligt at bringe Universitetet en ærbødig Tak — ikke blot paa egne, de nuværende, men ogsaa paa de forhenværende Alumners Vegne.

At gamle Alumner omfatter det Kollegium, hvor de tilbragte nogle Ungdomsaar, med virkelig Hengivenhed, saa vi i Jubilæumsaaret mange Beviser for, blandt andet ved Oprettelsen af Jubilæumslegatet. Vi tør derfor ogsaa trøstigt udtrykke Haabet om, at dette Festskrift maa bringe gamle Alumner deres Kollegie-tid i fornøjelig Erindring.

Februar 1943.

For Kollegiets Alumner

Niels Hofman-Bang,

cand. polyt.,

Inspector collegii.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord af kollegiets inspektør, N. Hofman-Bang.	
Forfatterens forord	13
I. Kollegiebygningen	15—47
Indledning 15—16. Den nye bygnings opførelse 16—21. Beskrivelse af hovedbygningen 21—35. Gaarden og haven 35—39. Laboratoriet 39—41. Portnertjenesten og dens udøvere 41—44. Reparationer og ombygning 44—47.	
II. Kollegiets kapital og legaterne	48—72
De økonomiske forhold ved kollegiets genoprettelse 48—50. Den økonomiske forvaltning til ca. 1850 50—56. Nyordningen omkr. 1850 56—63. Den økonomiske forvaltning ca. 1850—1908 63—69. Nyordningen 1908 69—71. Legaterne 71—72.	
III. Kollegiets administration	73—99
Besættelsen af alumnepladserne 73—76. Alumnernes forpligtelser 76—80. Disputatspligten 80—83. Alumnernes rettigheder 84—85. Inspektoratet 85—88. Eforatet og dets udøvere 88—99.	
IV. Kollegielivet	100—193
Indledning 100—101. Indvielsen af det tredje kollegium 102—104. De første alumner 104—108. Den første decenniums kollegieliv. Disputatser. <i>Lycæum</i> . 108—115. Samliv i 30'erne. <i>Horæ Mediceae</i> . Politiske interesser. Fremtrædende alumner 115—123. Vækkerselskabets stiftelse og historie 123—127. Samliv i 40'erne. Fremtrædende alumner. <i>Borkens Lyre</i> . Decenniets kollegiedigtning 128—135. Nationale og politiske rørelser i 40'erne 135—138. Omgangstonen i 40'erne. Begyndende grundtvigianisme. Dødsfald 138—142. Samliv i 50'erne. Fremtrædende alumner. Læsestuens oprettelse. Kollegiehistoriske interesser. Politiske og skandinavistiske rørelser.	

Fester 142—147. Samliv i 60'erne. Fremtrædende alumner. Det nordiske studentermøde 1862. Alumnernes opgør med J. C. J. Hansen. Krigen 1864. Paludan-Müllers mindesten. Sønderjydernes besøg 1865 147—161. Alumnernes deltagelse i 60'ernes foreningsliv. Lille theologicum, Grundtvigianerfejder. Kollegiedigtning og fester 161—167. Samlivet 1870—90. Fremtrædende alumner. Holger Drachmanns ophold paa kollegiet. Politiske og kirkelige stridigheder. Foreningsliv og fester. Kollegiedigtning 167—182. Jubilæet 1899 182—184. Tiden efter jubilæet 1889. Gymnastik og musik. Koteletforeningen. Fester og kollegiedigtning. Kollegielivet paa Frederiks Hospital under ombygningen 1912. Tilbageflytning til kollegiet 184—193.

Borchs kollegiums efører og alumner 1916—1942	194—198
Navneregister	199—202

Nærværende fremstilling af Borchs kollegiums historie i det 19. aarhundrede er en fortsættelse af Hans Olrik: Borchs kollegiums historie 1689—1728, og Johannes Pedersen: Borchs kollegiums historie 1728—1823. Den slutter med aaret 1912, der danner en milepæl i kollegiets historie. Aarene efter 1912 vil det være naturligt at gemme, til kollegiets historie i det 20. aarhundrede engang skal skrives, og disse aars begivenheder er kommet lidt paa afstand.

At de kilder, der er offentlig tilgængelige, skulde anføres i noteapparatet, var jo en selvfølge. Med hensyn til det kilde-materiale, der beror paa kollegiet, har jeg imidlertid ogsaa fundet det rigtigst at henvise til det i noterne (kollegiets inspektorprotokol er anført som *ann.*), da det jo meget vel engang kan blive offentlig tilgængeligt, og da i alt fald enhver gammel borchianer, der ønsker at se sit gamle kollegiums historiske aktstykker, selvfølgelig er velkommen dertil.

Til slut vil jeg gerne rette en tak til Rigsarkivet, der har givet mig dispensation fra bestemmelsen om, at konsistoriums arkivalia efter 1870 ikke maa udlaanes. Ligeledes skylder jeg kollegiets efor professor, dr. theol. J. Nørregaard tak for den interesse, han har vist mit arbejde. Alle dem, der har ydet mig oplysninger af forskellig art, beder jeg modtage min tak under eet, da det er mig umuligt at nævne hver enkelt.

Georg Mondrup.

KOLLEGIEBYGNINGEN

Det København, de engelske tropper forlod efter de frygtelige septemberdage 1807 og de følgende to maaneders besættelse, frembød et sørgeligt skue. Det var Englændernes hensigt at berøve os enhver mulighed for at optræde som sømagt, og de løste deres opgave med stor grundighed. For at sikre sig, at flaadens blev udleveret eller uskadelliggjort til den sidste lille kanonbaad, besatte tropperne Kastellet og Holmen, og vi fik lært, hvad det vil sige at have besættelsestropper i landet. End ikke alterklædet i Kasteslets kirke blev ladet tilbage, og paa Holmen blev alt af værdi fjernet lige til søofficerernes sølvtoj i hovedvagten. Alt, hvad der blev efterladt, var nogle bjælker og nogle hundrede kanoner, som man ikke kunde faa slæbt med. Værst var dog naturligvis den ødelæggelse, de tre nætters bombardement havde foraarsaget. Det meste af det København, der strakte sig fra Gothersgade til Skindergade og fra volden til ind imod Rundetaarn, laa i ruiner, og endnu i slutningen af 30'erne laa de øde tomter hen, især paa Kultørvet, Købmagergade og Nørregade, kun bebyggede med smaa interimistiske hytter. Selv i havnen med dens ellers saa travle liv saa man, hvor vanskeligt det var for byen at komme til kræfter igen. Endnu i aaret 1828 kunde et par sælhunde tumle sig indenfor bommen ved flaadens leje til stor forlystelse for københavnere.¹

Universitetskvarteret havde lidt haardt under bombe-

¹ L. Both: Kjøbenhavn, historisk-topografisk beskrevet, København 1873, s. 590 ff.

mentet. Foruden Frue Kirke og universitetsbygningen var talrige af de omkringliggende bygninger gaaet op i luer, deriblandt Borchs kollegium. Kun langsomt rejste universitetskvarteret sig igen, i sit arkitektoniske anlæg væsentlig præget af C. F. Hansens stil. Ham var det, der havde tegnet den 1816 fuldførte Metropolitanskole og Frue Kirke, der var færdigbygget 1829. Det blev imidlertid ikke C. F. Hansen, der kom til at levere tegningen til selve universitetsbygningen, men derimod den daværende stadsbygmester professor Peder Malling, som derved ogsaa kom til at sætte sit præg paa latinerkvarteret. Bygningen blev først indviet 13. oktober 1836, men allerede tidligere havde Malling ydet et bidrag til den lærde bydels genopbyggelse, mindre iøjnefaldende, men dog af stor betydning for den danske akademikerstand. I aaret 1825 kunde Borchs kollegium indvi sin tredie bygning, hvis tegning var leveret af Malling.¹

Arbejdet paa at faa kollegiet genopført var begyndt i aaret 1822, da den nyudnævnte efor F. T. Hurtigkarl gjorde sig stærke bestræbelser for at faa rejst en ny bygning. De langvarige forhandlinger mellem Hurtigkarl og konsistorium, der gik forud for den nye bygnings opførelse, er udførligt skildret af Johannes Pedersen i *Borchs kollegiums historie 1728—1823*.² Det vil derfor for disse forhandlingens vedkommende være tilstrækkeligt at henvise til Johannes Pedersens fremstilling. Her skal kun fremdrages enkelte ting deraf, som hører med til forudsætningerne for det emne, der skal behandles i det følgende: en skildding af de ydre rammer, indenfor hvilke kollegielivet udfoldede sig i det 19. aarhundrede.

Da Hurtigkarl 24. maj 1822 indsendte sin skrivelse til konsistorium, i hvilken han tog til orde for at faa kollegiet genopført, var han øjensynlig fuldstændig sikker paa, at hans forehavende vilde krones med held. I alt fald var der allerede i det stille truffet forberedelser til bygningsarbejdet, og de første haandværkere havde været paa brandtomten. Den ældste haandværkerregning, der findes i kollegiets arkiv, har følgende ordlyd:

¹ Chr. Elling: Københavns Universitet og dets Bygmester Peder Malling, Kbh. 1939. ² S. 25—31.

Nota

Paa Colæget i Borgen Kannekestræde	
Nedrevet de løse Murstene paa di gamle Mure	
arbeidet 2 Mursvende ver $\frac{1}{2}$ Dag 1 Rbdlr. 1
til Handlangeren » — 2 —
	Suma 1 Rbdlr. 3

Kjøb. d. 26 Martz 1822.

Rigtig betalt

A. W. Schmidt.¹

Endnu medens forhandlingerne stod paa, arbejdedes der paa tomten. Det første, der blev udført med henblik paa de alumnener, som Hurtigkarl haabede snart skulde befolke det gamle hæderkronede kollegium, var istandsættelsen af det springvand, der stod paa gaardspladsen, og som fra gammel tid var en af de ting, kollegiet var stolt af. Allerede 1822 blev opstanderen udskiftet, og der blev lagt afløbsrende af træ, og 1823 blev springvandet forsynet med de nødvendige blyrør og blyplader, og afløbsrenden blev beslaaet.

I slutningen af aaret 1822 var man naaet saa vidt i forhandlingerne om kollegiets genopførelse, at konsistorium havde opfordret Hurtigkarl, der foruden at være kollegiets efor tillige var den ene af de to inspectores quæsturæ, til at indtræde i et udvalg sammen med sin kollega N. C. Kall og stadsbygmesteren professor Malling for paa grundlag af den tegning, sidstnævnte havde paataget sig at levere, at udarbejde et forslag, som konsistorium kunde tage standpunkt til.² Det varede ikke længe, før Malling havde udarbejdet tegningen, som han 16. januar 1823 indsendte til konsistorium. Tegningen er udført paa tre ark, mærket A, B og C. Bygningens façade tillige med et tværsnit er gengivet paa plan A, medens B indeholder planerne over de forskellige etager og C et rids over grunden. Bygningen adskiller sig fra den tidligere derved, at der ikke er aaben port gennem den, men en indkørsel ved siden af den, der hvor tidligere portnerboligen laa. For at skaffe plads til indkørselen var det imidlertid nødvendigt, at et stykke af den tilstødende

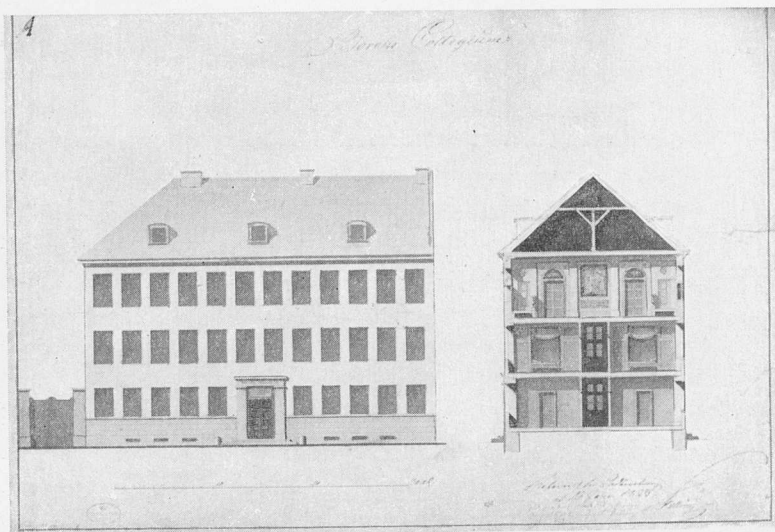
¹ Haandværkerregningerne, som ved siden af bygningstegningerne er en hovedkilde for skildringen af bygningen og dens historie, findes alle i kollegiets arkiv. ² Acta consistorii 4. dec. 1822, nr. 205.

professorboligs grund (matr. nr. 43) blev lagt til kollegiets. Bygningen vilde derved ikke blot vinde bedre plads til alumnelejlighederne, men ogsaa mere lys og luft. Malling tilraadede meget kraftigt at følge denne plan i betragtning af de store fordele, den indebar. »Thi ved saaledes at gaae i Fundators værdige Fodspor hædres hans Minde og opnaaes end fuldkomnere hans tilsigtede gode Formaal.«¹ Hurtigkarl og Kall ønskede imidlertid foretaget visse ændringer i plan B, idet auditoriet og inspektorlejligheden ikke forekom dem ideelle. Malling indsendte derfor 24. januar en plan, mærket D, med de ønskede ændringer.²

I mellemtiden var det blevet overdraget murermester kaptajn Lynges at udarbejde et overslag over udgifterne ved opførelsen af en bygning efter Mallings tegning. Efter at konsistorium havde faaet det forelagt, blev det 21. februar sendt til Malling, der i det store og hele fandt det rimeligt. Gaardspladsens istandsættelse med brolægning, vandpostens fornyelse, indretningen af latriner og opførelsen af hegnsmure var dog ikke indbefattet deri, og der maatte derfor ogsaa indhentes overslag derover.³ Efter at Lynges havde leveret dette overslag, udstedtes der 2. april 1824 en kongelig resolution, der tillod, at der af kollegiets kapital anvendtes 4000 rbd. sedler og tegn til indhegning af grunden med en mur, opførelse af en bygning i gaarden (laboratoriet) samt anskaffelse af det nødvendige inventar til bygningen.⁴ Allerede et aar tidligere, 4. april 1823, forelaa der en kongelig approbation af forslaget om, at kollegiebygningen maatte opføres efter Mallings tegning. Det omhandlede stykke af den tilstødende professorboligs grund tilstodes kollegiet uden vederlag, og der maatte til bygningsarbejdet anvendes indtil 15000 rbd. af kapitalen.⁵

I løbet af 1823 begyndte saa bygningsarbejdet. I sidste øjeblik er der foretaget visse ændringer i tegningen, som senere

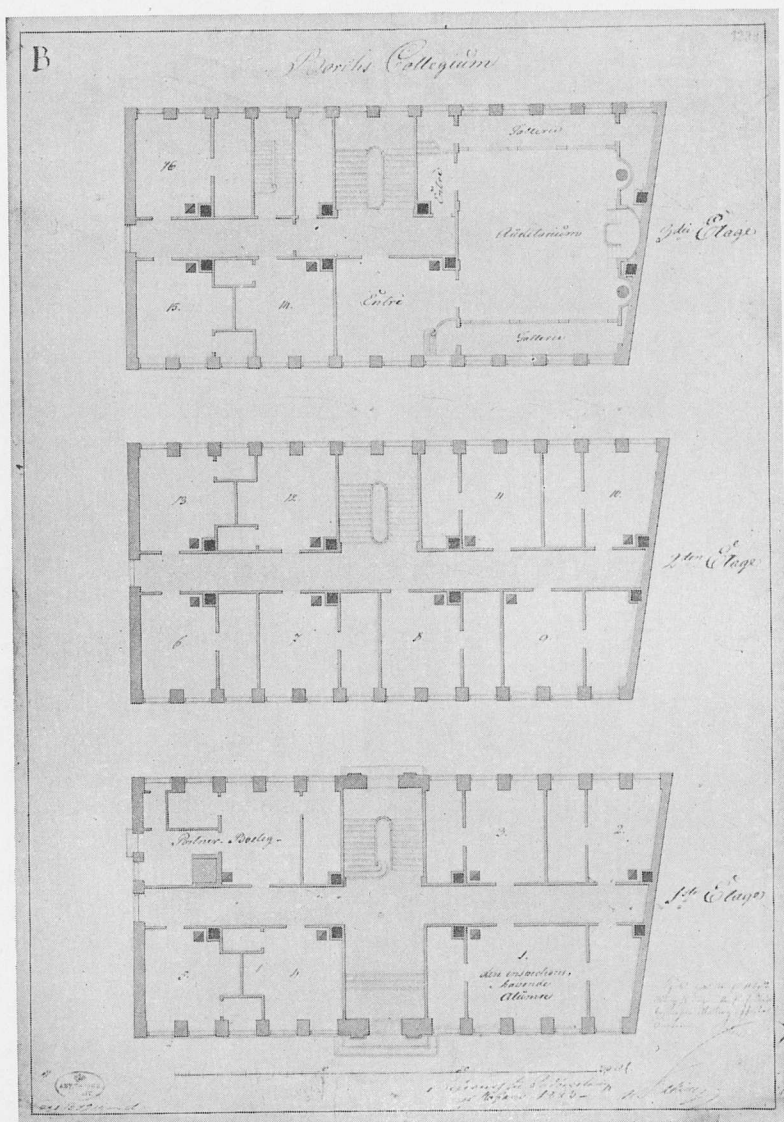
¹ Skr. fra Malling til konsist. 16. jan. 1823. ² Tegningerne befinder sig i nationalmusæets billedsamling. ³ Skr. fra Malling til konsist. 8. marts 1823. ⁴ Skr. fra universitetsdirektionen til konsist. 17. apr. 1824. ⁵ Act. consist. 14. maj 1823, nr. 404.

MALLINGS TEGNING. PLAN A.

skal omtales. Desværre har det ikke været muligt at finde de tegninger, efter hvilke ændringerne er foretaget, men det lader sig dog gøre dels paa grundlag af bygningens nuværende udseende og dels ud fra oplysninger i de kilder, der staar til raadighed, at konstatere, hvori de bestaar. Et enkelt punkt kan saaledes oplyses ud fra samtidige dokumenter. Medens arbejdet stod paa, foreslog Malling 1823, at man skulde give bygningen et mere stateligt præg ved at forsyne den med graa teglsten i stedet for røde. Forskellen i omkostninger vilde beløbe sig til 90 rbd. Hurtigkarl forelagde forslaget for konsistorium, som dog ikke mente, at man burde paatage sig denne ekstra udgift.¹ Malling tilbød derefter at bringe sit forslag til udførelse paa egen bekostning »i den Overbevisning, at Consistorium med Velbehag vil ansee mit Offer paa Sammes og den indenlandske Industries Alter.«² Konsistorium tog naturligvis med tak imod tilbudet.³ Bygningsarbejdet skred kun langsomt frem,

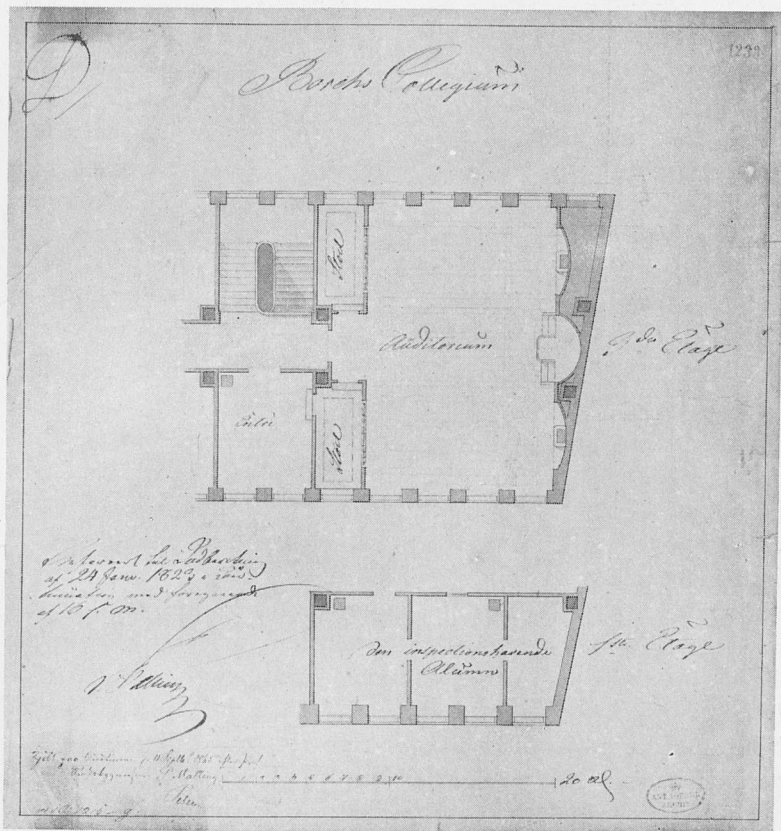
¹ Skr. fra konsist. til Hurtigkarl 26. sept. 1823. ² Skr. fra Malling til Hurtigkarl 1. okt. 1823. ³ Skr. fra konsist. til Hurtigkarl 17. okt. 1823.

MALLINGS TEGNING. PLAN B.

og først 2. marts 1825 kunde brandmajoren og stadsbygmesteren udstede syningsattest.¹ Et maalebrev paa grunden, indbefat-

¹ I kollegiets arkiv.

MALLINGS TEGNING. PLAN D.

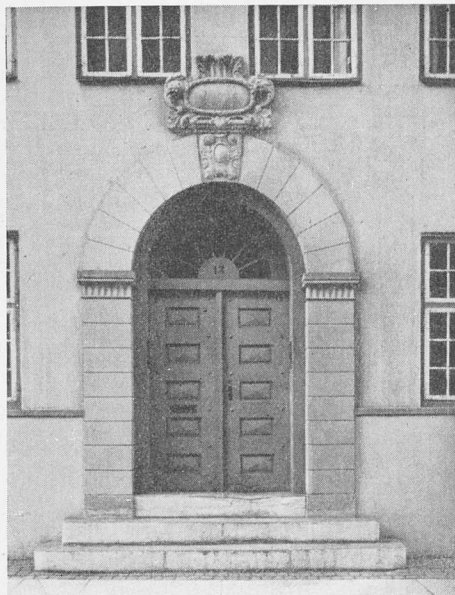
tende det tillagte stykke af den tilstødende professorboligs grund, var blevet udstedt af C. Schlegel 1. juni 1824.¹ Mallings honorar for tegningen og tilsynet med bygningsarbejdet beløb sig til 200 rbd. sølv, som med konsistoriums billigelse var blevet ham udbetalt 23. december 1824.²

Vi vil nu forsøge at danne os et billede af den bygning, hvor det 19. aarhundredes første alumnekuld dyrkede studierne og samlivet med kollegiekammeraterne. Det vil her være naturligt

¹ Kvittering i kollegiets arkiv. ² Act. consist. 1. dec. 1824, nr. 255 og 22. dec. 1824, nr. 285. Mallings kvittering findes i kollegiets arkiv.

at tage sit udgangspunkt i Mallings tegning, selv om denne jo som ovenfor omtalt ikke er fulgt i alle enkeltheder. Dette ser man især ved at betragte plan A, der gengiver façaden. Den hovedkrans, der afslutter muren foroven, mangler saaledes paa tegningen. Mest springer dog forskellen mellem den skitserede og den udførte façade i øjnene, naar man ser paa gadedøren. Paa plan A flankeres fløjdøren af to let fremspringende glatte stensbjælker, hver hvilende paa en basis og afsluttet foroven med en fremspringende kant. Overliggeren, der ligeledes afsluttes med en fremspringende kant, bærer indskriften BORCHS COLLEGIUM. Mellem overliggeren og selv døren er indskudt en indskriftplade, hvis indskrift kun er antydet paa tegningen. Op til døren fører to brede trappetrin, flankerede af to stentromler. Selve porten bestaar af to fløje med hver fire glatte fyldinger. Til alt held har Malling dog i sidste øjeblik opgivet sin plan og tegnet en mere fantasifuld og langt smukkere dør. Som indramning har den to af brede sandstenskvadre opbyggede poster, hvis øverste led er en lavere kanneleret kvader, der baade foroven og forneden har en let fremspringende kant. Oven paa dette led ligger en tynd sandstensplade. Hele indfatningen springer kun ganske svagt frem fra muren. Porten bestaar af to fløjdøre med hver fem ret smaa aflange fyldinger, udskaarne som flade firsidede pyramider. I begge sider af dørfløjene er anbragt rosetformede malmnagler, hvor forlængelserne af fyldingernes diagonaler skærer hinanden. De horizontalt liggende fyldinger bidrager tillige med indfatningens kvadre til at give porten bredde. Over den smalle overligger er indskudt en halvcirkelformet træplade, forsynet med en bue af smaa pæreformede ruder, der forbinder de to vertikale linier, som dannes af dørfyldingerne. Omkring denne halvcirkel er sat en bue af sandstenskvadre, hvilende paa sideindfatningerne. Over den ornamenterede slutsten er kollegiets navneskjold anbragt, ligeledes udført i sandsten og forsynet med indskriften *Collegium Medicum Fund. 1691*.¹ Op til indgangen førte tre

¹ Regn. fra murermester Lynge 15. jan. 1825: »Stenen over Døren til gaden at malle og Bogstaverne forgyldte med ægte gul.«

Holt & Madsen fot.

GADEDØREN 1942

brede trappetrin. Den eneste forandring, der siden har fundet sted ved gadedøren, blev foretaget 1860, da trappestenene blev gjort smallere, fordi de strakte sig for langt ud i fortovet.¹ Der ved mistede indgangen lidt af sit fornemme præg, men den udgør dog endnu et overordentligt smukt led i façaden, hvis arkitektoniske udsmykning jo iøvrigt er ret spartansk.² Paa plan A er muren op til underkanten af de nederste vinduer beklædt med cement. I stedet blev der paa bygningen sat en smal sandstenskant under de nederste vinduer, medens muren iøvrigt er glat. De tre kvister, der findes paa tegningen, blev opgivet. Derimod fik bygningen ikke tre, men fire skorstene. Uden paa døren var anbragt en messinglineal med bolter og møtrikker, ved

¹ Anm. af Sibbern i regnsk. for 1860. ² En opmaalingstegning af gadedøren findes i *Opmaalinger udgivet af Odense Bygningsskoles Elevforening* 1930.

hjælp af hvilken opslagene om kollegiedisputatserne blev fastgjort. Denne indretning er formodentlig blevet fjernet i 30'erne, da disputatserne var ophørt.

Den, der ønskede at aflægge et besøg paa kollegiet, meldte sig ved at trække i en klokkestreng. Klokken var anbragt paa muren ud mod haven paa et sted, hvor den let kunde høres hos portnerens, under et halvtag af træ, der beskyttede den mod regn. Gennem gadedøren, der var gjort selvlukkende ved hjælp af en fjeder, kom man ind i vestibulen. Denne, som ikke var udsmykket paa nogen maade, oplystes om aftenen af en ampel, der ved hjælp af en kontravægt kunde trækkes op og ned.¹ Paa væggen var ophængt et opslagsskab. I baggrunden af vestibulen var trappeopgangen og ved siden af den en dør, der førte ud til et lille rum foran gaarddøren. Gennem bygningen strakte sig paa hver etage en gang, fra hvilken man kom ind i de enkelte lejligheder. Ampelen i vestibulen har ogsaa skullet oplyse stuegangen, og første og anden sals gange har hver maattet nøjes med en mindre lampe. Om dagen har gangene faaet lys fra vinduer i bygningens vestre gavl. Væggene var malede med limfarve.

Drejede man fra vestibulen hen ad gangen til højre, havde man paa højre haand den lejlighed, der beboedes af kollegiets inspektør. Den bestod af to ret store opholdsstuer og et soveværelse. Paa den anden side af gangen laa to alumnelejligheder, hver bestaaende af en opholdsstue og et soveværelse. Til venstre for vestibulen laa paa højre haand portnerboligen. Denne bestod af opholdsstue, soveværelse, kammer, køkken og spisestue. I køkkenet, hvorfra man gennem en dør havde adgang til gaarden, var der en bilæggerovn. Paa gangen udenfor portnerlejligheden stod der et bord, ved hvilket portneren børstede alumnernes sko, og en knage, paa hvilken han bankede deres tøj. Her stod ogsaa de oliekander, han brugte ved paafyldning af lamperne. Overfor portnerlejligheden laa to alumnelejligheder, hver bestaaende af en opholdsstue med alkove og et minimalt kammer.

¹ Inventarieliste fra 1827. Inventarielisterne er en vigtig kilde for den følgende fremstilling. De findes i kollegiets arkiv.

Holt & Madsen fot.

VESTIBULEN OG TRAPPEGANGEN 1942

En ret bred trappegang fører fra stuen op til de øvre etager. Ved sine smukke linier danner den et fornemt interieur, hvor man ikke føler savnet af nogen udsmykning. Paa første sal fandtes 8 lejligheder, 6 med hver en opholdsstue og et soveværelse og 2 med opholdsstue og alkove.

Den østlige halvdel af anden sal optoges af auditoriet. Var man kommet op ad trappen, stod man overfor indgangen til dets entré, hvor besøgende kunde hænge deres overtøj, før de gik ind. Her var anbragt stumtjenere, og desuden stod der et bord og fire bøgetræsstole med sorte faareskindssæder. Værelset blev iøvrigt hurtigt taget i brug som forsamlingsværelse for alumnerne, en anvendelse, hvortil det var udmærket egnet. Her stod formodentlig ogsaa Theca, et birketræsskab med døre, skuffe, hylder og rum, hvori forskellige af kollegiets papirer opbevarede, og hvortil kollegiets inspektør har haft nøglen. Væggene var i dette som i de fleste af kollegiets lokaler limfarvede.

Havde man hængt sit overtøj i entreen, maatte man atter ud paa gangen, før man gennem fløjdøren kunde komme ind i audi-

toriet. Dette var et smukt rum, der oplystes gennem fire vinduer i hver side. Salens udsmykning kender vi væsentlig gennem haandværkerregninger, af hvilke den mest oplysende er tapetmager Tulinsens,¹ der giver os et godt billede af gardinerne og udsmykningen af salens to loger. I hver side af salen var over vinduerne anbragt en jernstang i hele salens længde, paa hvilken gardinerne var ophængt. Disse var lavede af rødt »morang« (moiré?) og kantede med gule baand. De to loger, hvoraf den ene var beregnet for professorer og den anden for andre honoratiores, der ønskede at overvære forsvaret af alumnernes disputatser, laa i salens vestre ende, en paa hver side af fløjdøren. Deres gulv var hævet lidt over salens, og man havde adgang til dem ved at benytte de trapper, der paa begge sider af indgangen førte op til hver sin loge. Til den søndre loge havde man dog ogsaa adgang ad en trappe fra entreværelset. Logerne var adskilt fra salen ved brystværn, hvis kant var polstret med lærred og hø og dernæst betrukket med rødt »morang«, der var slaæet fast med messingsøm. Ved hjælp af fortræksgardiner af rødt »bomseseg« (bommes), forede med rødt »kembred« (cambray, kammerdug) kunde logerne aflukkes helt, idet gardinerne ved ringe var ophængt paa træstokke og forsynede med træksnore. Naar de ikke har været trukket for, maa vi tænke os dem draperede i maleriske folder ved siderne af logerne. Disse fik lys gennem hver sit vindu, for hvilket der var bommesigardiner, forede med cambray og kantede med røde baand. De rødlige farvetoner synes i det hele taget at have domineret i auditoriet, idet baade vægge og loft var malede med rød limfarve. Den røde farve blev dog brudt af en hvid gesims, ornamenteret med hvide gibsæg, der var fastsat med skruer. Opvarmningen besørgeades af to kakkelovne, der stod i nicher, sandsynligvis i den østre endevæg. Om aftenen er salen blevet oplyst af en stor trearmet lampe samt af fire lamper med eet blus, hver anbragt paa et lille sortlakeret bræt, to paa hver sidevæg. Det første inventar til salen, der omtales i haandværkerregningerne, er »10 stk. Bænge med Sprosrække og Armlender«.² Disse 5¹/₂ alen lange

¹ Dat. 18. dec. 1824. ² Regn. fra snedker Krollerup 14. marts 1825.

bænke var birketræsmaalede og lakerede. I en inventarieliste fra 1827 omtales desuden 12 stole. I auditoriets østre ende stod et kateder, over hvilket vi maa tænke os den trearmede lampe anbragt. I nichen bag katedret var anbragt et relief, som man 1824 havde fundet i Elers' kollegium under bibliotekssalens gulv, og som blev overleveret til Borchs kollegium, da man ansaa det for et billede af Borch.¹ Den egentlige hensigt med at indrette et auditorium paa kollegiet var, at det skulde anvendes til forsvaret af alumnernes disputatser, men efterhaanden blev det taget i brug til mange andre formaal, f. eks. foredrag, privatforelæsninger og anden undervisning, og inventaret viste sig snart at være utilstrækkeligt til disse formaal. Der blev derfor 1830 anskaffet 12 skraa tomandsborde, hver med to blækhuse. Deres fødder var perlefarvede og pladerne laksorte. Desuden blev katedret forsynet med en indstillelig pult, og der blev opstillet en sort tavle paa træfod.

Da alumnernes disputatser var ophørt i 30'erne, kom auditoriet til at spille en mindre fremtrædende rolle for kollegiet, idet salen nu kun anvendtes til gilder, foredrag og lignende. De to loger blev ganske overflødige, da der jo ikke længere var brug for reserverede pladser for honoratiores, og de har rimeligvis faaet lov til ganske at forfalde, ligesom man sikkert i det hele taget har lagt mindre vægt paa at vedligeholde auditoriet. Da der omkring 1850 skulde foretages en hovedreparation af kollegiet, var det derfor naturligt, at man overvejede mulighederne for en bedre udnyttelse af den plads, auditoriet optog. F. C. Sibbern, kollegiets daværende efor, var mest stemt for, at det skulde omdannes til alumnelejligheder. Alumnerne vilde imidlertid ikke undvære deres auditorium, og paa generalforsamlingen 7. febr. 1851 besluttede de at ansøge konsistorium om bibeholdelse af auditoriet,² og Sibbern synes da at have opgivet sin tanke. Spørgsmaalet om en bedre udnyttelse af den plads, auditoriet optog, beskæftigede dog stadig sindene baade hos eforen og alumnerne, og paa en generalforsamling 10. marts 1852 bemyndigedes inspektør til at virke for, at det til auditoriet hørende

¹ Hans Olrik: Borchs kollegiums historie s. 26 f. ² Ann. 1852.

entréværelse blev omdannet til et forsamlingsværelse for alumnerne. Sibbern stillede sig velvilligt til forslaget, men mente ikke, at kollegiets midler var tilstrækkelige til en saadan omdannelse.¹ I slutningen af aaret blev auditoriets anvendelse gjort til genstand for nye overvejelser, idet alumnerne til Sibbern indgav et forslag om en deling af auditoriet, saaledes at man fik en mindre forsamlingsaal samt to stipendieløse lejligheder. Sibbern modtog forslaget med største velvilje, og — utrættelig, som han altid var, naar det gjaldt Borchs kollegiums vel — fik han sin søn arkitekt Sibbern til at levere en tegning, efter hvilken auditoriet blev delt i en mindre forsamlingsaal og 3 værelser. Denne tegning sendte Sibbern i marts 1853 til konsistorium med anmodning om, at det til ombygningen nødvendige beløb maatte bevilges af kommunitetets midler. Efter at have indhentet kvæstors betænkning mente konsistorium ikke at kunne bevilge det ansøgte — men hermed var tanken ikke afgaaet ved døden. Alumnerne fattede den modige plan selv at søge midlerne skaffet til veje, og en indsamling blandt de daværende alumner indbragte et smukt beløb, næsten 400 rbd. En indsamling blandt ældre alumner blev derimod en skuffelse — rimeligvis paa grund af koleraepidemiens hærgen. Der indkom kun 35 rbd. Man henvendte sig nu atter til konsistorium for at faa dette til at tilskyde restbeløbet af kommunitetets midler, men ogsaa denne gang blev konsistoriums svar et nej. Det indsamlede beløb blev da anvendt til udførelse af alumnernes første plan, idet entréværelset i november maaned 1853 blev omdannet til læsestue.²

Medens disse forhandlinger stod paa, var der imidlertid sket en forandring med hensyn til auditoriet, som skulde komme alumnerne til gode. Ved hjælp af bræddeskillerum var de to nu overflødige loger blevet adskilt fra salen. Dette maa være sket i begyndelsen af 1853, da annalerne for dette aar meddeler, at de to derved indvundne rum blev tildelt etværelseslejlighederne 14 og 15 som soveværelser fra foraaaret at regne. Først i

¹ Ann. 1852. ² Ann. 1852 og 1853. Overslag fra murer Grooss 11. febr. 1853 (arkitekt Sibberns tegning findes i kollegiets arkiv). Act. consist. 6. apr. 1853 nr. 202; 27. apr. og 25. maj 1853 nr. 243; 7. sept. 1853 nr. 421; 9. nov. 1853 nr. 519.

oktober 1855 blev skillerummene »malede paa begge Sider med rødlig Liimfarve efter Væggene«. ¹ Den i det tidligere entréværelse indrettede læsestue blev 1879 flyttet ned i lejlighed nr. 11, og det derved ledigblevne værelse blev saa slaet sammen med det i den tidligere søndre loge indrettede soveværelse til en lejlighed, der fik betegnelsen nr. 17. ² Andre forandringer skete der ikke med auditoriet, før kollegiet 1912 undergik sin sidste store forandring. Om salens udseende i denne lange tid hører vi ikke meget, men de faa oplysninger, vi har, tyder ikke paa, at man har ofret synderlig meget paa dens vedligeholdelse. Da kollegiet 1852 modtog 7 studenter fra Upsala som sine gæster, fandt man sig foranlediget til at fjerne en tavle, der var ophængt over relieffet bag talerstolen, ³ og i et indlæg i læsestueprotokollen, dateret 24. marts 1881, hedder det om samme relief:

Jeg vil opfordre den meget ærede insp. til at lade O. Borchs billede på salen gennemgå en renselse, han trænger svært til det, og jeg sad just iaften deroppe og skammede mig over at han måtte vise sig for unge og gamle damer i sin urenhed; det kan næsten frygtes, at de få den forestilling, han var mulat.

Endnu skal det omtales, at der i den østre ende af 2. sal bag auditoriet var et rum, som ikke er angivet paa Mallings tegning, men som i Sibberns anmærkning til regnskabet for 1853 omtales som »Requisitkammeret«.

Den del af 2. sal, som ikke optoges af auditoriet, d. v. s. den del, der laa vest for trappen, rummede de tre lejligheder 14, 15 og 16. ⁴ Gennem denne del af etagen gik en midtergang ligesom gennem de to andre etager, og den var aflukket ved en dobbeltdør ved midtergangens østlige ende. Lejlighederne 14 og 15 laa

¹ Regn. fra maler Holmer 31. marts 1857. ² Ann. 1897. ³ Ann. 1852. ⁴ Det maa her bemærkes, at værelsernes numerering paa Mallings tegning ikke blev fulgt i praksis. Inspektors treværelseslejlighed i stueetagen mod gaden øst for vestibulen havde nr. 1. Dernæst fulgte paa den anden side af vestibulen mod gaden fra højre til venstre nr. 2 og 3. Mod gaarden laa fra venstre til højre øst for trappen nr. 4 og 5. Paa 1. sal laa mod gaden fra højre til venstre nr. 6—9 og mod gaarden i modsat rækkefølge nr. 10—13. Paa 2. sal laa mod gaden fra venstre til højre nr. 14 og 15 og mod gaarden nr. 16.

paa venstre side af gangen og bestod hver af et værelse med alkove og kammer. Nr. 16, der bestod af opholdsstue og sovekammer, laa paa den anden side af gangen nærmest trappen. Paa samme side førte en dør ind til loftstrappen, og endelig laa der ved siden af trappegangen et lille værelse, hvis formaal ikke angives paa Mallings tegning. At det oprindeligt skulde have været hensigten at anvende det som pulterkammer, redskabsrum eller lignende, er lidet sandsynligt, da der stod en kakkelovn derinde. Til beboelse har det næppe været anvendt før 1850. Det ser nærmest ud, som om det har faaet lov at staa ubenyttet hen, og da kollegiet omkring 1850 underkastes en hovedreparation, nævnes det overhovedet ikke i haandværkerens overslag. Paa den liste, paa hvilken alumnerne fremsætter deres ønsker i anledning af reparationen,¹ bemærker en af alumnerne dette og giver følgende skildring af værelset: »Saavel Væggene som Loftet ere meget sprukne og trænge til at udbedres og males. Dette sidste gjælder og om alt til Værelset henhørende Træværk, nemlig Panel, Fodstykker, Vinduer med Karme, Dør med dito, saavel ind- som udvendig.« Værelset er saa formodentlig blevet repareret og taget i brug som soveværelse til en af etværelseslejlighederne paa 1. sal (nr. 10 og 11). Af et indlæg i vækkerselskabets protokol, dateret 5. febr. 1853, fremgaar det i alt fald, at en af alumnerne har haft sit soveværelse beliggende i etagen over sin opholdsstue.

Efter denne orientering i bygningen vil vi prøve at faa et indtryk af alumnernes værelser, af hvis udseende vi paa grundlag af haandværkerregninger faar et ret godt billede. I murermester Lynges regning for bygningens opførelse² findes en post for $744\frac{1}{4}$ alen »Sukkel« (sokkel, fodpanel) og $744\frac{1}{4}$ alen »Pustentlister« (postamentlister) til værelserne. Postamentlisterne var fastslaaet paa væggene i vindueskarmens højde, som man endnu kan se det i værelserne. Træværket var olie-malet, og væggene var malet med forskellig limfarve over og under postamentlisten. Indtil den store reparation omkring 1850 blev der ikke ofret meget paa værelsernes vedligeholdelse, og

¹ I kollegiets arkiv. ² I kollegiets arkiv, dateret 15. jan. 1825.

den skildring, beboeren af nr. 6 giver af sin lejlighed i en inventarieliste fra 1849, kan derfor sikkert ogsaa tjene til at give os et indtryk af, hvorledes de værelser saa ud, som de første alumner flyttede ind i. Væggene i opholdsstuen var mørkegrønne over postamentlisten og mørkebrune forneden. Vinduerne var ligeledes mørkebrune, og det samme har formodentlig været tilfældet med det øvrige træværk. I soveværelset var loft og vægge smudsiggraa (sikkert oprindelig malede med hvid limfarve). Man er jo ikke fristet til at tilskrive disse dystre farvetoner megen evne til at opvikke beboerens arbejdslyst, men saadan var vel smagen i 20'erne i det 19. aarhundrede, og nr. 6 har næppe været meget forskellig fra de andre lejligheder. Ved den omtalte reparation blev døre, vinduer og paneler malet med perlegraa oliemaling. Væggen under postamentlisten blev malet som panel med fyldinger med limfarve, under vinduerne dog med oliemaling, medens den over listen blev tapetseret. Kakkellovnspladsen blev marmoreret.

Af lejlighederne havde 6 (nr. 2, 3, 10, 11, 14 og 15) eet værelse med alkove og kammer. Alkoven var en ret dyb niche i værelsets ene endevæg, hvor sengen anbragtes, og kunde aflukkes ved gardiner, der kunde trækkes for paa en jernstang, som ved hjælp af murhager var befæstet i væggen. Det lille kammer har rimeligvis været anvendt som kombineret garderobe og pulterkammer, og her har sandsynligvis lejlighedens klædeskab staaet. Det har sikkert oprindelig været hvidkalket. Ved hovedreparationen blev væggene malet med gul limfarve.

Kakkellovnene beskrives i Lynges regning som treetagers »Vinovne«. Deres kvalitet har næppe været fremragende, og i alt fald er de gennemgaaende blevet daarligt vedligeholdt og har mange gange givet anledning til misfornøjelse. Regnskabet for 1839 meddeler, at der i dette aar blev anvendt 104 rbd. 1 $\frac{1}{2}$ 8 β til »en Hovedforbedring ved Kakkellovnene ved at anbringe støbte Plader i dem, da de trak for stærkt og slugede for meget Brænde, uden at afgive tilstrækkelig Varme.« Paa den tidligere omtalte liste, hvor alumnerne udtrykte deres ønsker i anledning af hovedreparationen omkring 1850, klages der bl. a. over, at det er vanskeligt at faa lejlighederne opvarmet

paa grund af de uhensigtsmæssige kakkelovne. Kakkelovnene blev imidlertid ikke reparerede, og vi hører nu intet om dem før 1877, da den daværende efor Goos ansaa det for en uomgængelig nødvendighed, at der blev gjort noget for at afhjælpe ulemperne. Da kollegiets økonomi ikke tillod en fornyelse af ovnene, nøjedes man med at istandsætte dem.¹ Efter denne forandring hører vi ikke mere til dem.

I kollegiets fundats var der ikke afsat nogen sum til anskaffelse af bohøve for alumnerne, og da konsistorium 1706—7 vedtog 26 artikler, »hvorefter Alumni Collegii Medicei sig skal rette og forholde«,² indsatte det i artiklernes § 24 den bestemmelse, at alumnerne selv maatte afholde udgifterne dertil. For den ældste kollegiebygningens vedkommende var værelserne møblerede ved artiklernes affattelse,³ og da den anden bygning blev opført, møblerede man atter værelserne paa trods af den omtalte bestemmelse — formodentlig fordi den var gaaet i glemmebogen.⁴ Heller ikke, da man indrettede det tredje kollegium, tiltrak konsistoriums velvise bestemmelse sig nogen opmærksomhed, og der blev hos snedkermester Krollerup lavet følgende møbler: 16 senge med tremmebund, 16 klædeskabe, 16 madskabe, 17 borde med skuffe og 66 bøgetræsstole med sorte faareskindssæder. Møblerne var malet perlegraa, sengene dog med sorte kugler og bordene med laksorte plader.⁵ Af de 17 borde stod de 2 i inspektors lejlighed, og stolene var fordelt med 6 til inspektør og 4 til hver af de andre alumner. De mere velstillede alumner har dog sikkert ofte, især da møblerne begyndte at forfalde paa grund af daarlig vedligeholdelse, foretrukket selv at møblere deres værelser helt eller delvis. Især synes sengene at have været upopulære. En inventarieliste fra 1841 oplyser saaledes, at 7 af dem var stillet paa loftet. Af sengene paa loftet var 4 i aaret 1849 atter taget til naade, men de resterende 3 havde nu selskab af et klædeskab og 11 stole, »hvoraf de 4 ere aldeles itu«, og 1859 manglede 2 senge, 1 klædeskab, 4 borde og 15 stole. I de følgende aar svandt bohøvet mere og mere ind, og kun sparsomme rester er endnu at se paa kollegiet, medens

¹ Anm. af Goos til regnsk. 1897. ² Olrik: B. koll. hist. s. 55. ³ Ibid. s. 27. ⁴ Johs. Pedersen: B. koll. hist. s. 6 f. ⁵ Regn. dat. 6. dec. 1824.

disse blade skrives. Mange af alumnerne, hvis økonomiske stilling ikke tillod dem selv at anvende store beløb paa bohøve, har med bekymring set møblernes forfald og klaget deres nød for eforen. Men Sibbern, hvis ejegodhed var forbundet med en vaagen retssans, havde fundet den ovenfor omtalte bestemmelse frem og holdt sig til den, selv om det sikkert har skaaret ham dybt i hans godlidende hjerte at afvise »visse Forlangender, som det ellers var vanskeligt nok at vise tilbage, da der paa Regentsen gjøres saameget for Alumnerne.«¹

Den fornemste af lejlighederne var inspektors (nr. 1), som havde 3 værelser og, som det er fortalt ovenfor, var bedre møbleret end de andre. Den udmærkede sig desuden derved, at væggene i det ene af værelserne var oliemalede, medens der jo normalt kun brugtes limfarve til væggene.² Det ene af værelserne blev imidlertid 1897 lagt til portnerlejligheden, og inspektør fik fra den tid forret til enhver lejlighed, som blev ledig.³

Inden vi forlader alumnernes lejligheder, er der grund til at sige et par ord om »Hundehullet«. I kollegiets læsestueprotokol findes dette navn første gang i et indlæg fra januar 1863, men det er sikkert meget ældre, selv om vi ikke kan spore det tilbage til dets oprindelse. Den første oplysning om »Hundehullet«s beliggenhed findes i Ludvig Wagners erindringer.⁴ Han skriver om sin indflytning paa Borchs kollegium følgende: »Som de fleste nys ankomne måtte jeg begynde med Værelse Nr. 2, kaldet Hundehullet. Dets Beliggenhed nærmest ved den åbne Gadedør gjorde, at det var koldt, ligesom der og var temmelig mørkt og skummelt. Men ved min Moders Hjælp fik jeg det hyggeligt med lange røde Trægardiner for Vinduerne og for den Alkove, hvor Sengen stod.« Senere slipper nr. 2 dog af med det beskæmmende navn, som nu tilfalder nr. 5. Hvornaar dette er

¹ Anm. af Sibbern til betænkn. af de jur. professorer Larsen, Scheel og Algreen Ussing 20. dec. 1843. ² Regn. fra maler Wegner 30. jan. 1830. ³ Ann. 1897. ⁴ *Ludv. Wagner* alumne 13/12 1861—28/9 1864, død som pensioneret sognepræst, sidst i Saksøbing. Af hans erindringer udkom 1903 »Fra Ungdomsårene«. Forsættelsen »Min Levnetsbog II«, hvori bl. a. tiden paa B. koll. skildres, er ikke udgivet, men ved imødekommenhed fra familiens side har manuskriptet kunnet benyttes.

sket, vides ikke bestemt, men det er i alt fald før 1875.¹ Nr. 5 skulde jo ogsaa med sine kolde ydermure og sin beliggenhed ud mod det hjørne af haven, hvor laboratoriebygningen lukker lyset ude, have gode chancer for at konkurrere med nr. 2 om navnet. Endnu efter den store ombygning 1912 har navnet fulgt værelset, der nu oven i købet er blevet reduceret til et enkeltværelse, og det lever stadig i den graa bygning. Den tradition, at den sidst indflyttede alumne maa begynde sin kollegietilværelse i »Hundehullet«, er lige saa sejglivet som navnet og vil sikkert sammen med dette gaa i arv til kommende slægter.

I kælderen, som var brolagt, var der indrettet adskilte brændselsrum, som kunde aflaaes.² Her opbevaredes tillige de fleste af kollegiets brandredskaber, som var følgende: 1 stor malet brandstige staaende paa jernpigge, 1 »boshage« (baadshage), 1 malet klar, 12 malede brandspande, 1 tragt, 1 malet »streppe« (træspand), 1 svaber, 3 udhængslygter med glas og 3 haandlygter med horn.³ Af disse redskaber var stigen og brandhagen op-hængt paa jernknægte i gaarden, medens resten var i kælderen, hvor tillige det meste af kollegiets værktøj opbevaredes.⁴

Løftsetagen anvendtes, som ovenfor omtalt, til opbevaring af gamle møbler. Desuden var talrige andre ting sammenstuede der, f. eks. 34 lysepyramider, der hver kunde bære 8 lys. Dem havde kollegiet anskaffet 1826, og de blev rimeligvis stillet i vinduerne, naar kollegiet skulde illumineres, hvilket nu og da skete.⁵ Endvidere stod paa loftet 2 »komoditeskrine« (natskrin) med »steenbegner« (stenbækkener), formodentlig anskaffede af hensyn til evt. sengeliggende alumner.⁶ At denne sammenstuvning af forskellige ting medførte visse ulemper, ses i den tidligere omtalte ønskeliste i anledning af hovedreparationen omkring 1850, hvor vi finder følgende indlæg: »Da Rotterne i afvigte Vinter og Foraar have huseret stærkt paa Loftet, navnlig om Natten, saa at det ofte og paa flere Steder er bemærket paa 2^d Sal, bedes der sørget for, 1) saavidt muligt at udrødde disse

¹ Læsestueprot. 19. maj 1875. ² Skr. fra Malling til konsist. 8. marts 1823; regn. fra smed Berg 27. jan. 1830. ³ Regn. fra Lyngø 25. aug. 1825.
⁴ Inventarielister. ⁵ Inv.-lister; regn. fra snedker Krollerup 2. juni 1826. ⁶ Inv.-lister; regn. fra Krollerup 14. marts 1825.

og 2) at forhindre Communicationen imellem de under Loftgulvet værende Rum og selve Loftet, hvor en Mængde hensatte, gamle og ubrugelige Ting bestandig yde disse Dyr Næring.«

Efter at have orienteret os i selve hovedbygningen vil vi nu søge at faa et indtryk af, hvordan den kollegiet tilhørende grund bag bygningen tog sig ud. Fra den smukke vestibule, hvis udseende ikke har forandret sig meget siden bygningens opførelse, fører ved siden af trappegangen en dør ind i et lille aflukke, hvorfra man har adgang til kældertrappen. Fra dette aflukke kommer man gennem havedøren ud i haven, der i den tredie bygnings første decennier var delt i en gaard og have, saaledes som det ogsaa havde været tilfældet i de to første bygningers tid. Over havedøren — eller gaarddøren, som den dengang kaldtes — sad — og sidder endnu — den ornamenterede indskriftsten, som er gengivet paa omslaget. Denne sten er vel den ældste i hele bygningen, da den sikkert stammer fra det første kollegium.¹ Da den tredie bygning blev opført, malede man stenen og forgyldte indskriften,² der forkynder, at »selv om dette hus nok saa meget kaldes det Mediceiske, kan Borchs eftermæle ikke dø, selv i det stumme marmor.« Man kunde ogsaa komme ind i gaarden direkte fra gaden gennem portindkørselen, der var aflukket fra gaden ved en solid dobbelt træport.

I den brolagte gaard opbevaredes, som tidligere omtalt, brandstigen og brandhagen. Gaardens fornemste pryde var dog springvandet, det første, der blev istandsat ved bygningens genopførelse.³ Det store tjærede springvandskar, der i regningerne oftest omtales som vandkammen, var af tretommers træ og stod paa 3 ben af stangjern. Det var forsynet med et dæksel af brædder, hvori en lem kunde aabnes paa hængsler.⁴ Vandet sprang gennem to opstandere, og en regning fra 1828 oplyser, at der var »lagt et Renne huld om tvende opstandere i Borkkes Colægies Gaard.« Regnskabsbilagene viser, at opstanderne hver

¹ Olrik: B. koll. hist. s. 25; Johs. Pedersen: B. koll. hist. s. 16. Den indskriftsten, der sidder over gadedøren (se s. 22) er derimod ikke længere den opr., da denne 1939 blev fjernet paa grund af sin skrøbelighed og erstattet med en nøjagtig kopi i sandsten. ² Lynges regn. ³ Se s. 17. ⁴ Lynges regn.

vinter blev dækket til med gødning og halm »for at forsvare dem mod Vinterens Kulde«. ¹ Beholderen blev 1845 udskiftet med et nyt $4\frac{1}{2} \times 3 \times 1\frac{1}{2}$ alen stort kar, ligeledes af tretommers brædder, forsynet med dæksel med vandfald samt en lem for den, der skulde rense karret. ² Ved hovedreparationen omkring 1850 blev det malet stengraat. Senere hører vi intet til springvandet. Sandsynligvis er det blevet fjernet, da brolægningen 1881 blev taget op, og hele grunden blev gjort til have. Springvandet stod i forbindelse med brønden, der var forsynet med vandpost, og som har ligget ret nær ved huset. Da pumpekassen 1830 skulde fornyes, blev arbejdet udført i kælderen, hvor kassen altsaa har været anbragt. ³ Brønden er vel blevet kastet til, da der 1900 blev indlagt en vandledning til 1. sal.

Bag gaarden laa haven. Efter bombardementet stod endnu det gamle jerngitter, der i den anden bygnings tid havde skilt gaard og have. ⁴ Det blev imidlertid fjernet, og i stedet blev der opsat et stakit i 8 fag og en laage, 39 alen langt og $3\frac{1}{2}$ alen højt. ⁵ Det blev fornyet 1843. ⁶

Haven er nok det omraade af kollegiet, hvor de største og hyppigste forandringer i den tredie bygnings tid har fundet sted. Om disse forandringer hører vi ikke meget, og noget klart billede af havens udseende er det ikke let at danne sig. Flest oplysninger har vi om den fra tiden umiddelbart efter dens anlæggelse. Den er anlagt af Niels Metzgen, hvem det tillige blev overdraget at passe den. Dens fornemste pryd var et ældgammelt lindetræ, hvis ælde man anslog til at være lige saa stor som kollegiets. Rundt om det blev der sat en ligusterhæk, der vel har dannet et levende lysthus, hvor man paa varme dage har haft en skyggefuld siddeplads paa en rundbænk om den svære stamme. Den gamle lind skyggede trofast over de skiftende alumnekuld til 1903, da den blev fældet, og en cementbordplade blev lagt over stubben. Foruden ligusterhækken blev der plantet 6 frugttræer, 150 forskellige buskvækster, 20 popler

¹ Regn. fra Kierkebye 11. jan. 1826. ² Regn. fra R. C. Kjær dec. 1845. ³ Regn. fra Falch 3. dec. 1830. ⁴ Johs. Pedersen: B. koll. hist. s. 22; Lynges regn. ⁵ Overslag fra Lyngge 30. aug. 1824. ⁶ Regn. fra snedker Töpfer 21. dec. 1843.

samt nogle hindbærbuske og blomsterplanter.¹ Af havemøbler var der foruden den tidligere omtalte rundbænk 2 mindre havebænke med ryg og armlæn.² I tidens løb er der nu og da anskaffet nye redskaber og møbler, men som aarene gik, har tidens tand bidt dybe mærker i inventaret, paa hvis vedligeholdelse der ikke blev ofret store summer. En inventarieliste fra 1841 nævner følgende ting, som dette aar fandtes i haven: 1 vandkande med bruse, 2 jernriver, 2 træriver, den ene uden tænder, 1 skuffejern uden skaft, 1 træbord, 1 forfalden blomstertrappe, 1 hasesofa af flettede spanskrør samt flere blomsterstænger. Foruden de oprindelige bænke var der anskaffet endnu en, men de var alle i meget daarlig forfatning.

Talrige og store forandringer har som sagt i tidernes løb fundet sted i haven. Her skal kun omtales et par begivenheder, som fik varigere følger. Af stor betydning blev det, at der 1875 blev anskaffet et krocket spil, hvis popularitet snart blev uomtvistelig.³ I begyndelsen har man vel spillet paa en græsplæne, og det har desværre ikke kunnet lade sig gøre at finde nogen kilde, der viser, hvornaar der blev anlagt en krocketbane. Alene det, at man følte nødvendigheden af at anlægge en saadan, viser imidlertid, hvor meget det ædle spil kom til at betyde for kollegiet, og da haven 1941 skulde omlægges i anledning af kollegiets 250 aars jubilæum, kunde der ikke være nogen tvivl om, at en ny god krocketbane maatte afløse den velfortjente forgænger. Selv om det maa indrømmes, at spillet dyrkes med større entusiasme hinsides gaden paa Elers' kollegium, vilde dog vist enhver borchianer synes, at der vilde mangle noget paa den lille fredlyste plet bag den graa bygning den dag, krocketkuglernes kanonade förstummede for bestandig.

Som tidligere omtalt blev 1881 gaardens brolægning taget op, og hele grunden blev anlagt som have. Denne omlægning, som var resultatet af ca. 1 aars overvejelser, blev foretaget af gartner Friedrichsen ved Botanisk Have og vakte saa stor tilfredshed blandt alumnerne, at man sendte Friedrichsen en takadresse.⁴

¹ Regn. fra Metzgen 24. apr. 1825; ann. 1903. ² Regn. fra snedker Krollerup 23. juni 1825. ³ Indlæg i læsestueprot. 16. maj 1875.

⁴ Ann. 1880 og 1881.

Paa grund af de sparsomme meddelelser, kilderne giver om haven, har det desværre ikke været muligt at skaffe nøjagtige oplysninger om de fleste af de ting, som ældre og yngre borchianere mindes som karakteristiske for haven. Om vildvinen paa havemuren kan det kun oplyses, at den er ældre end 1871,¹ og saavel om den prægtige guldregn uden for kollegiets vinduer som om akacien i havens bageste ende tier kilderne helt. Om mindestenen for Jens Paludan-Müller skal senere tales. Velkendt er derimod Herkulesstatuens historie.² Den er det eneste sikre levn fra kollegiets ældste tid, og for det 19. aarhundredes alumner har han været et billede paa den gamle kollegieaand, der som en fugl Fønix to gange har rejst sig genfødt af flammerne. Ved festerne er han gang paa gang blevet prist i tale og sang og har maattet tjene som symbol paa mangt og meget, især det utrættelige arbejdsmod, som bør besjæle enhver aandsarbejder.

Det daglige opsyn med haven har haveinspektør. Han er gennem hele det 19. aarhundrede den eneste alumne foruden inspektør, der beklæder et embede.

Det er tidligere omtalt, at havens første gartner var Niels Metzgen. Han fik af eforen udbetalt 20 rbd. aarlig, og hans første kvittering til den daværende efor prof. Hurtigkarl lyder med hans særegne ortografi saaledes:

Nota

For at passe Haugen ved Broks Kolegiom efter akurt med S. T. Hr'r Eetas Raad og Professor Hortigkal, er mig det halve betalt som er 10 Rbd. —

Kiøb. den 22 April 1826 hvorfore Quitteres

Niels Metzgen.

I de første aar udførte han øjensynlig sit arbejde tilfredsstillende, og da han 2. april 1830 ansøgte eforen om et gratiale, da hans kone var død, og han stod tilbage med 5 uforsørgede børn, anbefalede inspektør ansøgningen og fremhævede hans dygtige arbejde.³ Senere sløjer han imidlertid af, og en regning

¹ Udat. regn. fra gartner D. B. Riese. ² Olrik: B. koll. hist. s. 38 f.; Johs. Pedersen: B. koll. hist. s. 22. ³ Ansøgn. i kollegiets arkiv.

fra ham, dateret 8. november 1833, bærer følgende paategning af haveinspektor:

At Gartner N. Metzgen har i denne Sommer udført det nødvendige Arbejde i Borchs Collegii Hauge, skjøndt temmelig trevrent, bevidnes af

C. Hermansen
inspector horti.

Det endte med, at Metzgen blev afskediget 1834, og der blev efter ham ikke ansat nogen ny gartner, men pengene til havens pasning blev givet til haveinspektor, der maatte aflægge regnskab for eforen.¹ Havearbejdet blev nu for største delen udført af alumnerne selv, og i læsestueprotokollerne udstedes hvert foraar en proklamation af haveinspektor, hvori alumnerne opfordres til at tage fat. Nogle af disse indlæg er prægede af dybsindig naturfilosofisk og etisk argumentation, medens andre nøjes med mere nøgternt at henvise til en gammel overenskomst, ifølge hvilken enhver alumne, der tog sin tørn, havde ret til en bajer.

Før vi forlader haven, skal der endnu siges et par ord om laboratoriebygningen, der ligger ved muren ind til Admiral Gjeddes Gaard. Denne bygnings formaal var at give en af alumnerne lejlighed til paa kollegiets grund at gøre kemiske forsøg, saaledes som det havde været tilfældet i de to tidligere bygningers tid, og saaledes som Borch havde ønsket det.² Laboratoriet, der ligger paa samme sted som dets forgænger, omtales i brandmajorens og stadsbygmesterens syningsattest³ som »en grundmuret Bygning, hvori et Fyhrsted med Rør igiennem Taget.« Kollegiets kemikere synes imidlertid ikke at have gjort synderlig flittig brug af bygningen. De havde jo anledning til at gøre deres forsøg under langt bedre vilkaar andre steder. Der findes dog et par undtagelser. Saaledes blev der 1841 til laboratoriets istandsættelse anvendt et beløb af 26 rbd. 2 # 15 β. Dette skete »i Anledning af, at Collegiet i Hr. Fabers Person fik, i Overensstemmelse med Stifterens Ønske, en practisk Che-

¹ Anm. af Sibbern til regnsk. 1834 og 1835. ² Olrik: B. koll. hist. s. 37; Johs. Pedersen: B. koll. hist. s. 16 f. ³ Se s. 19 f.

miker til Alumnus, som vilde benytte Laboratoriet.«¹ I laboratoriet stod i Fabers tid et bord og en stol.² Men da Faber forlod kollegiet, ophørte kolberne med at syde over ildstedet for en rum tid, og først 1860 hører vi atter om kemiske forsøg i den lille bygning. I dette aar blev der anskaffet en ny cylinderovn, og fyrstedet blev opmuret. Aarsagen dertil oplyser Sibbern: »Da den chemiske Plads blev besat med en ung Mand, som vilde benytte Laboratoriet, istedetfor at hans Formænd vare tyede til Polytechnisk Anstalt, maatte jeg med Fornøielse tilstaae den fornødne Bekostning til at anskaffe den ønskede Ovn, eftersom Stifterens Ønske og Villie derved forfremmedes.«³ Hermed synes imidlertid bygningens videnskabelige rolle at være udspillet, og siden hører vi ikke meget til den. Da kollegiet 1875 anskaffede sit første kroketspil, blev køllerne og kuglerne anbragt i laboratoriet,⁴ hvor rimeligvis mange andre ting har været sammenstuvet. I alt fald anvendtes bygningen 1880 nærmest som pakhus,⁵ og heri er der siden ikke sket nogen forandring. Ganske vist opstod der 1915 planer om at benytte bygningen som læsestue, ligesom man ogsaa overvejede mulighederne for at omdanne den til gæsteværelser, men begge dele blev ved tanken. Endnu 1916 overvejedes det at ombygge laboratoriet til havehus,⁶ en tanke, som ogsaa opstod, da haven blev omlagt 1941 i anledning af 250 aars jubilæet. Bygningen staar dog endnu, medens disse blade skrives, med resterne af den gamle ovn som det sidste synlige minde om Ole Borchs ønske om kemiens trivsel paa hans kollegium.

For enden af laboratoriebygningen laa retiraden, om hvis mest hensigtsmæssige indretning talrige fejder er ført i læsestuens protokoller. Da kollegiet fik sin første læsestue, døbte et lyst hoved retiraden med navnet »den lille læsestue«, et navn,

¹ Regnsk. 1841; anm. af Sibbern til betænkn. af de jur. professorer Larsen, Scheel og Algreen Ussing 20. dec. 1843. Cand. polyt. *Peter Faber*, alumne 19/5 1841—nov. 1844, forfatteren af »Den tapre Landsoldat«. ² Inv.-liste 1849. ³ Regnsk. 1860 med anm. af Sibbern; regn. fra murer Carstensen 31. dec. 1860 og fra Gamst & Lunds Eftf. 31. dec. 1860. Det drejer sig om stud. polyt. *Th. G. Thomsen*, al. 24/10 1860—24/10 1865. ⁴ Læsestueprot. 16. maj 1875. ⁵ Læsestueprot. marts 1880. ⁶ Ann. 1915—16.

der holdt sig, til det omtalte sted 1912 blev overflødig, da der blev indrettet moderne vandklosetter i bygningen.

Medens det tredie kollegium ved at bibeholde laboratoriet videreførte en tradition fra stiftelsens ældste tid, maatte det ved anlæggelsen af portindkørselen langs den vestre gavlfælde dødsdom over en lille bygning, som baade i det første og det andet kollegiums tid havde haft sin plads der, nemlig den »liden Vaaning«, som var bestemt til bolig for portneren.¹ Denne fik i det tredie kollegium sin bolig i selve hovedbygningen, som det er angivet paa Mallings tegning. Det vil her være naturligt at sige et par ord om portnertjenesten og dens udøvere.

Portnerens funktion er af dobbelt art. Dels skal han føre det daglige tilsyn med bygningen og grunden, og dels skal han yde alumnerne en vis opvartning. Derfor lønnes han gennem hele det 19. aarhundrede og ind i det 20. dels af kollegiets kasse, dels af alumnerne. Hans pligter med hensyn til opvartning af alumnerne har dog indtil 1899 ikke været mange, da alumnerne i denne tid selv bekostede deres opvartning, i begyndelsen hver for sig, senere ved at fæste en karl i fællesskab. Portneren har i denne periode kun betjent alumnerne ved at bære brændsel op paa deres værelser og overvaage, at disse blev gjort rene af kollegiets tjenestepige. Da der 1899 blev ansat en ny portner, blev denne tillige fæstet af alumnerne som deres karl.² Denne ordning blev opretholdt, indtil der 1914 blev vedtaget en helt ny ordning af portnertjenesten. Portnerstillingen synes at have været ret eftertragtet. I kollegiets arkiv findes f. eks. fra aaret 1830, da stillingen blev ledig, 10 ansøgninger. Dette kan ellers synes mærkeligt nok, da stillingen ikke var altfor vellønnet. Lønnen udrededes til 1914 som omtalt dels af alumnerne selv, dels af kollegiets kasse. I det tredie kollegiums ældste periode fik portneren foruden fribolig 263½ rbd. aarlig. Fra 1830 stiger lønnen til 288 rbd.,³ og fra juni 1835 bliver portneren af kollegiets kasse holdt skadesløs for de tab, han ellers vilde lide ved, at alumnepladser nu og da staa ledige i nogen tid.⁴ Da man

¹ Olrik: B. koll. hist. s. 37; Johs. Pedersen: B. koll. hist. s. 18.

² Regnsk. 1899; kollegiets kvitteringsbog 1899. ³ Act. consist. 8. sept. 1830 nr. 105. ⁴ Kvitteringsbogen 1835.

1875 gaar over fra rigsdalere til kroner, er hans løn steget, saa den udgør 688 kr. Fra 1890 faar han »indtil videre« tildelt et dyrtidstillæg paa 48 kr.,¹ og fra 1899, da han tillige fæstes som alumnernes karl, bliver hans løn 1056 kr. aarlig.² Fra da af stiger den tid til anden, til den 1910 naar op paa 1384 kr. Hertil kommer dog nu og da gratialer samt betaling for smaatjenester mod alumnerne uden for instruksens forpligtelser.

Hvor stor en rolle forholdet mellem alumner og portner spiller paa et kollegium, ved enhver, der kender lidt til kollegielivet. Kaster man et blik tilbage over Borchs kollegiums historie efter den tredie bygnings opførelse, ses det, at dette forhold sjældent har været gnidningsløst, men at der paa den anden side heldigvis ogsaa forholdsvis sjældent ligefrem har været krig paa kniven. I det følgende skal kort omtales nogle af de paa godt og ondt mest bemærkelsesværdige portnere.

Den ældste portner, hvis kvittering findes i kollegiets arkiv, er *C. F. Wiene*. Han tog imidlertid sin afsked 1. maj 1824, før end de første alumner flyttede ind, og kom derfor ikke til at betyde noget for deres kollegietilværelse.³

Hans efterfølger var *C. Beitzel*, som blev udnævnt 19. maj 1824.⁴ Han var postbud ved det lollandske postkontor og beholdt denne stilling efter sin ansættelse som portner. Dette var ikke til gavn for kollegiet, da det gav anledning til forsømmelighed i portnertjenesten, og da dertil kom, at han gjorde sig skyldig i »fornærmende Uartigheder«, fik han sin afsked 1. maj 1827.⁵

Efter ham blev *H. Olsen* ansat. Han var betjent paa det Kgl. Bibliotek og beholdt ligeledes sin tidligere stilling efter ansættelsen, hvilket havde de samme følger som hos forgængeren. Han var ikke nogen gevindst for kollegiet — tværtimod! Man havde ham mistænkt for tyverier fra alumnerne, og det kom saa vidt, at man lod optage politiforhør over ham. Han tilstod kun nogle smaatting, og noget egentligt bevis mod ham havde man ikke. Der var imidlertid ogsaa andre ting at klage over. Under

¹ Univers. Aarb. 1890—91 s. 577. ² Kvitteringsbogen 1899, cf. regnsk. ³ Johs. Pedersen: B. koll. hist. s. 21. ⁴ Act. consist. 19. maj 1824 nr. 448. ⁵ Act. consist. 31. jan. 1827 nr. 390.

den daværende alumne Kjeldahls fraværelse havde han saaledes benyttet dennes seng og sengeklæder og havde til sin undskyldning kun fremført, at hans lejlighed var for lille, og at han hverken var luset eller fnattet. Som følge af en af alumnerne til konsistorium indsendt klage blev han afskediget 1830.¹

Udnævnelsen af hans efterfølger *Chr. Olsen* er ifølge kollegiets annaler, der til 1836 blev ført paa Latin, sket 20. februar 1830.² Hans ortografi røber hans jyske afstamning.³ Om ham synes der kun at have været godt at sige. Da han 14. juni 1834 ansøger eforen om et gratiale, paategner inspektoren hans ansøgning og fremhæver hans redelige og omhyggelige tjeneste, idet han udtrykker haabet om, at *Chr. Olsen* ikke vil ønske at ombytte portnertjenesten med et andet erhverv.⁴ *Sibbern* gav ham med glæde det ønskede gratiale og ansøgte endog aaret efter — ganske vist forgæves — konsistorium om at faa hans løn forhøjet med 8 rbd. pr. maaned.⁵ *Chr. Olsen* blev i tjenesten til sin død 1846.

Om de to følgende portnere *P. Aagesen* (1846—67) og *P. Petersen* (1867—77) er der ikke stort at sige. Efter *P. Petersens* død indsendte alumnerne med eforens støtte en adresse til konsistorium, hvori man bad om, at hans enke *Andresine Peträa Petersen* maatte beholde portnertjenesten. Dette blev bevilget,⁶ og hun havde stillingen til 1883, da hun opgav den paa grund af alderdom. Mellem hende og alumnerne bestod der det smukkeste forhold.

Den følgende portner *Hemmingsen* (1883—99) gav jævnlig anledning til klage paa grund af vrangvilje over for alumnerne, men værre var dog forholdene under hans efterfølger *Christiansen*. Hans upaalidelighed grænsede til det utrolige og gav sig til sidst ligefrem kriminelle udslag. Hans kone var ikke bedre. Alumnerne indgav 1904 klage over hende til eforen, fordi hun

¹ Klagens kladde i kollegiets arkiv; act. consist. 9. dec. 1829 nr. 293 og 30. dec. 1829 nr. 323. ² Eodem die, janitoris qui fungeretur officino, Christianus Olsen, electus est. ³ Kvittering 2. dec. 1833: »En nøy Prop til Opstanderen.« ⁴ Ansøgn. i kollegiets arkiv. ⁵ Skr. fra konsist. til *Sibbern* 2. maj 1835. ⁶ Kladden i kollegiets arkiv; ann. 1877; act. consist. 23. maj 1877 nr. 213.

i sommerferien havde pantsat forskellige af deres ejendele. Samme aar blev Christiansen afskediget af andre grunde, som kilderne ikke nævner.¹

Til slut skal nævnes *Mortensen*, der blev ansat 1904. Han huskes, medens disse blade skrives, af alle lidt ældre borchianere med megen sympati for sin samvittighedsfulde tjeneste. Han var portner lige til 1934, da *O. Nørholm* afløste ham som kollegiebetjent.

Har man, som det er forsøgt i det foregaaende, orienteret sig i det tredie kollegium og fulgt de forandringer, der er sket med det inden den store ombygning 1912, vil man se, at bygningen ved sin anlægsplan byder alumnerne saadanne boligforhold, at næppe noget andet kollegium har dem bedre, og at der i aarens løb er blevet foretaget flere ændringer, som har bidraget til at gøre kollegiet til en ideel bolig for unge akademikere. I den henseende staar det tredie kollegium utvivlsomt over baade det første og det andet, selv om det maa indrømmes, at den nuværende bygning ikke med hensyn til bibliotek og andre kostbare samlinger staar maal med det andet, endsiges det første kollegium, lige saa lidt som den kan fremvise den samme ydre pragt som sine forgængere. Og dog — hvilken borchianer har ikke ofte glædet sig over den i al sin enkelhed fornemme façade, Mallings har skabt med den stilfulde gadedør, og over vestibulens og trapegangens skønne interieurs? Og mon Ole Borch havde tænkt sig, at den have, han skænkede de 16 unge akademikere, i det tredie kollegiums senere decennier, selv uden statuer og sjældne planter, skulde blive et kosteligt eje for alumnerne, en stille, fredlyst plet midt i storstadbulderet? Der er imidlertid et andet omraade, hvor den tredie bygning staar tilbage for sine forgængere, og det et omraade, hvor dens mangler skulde blive skæbnesvangre. Den var ikke solidt bygget. Der skal i det følgende tales lidt om dens mangler i denne henseende.

Under nogle forhandlinger, som skal omtales udførligere i et følgende kapitel, udtalte Sibbern: »Bygningen var ikke

¹ Ann. 1904.

alene slet bygget, hvorom der noksom taltes, men og bygget til Dels paa de gamle Fundamenter, hvorfor betydelige Revner i de indre Mellemvægge ofte opstode.«¹ Ikke alene murerarbejdet var daarligt. Sibbern oplyser andetsteds, at »Snedkerarbejdet i Bygningen fra først af, da den opførtes, ikkun havde været maadeligt.«² Disse udtalelser bekræftes i rigt maal af andre kilder.

Følgerne af det daarlige bygningsarbejde viste sig snart. Allerede 1830 blev ret omfattende reparationer nødvendige, saaledes at f. eks. 12 vinduer maatte fornyes,³ og 1832 maatte endog laboratoriets ene væg, »som havde haardt forrykket sig«, nedrives og en ny mur opføres.⁴ I aarenes løb blev bygningens tilstand naturligvis ikke bedre, hverken i det ydre eller det indre. I den tidligere omtalte skildring af lejlighed nr. 6 fra aaret 1849 hedder det: »Vindueskarmen har mistet karmen, væggene og loftet gennemfurede af store revner, det sidste nedstyrtnings-truende«. At denne skildring næppe er overdrevet, ses af en anden udtalelse fra samme aar: »Bygningens oprindelige slette Beskaffenhed og dens nuværende uhyggelige Udseende giver Grund til at befrygte, at en bekostelig indvendig og udvendig Hovedreparation ikke længere kan udsættes, hvis den ikke ganske skal forfalde.«⁵ Denne reparation, som flere gange har været omtalt i det foregaaende, fandt virkelig ogsaa sted i de følgende aar. Porten blev fornyet, pudset paa de udvendige mure ligeledes, og ogsaa indvendig blev der arbejdet ihærdigt, især af malerne.

Selv efter denne hovedreparation, der var ganske utilstrækkelig, maatte der dog ofres meget paa den aarlige vedligeholdelse. Saaledes maatte 1859 hele inventaret repareres.⁶ End ikke de store vedligeholdelsesudgifter kunde forhindre, at mere omfattende reparationer nu og da blev nødvendige for at redde bygningen fra forfald. Særlig omfattende hovedreparationer

¹ Anm. til betækn. af de jur. professorer Larsen, Scheel og Algreen Ussing 20. dec. 1843. ² Anm. til regnsk. 1851. ³ Regn. fra snedker Wulff 18. febr. 1830. ⁴ Regn. fra murer Klein 31. dec. 1832. ⁵ Betækn. af de jur. professorer Larsen, Bornemann og Krieger 11. nov. 1849. ⁶ Regnsk. 1859.

fandt sted 1871 og 1892.¹ Den sidste var saa grundig, at vedligeholdelsesudgifterne i en lang aarrække blev nedbragt til rimelige beløb, indtil bygningen igen 1912 genlød af haandværkernes larmen.

Det skal her endnu nævnes, at der blev indlagt gas paa kollegiet 1858, aaret efter at København havde faaet sit første gasværk (Vestre Gasværk),² og at der 1900 blev indlagt en vandledning til 1. sal.³

Til slut skal omtales den store ombygning 1912, der markerer afslutningen paa den periode af Borchs kollegiums historie, som er emnet for det foreliggende skrift. Anledningen til denne ombygning samt de økonomiske omstændigheder ved den skal omtales i et følgende kapitel. Her skal kun nævnes de forandringer, der fandt sted.

Arbejdet, der lededes af den daværende kgl. bygningsinspektør Martin Borch og dennes søn arkitekt Christen Borch, strakte sig over tiden $20/5$ — $8/10$ 1912, i hvilket tidsrum alumnerne maatte flytte ud. Da de den sidstnævnte dato atter flyttede ind, var kollegiet blevet et endnu mere ideelt opholdssted for dem, end det havde været tidligere. Det gamle auditorium var blevet omdannet til alumnelejligheder, og i stedet var der blevet indrettet en smuk festsal i den østre ende af det gamle loftsrum. Her blev det gamle kateder anbragt. I begge ender af bygningen blev der bygget smaa trappeopgange, og mellem hovedtrappens afsatser og sidegangene blev der sat svingdøre med glas. I bygningens vestre ende blev paa 1. og 2. sal indrettet W. C. og brusebad samt thekøkken. Læsestuen fik sin plads i stuen til venstre for vestibulen, og portnerlejligheden forbedredes. I soveværelserne blev indlagt rindende vand og vaskekummer. Ved den vestre havemur blev der opsat et cykleskur.⁴ Den snart 90 aarige bygning havde gennemgaaet en foryngelseskur, og de, der siden 1912 har tilbragt nogle af deres bedste ungdomsaar inden for dens graa mure, tænker næppe paa, at man omkring 1850 kunde tale om dens »uhyggelige udseende«.

¹ Regnsk. 1871 og 1892; Univ. Aarb. 1864—71 bd. I s. 583 f., 1871—76 bd. I s. 383 f. og 1891—92 s. 968 f. ² Regnsk. 1858. ³ Ann. 1900.
⁴ Ann. 1912; Univ. Aarb. 1911—12 s. 836.

En detaljeret redegørelse for de forandringer, bygningen og dens inventar har undergaaet siden 1912, skal naturligvis ikke gives her, da det vil blive en del af opgaven for den, der engang skal skrive Borchs kollegiums historie i det 20. aarhundrede. Her skal blot nævnes et par ting. Den oprindelige inspektorlejlighed blev 1916 omdannet til et smukt og hyggeligt bibliotek med mustikstue. Samtidig blev der installeret elektrisk lys overalt undtagen paa værelserne, hvor det først kom 1917 (allerede 1908 havde kollegiet faaet telefon), og hele stueetagen til venstre for vestibulen blev portnerlejlighed. I anledning af Ole Borchs 300 aars fødselsdag $7/4$ 1926 blev der i vestibulens vestre sidevæg indsat et relief af kollegiets bomærke.

Den tredie kollegiebygning har nu, da disse blade skrives, opnaaet at blive ældre end de to første. Maatte den faa lov at huse endnu mange alumnekuld bag sine mure, og maatte den i en tid, hvor bombedetonationer atter høres paa dansk omraade, blive forskaanet for at lide sin forgængers skæbne.

II

KOLLEGIETS KAPITAL OG LEGATERNE

Den fremstilling af kollegiebygningens historie, der er givet i det foregaaende kapitel, viser med al ønskelig tydelighed, at kollegiet i det 19. aarhundrede har haft alvorlige vanskeligheder at kæmpe mod. Naturligvis har stiftelsens økonomi maattet lide umaadeligt under, at man ikke ventede med at opføre kollegiet, til kapitalen havde vokset sig saa stor, at man kunde have bekostet en virkelig solid bygning. Urimelig store udgifter følger af den aarlige vedligeholdelse, uden at dette dog kan hindre, at bygningen med ikke alt for lange mellemrum forfalder saa meget, at en mere omfattende hovedreparation bliver nødvendig, og kollegiets annaler i det 19. aarhundrede viser os mere end een gang billedet af en efor, der med bekymrede grublerynker i panden stirrer paa regnskabets magre indtægtsside uden at kunne skaffe udvej for de kæmpesummer, der skal stive kollegiets brøstfældige mure af. Men bortset fra bygningens manglende soliditet har i aarhundredets løb mange andre ting bidraget til kollegiets vaklende økonomi. Naturligvis var de vanskelige aar efter statsbankerotten ikke nogen heldig periode for en stiftelse, der ikke havde andre indtægtskilder end sin kapitalformue, som maatte taale en betydelig nedskæring, og naar dertil kommer, at der gennem det nye kollegiums første decennier blev begaaet skæbnesvangre fejl i formuens administration, som det tog et halvt aarhundrede at rette, forstaar man, at det i det lange løb ikke lod sig gøre at lade stiftelsen bære sig selv økonomisk. Vanskelighederne blev naturligvis heller ikke mindre derved, at de moderniseringer, som tid til anden maatte foretages, medførte forøgede udgifter.

Efter branden i 1807 kunde saa godt som hele renten lægges til kapitalen, og selv om der paa grund af krigen indtil 1825

kun ydedes 2 % i rente, voksede formuen derfor ret stærkt indtil 1823, da de likvide midler til bygningens opførelse maatte fremskaffes. Kapitalen beløb sig 1812 til 54000 rd. I juni 1810 blev i kvæsturen indbetalt 7023 rd. 3 $\frac{1}{2}$ 9 β fra brandforsikrings-selskabet, og for halvåret $\frac{11}{12}$ 1822 til $\frac{11}{6}$ 1823 udbetaltes til Hurtigkarl renten af en kapital paa 61800 rbd. Iflg. forordn. af 5. jan. 1813 skulde imidlertid denne kapital nedskrives til 46992 rbd. 45 β sølv ved den som følge af statsbankerotten foretagne pengeforandring. Selv om Rottbøll 1824 testamenterede kollegiet 3000 rbd., var dets økonomi saaledes ikke just straalende i betragtning af det store bygningsforetagende, der forestod.¹

Kapitalen var indbefattet i universitetets samlede legatmasse, af hvilken ca. halvdelen var anbragt i kongelige obligationer og resten i panteobligationer. Da kollegiet 1823—24 skulde skaffe likvide midler til den nye bygning, stod de kongelige obligationer langt under pari, medens panteobligationerne havde fuld værdi. Da legatmassen som helhed naturligvis var interesseret i at bevare de gode panteobligationer for legaterne, skaffede inspectores quæsturæ sig i begyndelsen af 1823 universitetsdirektionens billigelse af et forslag om, at ethvert legat eller fond skulde have sikkerhed for $\frac{1}{2}$ af sin rentebærende formue i panteobligationer og for $\frac{1}{2}$ i kongelige obligationer, samt at den fond, der evt. skulde have brug for flere likvide midler, end den raadede over, burde skaffe sig disse ved salg af kongelige obligationer, for at de andre legaters andel i de bedre papirer ikke skulde formindskes.² F. T. Hurtigkarl, der dengang baade var inspector quæsturæ og kollegiets efor, udtog paa Borchs kollegiums vegne loyalt kongelige obligationer til en paa-lydende værdi af 11000 rbd. Efter at have solgt disse nedskrev han kollegiets formue med det for salget indkomne beløb, og da retningslinierne for det genoprettede kollegiums økonomiske forvaltning skulde fastlægges, saa han fremtiden imøde med glad optimisme. I en skrivelse til konsistorium af 23. juni 1825 anslaar han formuen, heri indbefattet det nyoprettede Schous

¹ Johs. Pedersen: Borchs kollegiums historie 1728—1823 s. 54 f.

² Skr. fra universitetsdirektionen til konsistorium af 25. jan. 1823; konsist. kopibog.

legat, til mindst 45000 rd. Efter den fundatsmæssige udsondring af appendix, tilvækstkapital og kapital til bygningens vedligeholdelse vilde resten udgøre 37000 rd., der, ved den fra 1825 gældende forrentning til $3\frac{3}{4}$ %, vilde afkaste 1398 rd. i aarlig rente. Heraf kunde man aarlig uddele de 980 rd. som distributs, og for restbeløbet kunde man bestride de faste udgifter samt bygningens vedligeholdelse. Denne ordning billiger konsistorium.¹ De kommende aar skulde imidlertid vise, at kollegiets status var noget anderledes, end Hurtigkarl havde tænkt sig.

Det vil her være nødvendigt at standse lidt ved Schous legat. Legatet er stiftet af kærner ved Øresunds toldkammer *Jacob Henric Schou*, som havde været alumne paa kollegiet 1770—73. Taknemlig over understøttelsen og opholdet paa »det af den u dødelige Borch stiftede collegio medicæ« skænkede han 1000 rbd. sølv til kollegiet. Af denne sums rente skulde hvert aar $\frac{1}{5}$ lægges til kapitalen, medens resten skulde udbetales til to alumner. Naar den ved de aarlige oplæg opsamlede sum var blevet saa stor, at dens aarlige rente udgjorde en stipendieportion, skulde en tredie portion oprettes o. s. fr. Gavebrevet er underskrevet 14. april 1824, og den kongelige konfirmation forelaa 30. april s. a.² Regnskabsmæssigt behandles legatet nu saaledes, at dets kapitalformue slaas sammen med kollegiets, og renten af de to kapitaler hæves under eet, ligesom de af legatet uddelte portioner i regnskabet slaas sammen med distributsen. For at man imidlertid kan følge legatets status, opføres hvert aar efter kollegiets hovedregnskab et særregnskab for Schous legat, hvoraf det fremgaar, hvor meget legatkapitalens aarlige rente beløber sig til, hvor meget der blev udbetalt til alumnerne, og hvor meget der blev indbetalt til legatkapitalens tilvækst.

Som ovenfor omtalt havde Hurtigkarl oprindeligt tænkt sig, at der, i overensstemmelse med fundatsens forskrift,³ skulde udsondres en tilvækstkapital. Til denne var iflg. fundatsens kap.

¹ Skrivelse fra konsist. til Hurtigkarl af 2. juli 1825. ² Goos: »Samling af de for Universitetets Legater gjældende Bestemmelser« s. 520 f. ³ Kollegiets fundats er bedst tilgængelig i William Norvin: Københavns Universitet i Reformationens og Ortodoxiens Tidsalder II s. 288—294.

III hensat 5000 rd., men 1737 blev kapitalen omsat fra kurantmønt til kronemønt med en agio af 6 β pr. rd.,¹ og tilvækstkapitalen skulde saaledes 1825 ansættes til 5312 $\frac{1}{2}$ rbd. sølv. Denne kapitalers renter maatte iflg. fundatsen ikke røres, men hvert tiende aar skulde det, der paa denne maade var opsparet, lægges til hovedkapitalen. Det viste sig imidlertid snart, at den opgave, Hurtigkarl havde stillet sig, var uløselig, fordi han fra først af havde anslaaet kapitalen altfor højt. Medens han havde regnet med »mindst 45000 rbd.«, udbetalte kvæsturen 1826 kun renten af 36570 rbd., heri indbefattet det Schouske legats kapital. Det viste sig ganske vist, at kvæsturen havde beregnet kapitalen for lavt, idet den i virkeligheden udgjorde 38992 rbd., og da man 1828 endelig blev helt klar over kapitalens størrelse, blev de for lidt udbetalte renter godskrevet kollegiets formue med 2421 rbd. 19 β , der blev indlemmet som en særlig tilvækstkapital. Medens indtægt og udgift i aarene 1826—27 kun lige havde balanceret, opsamledes der fra 1828 et lille overskud, da renten nu var blevet noget større; men allerede 1830—31 maatte der foretages en hovedreparation paa bygning og inventar, saa at det meste af det opsamlede overskud blev brugt. I de følgende aar samledes der igen et lille overskud, og i hvert af de to aar 1835 og 1836 indbetaltes der 100 rbd. i kvæsturen til oplæg.

Den største post blandt kollegiets aarlige udgifter var distributsen. Denne var iflg. Hurtigkarls af konsistorium billigede forslag² ansat til 980 rbd. sølv, 60 rbd. for hver af de 16 alumner + et tillæg af 20 rbd. for den alumne, der var inspektor. Denne ansættelse var foretaget paa grundlag af fundatsens kap. II, iflg. hvilken der til bestridelse af distributsen var hensat 16000 rd., »hvilken Summa skal udstaa og udsættis hos visse Folk paa Rente, imod god og nøjagtig Forsikkring, saaledis som Børnepenge efter Loven udsættis bør, til sex pro Centum aarligen, saafremt Tiderne ikke skulde foraarsage, at mand maatte nøjns med fem pro Centum,« og længere nede: »Den Studiosus, som skal have Inspection med de andres Skikkelighed og Flittighed,

¹ Forordn. 23. nov. 1737. ² Skr. fra Hurtigkarl til konsist. 23. juni 1825; skr. fra konsist. til Hurtigkarl 2. juli 1825.

og skal have sin Værelse i det næste Kammer ved Porten paa den højre Haand, naar mand gaar ind i Residencen, nyder en tredie Deel mere end nogen af de andre.«¹ Mod denne ansættelse talte ganske vist den kendsgerning, at den til distributsen hensatte kapital ikke længere kunde forrentes med 6 % p. a. Men Hurtigkarl mente, at kollegiets økonomi kunde bære denne udgift, og hans forstaaelse for de unge akademikers vanskelige økonomiske stilling har gjort det magtpaaliggende for ham, at distributsen blev sat saa højt. At dette sidste var tilfældet, hævdede F. C. Sibbern, hans efterfølger som efor, at vide.² Der udbetaltes dog saa at sige aldrig fulde 980 rbd. sølv aarlig i distributs, da en del sparede paa grund af vakante pladser. Aaret 1830 kan tjene som eksempel. I distributs er der i dette aar udbetalt 840 rbd. 4 fl 14 β sedler og tegn; da de fulde 980 rbd. sølv svarer til 1010 rbd. 2 fl 8 β s. og t., mangier der altsaa 169 rbd. 4 fl 14 β s. og t. i, at det fulde beløb er udbetalt.³ Den aarlige besparelse svinger mellem 125 og 175 rbd. Trods besparelserne var det dog langt over halvdelen af de 1463 rbd. 4 β sølv, den aarlige renteindtægt beløb sig til, der udbetaltes i distributs. Andre faste udgifter var portnerløn, skat, assurancepræmie og den saakaldte professorum distributs. Af kollegiets renteindtægt skulde iflg. fundatsens kap. XI⁴ renten af 200 rd., oprindeligt altsaa 10 rd. aarlig, udbetales som løn til portneren. Desuden fik han som vederlag for tran, lys etc. aarlig 30 rd. 2 fl . Senere slog man løn og godtgørelse sammen og gav ham 38 $\frac{1}{2}$ rd. Abraham Kall⁵ tildelte ham desuden efter branden 1807 et tillæg paa 17 rbd. sølv som erstatning for det beløb af 1 rbd. 6 β , der aarlig tilkom ham af hver alumnes distributs,⁶ saaledes at han fik udbetalt 55 $\frac{1}{2}$ rbd. Dette beløb er det da ogsaa, vi træffer i regnskabet som kollegiets løn til portneren efter den nye bygnings opførelse. Lønnen forhøjes imidlertid 1830 til 80 rbd. sølv, mod at portneren en gang om maanedes besørger trappen og gangene vaskede.⁷ For præmier til brand-

¹ Norvin o. l. s. 288 f. ² Skr. fra Sibbern til konsist. 20. nov. 1849.

³ Kollegiets kvitteringsbog.

⁴ Norvin s. 292.

⁵ Efor 1789—1821.

⁶ Act. consist. 19. maj 1824 nr. 448. ⁷ Act. consist. 8. sept. 1830 nr. 101.

assurancen findes i kollegiets arkiv kvitteringer indtil 1870. Før den nye bygnings opførelse var kollegiet assureret for 2200 rbd. sølv, for hvilket der betaltes en årlig præmie paa 9 rbd. 4 # sedler og tegn, heri indbefattet tilskud til annuitetsgældens forrentning og afbetaling og til Nicolai taarns istandsættelse. Den nye bygning assureres i 1824 for 13500 rbd. sølv, og der betales en præmie af 34 rbd. 3 β sølv eller 45 rbd. 3 # 4 β s. og t. årlig. Assurancesummen sættes 1825 atter op til 19000 rbd. sølv, og der svares en præmie af 50 rbd. 1 # 6 β s. og t. Da assuranceselskabet 1826 fritages for at svare afgift til brandvæsenet i anledning af branden 1807, nedsættes præmien til 47 rbd. 2 # 2 β s. og t., og da 1830 tilskuddet til annuitetsgældens forrentning og afbetaling bortfalder, nedsættes præmien til 25 rbd. 4 # 4 β s. og t. Omkring dette beløb svinger præmien nu i 30'erne. Da assurancen i 40'erne fritages for de sidste krigsbelastninger, gaar præmien helt ned til 16 rbd. 4 # 12 β parikurs, hvor den holder sig, til assurancesummen 1865 sættes op med 10 %.¹ En lignende forhøjelse finder sted 1870.² I skat betalte kollegiet 1822 et beløb af 53 rbd. 2 # s. og t. I aarene indtil 1827 stiger beløbet lidt efter lidt til 74 rbd. 5 # 8 β s. og t., men derpaa daler det igen indtil 1838 til 59 rbd. 2 # 12 β s. og t., og omkring dette beløb svinger skatten, indtil der i 50'erne indtræder en stigning. Et fast beløb årlig maatte ogsaa udredes som vederlag for administrationen af kollegiet og dets kapital. Iflg. fundatsens kap. XII var der af kapitalens renter tiltænkt professoros consistoriales renterne af 1000 rd. (i 1825 = 1062 $\frac{1}{2}$ rbd. sølv) som vederlag for administrationen af kollegiets kapital, ligesom de ogsaa skulde oppebære den rentesrente, tilvækstkapitalen afkastede.³ Medens consistoriales ikke saa noget til den sidstnævnte post af den gode grund, at der overhovedet ikke fandt oplæg sted, figurerer den førstnævnte post i regnskaberne som »*professorum distributs*«. Da kapitalen før 1825 jo kun forrentedes med 2 %, beløb denne post sig årlig til 21 rbd. 1 # 8 β sølv. Da renten 1825 sattes op til 3 $\frac{3}{4}$ %, glemte man imidlertid professorernes distributs, der vedblivende blev

¹ Act. consist. 4. okt. 1865 nr. 449 og 25. okt. og 8. nov. 1865 nr. 475.

² Act. consist. 9. marts 1870 nr. 135. ³ Norvin s. 293.

udbetalt med det samme beløb som tidligere. Endvidere ydedes der iflg. fundatsen eforen renten af 500 rd.¹ (i 1825 = 531 rbd. 1 \mathcal{R} 8 β sølv). Efter 1825 figurerer posten »pro ephoria« i regnskaberne med 19 rbd. 5 \mathcal{R} 8 β sølv. Disse to sidste poster skulde siden blive aarsag til, at lærde juridiske penne maatte skrive mange folioark fulde. Endnu en fast udgift er et tilskud paa 20 rbd. sølv til havens pasning. De faste aarlige udgifter i 30'erne maa saaledes sættes til ca. 1050 rbd. sølv, og da renteindtægten i disse aar er 1463 rbd. 4 β sølv, bliver der altsaa ca. 400 rbd. sølv tilovers til bygningens vedligeholdelse samt oplæg til tilvækstkapitalen og Schous legat. Da bygningen jo var meget daarligt opført, og der saaledes allerede 1830—31 maatte foretages en hovedreparation, kunde eforen intet afse til oplæg bortset fra 100 rbd. i 1835 og 100 rbd. i 1836. Paa dette tidspunkt skulde der melde sig nye økonomiske vanskeligheder for kollegiet.

I slutningen af 1836 skete der en forandring i universitetets regnskabsvæsen, idet dette, der tidligere havde været underlagt konsistoriums tilsyn gennem to inspectores quæsturæ, nu overtoges af en kvæstor. Samtidig blev det bestemt, at det akademiske fonds midler og legaternes aktiver skulde holdes strengt adskilte fra hinanden.² Den nyvalgte kvæstor, Bang, havde allerede tidligere paa aaret i den anledning paabegyndt en fuldstændig opførelse af de enkelte legaters formuer. Dette fik ubehagelige følger for Borchs kollegiums status, idet Bang fandt sig foranlediget til at nedskrive kollegiets kapital med 3460 rbd. 12 β sølv. Grunden til denne nedskrivning var, at Hurtigkarl, da han 1823—24 havde skaffet penge til den nye bygnings opførelse ved salg af kgl. obligationer til en paalydende værdi af 11000 rbd., ikke havde afskrevet disse med den paalydende værdi, men kun med det beløb, der var indkommet ved salget. Sibbern, der dengang var kollegiets efor, og for hvem kollegiets vel var en hjertesag, kæmpede som en løve for at redde, hvad der kunde reddes. I en skrivelse af 28. marts 1836, indsendt, medens sagens drøftelse endnu stod paa, gør han overfor Bang gældende, at den paatænkte opgørelse af kollegiets midler i

¹ Norvin I. 1. ² Kgl. resol. 2. dec. 1836; Goos: Univ. leg. s. 75.

alt fald paa eet punkt er inkonsekvent. I aarene 1810—11 havde kollegiet i kvæsturen indbetalt 101000 rd., deri indbefattet den sum, som det havde faaet udbetalt af brandkassen. Havde man for denne sum indkøbt kgl. obligationer, der dengang stod pari, vilde de ved pengeforandringen 1813 være gaaet over til rbd. daler for daler.¹ Dette skete imidlertid ikke, og summen, der blev behandlet som universitetets gæld til kollegiet, maatte taale nedskrivning til 5755 rbd. Sibbern hævder nu, og som det synes med nogen ret, at disse 5755 rbd. ikke med nogen rimelighed nu kunde behandles som nominelt staaende i kgl. obligationer, naar de 1813 netop var blevet behandlet som ikke staaende i kgl. obligationer. Der synes imidlertid ikke at være blevet foretaget noget i anledning af denne klage, og da opgørelsen af legatmidlerne blev stadfæstet fra allerhøjeste sted,² syntes al videre drøftelse udelukket. Det skulde senere vise sig, at dette ikke var tilfældet. De følgende aar viser en stadig faldende linie i kollegiets økonomi. Medens det i aarene 1835—36 havde været muligt at foretage de tidligere omtalte oplæg, opstod der i aarene 1837—42 en underbalance paa ca. 364 rbd. Naturligvis skyldes dette ikke alene, end ikke i særlig grad, nedskrivningen af formuen, der kun medførte et aarligt rentetab paa ca. 52 rbd. Hovedaarsagen var bygningens daarlige tilstand, der gjorde omfattende reparationer nødvendige. Murerregningen beløb sig saaledes 1837 til 87 rbd. og 1838 til 68 rbd., medens den normalt laa omkring 25 rbd. aarlig. En hovedstandsættelse af kakkellovne 1839 kostede 104 rbd. 1 $\frac{1}{2}$ 8 β , og 1841 maatte samtlige 75 fag vinduer repareres, kittes og males. At de fundatsmæssige oplæg af tilvækstkapitalens renter ikke fandt sted, gjorde det naturligvis ikke mere opmuntrende for eforen at betragte regnskabsbogens blade med det aar for aar støt voksende underskud. Men en ting var endnu mere foruroligende. I regnskabet er det Schouske legats kapital i denne periode indbefattet i kollegiets, og distributsens post indbefatter ogsaa stipendieportionerne af og oplæggene til dette legat, ligesom det særregnskab, der føres for legatet hvert aar, viser det fundatsmæssige oplæg. Det fatale er imidlertid,

¹ Kgl. resol. 5. jan. 1813. ² Kgl. resol. 20. apr. 1837.

at der i realiteten intet oplæg indbetales i kvæsturen, og kollegiets voksende underskud er altsaa i virkeligheden en voksende gæld til Schous legat. Det siger sig selv, at denne udvikling var totalt ødelæggende for kollegiets økonomi og maatte standses. Og den blev standset.

Aarsagen til, at kollegiets økonomi bliver taget op til overvejelse, er en skrivelse fra den daværende efor Sibbern til konsistorium 27. febr. 1843. Sibbern anstiller heri nogle betragtninger over kollegiets bidrag til professorernes distributs, som han mener vedblivende bør udbetales med det samme beløb som hidtil, skønt han er klar over, at dette ikke, i overensstemmelse med fundatsen, svarer til renterne af 1000 rd.¹ Han støtter denne opfattelse derpaa, at consistoriales ikke længere kan gøre krav paa godtgørelse for tilsyn med regnskabet, da kvæsturen jo nu faar $\frac{1}{16}$ af de aarlige renter som administrationsgebyr,² og revisionen foretages af en betalt revisor. Derimod mener han i fundatsens kap. XII at have hjemmel for kravet om at faa sin egen godtgørelse for eforiet forhøjet til 30 rd. aarlig.³ Konsistorium afæsker sine juridiske medlemmer, professorerne Scheel, Larsen og Algreen Ussing, en betænkning om sagen.⁴ De tre lærde herrer fordyber sig i fundatsen og regnskaberne, og nu begynder lavenen at rulle. I udvalgets betænkning⁵ drukner behandlingen af de af Sibbern rejste spørgsmaal fuldstændig i forfærdede betragtninger over kollegiets økonomiske forvaltning i almindelighed. Det betones meget energisk, at baade fundatsen og hensynet til kollegiets fremtidige økonomi kræver, at der drages omsorg for at fremkalde en saadan tilstand i kollegiets forvaltning, at der ikke alene skaffes balance mellem indtægt og udgift, men ogsaa mulighed for at foretage de fundatsmæssige oplæg af tilvækstkapitalens renter. Det eneste, der kan gøres for at opnaa dette, er at nedsætte alumnernes distributs. Denne nedsættelse vil ikke være i strid med fundatsen, da de til distributsen hensatte 17000 rd. efter loven ikke længere kan forrentes med 6 % eller 5 %. Man kan næppe forsvare udbetaling af en distributs, der

¹ Se s. 53.

² Reskript 2. okt. 1801; Kgl. resol. 28. okt. 1825.

³ Norvin s. 293.

⁴ Skr. af 5. apr. 1843.

⁵ Skr. til konsist. 20. dec. 1843.

er højere end $3\frac{3}{4}\%$ af 17000 rd. Ganske vist kræver fundatsens kap. III,¹ at der med hensyn til tilvækstkapitalen skal forholdes, som der i Valkendorfs kollegiums fundats er foreskrevet angaaende tilvækstkapitalen. Iflg. sidstnævnte fundats skulde den renteforøgelse, der fremkommer som følge af oplæggenes indlemmelse i hovedkapitalen hvert 10. aar, anvendes dels til bygningens vedligeholdelse, dels til forhøjelse af alumnernes distributs.² Ganske vist forelaa der nu en paa denne maade opsparet kapital paa 8656 rd. 1 μ 8 β , idet kollegiets oprindelige kapital udgjorde 26300 rd. = 27943 rd. 4 μ 8 β kurant, medens den nu 1843 udgjorde 37600 rd. Da imidlertid den kapital, der oprindelig var hensat til bygningens vedligeholdelse, nu havde vist sig at være ganske utilstrækkelig, var det en selvfølge, at hensynet til bygningen maatte gaa forud for alumnernes distributs. Nedsættelsen af distributsen bør dog kun gælde de fra nu af indflyttende alumner, medens de nuværende alumner beholder det nuværende stipendium, saa længe de bor paa kollegiet. Først om ca. 5 aar skulde da nedsættelsen være helt gennemført, og hver alumne skulde til den tid kun faa udbetalt 40 rd. aarlig i distributs, medens inspektors tillæg skulde sættes til 14 rd. aarlig. Professorernes distributs bør for fremtiden udbetales med det fulde beløb. Hvad angaar Sibberns krav om forhøjelse af eforens godtgørelse, vil man indstille, at det bevilges, selv om man ikke skønner, at det har retshjemmel. Hvad angaar Schous legat, var dette 1842, iflg. det for legatet førte særregnskab, vokset til 1229 rd. med et beløb af 229 rd. Af det oplæg paa 200 rd., der siden kollegiets genoprettelse var blevet indbetalt i kvæsturen, maatte de 100 rd. tilkomme Schous legat. Trak man dette beløb fra de 229 rd., hvormed legatet var vokset, maatte de resterende 129 rd. betragtes som kollegiets gæld til legatet. Der var imidlertid i regnskabet begaaet visse smaafejl, som gjorde, at gælden kun blev 98 rd. 4 μ 8 β . Saa snart kollegiets økonomiske tilstand tillod det, maatte der drages omsorg for, at det fornødne aarlige oplæg til tilvækstkapitalen blev foretaget, samt at det Schouske legats tilgodehavende og dets aarlige oplæg blev indbetalt i kvæsturen. For

¹ Norvin s. 289. ² Ibid. s. 278.

Schous legat skulde der i regnskabet indrettes en særlig bikonto, idet legatets kapital burde udskilles fra kollegiets hovedkapital. En særlig bikonto burde ogsaa oprettes for oplæggene til tilvækstkapitalen. Ved en saadan indretning af kollegiets økonomi vilde man aarlig kunne anvende 412 rd. til portnerløn, reparationer og lignende udgifter, hvilket vilde svare til det beløb, man i de senere aar havde anvendt dertil.

Udvalgets betænkning blev af konsistorium sendt til Sibbern, for at han kunde udtale sig om den.¹ Hos Sibbern bliver betænkningen liggende i fire aar, før han ytrer sig. Men saa har han ogsaa samlet stof til megen brevveksling mellem forskellige instanser. I denne periode føres regnskabet paa sædvanlig vis, bortset fra at Sibbern, øjensynlig noget trykket af den løbende sag, nedsætter bidraget til havens pasning fra 20 rd. til 10 rd. aarlig.

Efter at konsistorium, der var blevet utaalmodigt, ved to skrivelser,² den sidste meget skarp i tonen, havde anmodet Sibbern om at indsende sin betænkning til udvalgets forslag, fremsatte Sibbern endelig sit syn paa sagen.³ Ud fra den forudsætning, at kollegiet paa nærværende tidspunkt ikke har nogen tilvækstkapital, foreslaar han, at man skal spare sammen til en saadan, ligesom man i sin tid sparede sammen til den nye bygning. Han mener, at kollegiets kapital, uden at distributsen nedsættes, allerede nu kan afse 1600 rd. til en tilvækstkapital, og endnu en sum kunde skaffes til dette formaal, hvis kollegiet fik tilbagebetalt det beløb, hvormed dets formue var blevet nedskrevet ved opgørelsen af universitetets midler 1837.⁴ Denne nedskrivning anser han for en uret mod kollegiet. Havde Hurtigkarl 1824 ladet sig udlevere panteobligationer i stedet for kgl. obligationer, vilde kollegiet have staaet sig bedre ved det, da panteobligationerne stod pari. Det var næppe rigtigt af Bang i aaret 1837 at forlange, at kollegiet maatte bære konsekvenserne af Hurtigkarls fejlgreb, men »Universitetets egen maadelige Forfatning lod ham urgere denne sin Paastand«. Endvidere maa det i denne sammenhæng huskes, at Hurtigkarl dengang

¹ Skr. af 27. dec. 1843. ² 20. apr. 1847 og 12. jan. 1848. ³ Skr. af 9. marts 1848. ⁴ Se s. 54.

ikke blot var kollegiets efor, men ogsaa den ene af de to inspectores quæsturæ, der dengang havde ansvaret for universitetets regnskab. Han havde dengang som kvæstor handlet ud fra den forudsætning, at universitetet skyldte kollegiet den kapital, det forvaltede for dette, ikke i obligationer, men med det fulde beløb, og dette maatte være bindende for eftertiden. I samme skrivelse gør Sibbern opmærksom paa, at kollegiets bygning paa grund af sin forfaldne tilstand snarest muligt bør forsynes med cementbeklædning. Til slut bemærker han, at han selv har frafaldet kravet om forhøjelse af eforogdtgørelsen, og han haaber, at konsistorium vil tage samme standpunkt med hensyn til professorernes distributs. Efter at have modtaget Sibberns skrivelse træffer konsistorium foranstaltninger til at faa sagen undersøgt paa ny, idet det afæsker sine daværende juridiske medlemmer, professorerne Larsen, Bornemann og Krieger, samt universitetets kvæstor Frydensberg betænkning om sagen.¹ Frydensbergs betænkning indløber 8. maj 1848.² Han henholder sig til en vedlagt redegørelse af universitetsbogholder Rosengreen, idet han fraaader at foretage nogen forandring i opgørelsen af universitetets midler 1837, da denne opgørelse var stadfæstet fra allerhøjeste sted.³ Denne skrivelse bliver meddelt Sibbern, der i sit svar⁴ bestemt fastholder sit krav paa kollegiets vegne, idet han forlanger sagen judicielt afgjort, evt. ved komissarier, hvis ikke kravet opfyldes.

Imidlertid lod udvalgets betænkning vente paa sig. Dette skyldtes urolighederne i 1848 og senere valgforhandlingerne, da to af medlemmerne, Larsen og Krieger, var medlemmer af den grundlovgivende rigsforsamling. Efter en skarp henstilling fra konsistorium⁵ indsender de endelig betænkningen 11. nov. 1849.⁶ Denne slutter sig i det store og hele til de synspunkter, der blev fremsat i den tidligere betænkning af 20. dec. 1843.⁷ Hvad angaar Sibberns syn paa tilvækstkapitalen som ikke værende, kan udvalget ikke dele dette. Tilvækstkapitalen findes

¹ Skrivelser 22. apr. 1848. Act. consist. 19. apr. 1848, nr. 204.

² Act. consist. 17. maj 1848. ³ Kgl. resol. 20. apr. 1837. ⁴ Skr. 24. maj 1848. ⁵ Skr. 31. okt. 1849. ⁶ Act. consist. 14. nov. 1849, nr. 513.

⁷ Se s. 56.

i god behold, inkluderet i hovedkapitalen, der jo ikke er blevet mindre, men tværtimod større siden stiftelsens oprettelse. Den nedskrivning af kollegiets formue, der fandt sted 1837, bør der ikke nu røres ved. Ganske vist indrømmer udvalget, at en og anden af de regler, der blev fulgt, kan omtvistes, og at der paa enkelte punkter kan være sket kollegiet en vis uret, men der er sikkert ogsaa paa andre punkter regnet kollegiet noget til gode, som ikke tilkom det efter streng ret. Nogen egentlig uret har kollegiet i det store og hele sikkert ikke lidt. Naar Sibbern kræver sagen judicielt afgjort, miskender han sin stilling som efor. Det er konsistorium, der med ansvar overfor ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet administrerer kapitalen efter fundators ønske, medens eforen kun er universitetets befuldmægtigede til at føre tilsyn med alumnerne og bygningen. Eforen har ingen kompetence til at optræde paa kollegiets vegne, som Sibbern har gjort. Det er saa meget vigtigere at faa kollegiets økonomi ordnet, som bygningen øjensynlig trænger til en hovedreparation. Universitetet bør derfor snarest ved sagkyndige i overensstemmelse med fundatsen lade undersøge, hvilke istandsættelser der skal foretages. Det dertil nødvendige beløb maa laanes af kommunetet, men der bør drages omsorg for, at det inden alt for længe tilbagebetales. Professorernes distributs og eforens godtgørelse bør ikke forhøjes, saa længe alumnernes distributs er nedsat.

Efter at være blevet gjort bekendt med denne betænkning sender Sibbern sit svar paa den til konsistorium.¹ Til udvalgets bemærkninger om hans kompetence som efor bemærker han, at man altid maatte kunne kræve en afgørelse taget op til fornyet overvejelse, naar vedkommende ikke kunde være tilfreds med den. Sibbern fortsætter: »Vedkommende er i dette Tilfælde ikke jeg, men den Borchske Stiftelses Interesse, som hele Consistorium har at vaage over, ikke at tale om, at Consistorium for sin egen Skyld maa vaage over, at en Strid om en det akademiske Fond vedkommende Pengefordring ikke afgjøres paa en Maade, der kan faae Udseende af, at Universitetet ved sin Overanseelse har faaet den afgjort til sin egen

¹ Skr. af 20. nov. 1849.

Fordeel. Min Interesse kan alene være, at jeg ikke skal engang i Tiden kunne anklages for, efter at være bleven opmærksom paa Sagen, ikke nøksom at have kjæmpet til Bedste for den Borchske Stiftelse, og jeg kan tilføie for afdøde af Universitetet saa høit fortjente Etatsraad Hurtigkarl, som vi dog alle maae nære en vis Følelse af Pietet imod.« Sibbern fastholder iøvrigt stadig den opfattelse, at man i stedet for at gaa ud fra, at tilvækstkapitalen allerede eksisterer, bør træffe foranstaltninger til, at den tilvejebringes. Man kunde f. eks. afsætte 3000 rd. og lade dem vokse til den fundatsmæssige sum af 5312¹/₂ rd. Distributsen bør helst slet ikke nedsættes, og i alt fald burde en evt. nedsættelse være mindre end den foreslaaede. Den sum, der kræves til bygningens istandsættelse, bør af kommunitetet ydes ikke som laan, men som tilskud.

Drøftelserne er hermed afsluttede, og 11. dec. 1849 oversender konsistorium sagen til ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet,¹ idet det indstilles, at sagen afgøres i overensstemmelse med de to betænkninger af 1843 og 1849. Om bygningens istandsættelse er det efter indhentede overslag oplyst, at den vil komme til at koste 1900 rd. En minoritet af konsistorium mener, at kommunitetet bør yde kollegiet denne sum som rentefrit laan, der skulde afdrages, naar kollegiet saa sig i stand til det, medens majoriteten mener, at de 1000 rd. bør ydes som tilskud og kun de 900 rd. som laan. Ved denne gave vilde kommunitetet indirekte komme til at virke i overensstemmelse med sit formaal, at støtte de studerende, »og det netop nogle af de flinkeste og haabefuldeste, eftersom det er disse, man maa ønske at skaffe Plads paa Borchs Collegium.«

Paa ministeriets foranstaltning udvirkes der nu en kgl. resolution af 14. juli 1850,² der i det store og hele bifalder konsistoriums indstilling. Dog skal kommunitetet ikke yde noget tilskud, men kun et rentefrit laan paa 1900 rd. I overensstemmelse

¹ Act. consist. 8. dec. 1849, nr. 4. ² Act. consist. 28. aug., nr. 383; skr. fra konsist. til Sibbern 14. sept. 1850; Goos: univ. leg. s. 94; skr. fra kvæstor til konsist. 14. okt. 1850; act. consist. 30. okt. 1850, nr. 487; skr. fra konsist. til Sibbern 2. nov. 1850; skr. fra Sibbern til konsist. 26. nov. 1850; act. consist. 4. dec. 1850, nr. 15.

med den kgl. resolution og kvæsturens udregninger udsondres derpaa det Schouske legats kapital fra kollegiets hovedkapital med 1281 rd. 2 fl 3 β , og kollegiets hovedkapital bliver 36318 rd. 3 fl 13 β . Naar kollegiet efter den fulde gennemførelse af distributionsens nedsættelse var blevet i stand til at afse renteoplægget til tilvækstkapitalen, skulde der oprettes en bikonto for disse oplæg. Til den tid skulde der af tilvækstkapitalens renter anvendes et nærmere bestemt aarligt beløb til tilbagebetaling af laanet fra kommunitetet. Efter nogle drøftelser frem og tilbage angaaende tiden for tilbagebetalingen af laanet fra kommunitetet¹ bliver saa denne ordning gennemført, og kollegiets økonomiske forvaltning er gaaet ind i en ny fase. De vilkaar, der blev givet med hensyn til laanet fra kommunitetet, viser, at man stadigvæk nærrede den opfattelse, at kollegiet økonomisk kunde bære sig selv. Det skulde snart vise sig, at dette ikke var tilfældet. Nyordningen var ganske vist en forbedring, om end paa alumnernes bekostning, men den kunde ikke fjerne følgerne af det misgreb, man gjorde sig skyldig i, da man ikke kunde vente med at genoprette kollegiet, til kapitalen var stor nok til at bekoste en virkelig solid bygning. Den nye bygning var billig, men den blev i det lange løb for dyr. Den følgende fremstilling vil vise, hvorledes det i det lange løb blev umuligt at føre kollegiet videre uden økonomisk støtte udefra, og allerede medens forhandlingerne om nyordningen stod paa, skete den første spæde begyndelse.

Den første slesvigske krig stillede naturligvis store økonomiske krav til staten. Der blev derfor lagt en krigsskat paa indtægterne, som for kollegiets vedkommende beløb sig til 58 rd. 4 fl 8 β pr. kvartal i aarene 1848—49. Til betaling af krigsskatten ydes der imidlertid af kommunitetet et tilskud paa

¹ Skr. fra Sibbern til konsist. 27. nov. 1850; act. consist. 4. dec. 1850, nr. 20; skr. fra Sibbern til konsist. 1. dec. 1850; act. consist. 21. dec. 1850, nr. 28; skr. fra konsist. til proff. Larsen, Bornemann og Krieger 7. dec. 1850; betænkning af Larsen, Bornemann og Krieger 4. febr. 1851; act. consist. 5. febr. 1851, nr. 99; skr. fra konsist. til ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet 8. febr. 1851; skr. fra minist. til konsist. 22. febr. 1851; Goos: univ. leg. s. 95; act. consist. 5. marts 1851, nr. 117; skr. fra konsist. til Sibbern 8. marts 1851.

54 rd. 5 fl 10 β pr. kvartal. Tilskuddet dækker ikke det fulde beløb, da Schous legat samt professorernes distributs og efor-godtgørelsen selv maa dække deres andel af krigsskatten.¹ Krigsskatten for 1850 synes kollegiet derimod selv at have maattet bære. Medens dette aar alumnerne paa Valkendorfs kollegium slap for at betale krigsskatten af deres distributs, idet den blev afholdt af tilvækstkapitalens renter, maatte alumnerne paa Borchs og Elers' kollegier selv udrede skatten af deres distributs.² Kvittringsbogen for Borchs kollegium viser, at hver har betalt 1 rd. 5 fl 4 β .

Nyordningen af kollegiets økonomi virkede i de nærmest følgende aar som en saltvandsindsprøjtning paa en afkræftet patient. Den hovedreparation, der blev foretaget for de af kommunitetet laante penge, nedsatte naturligvis for en række af aar udgifterne til bygningens vedligeholdelse, og eforen ser sig nu i stand til hvert aar at indbetale et oplæg i kvæsturen, de første aar voksende ret stærkt paa grund af den stadige nedgang i alumnernes distributs, der fulgte af, at de nyindflyttede alumner kun modtog $\frac{2}{3}$ af den distributs, der tidligere var blevet udbetalt til hver alumne. En anden fordel opnaede kollegiet derved, at kvæsturen 1853 nedsatte sit administrationsgebyr fra $\frac{1}{16}$ til $\frac{1}{32}$ af den aarlige renteindtægt,³ der jo i forvejen voksede paa grund af de aarlige oplæg. Medens renteindtægten 1850 saaledes var 1321 rd. 5 fl 4 β , var den 1855 vokset til 1410 rd. 3 fl . I samme tidsrum var distributsen gaaet ned fra 910 rd. 2 fl 4 $\frac{1}{2}$ β til 643 rd. 4 fl . Da den fulde distributs for et aar efter nedsættelsen var 654 rd., skulde indtægter og udgifter 1855 nu have opnaaet den ved den kgl. resolution af 14. juli 1850⁴ tilsigtede balance, og tilbagebetalingen af laanet fra kommunitetet skulde kunne begynde. Kvæstor udarbejder derfor et forslag til nærmere bestemmelser med hensyn til regnskabsvæsenets endelige fastlæggelse og afbetalingen af gælden. Dette forslag bifaldes af Sibbern, der dog mener, at alumnernes distributs nu maa kunne forhøjes med 5 rd. aarlig pr. portion. Af

¹ Regnskaberne for 1849; resol. 11. dec. 1848; skr. fra kommunitetskontoret til Sibbern 9. jan. 1850. ² Skr. fra konsist. til Sibbern 27. juni 1850. ³ Kgl. resol. 3. sept. 1852, Goos: univ. leg. s. 99. ⁴ Se s. 61.

hensyn til evt. uforudsete udgifter mener konsistorium ikke, at denne forhøjelse kan anbefales, men indstiller iøvrigt kvæstors forslag til approbation hos undervisningsministeriet.¹ Det bestemmes nu i overensstemmelse med kvæstors forslag, at kollegiet af de 1254 rd. 5 # 8 β, der siden 1. jan. 1851 er opsparet gennem de aarlige oplæg, skal afgive 913 rd. 7 β til en særlig konto for tilvækstkapitalens renter, medens de øvrige 341 rd. 5 # 1 β skal behandles som en af kollegiet opsparet reservekapital, der er indbetalt i kvæsturen til midlertidig forrentning, men som skal staa til disposition for eforen for det tilfælde, at der skulde indtræffe uforudsete udgifter. For fremtiden skal renten af tilvækstkapitalen indbetales som oplæg i overensstemmelse med fundatsen, medens det beløb, som derudover bliver tilovers af kollegiets indtægt, naar de aarlige udgifter er afholdt, indbetales som midlertidigt oplæg i lighed med de ovennævnte 341 rd. 5 # 1 β. Af de 913 rd. 7 β, der blev overført til kontoen for tilvækstkapitalens renter, skulde 450 rd. straks udbetales til kommunitetet som afdrag paa laanet, medens resten af dette skulde afdrages med 100 rd. aarlig. Samtidig skulde professorernes distributs nu udbetales med den fulde rente af de dertil hensatte 1062¹/₂ rd.

Efter denne afgørelse skulde der gaa 15 aar, før man opdagede, at kollegiets økonomi ikke kunde bære sig selv, og det skulde vare hele 60 aar, før denne opdagelse hos de rette vedkommende myndigheder bundfældede sig saa godt, at man blev klar over, at der maatte gøres noget effektivt for at bringe kollegiets økonomi paa fode. Kaster man et blik ned over regnskabsbogens blade for aarene 1855—1870, faar man følgende billede af den økonomiske tilstand.

I aarene 1855—1860 var den aarlige renteindtægt 1410¹/₂ rd., hvortil kom renten af de ovenfor omtalte midlertidige oplæg med en gennemsnitlig sum af 15 rd. I dec. termin 1860 blev oplæggene til tilvækstkapitalen indlemmede i hovedkapitalen,

¹ Act. cons. 29. aug. 1855, nr. 425 og 24. okt. 1855, nr. 474; konsist. skr. til ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet 27. okt. 1855, Goos: univ. leg. s. 100 f.; skr. fra minist. til konsist. 26. nov. 1855; act. consist. 28. nov. 1855, nr. 3; skr. fra konsist. til Sibbern 1. dec. 1855.

men da afdragene paa gælden til kommunitetet blev trukket fra tilvækstkapitalens renter med et beløb af 100 rd. aarlig lige til dec. termin 1869, da det sidste afdrag blev betalt,¹ blev de til tilvækst opsparede oplæg ikke store, og renten voksede 1861 kun til 1451 rd. Af de faste udgifter var den største stadig distributsen. Da der kun ret sjældent var vakante pladser i denne periode, udbetaltes distributsen med et gennemsnitligt aarligt beløb paa 650 rd., altsaa næsten den fulde størrelse. Skatten er 1855 betalt med et beløb af 82 rd. 3 $\frac{1}{2}$ 4 β . Beløbet svinger noget fra aar til aar, men med stigende tendens, indtil det i aarene 1867—1871 ligger fast paa 96 rd. 2 $\frac{1}{2}$ 4 β aarlig. Som oplæg til tilvækstkapitalen indbetales aarlig 205 rd. 5 $\frac{1}{2}$ 2 β . Efter nyordningen 1855 udbetales professorernes distributs med et aarligt beløb af 41 rd. 1 $\frac{1}{2}$, medens eforgodtgørelsen udgør 20 rd. 3 $\frac{1}{2}$ 8 β aarlig. Portnerlønnen er 80 rd., og assurancepræmien svinger omkring 15 rd. aarlig. Til havens pasning beregnes 10 rd. aarlig. Endelig afgives til appendix² aarlig ca. 80 rd. Til bygningens vedligeholdelse og forskellige smaaudgifter er der saaledes gennemsnitlig kun ca. 275 rd. tilovers, et beløb, der naturligvis slet ikke kunde slaa til, især da kollegiet atter begyndte at forfalde efter den ret maadelige hovedreparation i 1850—51. Haandværkerregningernes størrelse i aarene indtil 1870 viser, hvor begrænsede hovedreparationens virkninger var, og hvor truende fremtiden tegnede sig for den økonomiske status. Murerregningen var saaledes 1857 paa 41 rd. 3 $\frac{1}{2}$, 1858 beløb den sig til 51 rd. 4 $\frac{1}{2}$ 10 β , og i de følgende aar er tallene: 1860: 145 rd. 1 $\frac{1}{2}$ 7 β , 1861: 111 rd. 5 $\frac{1}{2}$ 1 β , 1866: 419 rd. 4 $\frac{1}{2}$ 6 β , 1870: 88 rd. 2 $\frac{1}{2}$. Malerregningerne er: 1857: 83 rd. 8 β , 1858: 78 rd. 13 β , 1862: 100 rd. 4 $\frac{1}{2}$ 8 β , 1863: 46 rd. 1 $\frac{1}{2}$ 1 β , 1865: 51 rd. 3 $\frac{1}{2}$ 10 β . Desuden findes der for 1857 en blikkenslagerregning paa 59 rd. 2 $\frac{1}{2}$ 8 β . Indlægningen af gas 1858 kostede ca. 125 rd., og 1859 betaltes til snedker 61 rd., til stolemager 40 rd. 4 $\frac{1}{2}$ og til smed 30 rd. 5 $\frac{1}{2}$ 4 β . Her er kun nævnt de tal, der viser enkelte aars særlig store udgifter til de paa-gældende haandværkere. Til disse tal kommer naturligvis ud-

¹ Universitetets aarvog 1864—71 bd. I s. 584. ² Hans Olrik: Borchs kollegiums historie 1689—1728, s. 59.

gifterne til de normale smaareparationer, skorstensfejning, rengøring af kakkelovne, forskellige gratialer samt indkøb af lampeolie, gulvsand, forskelligt husgeraad og lignende. At det i det lange løb var umuligt at faa den aarlige renteindtægt til at slaa til, siger sig selv. Medens der som tidligere omtalt 1855 fandtes et midlertidigt oplæg paa 341 rd. 5 $\frac{1}{2}$ 1 β , modtog professor Nellesmann, da han 1870 afløste Sibbern som efor, sammen med eforatet et underskud paa ca. 200 rd., og trods de foregaaende aars ret store udgifter til den aarlige vedligeholdelse af bygningen var denne nu igen saa brøstfædig, at en hovedreparation ikke kunde undgaas. Endnu engang stod kollegiet overfor en opgave, det ikke kunde løse ved egen hjælp.¹

For at skaffe midler til istandsættelsen havde Sibbern i sit sidste aar som efor foreslaaet, at man skulde lade tre pladser staa ledige et halvt aar, samt at man for fremtiden skulde lade de pladser, der blev ledige, være stipendieløse det første halve aar.² Efter at Nellesmann havde overtaget eforatet, forelagde ogsaa han sagen for konsistorium.³ Han gjorde opmærksom paa kollegiets fortvivlede økonomiske forhold og den omstændighed, at en virkelig istandsættelse af bygningen vilde koste ca. 2500 rd. Optagelse af et laan vilde ikke hjælpe kollegiet, da betalingen af renter og afdrag vilde gøre det umuligt at bestride omkostningerne ved den aarlige vedligeholdelse, og en grundig istandsættelse var nødvendig, hvis udgifterne til vedligeholdelse skulde bringes saa langt ned, at man kunde undgaa en underbalance, der voksede aar for aar. »Han saa saaledes ingen anden Udvej, hvorved dette gamle og berømte Kollegium, som i Tidernes Løb havde huset mange af Danmarks første Mænd, og der ved bidraget til, at de bleve, hvad de vare, end at det rige Kommunitet maatte komme det til Hjælp.«⁴ Imidlertid havde konsistorium overdraget kvæsturen at besigtige bygningen sammen med bygningsinspektøren og fremkomme med forslag angaaende reparationer og tilvejebringelsen af de dertil nødvendige mid-

¹ Se ang. det flg. universitetets aarbog 1864—71 bd. I s. 583 ff.

² Skr. til konsist. 20. okt. 1869; act. consist. 3. nov. 1869, nr. 442.

³ Skr. 21. juni 1870; act. consist. 29. juni 1870, nr. 310. ⁴ Univ. aarb. I. I.

ler.¹ Undersøgelsen af bygningen viste, at denne var yderst brøstfældig, og at inventarets forfatning var under al kritik. Iflg. et af bygningsinspektøren, etatsraad Hansen, forfattet overslag vilde en grundig reparation koste 2339 rd. 4 # 2 β, og denne reparation vilde endda ikke indbefatte maling af façaden mod gaden. Desuden mente kvæstor, at man ved den paatænkte hjælp til kollegiet burde tage hensyn til underskuddet paa 200 rd. samt muligheden for, at der under arbejdet vilde forefalde uforudsete udgifter. Han foreslog derfor konsistorium at søge ministeriets samtykke til, at der paa finanslovforslaget for 1871—72 under kommunitetets budget maatte optages en understøttelse af 3000 rd. til kollegiet.² Efter en i overensstemmelse med kvæstors forslag fra konsistorium indgivet ansøgning optoges posten paa finanslovforslaget, men finansloven bevilgede kun 2000 rd. til kollegiet.³ Det var en sparsommelighed, som ikke betalte sig.

Ved reparationen var det især bygningens indre, der var blevet istandsat. Det bevilgede beløb var slet ikke tilstrækkeligt til at give bygningen den tiltrængte soliditet, men det lykkedes dog at undgaa, at den udsattes for helt at forfalde, og kollegiet kunde nu klare sig selv økonomisk i endnu 10 aar. Samtidig med bevillingen 1871—72 var det blevet paalagt Nellemann at søge saadanne besparelser gennemført, at der opnaedes balance mellem indtægter og udgifter.⁴ Som følge af hovedreparationen var der 1871—72 ingen nævneværdige vedligeholdelsesudgifter, og det lykkedes i det store og hele i Nellemanns 5-aarige efortid at undgaa underskud. Til trods for, at der 1872 ofredes ca. 80 rd. paa læsestuens udstyr, viser aaret et overskud paa 132 rd. 4 # 4 β. Nellemann afløses 1875 af Goos som efor, og samme aar skifter møntsystemet fra rigsdaler, mark og skilling til kroner og øre (1 rd. = 2 kr.). Kollegiets formue angives dette aar at være 77207,62 kr. Til trods for, at der i de første aar efter hovedreparationen kun findes een større haandværker-

¹ Act. consist. 3. nov. 1869. ² Skr. fra kvæstor til konsist. 27. juni 1870; act consist. 29. juni 1870, nr. 324. ³ Skr. fra minist. til konsist. 10. apr. 1871; act. consist. 31. maj 1871, nr. 276. ⁴ Skr. fra minist. til konsist. 10. Apr. 1871.

regning, en malerregning fra 1873 paa 138 rd. 4 $\frac{1}{2}$ 12 β , formindskes overskuddet imidlertid aar for aar, og efter at kakkellovnene 1877—79 havde faaet en stærkt paakrævet reparation, viste regnskaberne atter den velkendte tendens til voksende underskud. Dette beløb sig 1880 til 272,40 kr., og bygningen trængte nu igen til en hovedreparation. Til denne bevilges paa finansloven for 1879—80 et beløb paa 2155 kr.¹ Da det væsentlig var bygningens ydre, der blev repareret, kunde større haandværkerregninger heller ikke de næste aar undgaas. Den ret bekostelige omlægning af gaard og have 1881 bragte underskuddet op paa 666,61 kr. Resten af Goos' efortid (til 1892) præges af haabløst fortvivlede økonomiske tilstande, og kollegiet maa stadig hjælpes. Saaledes bevilgedes 1886 et tilskud fra legaternes overskudsfond paa 600 kr.,² og 1889 fritoges kollegiet for at indbetale oplæg til tilvækstkapitalen for dette aar,³ hvorved de faste aarlige udgifter formindskedes med 411,72 kr. Anlæggelsen af en kloakledning 1890 bekostedes af kommunitetet med et beløb af 333 kr.⁴ I terminerne dec. 1880 og dec. 1890 var desuden oplæggene til tilvækstkapitalen blevet indlemmet i hovedkapitalen, hvorved renteindtægten var gaaet op til 3294,94 kr. Paa grund af renteforøgelse, forskellige tilskud og en aarrækkes streng sparsommelighed med hensyn til bygningens vedligeholdelse var det omsider lykkedes at bringe underskuddet ned og 1891 endog at opnaa et lille overskud paa 240,67 kr. Men nu trængte bygningen igen til en gennemgribende reparation, og denne gang lykkedes det konsistorium paa finansloven for 1892—93 at faa bevilget 9684 kr. af kommunitetets midler til en hovedreparation af Borchs kollegium.⁵ Hermed indledes en lysere periode for kollegiets økonomi. Reparationen blev saa gennemgribende, at de kommende aars nedsatte vedligeholdelsesudgifter ikke blot gjorde det muligt at undgaa underskud, men endogsaa at opspare et ret stort aarligt overskud foruden de fundatsmæssige oplæg. Ogsaa andre omstændigheder bidrog

¹ Act. consist. 5. juni 1878, nr. 296; act. consist. 11. sept. 1878, nr. 336 og 345; act. consist. 2. juli 1879, nr. 312; univ. aarb. 1876—81 s. 815 f.
² Univ. aarb. 1885—86 s. 92. ³ Univ. aarb. 1888—89 s. 761 f. ⁴ Univ. aarb. 1890—91 s. 577. ⁵ Univ. aarb. 1891—92 s. 968 f.

til at lette den økonomiske administration. Siden 1878 havde kollegiets kasse haft en lille indtægt ved udlejning af auditoriet,¹ svingende mellem 30 kr. og 150 kr. aarlig. Endvidere kan nævnes, at der ved finanslovdebatten 1892 blev stillet forslag om, at legaterne skulde fritages for at svare administrationsgebyr til universitetet. Dette blev vedtaget for nogle legaters vedkommende, deriblandt for kollegiets renteindtægt.² Renteindtægten voksede derfor 1892 fra 3294,94 kr. til 3401,22 kr. Aaret 1908 bragte en yderligere fordel for kollegiet. I dette aar udtog kvæsturen af kollegiets kapital et beløb paa 89240 kr. og købte derfor offentlige obligationer til et nominelt beløb af 97000 kr., betalt efter en kurs af 92.³ Dette medførte, at renteindtægten steg fra 3570,68 kr. til 3725,88 kr. Samme aar udgaar posten »professorernes distributs« af regnskabet som følge af konsistoriums beslutning i overensstemmelse med et af kvæstor indgivet forslag.⁴ Desuden havde kollegiet 1892 i Ludv. Wimmer faaet en efor med udpræget sans for det økonomiske. Da han overtog regnskabet, udviste dette paa grund af reparationen 1892—93 et overskud paa 853,51 kr., men da han 1909 afleverede det til sin efterfølger, Gram, var overskuddet vokset til 8793,88 kr., og dog har han tid til anden ofret ikke ringe beløb paa vedligeholdelsen.

De økonomiske begunstigelser, kollegiet opnaaede 1908, var et led i en større plan. Forslaget til denne var paa professor K. Fabers foranledning taget op til drøftelse i den akademiske lærerforsamling 1906 og henvistes til fremme af konsistorium. Planen tilsigtede en »forbedring af kollegiernes hygieiniske og sociale forhold«. Paa et møde 21. maj 1907 besluttede konsistorium at anmode eforene for de fire kollegier om hver for sit kollegium at oplyse, hvilke foranstaltninger der burde træffes, for at forholdene kunde komme til at svare til tidens hygieiniske og sociale krav. Efter at disse oplysninger var indhentede, nedsattes et udvalg til videre undersøgelse af sagen. Udvalgets indstilling gik ud paa, at der af kommunitetets midler skulde stilles 56240 kr. til raadighed for kollegierne til bygge-

¹ Goos' anm. i regnsk. for 1877; skr. fra Goos til insp. coll. Barfoed 10. dec. 1877 (kollegiets arkiv). ² Univ. aarb. 1890—91 s. 474—513.

³ Univ. aarb. 1907—08, legatmassen s. 4. ⁴ Univ. aarb. 1908—09 s. 606 ff.

arbejder samt 135000 kr. til henlæggelse af kapitaler, hvis renter skulde anvendes til kollegiernes drift. Inden der skete henvendelse til ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet desangaaende, ønskede kvæstor imidlertid, at der fra konsistoriums side skulde gøres, hvad der kunde, for at forøge kollegiernes indtægter. I overensstemmelse med kvæstors indstilling blev derfor for Borchs kollegiums vedkommende i aaret 1908 truffet de ovennævnte foranstaltninger.¹

Det nedsatte udvalg afgav sin betænkning 19. juni 1908. For Borchs kollegiums vedkommende foresloges det at søge bevilget et beløb af ca. 19500 kr. til en hovedreparation samt til henlæggelse en kapital paa 50000 kr., hvis rente skulde anvendes til kollegiets drift. Endvidere foresloges det at ansætte en af kommunitetet lønnet arkitekt for kollegierne. Efter modtagelsen af denne betænkning nedsatte konsistorium et snævrere udvalg, der skulde søge tilvejebragt et forslag, som kunde forventes optaget paa finanslovforslaget for 1909—10. Dette udvalg afgav 22. juli 1911 sit forslag, som derpaa 29. juli blev indsendt til ministeriet. Til hovedreparation af Borchs kollegium søgtes bevilget 14000 kr., hvilken sum sammen med det af kollegiet opsparede overskud paa 8800 kr. ifølge kgl. bygningsinspektør Martin Borchs overslag skulde være tilstrækkelig til dette formaal. Desuden ansøgtes om 2464 kr. som huslejegottgørelse for alumnerne under reparationen og til dækning af deres flytteudgifter. Endvidere ansøgtes om et aarligt tilskud paa 500 kr. til bygnings vedligeholdelse samt om brændselshjælp til alumnerne paa 800 kr. aarlig. Tillige ansøgtes om et aarligt tilskud til læsestuen paa 200 kr. og til haven paa 80 kr. Fremdeles foresloges det at yde portneren 600 kr. aarlig til tyendehold samt 827,33 kr. som bidrag til hans løn. Forslaget blev indsendt til ministeriet, der til finanslovens tredie behandling stillede ændringsforslag om, at der paa kommunitetets budget blev bevilget 17264 kr. til hovedistandsættelse m. m. af Borchs kollegium. Den foreslaede bevilling blev givet paa finansloven for 1912—13.² I foraaet 1912 paabegyndtes saa den ombygning, der er omtalt i forrige kapitel, og hermed er vi i behandlingen af kollegiets økonomiske

¹ Univ. aarb 1908—09 s. 605—9. ² Univ. aarb. 1911—12 s. 828 - 36.

historie naaet til slutningen af den periode, der skal skildres i dette skrift. De kommende aars udvikling er antydet i den ovenfor omtalte betænkning af 22. juli 1911, hvis forslag kom til at bestemme retningslinierne. Den tanke, at kollegiet økonomisk skulde kunne bære sig selv, er nu definitivt opgivet. Selv om kapitalen stadig vokser paa grund af, at tilvækstkapitalens renter indlemmes i hovedkapitalen (formuen var 1912 vokset til 101648,97 kr. + 874 kr. paa bikontoen), har denne vækst slet ikke kunnet holde trit med de stadig voksende priser og de krav, den forbedrede levestandard stiller. Ole Borch vilde formentlig have følt en vis forstemthed, hvis han havde vidst, at hans gave engang skulde blive utilstrækkelig til at give 16 alumner gode studievilkaar, men alt er ubarmhjertigt undergivet tidernes omskiftelser, og danske akademikers gæld til Ole Borch er ikke blevet mindre af den grund. Værdien af et kollegieophold kan ikke maales i kroner og øre.

Til slut nogle oplysninger om kollegiets legater. Schous legat og dettes historie indtil 1851 er omtalt i det foregaaende.¹ Af de til forrentning hensatte 1000 rd. skulde hvert aar renten af 200 rd. lægges til legatets hovedkapital, medens renten af de 800 rd. skulde udbetales til to alumner. Naar oplæggene var vokset til 400 rd., skulde renten af denne sum udbetales som en ny stipendieportion og opsparingen til endnu en ny portion paa-begyndes. Renten for aaret 1824 blev lagt til kapitalen, og først 1825 blev de to første portioner udbetalt til alumnerne Velschou og F. C. Olsen, der hver fik 7½ rd.² Da administrationsgebyret 1853 blev nedsat til det halve, steg portionerne til 7 rd. 4 β 8 β pr. termin,³ men 1875 blev portionerne sat til 15,50 kr. pr. termin, og med dette beløb er stipendiet siden stadig blevet udbetalt. Fra 1863 uddeltes en 3. portion, fra 1879 en 4. og fra 1907 en 5. Konsistorium afgjorde oprindelig efter eforens indstilling, hvem der skulde have portionerne. Paa given foranledning meddeler konsistorium eforen, at det ikke er nogen selvfølge, at ældste alumne har ret til legatet.⁴ I anledning af en forespørgsel fra eforen meddeler konsistorium, at der intet er til hinder for, at

¹ Se s. 50. ² Skr. fra konsist. til Hurtigkarl 1. okt. 1825. ³ Se s. 40. ⁴ Act. consist. 22. juni 1831, nr. 584.

inspektør kan nyde legatet samtidig med sit inspektorstipendium.¹ Senere blev det overladt eforen selv at tildele portionerne.

I aaret 1906 knyttedes endnu et legat til kollegiet. Da enken efter sognepræst til Dalby og Tureby Andreas Lauritz Carl Listov dette aar afgik ved døden, var der i hendes testamente i overensstemmelse med hendes afdøde mands ønske bestemt, at der af en fjerdedel af hendes bo skulde oprettes et legat for en alumne paa Borchs kollegium. Rektor og professorerne ved universitetet udfærdigede 30. juni 1906 fundatsen, der 10. juli s. a. blev forsynet med kongelig stadfæstelse. Fundatsens bestemmelser var følgende: legatet skulde benævnes »Sognepræst Andreas Lauritz Carl Listovs Legat for en Alumnus paa Borchs Kollegium i Kjøbenhavn«. Kapitalens fulde aarlige rente skulde hver dec. termin udbetales til en af de dygtigste og fattigste blandt alumnerne uden andet fradrag end administrationsgebyret.² Legatkapitalen blev indbetalt kontant 3. august 1906 med 6455,82 kr. Ved køb af offentlige obligationer indvandt 182,83 kr., saa at kapitalen i det hele blev paa 6638,65 kr.³ Efter fradrag af administrationsgebyret beløb den aarlige rente sig til 255,74 kr. Dette beløb voksede 1910 til 257,68 kr. og 1911 til 259,62 kr., en kærkommen haandsrækning for en ung akademiker, der jo normalt ikke er altfor velsitueret.

De legater, der er oprettet i jubilæumsaaret 1941, er endnu saa unge, at de ikke har nogen historie. Forhaabentlig — og formodentlig — vil det, naar den nuværende og de kommende generationers liv paa Borchs kollegium engang skal skildres, vise sig, at disse legater i høj grad har bidraget til, at kollegiet kunde blive, hvad Ole Borch ønskede, det maatte være: et fristed, hvor ældre studerende kunde dyrke deres videnskabelige studier under gode arbejdsvilkår.

¹ Act. consist. 3. febr. og 24. febr. 1847, nr. 161.
1905—06 s. 449 f.

² Univ. aarb.
³ Univ. aarb. 1905—06 s. 700.

III

KOLLEGIETS ADMINISTRATION

Alumnepladserne paa Borchs kollegium var lige siden kollegiets oprettelse meget eftertragtede, og ikke mindst var dette tilfældet efter den tredie bygnings opførelse. Foruden de gode boligforhold bidrog ogsaa kollegiets store traditioner til at gøre opholdet indenfor dets mure atraaværdigt. I en tid, hvor den danske akademikerstand ikke blot blev sig sin mission, men ogsaa sin fortids ærefulde minder bevidst, kunde tanken om at blive alumne paa Borchs kollegium nok faa en ung akademikers hjerte til at banke. Gennem næsten halvandet aarhundrede havde kollegiet huset mange, hvis navne senere fik en smuk plads i deres lands historie. Kollegiets fortid forpligtede, og man bestræbte sig da ogsaa efter genoprettelsen paa at skaffe det nye alumner, der kunde træde værdigt i de gamles fodspor.

I fundatsen havde Ole Borch bestemt, at kollegiet skulde gives »til sexten fattige, gudfrygtige og lærde Studiosos«.¹ Kravet om fattigdom lader sig jo desværre altfor let opfylde, naar der er tale om studerende og unge kandidater, saa i den henseende har udvælgelsen aldrig været vanskelig. Hvorledes man stillede sig til kravet om gudfrygtighed, der naturligvis er noget vanskeligere at bedømme, skal senere undersøges. Konsistoriums behandling af ansøgningerne viser imidlertid, at hensynet til ansøgernes »lærdom« har spillet langt den største rolle. Fundatsen kræver, at ingen maa indskrives, som ikke »haver holt sig vel in Examine Philosophico«.² Denne bestemmelse fortolkes saaledes, at den student, der søger alumneplads, skal have opnaaet karakteren laud. til »anden eksamen«, den filologisk-filosofiske prøve, enhver studerende maatte underkaste sig, før han kunde

¹ Norvin s. 288. ² Ibid. s. 291.

paabegynde sit egentlige hovedstudium, senere maaske bedst kendt som det »lille philologicum«. ¹ Der kan dog dispenseres fra dette krav, naar særlige omstændigheder gør sig gældende. En saadan dispensation blev saaledes 1831 tilstaaet stud. philol. Langberg i betragtning af, at han havde vundet prisen for et af universitetets prisspørgsmaal. ² Mindre heldig var cand. theol. F. Bech, der 1838 ansøgte direktionen for universitetet og de lærde skoler om tilladelse til at søge alumneplads paa Borchs kollegium, skønt han kun havde haud illaud. til anden eksamen. Direktionen raadspurgte konsistorium, der lod sig tilsende Bechs karakterer til anden eksamen, og resultatet af indstillingen blev, at direktionen ikke fandt anledning til at dispensere i dette tilfælde. ³ Selv om der saaledes krævedes vægtige bevæggrunde for at udnævne en mand med haud til anden eksamen, foreligger der dog flere eksempler paa, at det er sket. Af alumner, der har opnaaet dispensation, kan nævnes N. E. C. Petit ⁴ og J. Lange. Den sidstnævnte indsendte sin ansøgning om dispensation til universitetsdirektionen 1842 sammen med en anbefaling fra Sibbern, og konsistorium, hvem sagen blev forelagt til betænkning, mente nok, det kunde anbefale ansøgningen. Trods anbefalingerne skønnede direktionen imidlertid ikke, der burde udvirkes dispensation, men Lange har arbejdet ihærdigt paa at naa sit maal, og til sidst lykkedes det ham at fremskaffe en kongelig resolution, der gav ham dispensation. ⁵ Andre ansøgere, der blev alumner til trods for, at de havde haud til anden eksamen, var Meinert, ⁶ Esmann, ⁷ Chr. Bruun ⁸ og H. Nutzhorn. ⁹ Da anden eksamen samtidig med indførelsen af Madvigs skoleordning af 1850 blev indskrænket til en filosofisk prøve, bortfaldt den omtalte betingelse for retten til at søge alumneplads paa

¹ Univ. fund. 7. maj 1788 kap. VI § 2 stk. 5; Goos: univ. leg. s. 65.
² Act. consist. 22. juni 1831, nr. 560 og 13. juli 1831, nr. 619. ³ Act. consist. 24. okt. 1838, nr. 410, 14. nov. 1838, nr. 843 og 20. febr. 1839, nr. 163. ⁴ Act. consist. 5. juni 1839, nr. 322 og 21. aug. 1839, nr. 466.
⁵ Act. consist. 24. aug. 1842, nr. 413, 5. okt. 1842, nr. 457 og 9. nov. 1842, nr. 521. ⁶ Act. consist. 2. apr. 1851, nr. 155 og 30. apr. 1851, nr. 192. ⁷ Act. consist. 26. sept. 1855, nr. 439 og 446. ⁸ Act. consist. 22. okt. 1856, nr. 453 og 12. nov. 1856, nr. 487. ⁹ Act. consist. 4. juli 1860, nr. 337, 5. sept. 1860, nr. 425 og 26. sept. 1860, nr. 464.

kollegiet, og bedømmelse af kandidaternes embedseksamen og de anbefalinger, de studerende kunde fremvise, blev afgørende.

Fundatsens krav om gudfrygtighed synes at have været fortolket saaledes, at alumnerne skulde være tilsluttede den danske kirke. Spørgsmaalet blev for første og, som det synes, eneste gang aktuelt 1829, da en bekender af den mosaiske lære søgte alumneplads paa kollegiet. Hurtigkarl ytrede nogen betænkelighed ved at indstille ham, og konsistorium gav ham ret i, at be kendere af den mosaiske religion ikke kunde blive alumner paa Borchs kollegium.¹ Spørgsmaalet om mosaiters adkomst til at nyde alumnerettigheder er ikke siden blevet drøftet med henblik paa Borchs kollegium, men er derimod senere blevet taget op til overvejelse for Regensens og Elers' kollegiums vedkommende. Medens man ikke har ment, at mosaisk trosbekendelse burde hindre en ellers kvalificeret ansøger i at faa kommunitetet og Regensen,² stillede sagen sig noget anderledes for Elers' kollegium, hvis fundats, ligesom fundatsen for Borchs kollegium, synes at forudsætte alumner af evangelisk-luthersk konfession, og 1841 bestemmer konsistorium, at studerende af den mosaiske trosbekendelse ikke kan optages som alumner paa Elers' kollegium.³ Da 1844 en alumne efter at være flyttet ind paa kollegiet viste sig at være mosait, maatte han atter forlade sin alumneplads.⁴ Man kan sikkert ud fra den praksis, der har været gældende for Elers' kollegium, slutte, at en lignende ogsaa stadig har haft gyldighed for Borchs kollegium.

Fundatsen bestemmer, at 10 af de 16 alumner skal være teologer, 3 filologer, 1 matematiker, 1 kemiker og 1 botaniker, samt at 2 skal være dimitteret fra Ribe skole.⁵ I anledning af en forespørgsel fra Hurtigkarl bestemmer konsistorium 1829, at de to ripensiske alumner ikke er fritaget for forpligtelsen til at dyrke et af de ovennævnte studier.⁶ Botanikerpladsen besættes ofte

¹ Act. consist. 22. apr. 1829, nr. 539. ² Skr. fra universitetsdirektionen til det teologiske fakultet 7. nov. 1840; Goos: univ. leg. s. 79.
³ Skr. fra konsist. til eforen for Elers' koll. 3. juli 1841; Goos: univ. leg. s. 81. ⁴ Act. consist. 4. dec. 1844, nr. 25. ⁵ Kap. 5; Norvin s. 290 og kap. 8; ibd. s. 291. ⁶ Act. consist. 7. jan. 1829, nr. 347; Goos: univ. leg. s. 71.

med en mediciner, da fundatsen af den paagældende alumne forlanger, at han skal lægge sig efter »Studium Botanico-Medicum«. Matematiker- og kemikerpladserne besættes nu og da med polyteknikere. Filologpladserne gaves i en lang aarrække kun til klassiske filologer, indtil man 15. oktober 1879 for første gang fraveg dette synspunkt ved at udnævne J. J. C. Boesen, den første ikke-klassiske filolog blandt alumnerne.¹ Allerede 1841 var det blevet drøftet, hvorledes det i fundatsen anvendte udtryk »Studium Philologicum« skulde fortolkes. Aarsagen til denne drøftelse var, at cand. jur. Schiern, der var begyndt at studere historie med det formaal at blive lærer, ansøgte om en filologplads paa kollegiet. Konsistorium indhentede i denne anledning det juridiske fakultets betænkning om, hvorvidt en historiker kan siges at dyrke et filologisk studium. Fakultetets erklæring gaar ud paa, at udtrykket filologisk kun kan anvendes paa det studium, »som udelukkende eller i alt Fald for en væsentlig Del er rettet umiddelbart paa Sprogene og i Særdeleshed de gamle Sprog i Forbindelse med den dertil hørende klassiske Litteratur.«² Fra det 19. aarhundredes slutning anerkendes imidlertid historikernes ret til at søge filologpladser paa Borchs kollegium, og i det 20. aarhundrede har ikke faa historikere boet paa kollegiet.

Det, der kendetegner Borchs kollegium til forskel fra de andre kollegier, er, at det væsentlig er bestemt for ældre akademikere. Dette fremhæves af konsistorium 1837, da Thorsen, der var underbibliotekar ved universitetsbiblioteket, ansøgte om ekstraordinær forlængelse af sin alumnetid. Konsistorium indstillede til universitetsdirektionen, at det ansøgte bevilgedes, idet det bemærkede, »at Universitetet, som vel har flere Boliger for yngre Studerende, aldeles savner saadanne for ældre, som kan benyttes til Universitetets Nytte.«³ Der var derfor ikke saa faa af alumnerne, der tidligere havde boet paa Regensen eller et af de andre kollegier. I universitetsfundatsen af 17. maj 1788

¹ Ann. 1897. ² Juridiske fakultets betænkn. 28. aug. 1841; act. consist. 19. maj 1841, nr. 341; skr. fra konsist. til Sibbern 18. sept. 1841; Goos: univ. leg. s. 81. ³ Act. consist. 15. marts 1837, nr. 480 og 1. juni 1837, nr. 663.

kap. VI § 2 stk. 5 bestemmes det, at ingen maa bo paa kollegium mere end 5 aar ialt.¹ Naar en alumne udnævnes, skal saaledes den tid, han har været alumne paa andre kollegier, trækkes fra de 5 aar, og hans udnævnelse maa kun gælde den tid, der bliver til rest. Naar særlige omstændigheder taler for det, kan der dog dispenseres fra denne bestemmelse. I det foregaaende er allerede omtalt den forlængelse, underbibliotekar Thorsen opnaaede. I de første aar efter kollegiets genoprettelse synes man imidlertid ikke at have taget denne forskrift særlig højtidelig. For at faa klare linier i dette forhold anmodede Sibbern 1832 konsistorium om, at det maatte blive ham udtrykkeligt indskærpet at sørge for, at ingen blev paa kollegiet ud over den tilladte tid, idet han gjorde opmærksom paa, at den derom givne bestemmelse ikke længere overholdtes. Efter nærmere overvejelse ansøgte konsistorium imidlertid universitetsdirektionen om tilladelse til at ændre den nævnte fundatsbestemmelse saaledes, at de, der havde haft Regensen i tre aar, fik lov til at bo paa de andre kollegier yderligere tre aar. Denne ansøgning blev dog afslaaet af direktionen, idet det indskærpedes, at fundatsbestemmelsen for fremtiden nøje blev overholdt.² Der dispenseredes dog som ovenfor omtalt nu og da. Foruden af Thorsen er ekstraordinær forlængelse opnaaet af F. S. C. Rasmussen,³ D. G. Monrad,⁴ Vaupell⁵ og Fr. Nielsen.⁶ Da cand. theol. Gad 1840 ansøgte konsistorium om, at den tid, han havde haft en stipendieløs friplads paa Elers' kollegium, ikke skulde hindre ham 5 kollegieaar, mente konsistorium ikke at kunne efterkomme dette ønske,⁷ hvorimod det, da en ganske lignende ansøgning blev indgivet af en borchianer 1848, indtog det stik modsatte standpunkt og skønnede, at de aar, den paagældende havde haft stipendieløs friplads paa Elers' kollegium, ikke skulde hindre ham i at bo 5 aar paa Borchs kollegium.⁸ Hvis en alumne faar em-

¹ Goos: univ. leg. s. 66. ² Skr. fra Sibbern til konsist. 3. jan. 1832; act. consist. 11. jan. 1832, nr. 268 og 21. marts 1832, nr. 361; skr. fra konsist. til Sibbern 24. marts 1832. ³ Act. consist. 24. apr. 1883, nr. 396.
⁴ Act. consist. 5. apr. 1837, nr. 523 og 1. juni 1837, nr. 663. ⁵ Act. consist. 9. jan. 1850, nr. 84. ⁶ Act. consist. 27. marts 1872, nr. 136 og 17. apr. 1872, nr. 162. ⁷ Act. consist. 28. okt. 1840, nr. 624. ⁸ Act. consist. 6. dec. 1848, nr. 10.

bede, maa han naturligvis forlade kollegiet. Derimod kan man godt, samtidig med at man er alumne, tjene til livets ophold ved en ansættelse af midlertidig art. Saaledes fik 1874 H. Levin-sen tilladelse til at beholde sin alumneplads, da han var blevet udnævnt til kateket,¹ og der har i tidens løb boet flere hjælpepræster og videnskabelige assistenter paa kollegiet.

En af forudsætningerne for, at man kan nyde alumnerettighederne, er naturligvis, at man opholder sig paa kollegiet. Fundatsens bestemmelse derom lyder saaledes: »Alumni maa ej have den Frihed at reise tit og lenge af Byen, og ej over tre eller fire Uger udi alt, om Aaret, uden nogen uforbigængelig Nødvendighed kunde indfalde. Og imidlertid at nogen borte er, hvad Aarsag der og til findis, nyder hand intet af Beneficio, men hans Contingent, for den Tid hand ude bliver, hannem aftrekis, og til anden Stædens Nytte efter Ephori Betænkning anvendis.«² Straks efter kollegiets genoprettelse opstod spørgsmaalet om fortolkningen af denne bestemmelse, da en af de nyudnævnte alumner, J. D. Hage, ansøgte konsistorium om tilladelse til at beholde alumneplads og distributs under et rekreationsophold paa landet. Konsistorium indhentede i den anledning eførens betænkning, der gik ud paa, at fundatsen ikke forbød, at man lod Hages plads staa aaben for ham, medens han af helbredshensyn var fraværende, men at man normalt ikke vilde kunne udbetale distributsen i denne tid. I det foreliggende tilfælde mente Hurtigkarl imidlertid, at man nok uden at krænke fundatsen kunde udbetale distributsen, da den nye bygnings værelser endnu var fugtige, saa at det var undskyldeligt, om en alumne vægrede sig ved straks at flytte ind. I overensstemmelse med denne betænkning bevilgede konsistorium det ansøgte.³ Tre aar senere, i aaret 1828, faar imidlertid cand. theol. Lange uden videre tilladelse til at beholde distributsen under en rekreationsrejse.⁴ Da cand. theol. Begstrup 1836 af helbredshensyn havde været borte fra kollegiet et helt aar, tilstod man ham

¹ Act. consist. 9. dec. 1874, nr. 28; skr. fra konsist. til Nellemann 16. dec. 1874; Goss: univ. leg. s. 114; univ. aarb. 1873—75 s. 147.

² Kap. 9, Norvin s. 291. ³ Act. consist. 6. apr. 1825, nr. 459 og 27. apr. 1825, nr. 484. ⁴ Act. consist. 23. apr. 1828, nr. 490.

atter en plads paa kollegiet paa den betingelse, at det aar, han havde været borte, skulde regnes med til hans alumnetid. Da der var gaaet endnu næsten et aar, og Begstrup stadig ikke var blevet rask nok til at flytte ind, ansøgte Sibbern om tilladelse til at udbetale ham distributs for det forløbne halvaar. Denne tilladelse gav konsistorium, men krævede, at Begstrups plads skulde opslaaes ledig, hvis han ikke nu flyttede ind paa kollegiet.¹ En særlig imødekommenhed viser konsistorium de alumner, der er fraværende paa studierejse, idet de som regel faar lov til at beholde distributsen, medens de er borte. En saadan begunstiggelse opnaaedes af Ludv. Chr. Müller (under hans rejse til Island),² cand. theol. Brix,³ cand. philol. Bloch⁴ og cand. philol. Kr. Mikkelsen.⁵ Under den første slesvigske krig blev alumnepladsen holdt aaben for stud. philol. Greibe, medens han var indkaldt til armeen.⁶ Derimod fik han afslag paa en senere ansøgning om at faa godtgjort den tid, han havde været indkaldt.⁷ Cand. theol. F. Zeuthen, der november 1863 var blevet udnævnt til alumne, men ikke kunde flytte ind, da han blev indkaldt til krigstjeneste, fik, da han var vendt tilbage til København, lov til at flytte ind paa den første ledige teologiske plads, uden at denne blev opslaaet ledig.⁸ Under normale forhold kunde man dog ikke beholde sin plads under militærtjeneste. Stud. theol. Meier, der havde en ripenserplads, maatte saaledes 1855 opgive denne, da han blev indkaldt til garnisonstjeneste i Rendsborg, men fik forret til den første ripenserplads, der blev ledig efter hans tilbagekomst.⁹ Med hensyn til medicinere, der aftjener deres værnepligt som underlæger i hæren eller marinen, bemyndigedes 1894 eforene for Borchs, Elers' og Valkendorfs kollegier til selv at afgøre, om de maa beholde deres plads paa kollegierne, for saa vidt tjenestetiden ikke overskrider 6 maaneder.¹⁰ Under vikariater af længere varighed kan man normalt

¹ Act. consist. 12. juli 1836, nr. 74 og 8. juni 1837, nr. 703. ² Act. consist. 30. maj 1832, nr. 513. ³ Act. consist. 2. apr. 1851, nr. 157.
⁴ Act. consist. 21. maj 1851, nr. 229. ⁵ Act. consist. 23. april 1873, nr. 186. ⁶ Act. consist. 4. dec. 1850, nr. 11 og 15. jan. 1851, nr. 54.
⁷ Act. consist. 26. apr. 1854, nr. 210. ⁸ Act. consist. 19. okt. 1864, nr. 488. ⁹ Act. consist. 4. juli 1855, nr. 338. ¹⁰ Univ. aarb. 1893-94 s. 422 f.

ikke beholde sin alumneplads paa kollegiet. Saaledes nægtede konsistorium 1827 J. Hage at forblive alumne, medens han 4 maaneder var konstitueret adjunkt i Roskilde.¹ Cand. mag. Sodemann fik derimod 1888 lov til uden ny udnævnelse at faa sin gamle plads, da han midlertidig havde været lærer ved Randers lærde skole.²

Af de studerende, der nød akademisk understøttelse, krævedes det, at de skulde kunne bevise deres flid. Universitetsfundatsen af 7. maj 1788 har derom følgende bestemmelser: »Hvis nogen Student, som opholder sig ved Kiøbenhavns Universitet, ikke kan beviise, at han ordentlig og stadig haver hørt *Collegia* i de Videnskaber, han efter sin Bestemmelse skal dyrke, da bør han ikke stedes til nogen Examen, langt mindre antages til at nyde akademiske *Beneficia*.« og: »Overhovedet maae ingen nyde de saa kaldte Oplags-Penge fra Skolen, eller noget *Stipendium* ved Universitetet, uden det er vist, at han med stadig Flid bivaaner Forelæsninger.«³ Denne bestemmelse gjaldt naturligvis ogsaa studenterne paa Borchs kollegium, og vi har fra det 19. aarhundrede et eksempel paa, hvorledes den haandhævedes. Stud. philol. R. Møller, der foruden alumneplads paa Borchs kollegium ogsaa nød kommunitetsstipendiet af 2. grad, havde intet kunnet oplyse om sin akademiske flid for aaret 1845. Konsistorium bestemte derfor, at man straks skulde fratage ham kommunitetsstipendiet og betyde ham, at han ogsaa vilde miste sin plads paa Borchs kollegium, hvis han ikke ved udgangen af 1846 kunde oplyse sin akademiske flid. Dette tilskrives Sibbern, der imidlertid 1846 kan meddele, at Møller i det foregaaende semester kun har hørt een forelæsning og i indeværende ingen hører. Dette har til følge, at Møller ogsaa mister sin plads paa Borchs kollegium.⁴

En af de forpligtelser, der fra kollegiets oprettelse havde været knyttet til alumnepladserne, var pligten til at forfatte og

¹ Act. consist. 14. marts 1827, nr. 458. ² Anm. i regnskabsprot. 1889; Goos: univ. leg. s. 127. ³ Kap. I § II (Goos o. l. s. 60) og kap. VI § 2 stk. 1 (Goos s. 64). ⁴ Act. consist. 7. jan. 1846, nr. 78; skr. fra konsist. til Sibbern 10. jan. 1846; skr. fra Sibbern til konsist. 18. juni 1846; act. consist. 1. juli 1846, nr. 394 og 11. juli 1846, nr. 412.

forsvare en disputats paa Latin. Bestemmelserne desangaaende gik oprindeligt ud paa, at de, der var baccalaurii, skulde disputere en gang aarlig, medens de, der ikke havde opnaaet denne akademiske grad, kunde nøjes med en gang aarlig at forfatte og fremføre en deklamation paa Latin.¹ Kort efter opførelsen af den anden kollegiebygning 1728 blev det imidlertid sædvane, at ogsaa de yngre, der ikke havde baccalaureus-graden, dispute-rede, idet det dog stadig synes at have været dem tilladt at nøjes med en deklamation.² Da 1775 baccalaureus-graden blev afskaffet, blev det tillige bestemt, at den, der bestod den samtidig indførte examen philologicum, skulde have de samme rettigheder, som tidligere tilkom en baccalaureus.³ Denne filologiske eksamen blev imidlertid 1788 afløst af en mindre filologisk prøve, der blev slaaet sammen med examen philosophicum (det saakaldte »lille philologicum«).⁴ Denne nye ret beskedne prøve kunde naturligvis ikke som den gamle filologiske eksamen medføre de samme forpligtelser som baccalaureus-graden. Da man i praksis paa kollegiet stadig bibeholdt den ordning, at enhver alumne disputerede, medførte dette dog ikke foreløbig nogen vanskeligheder. Efter opførelsen af den tredje bygning genoptoges disputatserne. Fra juni 1825 haves en kvittering paa 1 rbd. 2 № for en »Lineal med Bolter og Møttrikker, alt af Messing, for dermed at fastgjøre Disputatserne paa Borchs Collegiums Gadedør.« Overholdelsen af disputatspligten har endnu paa denne tid, i alt fald officielt, været en uomgængelig betingelse for at faa udbetalt distributs, som det ses af et cirkulære, skrevet 1829 af den daværende inspektør Hald, hvori det hedder, at de, der i indeværende termin skulde disputere, kunde faa udbetalt deres distributs, »naar de enten fremlægge for Ephorus deres trykte Disputatser eller Sammes Manuscript, eller, som Tilfældet er med Magister Elberling, der ved presserende Arbejde er hindret fra at kunne disputere saa tidligt, bestemt love

¹ »Artikler, hvorefter Alumni Collegii Medicei sig skal rette og forholde« nr. 26 (se Hans Olrik: Borchs collegiums historie 1689—1728 s. 55 f.); Olrik o. l. s. 102 f. ² Johs. Pedersen: Borchs collegiums historie 1728—1823 s. 111 ff. ³ Forordn. 11. aug. 1775 § 17. ⁴ Univ. fund. 7. maj 1788 kap. III § 11.

at disputere ind i Januar Maaned.« Emnet for disputatsen skulde opslaaes i den ovenfor omtalte indretning paa gadedøren, og inspektor Hald minder 1830 om, »at Man har at opslaae Disputatsen paa Collegiets Dør Formiddagen, og ikke, som undertiden har været Tilfældet, blot Eftermiddagen før Disputatsdagen.«¹ Afhandlingen skulde forsvares mod to opponenter, af hvilke præses selv maatte vælge den ene.² Disputatstiderne var 8.—20. marts og 8.—20. september. Det var imidlertid ikke muligt længe at holde liv i denne gamle kollegietradition. I begyndelsen af aarhundredet synes kollegiedisputatserne næsten helt at være afgaaet ved døden paa Valkendorfs og Elers' kollegier — paa Elers' kollegium har alumnerne saaledes kunnet nøjes med en gang i løbet af 5 aar at indlevere et arbejde til eforen uden at disputere over det³ — og ogsaa paa Borchs kollegium har overholdelsen af disputerepligten voldt store vanskeligheder. Medens det første aar efter kollegiets genopførelse kan fremvise hele 14 disputatser, falder antallet allerede 1826 til 9, og 1829 er det helt nede paa 3. Denne triste tendens har formodentlig fremkaldt en kraftig formaning fra eforens side (maaske staar det ovenfor omtalte cirkulære af Hald i forbindelse dermed), saa at antallet af disputatser 1830 stiger til 11. Men dette er kun en sidste opblussen. Allerede 1831 er tallet helt nede paa 2. Sibbern, der øjensynlig har sat stor pris paa disputatserne, forsøgte nu at bringe disputatsvæsenet ind i en fast gænge, idet han til konsistorium indsendte nogle interimistiske bestemmelser angaaende disputatserne.⁴ Disse gik ud paa, at enhver alumne inden udløbet af sit første alumneaar skulde forfatte og forsvare en disputats paa Latin. Senest 1½ aar derefter skulde der leveres et nyt arbejde samt efter endnu 1½ aars forløb et sidste arbejde, hvorefter forpligtelsen skulde være bortfaldet. Disse senere arbejder kunde efter frit valg være disputatser eller deklamationer, og forfatteren kunde selv vælge, om han vilde benytte Latin eller et andet sprog. Licentiater og magistre skulde være helt fritagne for disputerepligten, og det samme

¹ Cirk. 21. febr. 1830. ² G. P. Brammer: Ungdomsliv. Kbh. 1884 s. 183. ³ Den nedenfor omtalte betænk. af det jurid. fakult. ⁴ Skr. fra Sibbern til konsist. 16. juni 1831; act. consist. 22. juni 1831, nr. 590.

skulde gælde dem, der havde vundet en prismedalje eller et accessit, samt dem, der havde udgivet et videnskabeligt arbejde af større omfang og værdi. De, der arbejdede paa en magister- eller licentiatafhandling, skulde kunne nøjes med at forevise et udarbejdet afsnit af denne. Den, der ikke rettidigt indleverede sit arbejde, skulde den følgende termin ikke have udbetalt distributs. Efter at have modtaget disse bestemmelser udbad konsistorium sig det juridiske fakultets betænkning desangaaende. Fakultetets drøftelse var afsluttet 11. juli 1831, og betænkningen blev derefter tilsendt konsistorium. De juridiske professorer mener som Sibbern, at disputerepligtens bortfald bør forhindres. Derimod kræver de, at ethvert arbejde skal være skrevet paa Latin, og de er betænkelige ved at fritage dem, der har vundet prismedalje eller accessit, for disputerepligten. Betænkningen blev udleveret Sibbern, for at han kunde udtale sig om den, og derefter hører vi ikke mere om sagen.¹ Formodentlig har man indset, at tiden var løbet fra denne gamle institution. I alt fald hører disputatserne kort efter op. Aaret 1832 bragte 4 disputatser, 1833 kun 2, 1834 ingen og 1835 de 2 sidste, der blev leveret paa Borchs kollegium. Som den væsentlige grund til disputatsernes ophør nævner C. E. Scharling, en af det første hold alumner i den nye bygning, de store udgifter til afhandlingernes trykning, der gjorde et slemt indhug i alumnernes distributs.² Hvad der kan være at sige om disputatsernes emner og begivenheder ved afhandlingernes forsvar, skal ikke fremføres her, da det hører hjemme under behandlingen af kollegielivet.

Noget udførligt reglement for den daglige færden paa kollegiet har ikke eksisteret i det 19. aarhundrede, og det har heller ikke været nødvendigt. Borchs kollegium er jo bestemt for proVectiores, og selv om det naturligvis ikke altid har kunnet undgaas, at et lidenskabeligt gemyt bruste op i ungdommelig hidsigthed, og at der forefaldt ting, som ikke burde være sket, kan der dog ikke paavises noget tilfælde, hvor det har været nød-

¹ Act. consist. 15. juli 1831, nr. 627. Betænkningen findes i kollegiets arkiv. ² C. E. Scharling: Omrids af Biskop Jørgen Hjort Lautrup's Levnet (trykt som tillæg til J. H. Lautrup: Betragtninger over Erin-dring, Gjenkjendelse og Gjenforening efter Døden. Kbh. 1857), s. 13.

vendigt, at eforen eller andre myndigheder har maattet gribe ind for at genoprette ro og orden. Borchs kollegium er formodentlig det kollegium, hvor det i videst udstrækning er blevet overladt til alumnerne selv at skabe rammerne om det daglige alumneliv, og aanden og tonen har i det store og hele altid været saaledes, som den bør være paa et kollegium for lidt ældre akademikere.

Af beneficier modtog alumnerne foruden friboligen først og fremmest distributsen. Det er tidligere omtalt, at denne indtil 1851 udgjorde 60 rd. aarlig, men i dette aar blev den nedsat til 40 rd.¹ Oprindeligt skulde hver alumne aarlig af dette beløb udrede 2 R 2 β til universitetspedellerne og 3 R til portneren. Konsistorium bestemte imidlertid 1836 efter Sibberns indstilling, at disse beløb blev betalt af kollegiets kasse uden afkortning i alumnernes distributs.² Desuden betalte alumnerne portneren for den opvarmning, han ydede dem ud over, hvad hans reglement forpligtede ham til. En akkord mellem alumnerne og portneren fastsatte 1835 denne godtgørelse til 1 rd. pr. maaned.³ Man ordnede sig hermed 1867 saaledes, at 6 rd. blev trukket fra distributsen ved hver halvaarlig udbetaling og udbetalt til portneren.⁴ Da Christiansen 1899 blev ansat som portner, blev det overdraget ham at udføre det arbejde, alumnerne tidligere havde lønnet en karl for, idet hver alumne til gengæld betalte ham 2 kr. om maaneden, saaledes at der nu kun udbetaltes hver alumne 24 kr. i distributs hvert halvaar.⁵ Først da portnerens stilling blev ordnet og hans løn fastsat paa tidssvarende maade 1914, fik alumnerne atter udbetalt deres fulde distributs med 80 kr. aarlig. Den tidligere nævnte bestemmelse om, at man ikke kunde faa distributsen udbetalt, hvis man ikke havde disputeret, har næppe været overholdt i sin fulde strengthed. Saaledes havde 1829 alumnerne Svenningsen og Bendtsen ikke disputeret, men modtog dog deres distributs, om end under

¹ Se s. 56 ff. ² Fund. kap. II, Norvin s. 292; act. consist. 29. juni 1836, nr. 29; Goos: univ. leg. s. 75. ³ Anm. af Sibbern i kvitteringsbogen 1835. ⁴ Sibbern i kvitteringsbogen 1867. ⁵ Wimmer i kvitteringsbogen 1899; univ. aarb. 1899—1900 s. 429.

navn af forskud og ikke i rede sølv, men i sedler og tegn.¹ Bestemmelsen om, at distributsen ikke blev udbetalt for den tid, man var fraværende fra kollegiet, synes derimod længe at være blevet overholdt. Da i aaret 1836 to alumner i længere tid havde været borte fra kollegiet, tillod konsistorium Sibbern af de sparede penge at udbetale stud. philol. Rasmussen en ekstraordinær understøttelse paa 40 rd.² Denne bestemmelse er imidlertid ogsaa efterhaanden gaaet i glemmebogen, rimeligvis som følge af de mange dispensationer, der blev givet fra den.

Endnu en begunstigelse opnaaede alumnerne i det 19. aarhundrede. Eforen for Valkendorfs kollegium ansøgte 1848 konsistorium om, at der maatte blive ansat en læge for Valkendorfs, Borchs og Elers' kollegier, og efter at der var udvirket en kongelig resolution desangaaende, blev det bestemt, at regenslægen tillige skulde være læge for de nævnte kollegiers alumner og personale, mod at hans aarlige honorar forhøjedes fra 100 rd. til 200 rd.³ En anden fællesaktion fra de tre kollegiers side blev derimod ikke kronet med held. Inspektorerne for de tre kollegier ansøgte 1852 konsistorium om tilladelse for deres kollegiers alumner til at benytte »Regentsens Læse-Indretning«. Regensprovsten og Regentsens vice-inspektor fraraadede imidlertid at give tilladelsen, og resultatet blev, at konsistorium ikke bevilgede det ansøgte.⁴ Vi skal imidlertid senere se, at Borchs kollegium selv fandt udveje for at stille alumnernes læsehunger.

Kollegiets daglige ledelse laa i hænderne paa den alumne, der var inspektor. I fundatsen er der ikke omtalt særlige forudsætninger, der skulde være nødvendige for at opnaa denne post, men det var fra den ældste tid sædvane, at inspektorværdigheden tilkom den af kollegiets alumner, der havde størst anciennitet. Denne praksis genoptoges efter genopførelsen, og 1830 paalagde konsistorium eforen at sørge for, at den blev fulgt, idet man tillige overdrog ham at vælge den bedst kvalifice-

¹ Sibbern i kvitteringsbogen 1829. ² Act. consist. 3. febr. 1836, nr. 333. ³ Act. consist. 2. febr. 1848, nr. 129; kgl. resol. 18. apr. 1848 (Goos: univ. leg. s. 90); act. consist. 17. maj 1848, nr. 302. ⁴ Act. consist. 25. febr. 1852, nr. 133.

rede af dem, der maatte have samme anciennitet.¹ I forbindelse med den praksis opstod der et problem, da alumnen Thorsen 1837 havde opnaaet ekstraordinær forlængelse af sin alumnetid, idet kollegiets næstældste alumne Sick, skønt Thorsen havde den største anciennitet, bestred hans adkomst til inspektorposten under disse omstændigheder. Eforen forelagde sagen for konsistorium, der overlod det til ham selv at træffe en afgørelse.² Denne faldt ud til fordel for Sick, der blev inspektor.³ En ny æra i kollegiets styrelse indlededes imidlertid 1848, da alumnerne, øjensynlig besjælede af den nye grundlovs aand, 14. november indsendte en skrivelse til konsistorium, hvori de ansøgte om tilladelse til for fremtiden selv at vælge deres inspektor for et aar ad gangen. Tilladelsen blev givet med den tilføjelse, at valget skulde approberes af eforen, og at genvalg skulde være tilladt. Valgbarheden gjordes dog betinget af, at den paagældende alumne havde boet paa kollegiet mindst et aar.⁴ Paa et møde 22. januar 1849 vedtog alumnerne derpaa nogle vedtægter for inspektorvalget i overensstemmelse med konsistoriums afgørelse, og den nye ordning var traadt ud i livet.⁵

Inspektors myndighed var gennem hele det 19. aarhundrede temmelig vidtrækkende. Han var mellemmand mellem alumnerne og eforen, havde det daglige tilsyn med bygningens tilstand og overvaagede, at det daglige liv paa kollegiet ikke overskred grænserne for akademisk værdighed. I kollegiets arkiv findes et ganske morsomt aktstykke, nogle gode raad, som J. J. E. Hoffmeyer, der var inspektor 1865—69, har nedskrevet til brug for sine efterfølgere i inspektoratet. Efter en indledning, i hvilken embedets byrdefulde karakter skildres i dystre farver, inddeler Hoffmeyer inspektors virkekreds i forskellige departementer. Under indenrigsministeriet falder rengøring og reparationer. Hoffmeyers syn paa haandværkere er præget af radikal pessimisme. Følgende bemærkninger er meget oplysende om inspektors tilsyn med bygningens vedligeholdelse: »Glarmesteren er for dyr med sine Ruder, og et Skifte, hvor-

¹ Skr. 4. jan. 1830. ² Act. consist. 6. sept. 1837, nr. 194. ³ Ann. 1837.

⁴ Act. consist. 6. dec. 1848, nr. 6. ⁵ Ann. 1849.

til Inspector er bemyndiget, vilde vist her være meget heldigt.« — og længere nede: »Ingen Regning honoreres i Quæsturen uden at være attesteret af Inspector. På dette Punkt ligger hans store Magt, endog ligeoverfor Eforus, og det tilrådes at holde over, at denne Attestering, som Håndværkerne synes at være tilbøjelige til at betragte blot som en Formssag, virkelig bliver noget Mere. Hvad Arbejdets Priser angår, da har en Påtegning på Regningen om, at Inspector ansér Priserne for at være for høje, de sørgeligste Virkninger for Vedkommende.« I kollegiets arkiv findes blandt regnskabsbilagene talrige haandværkerregninger, forsynede med inspektors paategning om, at arbejdet er leveret paa tilfredsstillende maade. At paategningen virkelig ikke var nogen formssag, ses f. eks. af en regning fra snedkermester Krollerup fra 1826 for 34 lysepyramider. Den er forsynet med følgende paategning: »At ovennævnte Pyramider ere leverede hertil, men tillige at de ikke ere, som de bør være, bevidnes af N. B. Krarup, Insp. Coll.« Kollegiet skiftede 1849 maler, fordi inspektør fandt den tidligere maler for dyr.¹ Det var ogsaa inspektors pligt at paase, at alumnerne omgikkes forsvarligt med indboet. Saaledes paalægger inspektør Hald 1829 alumnen Brøchner at oppudse sit værelse.² Hvis en rude gaar itu, paahviler det inspektør at skønne over, om dette kan lægges nogen alumne til last, i hvilket tilfælde den paagældende maa erstatte skaden.³ For at inspektør lettere kunde holde sig orienteret om bygningens tilstand og haandværkernes arbejde, blev der 1849 autoriseret en regnskabsbog over reparationer paa kollegiet.⁴ Vigtigst var naturligvis inspektors stilling som alumnernes tillidsmand og haandhæver af ordenen paa kollegiet. Oprindeligt har han haft en ikke ringe kompetence overfor alumnerne, hvilket ses af inspektørcirkulærene, der nok er urbane, men tillige meget bestemte i formen. For at lette hans arbejde lod eforen ham 1830 tilsende en afskrift af fundatsen, ligesom der til hans brug blev indrettet en protokol, hvori bestemmelser angaaende kollegiet indførtes. Efter nyordningen 1848, hvorved inspektør blev valgt af alumnerne, opfattes han

¹ Anm. af Sibbern i regnsk. 1849. ² Cirk. 17. dec. 1829. ³ Regnsk. passim. ⁴ Ann. 1849.

imidlertid mindre som en foresat end som alumnernes betroede repræsentant. Han forelægger alumnernes ønsker for eforen og tager affære paa deres vegne i de mange tilfælde, hvor der er utilfredshed med portneren. Alumnernes generalforsamlinger er nu højeste myndighed. Generalforsamlingen 1852 paa lagde saaledes inspektor at overvaage værelsernes rengøring og i forvejen holde sig underrettet om enhver reparation.¹ Folkestyret havde sejret ligesom i det store samfund! Endnu en pligt paahviler inspektor. Han er kollegiets annalist. Før han nedlægger inspektoratet, skal han i en protokol med titelen »Annales Collegii Medicei« indføre en oversigt over de vigtigste tildragelser under hans inspektorat.

Det tillæg til distributsen, der tilkommer inspektor, er allerede omtalt i det foregaaende kapitel. Et andet privilegium, inspektor havde, var retten til at bebo inspektorlejligheden, der bestod af 3 værelser. Da 1897 det ene af disse værelser blev givet til portneren, fik han forret til de ledigblivende lejligheder i betragtning af, at der ikke længere fandtes nogen inspektorlejlighed.²

Forbindelsen mellem universitetet og kollegiet gaar gennem eforen, der ifølge fundatsen skal være en af de professorer, der har sæde i konsistorium.³ Han varetager kollegiets interesser overfor de forskellige myndigheder — især de bevilgende. Selv om han ikke præger kollegiets daglige liv direkte, gør han det i høj grad indirekte. Denne indflydelse beror først og fremmest derpaa, at han i det store og hele er herre over, hvem der udnævnes til alumner, da det er ham, der indstiller til udnævnelse. Naar kollegiets alumnerække tæller saa mange navne, der gennem tiderne har kastet glans over den gamle graa gaard i Store Kannikestræde, tilkommer æren derfor ikke mindst de eforer, der har vejet og vraget ansøgningerne for at skaffe kollegiet alumner, der kunde føre de hæderfulde traditioner videre. Det har været en lykke for kollegiet, at det gennem det 19. aarhundrede har haft eforer, der har næret en levende interesse for dets vel, og hvem alumnerne kunde forelægge deres ønsker og klager i den forvisning, at der vilde blive gjort et arbejde

¹ Ann. 1852. ² Ibid. 1897. ³ Kap. 12, Norvin s. 293.

for at finde den løsning, der bedst stemmede med kollegiets tarv.

Frederik Theodor Hurtigkarl vil i Borchs kollegiums historie mindes som den, hvis indsats det først og fremmest skyldes, at kollegiet blev genoprettet efter bombardementet 1807. Han havde selv været alumne i tiden 1787—91. De faa efterretninger, vi har om hans efortid, viser, at han har følt sig staaende i stor taknemlighedsgæld til kollegiet for den tid, han havde været alumne. Da han 1821 blev udnævnt til efor som Abraham Kalls efterfølger, begyndte han straks sit arbejde for at faa en ny bygning opført og nye alumner udnævnt.¹ Som efor har han mere interesseret sig for de daværende alumners vel, end han har tænkt paa kollegiets fremtid. Det er allerede under behandlingen af kollegiets økonomiske historie omtalt, at hans bedømmelse af den økonomiske stilling fra begyndelsen af var forkert, og at han, da det viste sig, at der var regnet fejl, ikke tog konsekvensen deraf ved at nedsætte alumnernes distributs. Hans ønske har først og fremmest været at skaffe alumnerne en virkelig mærkbar understøttelse. At kollegiets fremtidige økonomi skulde komme til at lide derunder, har han ikke tænkt paa, lige saa lidt som han formodentlig har været klar over, hvor daarligt bygningen var opført, og hvor store summer dens vedligeholdelse skulde komme til at koste. Om hans forhold til alumnerne hører vi ikke meget, men vi har al grund til at tro, at det var meget hjerteligt. I kollegiets arkiv findes et brev, som C. E. Scharling skrev til ham, da han forlod sin alumneplads, og som vidner om hans afholdthed blandt alumnerne. Det lyder saaledes:

Høivelbaarne Hr. Etatsraad Hurtigkarl!

I Anledning af min forestaaende Udenlandsreise skulde jeg ikke undlade at aflægge min ærbødige og varmeste Tak til Deres Høivelbaarenhed for den Tid, jeg har henlevet under Deres Ephorat paa Borchs Collegium. Aldrig skal en Velgjerning, hvis Indflydelse har været uberegnelig paa min Dannelse, svinde mig af Minde. Med den største Vemod siger jeg Deres Høivelbaarenhed og mine Colleger Farvel. Gid Himlen tage Collegium Mediceum og dets høitfor-

¹ Johs. Pedersen: Borchs koll. 1728—1823 s. 26 ff. og 53.

tjente Ephorus i sin Varetægt, at denne Stiftelse maa vedblive at være, hvad vor Nyerup sagde, og hvad jeg i mit inderste Hjerte sander: den tregange velsignede!! —¹

ærbødigst

C. E. Scharling.

Brevet er skrevet 8. september, kort før Hurtigkarls død, der indtraf 1. december samme aar. Alumnerne underrettedes derom gennem et cirkulære af inspektør Hald 4. december.² Det har følgende ordlyd:

Ved en blid og stille Død hensov vor almeenagtede Ephorus, Etatsr. R. Hurtigkarl Aftenen d. 1ste dennes. Jeg behøver kun at tilstille Dem denne sørgelige Efterretning, med Hosføiende at hans jordiske Levninger skulle næstkommande Mandag stædes til Hvile paa Trinitatis Kirkegaard her i Byen, for at være forvisset om, at vi alle ledsage ham, og saavel indsætte Kisten i Liigvognen, som ved Kirkegaarden igjen udtage den.

Endnu ved sin sidste vilje havde Hurtigkarl vist sit varme hjerte overfor den studerende ungdom, idet han havde bestemt, at hans formue skulde hensættes til universitetslegater.³

Hurtigkarls efterfølger *Frederik Christian Sibbern* beklædte eforatet i 41 aar. Selv havde han ikke været borchianer, men han kendte dog kollegielivet fra sin alumnetid paa Valkendorfs kollegium, hvor han som bekendt stod den unge Grundtvig nær under hans første sjælelige rystelse. I det 19. aarhundredes biografiske og selvbiografiske litteratur er Sibbern en af de personligheder, hvis navn oftest nævnes, og overordentlig mange af dem, der som unge modtagelige studenter sad under hans kateder, vedkendte sig senere med taknemlighed den indflydelse, han havde haft paa deres personlige udvikling. Det gælder vel især dem, der lærte ham at kende, før alderdommen lod hans særheder træde frem paa en maade, der hos respektløse unge akademikere kunde fremkalde en spottende og uvær-

¹ Rasmus Nyerup: Historisk-statistisk Skildring af Tilstandene i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider, III bd., 2. halvpart s. 186: »Den tregange velsignede Stiftelse, Collegium Mediceum eller Borchs Collegium kaldet, har havt en uberegnelig Indflydelse paa Studeringernes Fremme.« ² Kollegiets arkiv. ³ Goos: univ. leg. s. 333 ff.

F. C. SIBBERN

dig optræden overfor den gamle tænker. Dog savnes der heller ikke vidnesbyrd om, at Sibbern ogsaa i sin alderdom havde beundrere blandt de unge, der bag den sære professor kunde se det levende, hjertevarme menneske, hos hvem aarene ikke havde kunnet sløve den troskab mod det følte kald, som er personlighedens storhed. Og ogsaa en anden form for troskab kendetegnede Sibbern op i hans alderdom. Faa har som Gabrielsbrevens forfatter været tro i det smaa. Denne uegenlyttige troskab i de daglige anliggende præger ogsaa Sibbern som Borchs kollegiums efor, og derved har han paa den smukkeste maade indskrevet sit navn i kollegiets historie.

Den haarde og uforfærdede kamp, Sibbern førte for at faa skabt, hvad han selv ansaa for at være et holdbart grundlag for kollegiets økonomi, er omtalt i det foregaaende kapitel.¹ At han led nederlag, og at hans synspunkter ikke alle var lige vel gennemtænkte, gør ikke hans holdning mindre smuk. Over-

¹ Jfr. for det flg. s. 56 ff.

for de lærde juristers kølige saglighed maatte Sibberns mere følelsesbetonede argumentation komme til kort — lovparagrafer og hjertelag er to forskellige ting, og det kan naturligvis ikke lægges juristerne til last, at de fører lovparagrafernes sag frem til sejr over hjertelaget. De argumenter, paa hvilke Sibbern støttede sine bestræbelser for at bevare alumnedistributsen ubeskaaren under den store debat i aarene før 1850, var næppe alle juridisk forsvarlige, men hans arbejde for at skaffe alumnerne saa gode studievilkaar som muligt viser, med hvilken trofasthed han tjente kollegiets og dets alumnens sag som en værdig efterfølger af Hurtigkarl, overfor hvis minde han nærede saa smuk en pietet.¹ Glippede den ene udvej, fandt han straks en ny, og han gav først op, da alle sunde var lukkede. Som en løve kæmpede han for kollegiet og for det, der efter hans mening tilkom det, og det med en saadan nidkærhed, at han endog paa et vist tidspunkt var villig til at paatage sig et sagsanlæg for kollegiets skyld. Selv om det for en borchianer, der skriver sit kollegiums historie — hvad næppe nogen borchianer kan gøre ganske sine ira et studio — kan være farligt at forsøge en stillingtagen til den omtalte debat, skal det dog her nævnes, at Sibberns argumentation i alt fald paa ét punkt synes at have været juridisk ret vel underbygget — det maa jo dog i denne sammenhæng ikke glemmes, at Sibbern var jurist af uddannelse. Det gælder hans krav om, at kollegiet skulde have tilbagebetalt den sum, hvormed dets formue 1837 blev formindsket. Ganske vist sejrede de juridiske professorers synspunkt, men deres indlæg i debatten viser end ikke noget forsøg paa at tage livet af Sibberns argumenter. Vigtigere er det dog, at den senere udvikling gav Sibbern ret i, at den ordning, der blev truffet 1851, ikke var holdbar.

Af større direkte betydning var imidlertid Sibberns bestræbelser for at gøre Borchs kollegium til en ideel bolig for unge videnskabsmænd og hans personlige interesse for alumnerne. Hans indstillinger til konsistorium angaaende udnævnelse af nye alumner viser, at han meget nøje har undersøgt ansøgerenes kvalifikationer. I mange tilfælde har han, idet han tilside-

¹ Se citatet s. 61.

satte hensynet til eksamenspapirerne, i sine indstillinger ladet sig lede af sin menneskekundskab og har derved skaffet kollegiet mange værdifulde alumner. Han var end ikke bange for at anbefale en ganske ung student. Dette skete f. eks. 1863, da han indstillede Peder Madsen, den senere teologiske professor. Herom beretter Peder Madsens samtidige, Rudolf Volf: »Man undredes derfor over, at han allerede fik plads her; men gåden opklaredes for mig, da F. C. Sibbern den dag, da jeg kom op for at takke ham for udnævnelsen til alumnus, og nævnede Madsens navn, svarede med et fornøjet smil: »Ja, det var nu noget af det fortrinligste, vi har haft til filosofikum i mange år!«¹ Det var Sibbern en stor glæde, naar han hos alumnerne sporede dygtighed og arbejdslyst, og han gjorde, hvad der stod i hans magt, for at skaffe dem de bedste betingelser for at dyrke deres studier paa kollegiet. Som eksempel kan fremføres hans interesse for den unge lovende filolog Rasmusen² og hans indsats for at skaffe kemikerne Peter Faber (»Den tapre Landsoldat«s digter) og Th. G. Thomsen gode arbejdsforhold i kollegiets laboratorium.³ I kollegiets arkiv findes et ikke tidligere offentliggjort brev fra Peter Faber til Sibbern, dateret 30. okt. 1844, som passende kan aftrykkes i denne sammenhæng:

Jeg har i disse Dage forgjæves søgt Herr Professoren for at meddele Dem min Beslutning at forlade Borchs Collegium ved denne Maanedes Udgang, og De maa derfor undskyldte, at det skeer skriftligt, idet jeg forbeholder mig mundtligt at aflægge Dem min inderligste Taksigelse for Opholdet paa Collegiet og Deres Redebonhed til at gjøre dette saa nyttigt for mig som muligt ved Laboratoriets Indretning, hvorfor de følgende Chemikere sikkert ville være Dem ligesaa forbundne, som Deres med Høiagtelse

ærbødige

P. Faber.

Sibberns indstilling til den daglige administrations smaa praktiske problemer er karakteriseret af Hoffmeier i hans tidligere omtalte vejledning for inspektorer. Det hedder heri:

¹ Rudolf Volf: En gammel præsts livserindringer, Kbh. 1926 s. 56.

² Se s. 85. ³ Se s. 39 f.

»Sibbern er i Grunden let at komme ud af det med. Han vil nødvendig have Vrøvl; når Håndværkerne ere uenige med Inspector, true de med at gå til Ephorus og klage. Det kan man trøstigt lade dem gjøre, thi i Almindelighed gider Sibbern ikke høre på det. Derimod synes Petersen¹ i visse Tilfælde at kunne rende med Sibbern. Formodentlig fordi Sibbern ikke i Længden kan holde ud at høre på hans Snak. Forslag til Besparelser finde i Reglen et villigt Øre hos Sibbern.« Det kunde ganske vist ikke undgaas, at Sibberns høje alderdom og den dermed forbundne svækkelse ogsaa kom til at præge hans ledelse af kollegiet i slutningen af eforatet. Det viste sig især derved, at han blev træt af at fortsætte kampen mod bygningens forfald og de fortvivlede økonomiske forhold, og resultatet blev, at mange af de afgørelser, det tilkom ham at træffe, blev truffet af de skiftende inspektorer, ikke altid til gavn for kollegiet. Men selv om hans handlekraft var brudt, var hans varme følelser for kollegiet usvækkede til det sidste. At alumnerne ikke skulde føle den største agtelse og hengivenhed overfor Sibbern, er utænkeligt, og vi har da ogsaa mange vidnesbyrd om de følelser, de nærrede overfor deres efor. Smukkeste kommer de maaske til udtryk i de lykønskningsskrivelser, de sendte ham i anledning af hans 50 aars jubilæum som universitetslærer 27. oktober 1863 og hans 80 aars fødselsdag 18. juli 1865.² I kollegiets arkiv findes Sibberns svar paa det første af disse breve, som gengives her, da det ikke tidligere har været offentliggjort:

Til de Herrer Alumner paa Borchs Collegium.

Det vil om nogle Uger blive 34 Aar siden, at jeg udnævntes til Ephorus for Borchs Collegium, og jeg har som saadan staaet i nært Forhold til mange fortrinlige Studerende, især i tidligere Tid, førend den fremrykkende høje Alder medførte en vis Tilbagetrukkethed for mig. Dette har jeg ikke kunnet Andet, end tænke paa ved at modtage den Lykønskningsskrivelse, jeg fra Collegiets Alumner har erholdt. Idet jeg takker dem meget for den, betragter jeg den tillige som Udtryk af en Stemme fra mange Mænd hele Landet over; thi

¹ Portneren. ² Breve til og fra F. C. Sibbern. Udgivne af C. L. R. Mynster. I. Kbhvn. 1866, s. 234 f. og 237 f.

saare Mange knyttes til Borchs Collegium ved glædelige Erindringer, og Mange, veed jeg, nære det Sindelag imod mig, som de nuværende Alumner have udtalt paa en for mig saare hædrende Maade. Gid Borchs Collegium endnu i mange Tider maa vorde et lykkeligt Studentehjem for Mange, bestandig besjælet af en god Aand!

30 Oct. 63.

Fr. Chr. Sibbern.

Fordyber man sig i Borchs kollegiums historie i det 19. aarhundrede, forekommer det en, at Sibberns aand svæver over kollegiet hele aarhundredet igennem og helt ind i det følgende. Og dette indtryk er ikke tilfældigt. I de 41 aar, gennem hvilke han med selvopofrende ihærdighed ledede kollegiet som efor, prægede han ledelsen med sin fine personlighed, og dette præg vil forhaabentlig aldrig udslettes. Borchs kollegium kunde bevidne, at det ikke var en tom frase, naar Sibbern udtrykte følelsen af sit kald med ordene: »Staaer jeg ikke i Studenternes og Videnskabens Tjeneste?»¹

Sibberns efterfølger som efor blev den kendte politiker *Johannes Magnus Valdemar Nellemann*, juridisk professor og ekstraordinær assessor i højesteret. Han tiltraadte eforatet, som han beklædte samtidig med stillingen som regensprovst, i aaret 1870, men fratraadte allerede 1875, da han nedlagde sine akademiske hverv for at blive justitsminister i ministeriet Estrup. Det initiativ, han udfoldede straks efter overtagelsen af eforatet for at faa støtte til en hovedreparation af bygningen, viser imidlertid, at han var interesseret i kollegiets vel, og i læsestueprotokollerne omtales han altid med agtelse. Det var ham dog paa grund af hans mange hverv umuligt at ofre megen tid paa kollegiet, og den enevældige magt, inspektorerne havde tiltaget sig i slutningen af Sibberns periode, beholdt de under Nellemanns eforat. Det skete endog, at der blev truffet ret vigtige dispositioner, uden at Nellemann anede noget om det, og efterretningen om, hvad der var sket, kunde nu og da virke chokerende paa ham, naar han, undertiden længe efter, fik nys om det.

Ogsaa Nellemanns efterfølger som efor, *August Hermann*

¹ Samfundsbetragtninger, s. 50.

Ferdinand Carl Goos, var en af vore ansete politikere og jurister. Han beklædte eforatet, indtil han 1891 blev kultusminister i Estrups kabinet. Det var ikke nogen let opgave, han fik at løse i de 16 aar, han ledede kollegiet. Næppe i nogen anden periode har kollegiets økonomi været saa fortvivlet,¹ og Goos maatte gang paa gang staa i forskud for et ret betydeligt underskud paa dets regnskab. Saa meget mere fortjenstfuldt var det, at han formaaede trods de store vanskeligheder at gøre opholdet paa kollegiet saa behageligt, som det var, en opgave, der stillede store krav til omhu og arbejdskraft. Med langt større praktisk dygtighed end Hurtigkarl og Sibbern forstod han at skønne over, hvor der skulde spares, og hvortil pengene skulde gives ud for at komme alumnerne til gode i saa vid udstrækning som muligt. Sin evne som administrator viste han bl. a. ved sin stilling til det problem, der ned gennem kollegiets historie ofte har vist sig at være et af de vanskeligste at løse, nemlig portnertjenesten. Goos havde et klart blik for, at det var af vital interesse for kollegiet at have gode portnere, og at dette kun kunde lade sig gøre, hvis tjenesteforholdene blev ordnet saaledes, at ikke blot alumnerne, men ogsaa portneren kunde være tjent med dem. Han var klar over, at det under de daværende forhold, hvor kollegiets kasse og alumnerne uden hjælp maatte bestræbe udgifterne til portnerløn, var vanskeligt at skaffe saa gode tjenesteforhold, at en dygtig og paalidelig mand kunde være tilfreds med dem. Han gjorde derfor, hvad han kunde, for at skaffe portneren smaa økonomiske fordele, og naar revisionen saa sig foranlediget til at gøre antegninger i regnskabet desangaaende, talte han portnerens sag med stor energi.² Paa den anden side var han altid lydhør overfor alumnernes berettigede klager over portneren, selv om han gerne advarede mod ensidig fordømmelse.

Goos' personlige forhold til alumnerne var ikke præget af den umiddelbare hjertelighed som f. eks. Sibberns. Dette hænger naturligvis i nogen grad sammen med hans optagethed af de mange hverv, han beklædte, men har dog sikkert sin væsentlige aarsag i den formelle korrekthed, der altid dikterede hans

¹ Se s. 68. ² Anm. til regnsk. 1884.

optræden. Denne korrekthed stillede ham imidlertid stærkt overfor konsistorium, og det kom ofte kollegiet til gode, at dets efor altid med bestemthed vidste, hvad han kunde kræve paa kollegiets vegne, og hvorledes kravet skulde være formuleret. Den samme korrekthed krævede han imidlertid af alumnerne, og han var ikke naadig, hvis den ikke blev overholdt. Da inspektør saaledes 1886 uden at være sig nogen skyld bevidst havde begaaet den formelle fejl at stile et andragende til konsistorium og ikke til eforen, medførte dette en meget skarp tilrettevisning fra Goos' side.¹ Selv om alumnerne, der ikke altid kunde se det berettigede i Goos' holdning paa dette punkt, nu og da kunde føle sig en smule krænkede, varede fortrydelsen dog aldrig længe. Goos' holdning overfor alumnerne var ganske vist ikke synderlig hjertelig, men var dog præget af velvilje, og han gjorde for dem, hvad kollegiets økonomi tillod ham at gøre. I læsestueprotokollerne omtaltes han da ogsaa med megen respekt, og da han forlod eforstillingen, kunde inspektør ved afskedsfesten med rette paa alumnernes vegne takke ham for hans omhyggelige administration og hans frindsindethed overfor det kollegiale liv.²

Kollegiets næste efor blev en gammel borchianer, *Ludvig Franz Adalbert Wimmer*, der havde været alumne i tiden 1860—65. Hans glimrende økonomiske administration af kollegiet er omtalt i det foregaaende kapitel. Han havde, maaske endda i endnu højere grad end Goos, forstaaelsen af, at gennemført sparsommelighed ogsaa i smaating var nødvendig, hvis kollegiet skulde have mulighed ikke blot for at bestride de løbende udgifter, men ogsaa for at ofre saa meget paa bygningens vedligeholdelse, at den ikke forfaldt, og for at der kunde være en reservekapital til raadighed for det tilfælde, at der skulde indtræffe uforudsete udgifter. Hans sans for økonomi gav sig f. eks. udslag i, at han meget energisk indskærpede inspektør at vaage over, at knuste vinduesruder blev betalt af dem, der havde forvoldt skaden.³ Denne nøjeregnende administration af kollegiets midler forhindrede ham imidlertid ikke i at vise per-

¹ Brev til inspektør 11. nov. 1886 (i kollegiets arkiv). ² Ann. 1891.

³ Brev til insp. 20. febr. 1898.

L. F. A. WIMMER
Privatfotoграфи i kollegiets læsestue.

sonlig gavmildhed mod kollegiet og dets alumner. Da bygningen 1892 var blevet restaureret, fejrede han denne begivenhed ved at indbyde alumnerne til aftensmad og punchesold i sit hjem sammen med professorerne Høffding og Gertz, og da alumnerne samme aar iværksatte en indsamling for at købe et flygel til kollegiet, gav Wimmer 200 kr. til dette formaal.¹ Til trods for at interessen for universitetsarbejdet i hans senere aar synes at være traadt i skygge for hans runologiske forskning,² varetog han dog sit eforat for Borchs kollegium med

¹ Ann. 1892. ² Se Johs. Brøndum-Nielsens monografi i »Fra Rask til Wimmer«, udg. af Selsk. for nord. Filol. Kbhvn. 1937 s. 113—122. for de øvrige eforer henvises til »Dansk biografisk Leksikon«. Dette værk har, medens dette skrives (1941), endnu ikke bragt nogen biografi over Wimmer.

usvækket energi. Han har formodentlig følt sig staaende i gæld til kollegiet for sin alumnetid. Saaledes udførte han et overordentlig stort arbejde, da han 1899 under stadige forhandlinger med inspektør udarbejdede instruksen for den nye portner Christiansen.¹ Overfor portneren optraadte han iøvrigt med stor fasthed, hvilket ogsaa ved adskillige lejligheder synes at have været paakrævet. Hans holdning overfor alumnerne var gennemgaaende særdeles venlig. I kollegiets arkiv findes flere breve fra hans haand til inspektorerne. De er alle meget elskværdige i formen og viser, at han omfattede de enkelte alumner med levende interesse.

Wimmers efterfølger som efor blev den kendte mediciner *Hans Christian Joachim Gram*. Hans efortid strakte sig kun over tiden 1910—14, og de faa efterretninger, der foreligger om ham, giver ikke noget billede af ham som efor. Han synes at have været vel lidt af alumnerne. Med Grams eforat er vi naaet til slutningen af den periode, der her skal skildres.

¹ Breve til insp. 12. okt. og 19. nov. 1899.

IV KOLLEGIELIVET .

I den danske kulturhistorie har ikke mange perioder været mere grødefyldte end det 19. aarhundrede. Dets første decennier præges af romantikkens gennembrud. Denne bevægelse fik betydning langt ud over litteraturens grænser derved, at den gennem sin betoning af den danske kulturs herlige traditioner bidrog til at styrke og vejlede den nationale vækkelse, der fulgte efter kampen paa Kongedybet 1801. Dernæst river Grundtvig og Kierkegaard den danske kirke ud af dens fornemme ro og vækker en fraadende bølgegang i den danske kristenhed. Den folkelige og politiske vækkelse skaber saa i 40'erne ny gæring, og saa stor var tidens idealistiske spændkraft, at de nye tankers store kæmpende hær foruden at stride den nationale, folkelige og politiske strid havde ildhu nok til at sætte sig endnu et maal for sin kamp. Tanken fløj ud over Danmarks grænser og skuede tidens dristigste og magtfuldeste vision, drømmen om et stærkt og enigt Skandinavien, der kunde lade sin stemme lyde med vægt i nationernes kor. De nationale og skandinavistiske storhedsdrømme led deres nederlag i 1864, men den danske kulturs livskraft lader sig ikke træde ned af preussiske soldaterstøvler. Ogsaa efter 1864 var der national og politisk kampkraft i folket, selv om den nye tid og de vundne erfaringer medførte, at det var andre problemer, der nu sattes under debat.

Det var den danske akademikerstand, der aarhundredet igennem formidlede de nye tanker. Havde den sorte skoles laugsbroderskab tidligere levet for sin lærdom og med ophøjet foragt set ned paa den store uvidende hob, saa vaagnede det nu i det 19. aarhundrede op til erkendelse af, at akademikere

og ikke-akademikere dybest set er eet, er det danske folk. Det blev studenterne klart, at de som de intellektuelt overlegne havde en opgave at løse som folkets vejledere. Vi ser, hvorledes studenterne lidt efter lidt kaster deres laugsmanerer bort og udvikler sig til en stand. Latineren træder fra sit studerekammer og de lærde folianter ud blandt folket. Lidt sky er han i begyndelsen i det uvante miljø, men snart vokser hans sikkerhed, og han finder den form, hvori han kan tale tidens nye evangelier ind i folkets hjerte. Fra prædikestole forkynder han Grundtvigs lære, og fra højskolerne og de politiske talerstole uddeler han gavmildt frugterne fra det nye kundskabens træ. Hans stolthed er ikke længere den sorte kjole og Latinen, men den fane, han dristigt bærer frem, for at folket kan fylkes om den i tætte skarer.

Bevidstheden om det store kald skabte en ny samfølelse blandt akademikerne. Man følte trang til at samles og drøfte de idéer, danske studenter havde gjort sig til talsmænd for, og man følte sig — ikke uden et vist sværmeri — som et broderskab af herrer i aandernes rige. Denne broderskabsfølelse fik sit stærkeste udtryk gennem stiftelsen af Studenterforeningen 1820, men den ytrede sig ogsaa ellers overalt, hvor studenter samledes. Kendt er Regensens betydning for nationalliberalismen i dens kampaar, men en vis betydning havde ogsaa de andre kollegier — ikke mindst Borchs kollegium. Her træffer vi i det 19. aarhundrede repræsentanter for den kæmpende grundtvigianisme, og politiske og skandinavistiske diskussioner har ofte opflammet sindene ved smaa sammenkomster paa værelserne. Men livet paa Borchs kollegium var ogsaa andet og mere end døgnets diskussioner. Studierne dyrkedes flittigt, og mange af Danmarks videnskabelige stormænd er gaaet ud fra kollegiet med et solidt fond af viden, resultatet af ihærdige studier under opholdet i den graa bygning. Og sidst, men ikke mindst, udfoldede der sig et kammeratligt samliv derinde, hvorfra mange har haft nogle af deres ungdoms bedste minder. Det skal i det følgende forsøges at give et billede af det liv, der levedes bag kollegiets mure i det 19. aarhundrede, dets hverdag og fester, dets alvor og skæmt.

I maj maaned 1825 var den nye bygning færdig til at tages i brug, og de første alumner skulde føre de gamle traditioner videre paa Borchs collegium — saaledes kaldtes kollegiet nemlig stadig trods Ole Borchs ønske om, at det ikke skulde bære hans navn.¹ Indvielsen blev fejret ved en højtidelig fest, hvortil der var udsendt et fornemt lille latinsk indbydelsesskrift med en meget omstændelig titel.² Størstedelen af skriftet optages af nogle ret maadelige latinske hexametre af professor eloquentiae Latinae *B. Thorlacius*, hvori der udtrykkes glæde over kollegiets genopførelse. Mere glans er der over skriftets andet latinske digt, forfattet i disticha af *L. Engelstoft*.³ Det skildrer i kraftfulde vers, hvorledes bombardementet lagde kollegiet øde:

Mox tormentorum muros complexa corona
 Faucibus horrendis ignea monstra vomit.
 Exitiosa sacras grassatur flamma per aedes
 Devorat et Musis tecta dicata bonis.

Men nu rejser kollegiet sig atter som en fugl Phoenix af sin aske, og nu maa det vise sig sin herlige fortid værdigt og opfostre alumner, der gør det ære:

Sic demum patriae, sic demum reddita Musis,
 Sic demum vere nomine digna tuo.

Til indvielsesfesten, der fandt sted 28. maj, havde *K. L. Rahbek* skrevet en kantate, hvortil musikken var komponeret af student *A. P. Berggreen*.⁴ Festen, der blev afholdt om eftermiddagen, indlededes med, at første del af kantaten blev frem-

¹ Fr. Thaarup: *Kjøbenhavn og Omegn*, Kbh. 1826, s. 213: *Borchs* eller *Borchens Collegium*, ogsaa kaldet *Collegium Mediceum*. ² Ad obeunda solemnia, quibus domus Borrichio-Medicea, d. IV. Septembris A. MDCCCVII igne hostili deleta, anno MDCCCXXIV e cinere erecta, d. XXVIII Maji hujus anni h. XII in auditorio dictae aedis inter pios modulus inaugurabitur, invitat Collegii Medicei h. t. ephorus Fredericus Theodorus Hurtigkarl, regi a consiliis et professor juris ordinarius. Anmeldt i *Dagen* 1825 nr. 125. ³ *Borkens Lyre* s. 16. ⁴ *Borkens Lyre* s. 9.

ført. Kollegiet sammenlignes her med et lys, Jehova tændte, men mørkets fyrste slyngede sit mordblus mod det, og det »nedsegned, qualt i Gruus«. Dog, paa Herrens bud tændtes lyset atter:

Herre! Fader! i Dit Navn
 See os her forsamlet være!
 Sandheds Lys til Brødres Gavn
 Her lad skinne Dig til Ære!
 At vi see og prise Gud,
 Ham, fra hvem vort Lys randt ud.

Derefter besteg det tredie kollegiums første efor prof. jur. F. T. Hurtigkarl talerstolen og talte paa Latin. Idet han tog sit udgangspunkt i menneskers indbyrdes trang til hjælp, omtalte han de velgerninger, som konger og private i tidernes løb havde vist universitetet, og dvælede især ved Borchs kollegium og dets skæbne. Han sluttede med at indivi bygningen, idet han udtalte de bedste ønsker for dets fremtid, og opfordrede alumnerne til at følge i deres navnkundige forgængeres spor. Dernæst talte kollegiets inspektør magister *N. B. Krarup*, ligeledes paa Latin. Hans tale er bemærkelsesværdig paa grund af dens fremhævelse af kollegiesamlivets betydning. Om dette sagde han efter kort at have berørt fordelene ved at være alumnus collegii Medicei, at det var af overordentlig stor vigtighed, ikke blot med hensyn til lærdom, men ogsaa som en forberedelse til det følgende liv. Intetsteds var det lettere at knytte venskabsforbindelser, og intetsteds var det mere fornødent end paa et kollegium. Det er et nyt syn paa kollegielivet, som ikke tidligere har kunnet spores paa Borchs kollegium, et syn, der i det 19. aarhundrede i stadig stigende grad kom til at præge livet i den tredie kollegiebygning. Efter derpaa at have prist Ole Borch og kollegiets velgørere gennem tiderne rettede han en tak til konsistorium og i særdeleshed til Hurtigkarl.¹

Til slut fremførtes sidste del af Rahbeks kantate. Som i Engelstofts latinske disticha sammenlignes kollegiet her med fugl Phoenix. Den nu genfødte stiftelse maa efter stifterens øn-

¹ *Dansk Litteraturlidende* 1825 s. 377 f.

ske ikke bære Borchs navn, men Dana vil dog bevare det til evig tid. Hver gang hun hædrer en af dem, der har haft bolig paa hans kollegium, vil Borchs navn straae side om side med hans.

Efter denne officielle del af festen samledes man til et festmaaltid, som Hurtigkarl havde foranstaltet paa egen bekostning.¹ Her blev afsunget flere sange. I en af disse, der er underskrevet N,² berømmes Valkendorfs og Elers' kollegier for de store videnskabsdyrkere, der er udgaaet fra dem,

Men dog vil Apollo sin ypperste Krands
»Borrichii Domus« tilkjende;
Her Holberg begyndte sin Bane, hvis Glands
Ej slukkes før Dagenes Ende.

Det genoprettede kollegium havde store traditioner at føre videre. Under forhandlingerne i konsistorium om genopbyggelsen var kollegiet blevet omtalt som »den fornemste og meest ansete blandt de større Universitetet tilhørende Stiftelser, som have de Studerendes Understøttelse og Videnskabelighedens Fremme til Formaal, saa at det med Rette blev agtet for en Hæder at være Alumnus i denne Stiftelse, fra hvilken mange af Fædrelandets bedste Embeds- og Videnskabsmænd ere udgangne.«³ Denne anskuelse næredes ikke blot af konsistorium, men det var et almindeligt ønske i den dannede almenhed, »at dette Collegium, hvor saamange af Danmarks dygtigste Videnskabsmænd havde i deres Ungdom tilbragt flere af de Aar, som pleie at være de meest afgjørende for Mandens Udvikling og fremtidige Virksomhed, maatte blive besat med Alumner, som kunde hævde denne Stiftelses gamle Ry.«⁴ Det var derfor ikke blot friboligen og stipendiet og de dermed forbundne gode studievilkaar, der lokkede ansøgerne til, men i mange tilfælde lige saa meget den hæder at kunne kalde sig alumne paa collegium

¹ *Biskop, Dr. theol. G. P. Brammers Ungdomsliv, fortalt af ham selv og efter hans Død udgivet af Johannes Kok, Kbh. 1884, s. 171.*

² Aftrykt i *Dagen* 1825 nr. 127. ³ Konsist. kopibog 28. juni 1822.

⁴ C. E. Scharling: *Omrids af Biskop Jørgen Hjort Lautrup's Levnet, s. 21.* (Trykt som tillæg til J. H. Lautrup: *Betragtninger over Erindring, Gjenkjendelse og Gjenforening efter Døden, Kbh. 1857.*)

Mediceum. *G. P. Brammer*, en af de første alumner, fortæller saaledes, at det fra hans tidlige Barndom havde hørt til hans ønskers maal at blive alumne paa Borchs kollegium, da han ved læsningen af Munthes »De vigtigste indenlandske Tildragelser« havde lagt mærke til, at mange navnkundige mænd var udgaaet fra dette kollegium.¹ Det var da ogsaa en samling af højt begavede videnskabsdyrkere, der rykkede ind i den nye bygning i St. Kannikestræde. Vi skal i det følgende stifte bekendtskab med de mere fremtrædende blandt dem.

Alderspræsidenten var den klassiske filolog dr. phil. *N. Bygom Krarup*, der blev det nye kollegiums første inspektor. Han havde allerede dengang vakt opmærksomhed som den ene af deltagerne i tylvtestriden. Med kredsen omkring tylvten vedblev han at staa i nær forbindelse, og han var gennem mange aar knyttet i et fortroligt venskab til Poul Martin Møller.² Den tale, han som ovenfor omtalt holdt ved bygningens indvielse, lader sikkert slutte en del om den aand, hvormed han som inspektor ønskede at præge alumnelivet, men om hans inspektorvirksomhed har vi ingen efterretninger. Under kollegieopholdet skrev han et par grammatiske arbejder og var samtidig stærkt optaget af tidens nye skoletanker.³

En særpræget personlighed var cand. theol. *Johannes Dam Hage*, der senere sammen med David blev redaktør ved det ny-stiftede *Fædrelandet*. Han var en stor begavelse, der med et udmærket sprog-talent forbandt en omfattende historisk viden. Den videnskabelige løbebane havde imidlertid ingen tillokkelse for ham. Derimod blev han gennem sin ivrige læsning af udenlandske blade stærkt interesseret i de nye politiske tanker, der i udlandet vakte især den akademiske ungdom til protest mod statsstyrelsen. Disse tanker fandt en villig klangbund i hans gemyt, der af Brammer karakteriseres som »melankolsk-kole-risk«, og der optændtes hos ham et lidenskabeligt had til det daværende danske styres bureaukratisme. Som den uforfærdede

¹ *Ungdomsliv* s. 169. ² Breve fra P. M. til N. B. K. optrykt i F. C. Olsen: Poul Møllers Levnet, s. 62, 78 og 128. (Trykt i *Efterladte Skrifter af Poul M. Møller* udg. af L. V. Petersen, Kbh. 1855). ³ Se biogr. leks.

idealist, han var, fremførte han sin kritik uden nogen tanke paa den risiko, det medførte for ham. I et bestemt tilfælde fik hans dristighed ret alvorlige følger. Da han 1825 skulde forsvare en disputats i kollegiets auditorium, havde han som emne valgt det i den tid brændende teologiske spørgsmaal om præstedens berettigelse.¹ Uden nogen egentlig forbindelse med emnet havde han i indledningen givet en karakteristik af den hellige alliance, som vakte stor opmærksomhed. Det hedder her: »Vi har endelig oplevet stiftelsen af en alliance, der ikke har andet helligt ved sig end navnet, som mener sig berettiget til at behandle folkeslag som kvæg, som, skønt den har paataget sig beskyttelsen af andre nationer, bryder sig fejl om al menneskelig og guddommelig ret, og som af al evne forsøger at kvæle den friere dannelse og at genindføre den form for religion, som især begunstiger tyranniet.«² Denne dristige passus faldt myndighederne for brystet, og efter ordre fra højere steder maatteeforen kalde Hage til sig og give ham en irettesættelse. Disputatsen var allerede trykt, og en del eksemplarer var uddelt til forskellige, men Hage maatte kræve disse tilbage fra modtagerne og skrive en ny disputats.³

En helt anden type var cand. theol. *J. M. Velschow*, der under sit ophold paa kollegiet var lærer ved Borgerdydskolen. Med stor belæsthed i de antikke forfattere, især filosoferne, forbandt han baade som lærer og som menneske et udpræget pedanteri, der ofte udleverede ham til hans bekendtes morskab. En af hans elever, den senere teologiske professor Fr. Hammerich giver saaledes følgende beretning om en tildragelse, der fandt sted paa Borchs kollegium:⁴

¹ Quæritur, num recte doctores religionis publici jurejurando in libros symbolicos adstringantur, nostræ inprimis ecclesie ratione habita.

² Vidimus denique foedus feriri, quod nil nisi nomen sancti prae se fert, quod pecudis modo populos tractare sibi licere putat, quod, tutela aliarum gentium suscepta, omnia humana divinaque jura pensi habet, liberaliorem eruditionem suffocare, illamque religionis formam, quae tyrannidi inprimis favet, renovare omnibus viribus conatur.

³ Hother Hage: Johannes Hage, hans Liv og Karakter, Kbh. 1854, s. 40 f. Brammer o. l. s. 175 f. ⁴ *Et levnetsløb*, Kbh. 1882, s. 111 f.

Efter disputéøvelserne i Lyceum¹ samledes deltagerne gerne til aftensmad hos en af dem, som lå på Borchs kollegium. En aften kom Velschows personlighed her på tale, »du ligger bestemt med nathue på, det ser du ud efter«, sagde Povl Møller; Velschow nægtede det og gik, pedantisk som han var, på slaget ti op på sit værelse og til sengs. »Hør«, sagde Povl Møller, »hvad vædder I? Han ligger alligevel med nathue!« Så sad de en times tid og talte om andre ting. Da de skulde gå bort, sagde Povl Møller: »skal vi nu se, om han gør det?« »Ja nok, men hvordan kommer vi ind?« »Lad mig om det!« Han gik støjende op på gangen ved Velschows værelse, bankede stærkt på og råbte: »brand, brand!« Velschow fór ud af sengen og åbnede døren, Povl Møller tog hatten dybt af: »mange tak, min ven! Nu véd vi da, du ligger med nathue på! Ildløsen skal du s'gu ikke bryde dig en smule om!«

Af de andre alumner er der grund til at nævne *G. P. Brammer*, senere biskop paa Lolland-Falster og i Aarhus. I sine studenteraar var han en varm beundrer af Grundtvig, som nærede store forhaabninger til den unge mand. Senere kølnedes forholdet dog noget paa grund af visse kirkelige meningsforskelle, og i sine senere aar stod Brammer nærmest fremmed overfor den grundtvigske bevægelse.

Nævnes maa ogsaa de to teologiske kandidater og nære venner, den senere biskop *Jørgen Hjort Laurrup* og den senere teologiske professor *C. E. Scharling*. Den første var en lærd og fint kultiveret personlighed. Han havde vakt en del opmærksomhed ved sine videnskabelige anlæg og sin flersidige humanistiske dannelse og var derfor anset for selvskreven til en alumneplads paa Borchs kollegium. Af natur var han lidt reservert og knyttede ikke mange venskabsforbindelser paa kollegiet, men var hans venskab først vundet, var han trofast og opofrende. Han omgikkes mest Scharling, hvis manuduktør han havde været, og hans indflydelse var næppe uden skyld i, at Scharling blev alumne, idet han varmt talte dennes sag for professor Jens Møller.² Trods sit lidt tilbagetrukne liv paa kollegiet var han dog agtet og afholdt af sine medalumner.

Alt andet end reservert var derimod Scharling. Med sin elsk-

¹ Se s. 113. ² Scharling o. l. s. 22.

værdige og vindende natur og sin levende interesse for teologiske og historiske emner havde han let ved at knytte venskabsforbindelser med sine medalumner, især teologerne. Borchs kollegium vandt en stor plads i hans hjerte og bevarede den gennem hele hans liv. I et tidligere kapitel er aftrykt hans brev til Hurtigkarl.

Af de alumner, der flyttede ind i løbet af 20'erne, skal nævnes lic. theol. *P. T. Hald*,¹ der fra 1829 var en meget initiativrig inspektør, om hvis indsats i kollegielivet der senere skal tales, og cand. theol. *F. L. B. Zeuthen*,² som ved sin selskabelige natur og sin levende interesse for tidens rørelser sikkert har sat et vist præg paa kollegielivet.

Hvorledes formede da livet sig paa Borchs kollegium i de første decenniier efter bygningens genopførelse? Vi har ikke mange oplysninger at bygge paa for denne tids vedkommende, idet kollegiets annaler for disse aar er meget knappe og for de første 5 aars vedkommende næsten kun bestaar af en liste over udnævnte alumner og alumnedisputatser. Saa meget véd vi dog, at det varede nogen tid, før samlivet mellem alumnerne rigtig udfoldede sig. De alumner, som har nedskrevet deres erindringer fra det tredie kollegiums første aar, omtaler ingen fester eller sammenkomster af anden art, hvor alumnerne kunde drøfte kollegieanliggender eller andre fælles interesser. Man maa dog i denne sammenhæng ikke glemme, at kollegiet dengang endnu ikke havde de samme betingelser for et frugtbart alumnesamliv, som det senere fik. Først og fremmest manglede det et fælles forsamlingsværelse, hvor alumnerne kunde mødes til fest og til hverdagens diskussioner og hyggelige passiar. Der var heller ingen kollegieforening eller -sammenslutning, der kunde samle borchianerne, og der var end ikke anledning til fælles drøftelse af kollegiets anliggender, da dets styrelse helt og holdent laa i eforens og inspektors hænder. Men selv om kollegielivet i egentligste forstand endnu ikke havde udfoldet sig, maa dette dog ikke forstaas saaledes, at alle alumnerne var blege bogorme, der skjulte sig i studerekamrene. Der husedes bag den nye bygning

¹ Alumne 8/11 1826—1/11 31.

² Al. dec. 1829—marts 32 og jan.—

maj 35.

mure en ungdom og et liv, der lovede godt for fremtiden. Der manglede blot endnu former, hvorunder dette liv kunde udfolde sig.

Et var der dog, som to gange om aaret samlede alumnerne. Det var kollegiedisputatserne, om hvilke der tidligere er talt i anden sammenhæng. Ved disputatshandlingerne var der anledning til at debattere de spørgsmaal, der optog sindene, selv om der naturligvis — som omstændighederne ved Johs. Hages disputats viser — var sat visse grænser for de emner, der maatte drøftes, og selv om pligten til at anvende Latinen baade i afhandlingerne og under forsvaret vel af sig selv forhindrede, at man fortabte sig i vidtløftige diskussioner. Som tidligere omtalt var det, især af økonomiske grunde, ofte vanskeligt for alumnerne at opfylde deres disputerepligt. Selvfølgelig har der ogsaa været nogle, som gerne vilde være fritaget for besværet med at forfatte og forsvare en afhandling paa Latin, men der var ogsaa mange, der var glade for den lejlighed, de her fik til at træne deres tanker i videnskabelig diskussion. En af dem var C. E. Scharling, der 1828 skrev en disputats om selve disputerepligten for alumner paa collegium Medicum.¹ Hans opfattelse af disputatsernes betydning er i korthed følgende:

Vi maa være Ole Borch taknemmelige for, at han har givet saa faa bestemmelser angaaende disputatserne, da det derved er blevet lettere for os ogsaa paa dette punkt at lempe os efter de skiftende tiders krav. Hans hensigt har været dels at bringe alumnerne en øvelse, der kunde komme dem til gode under deres senere videnskabelige virksomhed, dels at øge litteraturen og hævde kollegiets ære. Uden selv at vide det har han imidlertid gennem disputatskravet ogsaa ydet vort slægtled endnu en velgerning, som er af umaadelig værdi. At afhandlingen skulde skrives paa Latin, og at den skulde forsvares, var for Borchs samtid en selvfølge, da ethvert videnskabeligt arbejde skulde skrives paa Latin, og de den unges videnskabelige evner sikrest bedømtes efter hans disputerefærdighed. Vor tids akademikere er imidlertid af en anden art, og anvendelsen af Latin

¹ De dissertationibus pro stipendio Mediceo conscribendis. Se ogsaa *J. H. Laurtups Levnet* s. 23.

giver en i vort slægtled stærkt paakrævet garanti for det kendskab til antikken, der er nødvendigt for den almindelige dannelse. Denne fortrolighed med oldtidens kultur er netop i vor tid til stor gavn, og kendskab til og præg af antikt tænkesæt kan ikke vurderes højt nok hos os, der er forfaldne til en altfor stor obskurantisme, efter at vore fædre har ligget under for en for vidtdreven rationalisme. Desuden tvinger anvendelsen af Latin en til at tænke sig godt om og atter og atter at prøve sine tanker, før man udtrykker dem.

Der skal ikke her dvæles ved de enkelte disputatser, som i det store og hele vel ikke har haft større betydning for dansk videnskab. Den eneste, der vakte større opsigt udenfor kollegiet, var Hages — som jo iøvrigt slet ikke blev forsvaret. Endnu er der dog maaske grund til at nævne en disputats, som 1833 blev skrevet og forsvaret af den unge stud. philol. *F. S. C. Rasmussen*.¹ Det er en afhandling om det græske klubvæsen, for sin tid et pænt lille arbejde og opsigtsvækkende derved, at den var skrevet paa Græsk.² Det turde imidlertid være tvivlsomt, om opponenterne er gaaet med til at lade forsvaret foregaa paa Græsk. Sibbern, der altid glædedes ved at træffe paa videnskabelige anlæg, især hos borchianere, fattede stor interesse for Rasmussen. Det er betegnende for Sibbern, at han lod kollegiets kasse betale trykningen af disputatsen, og siden skaffede han Rasmussen baade forlængelse af alumnetiden og ekstra understøttelse.³ Den unge lovende filolog fik imidlertid ikke lejlighed til at indfri de løfter, hans smukke videnskabelige debut havde givet. Endnu før hans alumnetid var udløbet, døde han 11. maj 1836 og blev 15. maj af medalumnerne fulgt til sin grav paa Trinitatis kirkegaard.⁴

Selv om vi véd meget lidt derom, tør vi vel gætte paa, at de teologiske disputatser nu og da har givet anledning til ivrige debatter. Det var jo kun faa maaneder efter kollegiets genoprettelse, at Grundtvig i den lutherske kristendoms navn slyngede sin tordenkile mod den teologiske professor H. N. Clausen. »Kirkens Gjenmæle« udkom 26. august 1825 og vakte en vold-

¹ Al. 9/3 1831—11/5 36.

² Περὶ τῶν ἐράνων.

³ Se s. 77 og 85.

⁴ Ann. 1836.

som ophidselse, ikke mindst hos de teologiske studenter, fra hvis side professor Clausen i det store og hele var genstand for stor hengivenhed. Reaktionen mod Grundtvigs skrift udeblev da heller ikke blandt studenterne. I september maaned blev der paa de teologiske kollegier sat en liste i omløb, hvorpaa man opfordrede de studenter til at tegne sig, som søndag d. 11. september vilde give møde i Regenskirken for at overveje, »hvad de skulde gjøre i denne Sag, for at lægge deres Hengivenhed for deres elskede og agtede Prof. Clausen for Dagen.« Dette møde blev imidlertid ikke til noget. Man frygtede for, at det skulde komme til voldsomme optrin — der gik saaledes rygter om, at studenterne havde til hensigt at slaa Grundtvigs vinduer ind — og det teologiske fakutét havde derfor krævet af regensprovsten Rasmus Nyerup, at han skulde nægte studenterne adgang til Regenskirken. I stedet satte elersianeren stud. theol. C. H. Visbye de ophidsede studenter stævne paa Elers' kollegium. Vi hører ikke om nogen borchianere som aktive deltagere i disse studenterdemonstrationer, men man tør sikkert gaa ud fra, at ogsaa borchianere har været med til mødet paa Elers' kollegium, da der ogsaa paa Borchs kollegium fandtes varme beundrere af Clausen (f. eks. Scharling).

Naturligvis havde dog ogsaa Grundtvig sine tilhængere blandt studenterne. Paa Borchs kollegium hørte saaledes Brammer til hans omgangskreds, og man kunde saaledes have ventet — hvad man da ogsaa gjorde — at han vilde tage aktiv del i striden paa Grundtvigs side, saa meget mere som han hadede Clausen af et godt hjerte. Han holdt sig imidlertid tilbage af flere grunde. For det første laa al voldsom demonstration hans satte gemyt fjernt (han havde saaledes »af christelige Grunde« været særdeles veltilfreds med udfaldet af den Hage'ske disputatssag, skønt han var en nær ven af Hage), og for det andet havde han netop paa denne tid et lille mellemværende med Grundtvig. Hans eneste indsats i kampen var den, at han før mødet paa Elers' kollegium henvendte sig til Visbye, som han personlig kendte godt, og bad ham drage omsorg for, at den adresse, der paa mødet vilde blive fremlagt til underskrivning, ikke fik en saadan form, at den kom til at fremtræde som en me-

ningstilkendegivelse fra samtlige teologiske studenters side. Med stor tilfredshed noterer han i sine erindringer, at hans henvendelse til Visbye fik det ønskede resultat. Hvilke forventninger man havde stillet til ham, ses deraf, at et par studenter nogle dage efter mødet paa Elers' kollegium kom styrtende op paa hans værelse, hvor han netop sad og underviste et hold elever. De var forvissede om, at han havde udarbejdet en adresse til fordel for Grundtvig, og kom for at underskrive den. Lidt pinligt maa deres tilbagetog have været, da den let irriterede Brammer havde belært dem om deres fejltagelse.¹

Særlig interesse vakte røret om »Kirkens Gjenmæle« naturligvis, da Mynster til Grundtvigs store skuffelse stillede sig paa Clausens side, og den livsvarige censur, der blev paalagt Grundtvig, har utvivlsomt gjort et stærkt indtryk paa studenterne. Gennem ca. et halvt aarhundrede efter »Kirkens Gjenmæle« vedblev Grundtvigs navn jo at være et stridens tegn, og kampens dønninger sporedes, som vi skal se, ogsaa i alumnelivet paa Borchs kollegium, hvor der gennem det meste af aarhundredet fandtes baade ildfulde beundrere og fanatiske modstandere af Grundtvig. Blandt Mynsters beundrere i det tredje kollegiums første aartier kan nævnes den tidligere omtalte F. L. B. Zeuthen samt teologen *Otto Laub*, den senere biskop i Viborg.² Blandt grundtvigianerne var vel den mest aktive den sprænglærde cand. theol. *Ludv. Chr. Müller*, kendt under navnene »den hebraiske Müller«, »den syriske Müller« og »den islandske Müller«. Han gjorde sig senere bekendt ved sin indsats for at gøre nye islandske paavirkede skoletanker kendte i Danmark.³

Om den foreningsglæde, der besjælede det 19. aarhundredes studenter, vidner det utal af akademiske sammenslutninger, der opstod i 20'erne og 30'erne. Hovedrollen spillede naturligvis Studenterforeningen, der blev stiftet 1820, 5 aar før kollegiets

¹ F. Rønning: *N. F. S. Grundtvig III* 1, Kbh. 1911, s. 116 med kildehenvisninger; se desuden Brammer o. l. s. 187 f. og F. L. Mynster og G. Schepelern: *Biskop Otto Laubs Levnet*, Kbh. 1885—87, I s. 12.
² Al. 20/2 1830—dec. 33. ³ Al. 20/10 1830—dec. 34. Se Morten Eskesen: *Ludvig Müllers Saga*, Kbh. 1907, og Chr. Hauch: *To Seminarieforstandere*, Kbh. 1920.

genopførelse. Ogsaa blandt borchianerne var interessen for Studenterforeningen levende. Af de alumner, der 1825 rykkede ind i den nye bygning, var saaledes cand. theol. S. C. W. *Bindesbøl* ledende senior i foreningen, der ogsaa talte de fleste af alumnerne som medlemmer. Blandt disse var stud. philol. F. C. *Olsen*, der 1824 havde foreslaaet — og faaet gennemført — at Studenterforeningen skulde holde fest for Henrik Steffens, der dette aar kom til København paa gennemrejse. Ogsaa i den kommende tid træffer vi borchianere som meget aktive medlemmer, og det er ingen sjældenhed at finde dem som seniorer.

Af andre akademiske foreninger kan der være grund til at nævne det fornemme *Lycæum*. Dette selskab var stiftet 1813 og havde til formaal at opøve medlemmernes færdighed i at disputere paa Latin. Man mødtes hver uge og disputerede over latinske theses efter en bestemt turnus. Fra 1828 var mødestedet sædvanligvis Borchs kollegium, hvor man disputerede i auditoriet. Det var en lille sluttet kreds, der mødtes her, idet medlemstallet normalt var 12 og ikke maatte overstige 15. Mange af medlemmerne vandt sig siden store navne, og mange var allerede velkendte, medens de var medlemmer. Det vil være tilstrækkeligt at nævne navne som Madvig, D. G. Monrad og Poul Møller. Denne sidste var et passioneret medlem og skrev to sange til selskabet, hvoraf den bedst kendte er den udødelige *Laus tabaci*. *Lycæum* kom til at spille en stor rolle for kollegiet, idet størsteparten af medlemmerne ofte var borchianere, der her knyttedes sammen ved den kammeratlige aand, som raadede i selskabet. Det var efter en disputereøvelse i *Lycæum*, at Poul Møller havde Velschow til bedste.¹ Borchianeren F. C. Olsen,² der var ivrigt medlem, skriver om omgangstonen: »Thi en broderlig Forbindelse imellem de samtidige Medlemmer, betegnet ved Tiltalen: Du, hører til Selskabets Regel. I dette stille virkende Samfund er mangan Venskabsforbindelse bleven stiftet, og der er neppe nogen ældre eller yngre Lyceenser, for hvem Navnet Lyceum jo er kjært og frugtbart paa gode Erindringer.« En anden borchianer, Zeuthen, skriver om det kammeratlige samliv: »Der disputeredes over Theses paa Collegiets Audito-

¹ S. s. 106 f. ² Al. 11/11 1824—juni 27.

rium paa Latin, men Aftensmaaltidet, som ofte var det meest oplivende, holdtes sædvanlig paa mit Værelse. Her forefaldt undertiden den varmeste Ordstrid, her var det nok, at den Forskjellighed i theologisk Retning, som senere kom frem for det theologiske Publicum i en langvarig kirkelig Strid, først gav sig tilkjende.« I omtrent et halvt aarhundrede var Lycæum et samlingssted for nogle af tidens mest begavede unge akademikere. Først 1855 opløstes det, da man ikke længere følte noget behov for latinsk talefærdighed, idet universitetseksaminerne og de fleste doktordisputatser efterhaanden blev holdt paa Dansk.¹

En anden af tidens smaa sluttede akademiske klubber, blandt hvis medlemmer vi træffer Martensen, Bornemann og Fr. Hammerich, holdt ligeledes til hos den selskabelige Zeuthen paa Borchs kollegium.²

At kollegiets auditorium blev anvendt til Lycæums disputereøvelser, var ikke noget særsyn. København raadede jo dengang ikke over saa mange større lokaler, og kollegiernes auditorier var derfor yndede mødesteder for akademiske forsamlinger, og det skete ogsaa nu og da, at de blev taget i brug til offentlige forelæsninger. Kendt er det f. eks., at Steffens holdt sine berømte forelæsninger paa Elers' kollegium. Ogsaa Borchs kollegium blev nu og da anvendt paa denne maade. Saaledes holdt den lærde borchianer Ludv. Chr. Müller 1833 i auditoriet nogle talrigt besøgte forelæsninger over historiske emner. Endnu større opmærksomhed tiltrak kollegiet sig dog 5 aar senere, da Grundtvig her holdt sine forelæsninger over den nyere historie, senere udgivet under titelen *Mands Minde*. Det var en kreds af Grundtvigs unge beundrere, der havde formaaet ham til at træde offentlig frem paa denne maade, og indbydelsen til møderne, der skulde afholdes hver mandag, onsdag og fredag, blev april 1838 udsendt af P. C. Kierkegaard, H. Købke og Fr. Barfod.

¹ Lycæums protokol findes paa det Kgl. Bibliotek (Ny kgl. Saml. Fol. 768); Johs. Forchhammer: Blade af Disputereselskabet »Lycæum« Historie, *Musæum* 1893 II s. 330 ff.; F. C. Olsen: Poul Møllers Levnet, s. 89; F. L. B. Zeuthen: Mine første 25 Aar, s. 131 f.; J. L. Ussing: Af mit Levned, Kbh. 1906, s. 28 ff. ² Zeuthen l. l.; Fr. Hammerich: Et levnetsløb, s. 251.

Forelæsningerne begyndte 20. juni og fik en saadan tilslutning, at folk maatte staa ude paa gangen og ned ad trapperne. Særlig bevæget var mødet 17. oktober, da Grundtvig talte om tiden 1807—14, om kanonbaadenes kamp mod de engelske orlogsskibe og om Willemoes. Dybt grebet blev forsamlingen siddende, da Grundtvig gik ned fra talerstolen, og stemningen udløstes, da Fr. Barfod rejste sig og foreslog tilhørerne at synge Grundtvigs sang om Willemoes. Denne sang blev vist nok første gang sunget offentlig hin aften paa Borchs kollegium.¹ At ogsaa kollegiets alumner har været stærkt optaget af disse forelæsninger, kan der næppe være nogen tvivl om.

Man vil saaledes se, at der var meget, der kunde lægge beslag paa studenternes tid og interesse. Maaské har denne optagethed været medvirkende til, at kollegielivet de første aar ikke rigtig udfoldede sig paa Borchs kollegium. Videnskaben krævede jo dog ogsaa sin tid, og der er ingen tvivl om, at borchianerne i det store og hele dyrkede studierne med stor flid og interesse. Saaledes udgav F. L. B. Zeuthen 1831 et lille skrift: »Noget om Philosophien og dens Dyrkelse, tildeels med Hensyn paa Danmark«, hvori han klager over tidens almindelige ringeagt for filosofien, som dog er en nyttig videnskab at have kendskab til. Dette lille skrift tiltrak sig nogen opmærksomhed og blev bl. a. anmeldt af Poul Møller, der fremhævede Zeuthens »iøinefaldende Elegants« og hans »Talent for en let og klar didactisk Fremstilling.«²

Naturligvis var forholdene heller ikke i de første aar saaledes, at der overhovedet intet samkvem var mellem alumnerne indbyrdes. Brammer, Scharling og Zeuthen omtaler ofte venskaber mellem enkelte alumner i tidens sværmeriske aand, og det hørte til dagens orden, at to eller tre af alumnerne samlede om aftenteen paa et af værelserne, hvor man drøftede tidens brændende spørgsmaal og, alt efter sin indstilling, henfaldt til lovtaler over Mynster eller Grundtvig. Det var imidlertid først 1829, da lic. theol. P. T. Hald blev inspektør, at der blev gjort noget virkeligt for at fremme samlivet mellem alum-

¹ F. Rønning: N. F. S. Grundtvig III 2, s. 200 ff.
skrift for Litteratur 1831 s. 266 ff.

² *Maanedss-*

nerne. Han udfærdigede 21. marts 1830 et cirkulære,¹ hvori han foreslog at stifte et disputereselskab for kollegiets alumner. Det hedder i dette cirkulære: »Den Mangel paa indre Sammenhold og deraf følgende gjensidig Ide-Vexel, som i det forløbne Lustrum har indskrænket den Nyttte vort Collegium, qua Collegium burde yde sine Alumner, har jeg troet bedst kunde afhjælpes, naar vi alle, eller for største Delen eller om endog kun en momentan Minoritet, constituerede et Disputeer-Selskab, som, da alt skal have et Navn, kunde kaldes Lyceum Mediceum.« Dette selskab skulde mødes hver 14. dag og disputere paa Latin over motiverede theses. To alumner skulde ved hver samling disputere over tre theses, og to opponenter skulde angribe hver disputerende alumne, idet man dog naturligvis ogsaa kunde opponere ex auditorio. For ikke at spilde tiden skulde man afholde sig fra komplimenter, takketaler og sligt. Som selskabets formaal angives »jævnlig litterair Samquem mellem Alumnerne«, og det foreslaas derfor foruden teologiske og filologiske emner ogsaa at tage almentvidenskabelige spørgsmaal, især litterære og filosofiske, op til behandling ved øvelserne. Kun alumner skulde kunne optages, og eforen skulde opfordres til at tiltræde lycæet som patron og overvære disputationerne, saa ofte det var ham belejligt. Næsten alle alumnerne fandt forslaget udmærket, og selskabet traadte ud i livet. Det fik dog ikke navnet *Lyceum Mediceum*, som man aabenbart ikke har fundet rigtig mundret, men blev kaldt *Horæ Mediceæ*. Eforen tillod, at man holdt disputationerne i auditoriets entréværelse, som ogsaa iøvrigt blev stillet til alumnernes raadighed som konversationslokale.²

Om *Horæ Mediceæ* hører vi iøvrigt ikke mere. Sandsynligvis har det været for vanskeligt i det lange løb at gennemføre de regelmæssige disputerøvelser, især da jo saa mange alumner i forvejen var medlemmer af *Lyceum*. Selskabet har dog løst en meget betydningsfuld opgave i sin korte levetid. Alumnerne er i højere grad blevet rystet sammen og har i auditoriets entré faaet et mødested, hvor ledige stunder paa en behagelig maade kunde tilbringes med en hyggelig passiar. At der var kommet en

¹ I kollegiets arkiv. Cirkulære fra dec. 1830.

ny samlivets aand paa kollegiet, derom vidner en fest, der blev afholdt 10. juli 1831, hvor alumnerne og deres damer tilbragte en fornøjelig aften over vinen. Til denne fest skrev stud. theol. *Hans Møller*¹ en elegant og munter »Rundsang«, præget af det gode studenterhumør, der er saa karakteristisk for det 19. aarhundrede.² Visen, der er formet som en vekselsang mellem damerne og »kavalererne«, er naturligvis først og fremmest en lovprisning af damerne og vinen, men den giver os ogsaa et par interessante oplysninger om, hvad der dengang optog sindene. Efter at en ængstelig dame har udtrykt sin frygt for, at koleraen skal komme til landet, men har ladet sig berolige af studenterne med, at »vi slippe sikkert nok derfra, naar ikkun tæt vi drikke«, falder talen paa forholdene i Polen. Emnet falder i god jord. Med stor iver forfægter »alle politiske Kandestøbere« deres uforgribelige mening om dette vanskelige spørgsmaal:

Niels, tro mig! passer nok sit Snit,
 Når Fransken holder Munden,
 Snart jævner alt Græv Paskewit —
 Græv Paskewitsch med Grunden.

Et imponeret kor svarer:

Alt kom for Dagen!
 Hvilket Lys i Sagen!
 Ja, nu tvivler Ingen
 Om Tingen.

Fra udenrigspolitikken glider samtalen hen paa de hjemlige forhold, og ogsaa her er nok at drøfte. Skal det lykkes os at faa haand i hanke med statens styrelse, og vil vi vise os opgaverne voksne? Studenterne er fulde af fortrøstning og har allerede første punkt af deres politiske program rede:

Jo, hvis vi lidt at råde får,
 Hver sørger nu for sine.
 Det første, som vi foreslår,
 Er Toldfrihed på Vine.

Koret giver igen sit imponerede bifald tilkende.

¹ Udn. t. al. 5/1 1831, død 8/11 32. ² *Borkens Lyre* s. 17.

Bag visens spøgefulde ord kan vi skimte indholdet af de samtaler, der har været ført i alumnernes nye konversationslokale ved siden af det ærværdige auditorium, hvor de »politiske kandestøbere« har luftet deres frihedsbejstring. I 30'erne begyndte jo den gærende misfornøjelse med enevælden at vokse sig stærk, og det var især i akademiske kredse, der ansaa repræsentationen gennem provinsialstænderne for utilfredsstillende, at ønsket om en fri forfatning fandt sine talsmænd. De letbevægelige studenter fandt i deres egen midte dristige ledere og lod sig uden besvær opflamme til demonstrationer, der vel kunde bære præg af ungdommelig letsindighed, men som var baaret af en ægte idealistisk tro paa det nye frihedsevangelium. Heller ikke paa universitetets lærestole manglede der personligheder, som var lydhøre overfor de nye politiske toner. Det gjaldt især H. N. Clausen, som da ogsaa ufrivilligt gav anledning til den første større politiske studenterdemonstration. Dette gik saaledes til. Da der 1832 skulde afholdes rektorvalg ved universitetet, skulde H. N. Clausen, hvis den almindelige valgpraksis blev fulgt, have været saa godt som selvskreven som rektor. Stik imod al praksis faldt valget imidlertid paa prof. theol. Jens Møller, der tidligere havde beklædt rektoratet. Der opstod nu den, sikkert ikke ganske ubegrundede mistanke, at politiske hensyn havde spillet ind, da Jens Møller var kendt for sin fanatiske modvilje mod tidens nye politiske tanker. En storm af raseri greb de unge frihedssværmere blandt studenterne, og en anselig mængde af dem var forsamlede i Regensens gaard 30. juni, da rektorskiftet skulde finde sted i Regenskirken. Hensigten var, at der skulde udbringes et leve for Clausen, naar processionen gik fra kirken til regensprovstens bolig. Det rygtedes imidlertid snart, at Clausen slet ikke var til stede, men opholdt sig paa sin faders landsted i Taarbæk. Medens højtideligheden fandt sted i kirken, sprang da demonstrationens hovedmand, den endnu ukendte stud. jur. Orla Lehmann, op paa bænken under regenslinden, holdt en flammende tale til forsamlingen i gaarden og opfordrede til samme aften at bringe Clausen et fakkeltog til Taarbæk. Bejstringen var saa voldsom, at larmen trængte ind i kirken. Samme aften fandt saa

fakkeltøget sted, og Lehmann holdt for den bevægede professor Clausen en ildfuld hyldesttale, hvori han gav udtryk for studenternes harme over den uret, Clausen havde lidt.¹

Hvor risikabel en saadan optræden var paa denne tid, viser en omtrent samtidig episode. Tre unge læger havde henvendt sig til den berygtede minister Stemann med en klage over forholdene paa det kirurgiske akademi. Stemann svarede bistert, at naar tre kom paa een gang uanmeldt, var det oprør.² Overfor Stemann demonstrerede studenterne iøvrigt faa aar senere. I anledning af en artikel af Johs. Hage i *Fædrelandet* 1835 blev der rejst politisag mod redaktør David, og meget tydede paa, at regeringen overvejede at indskrænke trykkefriheden. En kreds af ansete borgere, deriblandt professorerne Clausen, Schouw og Sibbern, indgav da et bønsskrift til kongen om, at der ikke skulde ændres noget i presseforholdene. Kongen svarede 26. februar med de berømte ord: »Ligesom Vor landsfaderlige Opmærksomhed stedse har været henvendt paa at bidrage Alt, hvad der stod i Vor kongelige Magt, til at virke for Statens og Folkets Vel, saaledes kan heller Ingen uden Vi alene være i Stand til at bedømme, hvad der er begges sande Gavn og Bedste.« Man var ikke i tvivl om, at det var Stemann, der havde forfattet dette svar, og studenternes reaktion udeblev ikke. En skrivelse blev faa dage efter slaet op paa universitetet og Elers' kollegium, hvori studenterne opfordredes til kl. 8^{1/2} om aftenen at give møde ved universitetet for at overbringe Stemann et pæreat. En del studenter begav sig da ogsaa om aftenen til Stemanns bolig i Badstuestræde, men nogen større demonstration fandt dog ikke sted.³

Ud fra det kendskab, vi gennem Hans Møllers vise har til borchianernes politiske interesse, kan vi slutte, at de fleste af alumnerne har fulgt studenterliberalismen med stor sympati, og det er sandsynligt, at flere af dem har deltaget i demonstrationerne. Det er derimod langt fra, at kollegiet har været et revolutionært centrum af samme format som Regensen. Vi hører

¹ Orla Lehmann: *Efterladte Skrifter* I s. 69 ff. ² P. Hjort: *Kritiske Bidrag*, politisk Afdeling, s. 116. ³ H. C. A. Lund: *Studentereningsens Historie 1820—70*, I s. 363.

intet om politisk optræden af borchianerne som saadanne, og dette kan næppe udelukkende skyldes, at vi i det hele taget har saa faa efterretninger om livet paa kollegiet før 1840. Man maa ikke glemme, at det væsentlig var lidt ældre akademikere, der boede bag dets mure, og at Sibbern, kollegiets af alumnerne højt elskede efor, rimeligvis har haft større indflydelse paa borchianerne end f. eks. regensprovsten Jens Møller paa regensianerne. Sibbern var ganske vist en passioneret talsmand for ytringsfrihed og især for den videnskabelige forsknings frihed. Betegnende for ham i den henseende er, at han var en af dem, der 1835 indgav det omtalte bønsskrift til Frederik VI. Hans standpunkt til regeringsspørgsmaalet var imidlertid omtrent det samme, som Grundtvig endnu paa denne tid indtog. Stænderforsamlingerne var i hans øjne den ideelle form for folkerepræsentation, og hvad der laa derudover, var af det onde. Denne anskuelse bevarede han helt ned i nationalliberalismens sidste kampaar. I vinteren 1844—45 holdt han saaledes i Borchs kollegiums auditorium en række forelæsninger over forskellige politiske og nationale emner, i hvilke han læste det nationalliberale parti teksten. Vi har en kostelig samtidig skildring:

Jeg har aldrig set et mere besøgt Foredrag. Hele Stadens Visdom var samlet, alle politiske Notabiliteter vare til Stede: Ussing, Lehmann, Skvadronøren Sager o. m. Fl. — Da Salen var fuld, Døren lukket og Sibbern paa Kathedret, saå han sig triumferende om i den talrige og intelligente Forsamling og betragtede den med et Blik, som om han vilde sige: Nu har jeg Eder her, nu sidder jeg paa min Hest, og nu skulle I faa det glatte Lag. Og vi fik det glatte Lag! Han skaanede os ikke, og af Respekt for Stedets Hellighed maatte man stikke Pibe i Sæk og taale de Uartigheder, hvormed han tildængede »Partiet« i Almindelighed og dets »forreste Rækker« i Særdeleshed. Jeg vilde ønske, jeg havde de forskjellige Ansigter, der bleve satte op; Davids og Ussings vare især ubetalelige.¹

Kollegiet som saadant indskrænkede sig til at vise sit loyale sindelag ved at fejre de mere betydningsfulde nationale begivenheder. Saaledes var bygningen illumineret 1831 i anledning af »Provindsialstændernes Bebudelse« og atter 1838 i anledning af

¹ Claudius Rosenhoff: En Silhuettør.

kongens hjemkomst fra Holsten efter vel overstaaet sygdom.¹ Mange af alumnerne i 30'erne og 40'erne saa dog med sympati paa studenternes frihedsbestræbelser, og flere af dem var at finde i de studenterkliker, der forsøgte at sætte sig op mod det tryk, der fra flere sider blev lagt paa de altfor selvstændige akademikere. Vi kan her først og fremmest nævne *D. G. Monrad*,² der ganske vist endnu ikke var traadt offentlig frem. Enkelte havde tidligere som regensianere været med til at protestere mod regensprovsten Jens Møllers Vi alene vide-regime. Det gælder f. eks. stud. philol. *J. H. Bang*,³ der havde været med til at stifte Regensens læseforening 1832. Nævnes maa ogsaa cand. theol. *Ove Fabricius*,⁴ der var en af det navnkundige *Academicums* stiftere. Dette selskab blev stiftet 1839, da Regensens læseforening saa sig nødsaget til at opløse sig paa grund af Jens Møllers despotiske indblanding i dets anliggender. Desuden skulde *Academicum* være et samlingssted for de studenter, der ikke følte sig hjemme i den mere fornemme studenteforening. Indbydelsen til den nye forening blev udsendt 3. april af Ove Fabricius, Carl Ploug, Japetus Steenstrup o. fl. Efter at der i løbet af to dage havde tegnet sig 150 medlemmer, blev selskabet stiftet 5. april paa et møde paa Borchs kollegium, hvor Carl Ploug ledede forhandlingerne.⁵ Blandt *Academicums* medlemmer finder vi foruden Fabricius borchianerne cand. theol. *O. C. L. Gad*,⁶ cand. theol. *C. H. Monrad*⁷ og lic. theol. *P. E. Lind*.⁸ *Academicum* sluttede som bekendt 1844 union med Studenterforeningen. Ogsaa i den sidstnævnte forening, der i 30'erne mere og mere blev præget af Orla Lehmann og hans tilhængere, sluttede flere borchianere sig til de nye frihedstanker. P. E. Lind tog iøvrigt ivrigt del i de bestræbelser, der 1840 blev udfoldet for at danne en almindelig organisation for samtlige studenter. Dagen efter Frederik VI's død 3. december 1839 havde ca. 250 studenter til Christian VIII indsendt en af Orla Lehmann forfattet adresse, hvori de udtrykte ønsket om en forfatning i lig-

¹ Regnsk.² Al. $\frac{3}{4}$ 1835—juni 38.³ Al. $\frac{12}{7}$ 1836—maj 38.⁴ Udn. til al. $\frac{12}{7}$ 1836, død $\frac{16}{3}$ 41.⁵ H. C. A. Lund: Studenterfor-

eningens Hist. I, s. 443 ff.

⁶ Al. $\frac{27}{9}$ 1837— $\frac{18}{5}$ 41.⁷ Udn. til al. $\frac{17}{11}$ 1838, død 1841.⁸ Al. $\frac{16}{5}$ 1838—juni 43.

hed med den, kongen selv i sin tid havde givet Norge. Umiddelbart derefter havde en anden gruppe af studenter i opposition dertil indgivet en anden adresse, og en tredje gruppe var inderlig misfornøjet med begge adresserne. Skønt alle tre grupper — bortset fra en klike, der sluttede op om den dengang absolutistiske Grundtvig — i hovedsagen var enige i ønsket om en fri forfatning, havde der altsaa vist sig at være uenighed om flere formelle ting. For at hindre, at noget saadant skulde gentage sig, hvis studenterstanden engang skulde blive nødt til at forsvare sine vitale interesser, gjorde en række fremtrædende akademikere et stort arbejde for at faa dannet en almindelig organisation af alle studerende. Denne sammenslutning blev til virkelighed 1840, da *Studentersamfundet* stiftedes med Orla Lehmann, Carl Ploug, D. G. Monrad og P. E. Lind som egentlige ledere.¹

Der var dog naturligvis ogsaa en del borchianere, som ikke blandede sig i studenterpolitikken, men ihærdigt passede deres studier. En af dem var *P. W. Becker*,² der i sin kollegietid tog baade teologisk embedseksamen og magisterkonferens. Denne højt begavede unge mand blev anset for en af den kommende tids store historikere. Grundet paa forskellige ydre omstændigheder (en brand tilintetgjorde saaledes resultatet af mange aars kildestudier) naaede hans navn aldrig at komme mellem de mere fremtrædende blandt historikerne. Mere berømmelse vandt senere en anden ung og lovende historiker, der som cand. theol. levede et stille studieliv paa kollegiet, nemlig *C. F. Allen*.³

Medens de politiske storme gik hen over studenterverdenen, har det kollegiesamliv, der som en spæd, men forjættende spire brød frem i 30'ernes begyndelse, vokset sig stærk. Vi kan for 30'ernes vedkommende kun slutte os dertil ud fra de tilstande, der møder os, da kilderne til kollegielivets historie 1840 begynder at flyde rigeligere. Arkivalia til belysning af dette taaar findes ikke paa kollegiet, og de daværende alumnus selvbiografier dvæler især ved tidens kirkelige, videnskabelige og politiske foreteelser. Det samme gælder de samlinger af breve og andre

¹ H. C. A. Lund o. l. II, s. 13 ff. ² Al. ²⁰/₂ 1830—²⁰/₂ 35. ³ Al. ⁹/₁₁ 1836—nov. 38.

papirer, som er offentlig tilgængelige. At samlivet med kollegiekammeraterne for den forhenværende borchianer, der i en fremrykket alder nedskrev sine erindringer fra disse bevægede aar, ikke kunde overskygge tidens voldsomme kirkelige og politiske begivenheder, og at erindringen om kollegielivet derfor traadte mindre tydeligt frem, er vel naturligt, men man maa deraf langt fra slutte, at der intet kollegieliv var. I 40'erne laa der over livet bag de ærværdige mure en saadan festglans, at senere tider næppe har kunnet opvise magen dertil. Dette sprudlende væld af studentikost humør kan næppe tænkes muligt, uden at de foregaaende alumnekuld har skabt de rammer, indenfor hvilke det kunde udfolde sig. De følgende sider skal da være viet disse straalende aar paa Borchs gamle kollegium, om hvilke Otto Borchsenius skriver: »Hvem kender ikke den gamle Gaard i Kannikestræde, som Hr. Oluf Borch til Minde om den skønne Laura Maria vilde have kaldet *Collegium Mediceum*, men som dog bestandig i daglig Tale har baaret sin Stifters Navn? Det var i Akademikums og Regensens gode gamle Dage, og det glade Studenterliv synes ikke at have blomstret mindre rigt i »Hr. Oles Urtegaard«.«¹

En begivenhed, der fik stor betydning for resten af aarhundredet, var stiftelsen af kollegiets *vækkerselskab*, der fandt sted 10. februar 1840. Selskabets forhistorie og de nærmere omstændigheder ved dets stiftelse kan desværre ikke oplyses, da vort tidligste aktstykke er den første vækkerprotokol, som bl. a. indeholder selskabets love, hvis § 1 lyder saaledes: »Vækkerselskabets Formaal er at vænne Medlemmerne af med den skadelige og ubehagelige Morgensøvn.« Medlemmerne maatte efter tur foretage vækningen efter nærmere fastsatte regler, i vinterhalvaaret kl. 5³/₄—6 og i sommerhalvaaret kl. 4³/₄—5. Overtrædelse af foreningens love medfører bøder, over hvilke der i protokollen føres et ugentligt regnskab. Disse bøder kommer samtlige medlemmer til gode i overensstemmelse med den lakoniske bestemmelse i lovenes slutningsparagraf: »Pengene anvendes til Saald.« I protokollen kan medlemmerne gøre indsigelse mod deres bøder, og alle tvivlsspørgsmaal om lovenes

¹ *Fra Fyrrerne*, Kbh. 1878—80, I s. 129.

fortolkning afgøres da paa en generalforsamling hver anden maa-
ned. Særlig vanskelighed har det voldt at finde den rette for-
tolkning af § 6: »Hvo der da ikke har faaet Overbeenklæder
paa, 5 Minutter efter den første Vækning, multeres paa 4 β.«
Talrige tvivlstilfælde kom hurtigt til at foreligge. Her skal næv-
nes et af disse, der forefaldt 30. marts 1840. Et af medlemmerne
protesterer mod en ham iflg. § 6 idømt bøde, og vækkeren an-
tegner da protesten i protokollen med følgende kommentar:

Hansen¹ protesterer paa Grund af at han havde Buxerne paa
det ene Been og hoppede derpaa omkring i Stuen med det andet
Been opløftet og forgjæves søgende at faae det i Buxerne. Jeg kan
ikke erkjende, at han har Ret i sin Paastand »at han havde Buxerne
paa«, fordi han havde dem paa det ene Been. Jeg foreslaar, at han
beviser, at det at have Buxer paa det ene Been er det samme som
at »have Buxer paa« ved at gaa saaledes en Dag.

Generalforsamlingen kunde da heller ikke godkende pro-
testen, men indskærpede vækkerne, at »Medlemmerne kun da
have Beenklæderne paa, naar disse ere trukne op over Rumpen.«
Den famøse § vedblev dog at være en kilde til uenighed. Den
gav saaledes 26.—27. september 1854 anledning til lærde be-
tragtninger, som bærer præg af tidens filosofiske terminologi.
Da disse indlæg er karakteristiske for denne periodes student-
kose humor, benytttes lejligheden til at citere dem her:

Da jeg imorges kom for at inspicere H. F. Fejlberg,² fandt jeg
ham stående tilsyneladende i bar skjorte, men da jeg så så, at han
idetmindste til knæet var bebuxet, forespurgte jeg mig, om buxerne
måske under skjorten ogsaa dækkede den i lovene omtalte del af
legemets bagside. Til svar littede han skjorten, og buxerne befand-
tes at indtage den forlangte plads. Uagtet det saaledes synes, at
lovens fordringer ere opfyldte, forekommer det mig dog, at denne
sag giver grundet anledning til adskillige betragtninger; thi, hvor
uskyldig det end ser ud, ere dog mange farer skjulte her. For det
første, når vækkeren kommer for at inspicere, kan han let bevæges
til at diktere mulkt, da det vel ej altid falder ham ind, at nogen
bruger, om endog kun til afvexling, at knappe sine buxer indenfor

¹ Cand. theol. G. Hansen, udn. til al. ²³/₁₀ 1839, død dec. 40. ² Stud.
theol., den senere saa bekendte præst og folkemindeforsker, al. ⁵/₇ 1854—
juni 56.

skjorten og lade denne hænge i sin naturlige stilling, uden at der just i dette øjeblik ses synlige beviser for, at den just i dette øjeblik skal vige pladsen for en ren dito, og således kunde let opstå stridigheder. Dernæst kunde en sådan skjorte (jeg mener naturligvis en skjorte i sådan stilling) tillige tjene som et skalleskjul for et par buxer, der ved vækkerens ankomst netop vare på vejen til at indtage den forlangte position og kun behøvede så lang tid til at indtage den, som vækkeren brugte til at overveje, hvad han i dette uforudsete tilfælde havde at gjøre. Loven omtaler vel slet ikke nogen skjorte, så man kunde indvende, at den rent kunde undværes, men så vilde man idetmindste strax kunne se buxernes virkelige stilling; her kan den, som jeg har vist, tjene til at bedrage fiscus.¹ Jeg kunde sige mere i denne sag, men tror at have sagt så meget, at det kunde tjene til udgangspunkter for en nøjagtig drøftning på en generalforsamling.

L. Ove Kjær.²

Hr. Kjær ønsker dette Spørgsmaal nærmere drøftet paa en Generalforsamling; det er uidentvilt et meget passende Æmne for Discussion; for at bringe nogen mere Klarhed over selve Sagen, vil jeg tillade mig at betragte den systematisk. Jeg mener, at Lovenes § 7 kunde oplyses, hvis vi nøjere gjennemtænkte de forskjellige Relationer, der kunde indtræde, dels mellem »Buxerne« og »Livet«, dels mellem Skjorte og Buxer, og dels endelig mellem Individet, Skjorte og Buxer. Schemaet bliver da følgende:

A. Forholdet mellem Buxerne og Livet.

1. Buxerne om Benene og om Livet.
2. Buxerne om Benene, men ej om Livet.
3. Buxerne om Livet og ej om Benene.
4. Buxerne hverken om Livet eller om Benene, hvilket kun uegentlig bliver et Forhold.

B. Forholdet mellem Skjorte og Buxer er dels

- α et Vexelforhold, saaledes, at enten er
 1. Skjorten udenover Buxerne (Skjortens exoteriske Forhold) eller
 2. Buxerne ere udenover Skjorten (Skjortens esoteriske Forhold), dels

β et solitarisk, saaledes, at

1. Skjorten kan tænkes at være paa uden Buxerne, eller
2. Buxerne uden Skjorten.

¹ Vækkerkassen. ² Stud. philol. (skrev senere en dansk-latinsk ordbog), al. 15/10, 1851—dec. 56.

Idet nu Skjorte og Buxer komme i Forhold til Livet og Benene, der udgjøre integrerende Dele af Individet, komme de i Forhold til Individet som Totalitet.

Hermed er Terminologien i det Væsentlige given for en videnskabelig Undersøgelse, og jeg haaber, at de øvrige Medlemmer af Vækkerselskabet med mig ville være enige om at bringe Hr. L. O. Kjær deres Tak for den Alvor, hvormed han har vidst at bringe Spørgsmaalet under Discussion ved at paavise dets Vigtighed for Selskabets Velvære. —

24/9 54 H. F. Fejlberg.

Da jeg så, at Fejlberg havde fundet sig foranlediget til at skrive en hel del (videnskabeligt at se til) i protokollen, antog jeg det at være et forsvar for hans påklagede handlemåde. Jeg blev derfor ej lidet overrasket ved at se, at dette langt fra var tilfældet, men at han kun fremlægger et forslag til en systematisk behandling af sagen, der så lidet egner sig til en generalforsamlings afgjørelse, at der synes dertil at måtte nedsættes en komite. Sagen selv går han ikke ind på. Var hans system udtømmende, som den efter A synes at skulle være, så vilde jeg endda lade det gå, for at vækkerprotokollen kunde broute med en så lærd afhandling; men den er endog meget mangelfuld, og hr. Fejlberg synes fx. aldrig at have truffet på et såre gement (almindeligt) forhold, som han vel ellers vilde have opstillet under B No. 3, måske under navnet: skjortens ekstravagerende forhold = det forhold, som opstår, når en del af skjorten stikker ud af buxerne. Sagen er vel, at Fejlberg synes, at han har fortjent straf (jeg vil nemlig ikke antage den ærede formands mening, at han den morgen med forsæt stod i den påklagede stilling, for at få lejlighed til at berige protokollen med sin forud gjenmænkede afhandling) og derfor søger at gjøre alt så indviklet og fra videre behandling afskrækkende som mulig, hvorfor jeg mener, at Fejlberg bør mulkeres 1) for utilladelig morgenpåkledning, 2) for spild af foreningens papir og unødigt trætte.

L. Ove Kjær.

Vi kan passende afslutte dette juridiske problems historie med et indlæg fra november 1885:

Det har, sålænge jeg har været i foreningen, været praxis, at idetmindste én knap i buxerne skulde være knappet, for at man kunde siges at være iført dem. Det er af og til hændt, at nysindtrådte medlemmer har ment at være iført deres buxer, når de stod med dem om hælene; men ligesåofte har formanden klart deres begreber ved at idømme dem mulkt. I tvivlstilfælde har vækkeren altid plejet at lade vedkommende række armene i vejret ved sin

indtrædelse. Befandtens så buxerne at blive hængende og være knappede, var vedkommende retmæssig »iført« dem. Jeg synes ingen grund der er for vor nuværende højtagtede formand til at forandre en praxis som denne, ved hvilken finis excludit jurgia.

Chr. Blinkenberg.¹

Disse indlæg kan vel være tilstrækkelige til at vise, hvorledes tonen i selskabet var. At et saadant foreningsliv, hvor medlemmerne omgikkes hinanden uden større hensyn til konviniensen end dem, den søvndrukne tilstand og den lette morgenbeklædning tillod, i høj grad har befordret den muntre kammeratlige omgangstone, siger sig selv. Om vækkerselskabets historie skal det her oplyses, at det blev ophævet 1867 paa grund af manglende tilslutning, men blev genoprettet 1876 og bestod aarhundredet ud. Det havde ganske vist til tider vanskelige kaar. Saaledes var der 1887 kun to medlemmer, der til sidst blev kede af tilstandene og ophævede selskabet. De mere konservative alumner ønskede imidlertid ikke, at denne gamle traditionsrige institution skulde gaa i graven, og der fandt en masseindmeldelse sted med kollegiets inspektør cand. mag. C. Raunkjær² i spidsen, og selskabets eksistens var reddet. Endnu en krise indtraadte i 90'erne. Efterhaanden var vækkertiderne blevet sat saa sent, at flere af medlemmerne som protest udmeldte sig og stiftede den saakaldte »pneumatiske vækkerforening«, der i modsætning til den gamle, »den psykiske«, skulde virke for den rette morgenduelighed. De to foreninger chikanerede hinanden paa det ubarmhertigste. En af »psykikerne«, cand. theol. J. Oscar Andersen,³ førte en drabelig kampagne mod »pneumatikerne« i disses egen vækkerprotokol, hvor han opfordrede dem til at indmelde sig i den gamle forening, idet han bl. a. oplyste, at der i denne blev serveret kognac ved festerne. Hvad enten det nu var denne oplysning eller ædlere motiver, der gjorde udslaget, fandt der virkelig 1893 en sammenslutning sted, og der opstod ikke flere spaltninger.

Dette var i korthed vækkerselskabets politiske historie. Vi

¹ Stud. mag., senere professor i klassisk arkæologi, al. juni 1882—³¹/₈ 87. ² Senere professor i botanik, al. ⁸/₁₀ 1883—¹/₆ 88. ³ Senere teologisk professor, al. ²/₁₂ 1891—⁴/₄ 93.

skal senere lejlighedsvis høre om dets virksomhed, men vil nu vende tilbage til 40'erne. Skal man nævne de alumner, der førte an i det muntre studenterliv paa Borchens i begyndelsen af denne periode, bliver det trekløveret *Peter Faber*,¹ *J. F. Hagen*² og *Adolph Steen*.³ Peter Faber, der som cand. polyt. var indehaver af den kemiske plads, og som puslede flittigt mellem retorter og kolber i laboratoriet, vandt sig allerede i sin alumnetid en lille plads paa det danske parnas ved sine to studenterkomedier *Familien Oxhall* og *Stegekjælderen*. Faa aar senere skulde hans navn blive udødeligt i den danske litteratur, da *Den tapre Landsoldat* som en dansk marseillaise nærede enighedens ildhù i folket og fik tropperne til at glemme trætheden, naar de stormede frem mod arvefjenden. Ogsaa kollegiet nød i fuldt maal godt af hans poetiske aare. Han synes at have kunnet ryste sine lystige viser ud af ærmet. Ogsaa J. F. Hagen, der boede paa kollegiet som cand. theol., og som, før han flyttede ud, erhvervede sig licentiatgraden, var en flittig kollegiedigter, hvis viser gjorde lykke ved de muntre lag. En lille poetisk aare havde ogsaa cand. polyt. Adolph Steen, men det var dog især hans personlige charme og hans uopslidelige humør, der gjorde ham elsket paa kollegiet og — i en snævrere kreds — i vækkerselskabet, hvis kasse havde en stedse flydende kilde i hans gode sovehjerte. Blandt de øvrige samtidige alumner kan nævnes de senere professorer, filologen og arkæologen *J. L. Ussing*,⁴ filologen og matematikeren *J. H. F. Oppermann*⁵ og botanikeren *Johan Lange*,⁶ dengang stud. theol. Endvidere var der tre vordende politikere, cand. theol. *A. S. Hansen*,⁷ den senere kultusminister, dr. phil., lic. theol. *A. F. Beck*⁸ og stud. theol. *Sofus Høgsbro*,⁹ den senere biskop *P. E. Lind*¹⁰ og de tre vordende skolemænd *C. C. V. Silfverberg*,¹¹ *P. H. Kragh*¹² og *F. W. Wiehe*.¹³

¹ Al. 19/5 1841—nov. 44. ² Al. 7/4 1841—2/7 46. ³ Al. 2/10 1839—sept. 43. ⁴ Al. 14/7 1841—okt. 44 og 28/10 46—22/12 47. ⁵ Al. 9/3 1842—nov. 43. ⁶ Al. 26/10 1842—okt. 46. ⁷ Al. 5/1 1842—juni 45. ⁸ Al. 15/12 1841—15/12 46. ⁹ Al. 7/2 1844—7/2 49. ¹⁰ Al. 16/5 1838—juni 43. ¹¹ Al. 12/9 1838—12/9 43. ¹² Al. 23/10 1839—14/10 43. ¹³ Al. 11/11 1840—aug. 43.

Kollegiedigtningen stod i 40'erne i sit fejreste flor. Det vil være naturligt her at standse lidt ved den samling, hvorfra vi kender det meste af visedigtningen indtil 1883, den tidligere allerede et par gange citerede *Borkens Lyre*. Denne samling har en lang historie, der begynder i 40'erne, da alumnerne besluttede at udgive, hvad der fandtes tilgængeligt af det, der var frembragt i poetisk form paa eller om Borchs kollegium. Man fik ogsaa samlet et stort materiale, hvoraf størstedelen — vel ogsaa det mest værdifulde — udgjordes af den samtidige kollegiedigtning, især Fabers og Hagens viser. Af en eller anden grund blev der imidlertid ikke trykt mere end 2 ark, medens resten kun forelaa i afskrift, og der blev i lang tid intet videre foretaget med hensyn til samlingen. Det skete imidlertid nu og da, at viserne blev læst af borchianere, der fik lejlighed til at se de to sjældne ark, og de vakte naturligvis store interesse. Saaledes tog kollegiets inspektør cand. theol. *E. C. N. Barfoed* 1876 en afskrift af en af viserne (Fabers *Vise om Adolph Steen*) og lagde den i kollegiets arkiv sammen med en fortegnelse over de bedste af viserne. Fem aar senere, i aaret 1881, vakttes alumnernes interesse for samlingen atter, da den daværende inspektør cand. philol. *N. C. A. Pedersen* af professor Steen ikke blot fik de trykte ark, men ogsaa det øvrige materiale til hele den i sin tid paatænkte samling til laans. Da man fandt det ønskeligt, at kollegiet ejede et eksemplar af viserne, gik alumnerne efter inspektors opfordring i gang med at afskrive det hele.¹ Under arbejdet dermed opstod imidlertid den tanke, at samlingen burde føres à jour og udgives, og dette arbejde blev da ogsaa udført i det følgende par aar. Det var næppe alene daværende og forhenværende alumner, der glædede sig til, at en ny og større *Borkens Lyre* skulde se dagens lys. Den gamle ufuldendte samling var kendt og højt vurderet af enkelte litterære skønaander. Otto Borchsenius havde f. eks. 1878 betegnet den som »en litterær Sjeldenhed, som nok kan faa en Samlers Tænder til at løbe i Vand.«² Den nye samling udkom da i smukt udstyr trykt som manuskript i 200 eksemplarer i begyndelsen af 1883. Den afsluttedes med en kantate, hvori

¹ Indl. af N. Pedersen i læsestueprot. 5/5 1881. ² *Fra Fyrrenerne* I s. 130.

N. Pedersen ved gaasegildet 25. november fejrede det nye værk, der var under forberedelse.¹ Meget morsomt skildres det her, hvorledes Ole Borch, medens han i Elysium sidder fordybet i sin latinske *Helved- og Himmelposten — Tartaro et Celo* — faar øje paa en meddelelse om, at Borchs lyre er under pressen — *sub prelo*. Bekymret og harmfuld over den behandling, den vanartede unge slægt giver hans gode instrument, bestiger han sammen med muserne en karosse og kører til Frue Sogn for at undersøge sagen nærmere. Her faar han at vide, hvorledes det hænger sammen, og tager beroliget og rørt hjem igen med sit følge.

Det er nok umagen værd at standse lidt ved viserne fra Fabers og Hagens tid. Hvad Ploug og Hostrup var for Regensen, var de for Borchs kollegium. Skal det end indrømmes, at Regensens ildfulde unge digtere ejede større entusiasme, er Borkens lidt ældre poeter til gengæld mere prægede af den modnere alders humor, der lader sin charme udfolde sig i det lystige lag, og som mildner den vemodige stemning, der lægger sig over det selskab, der er forsamlet for at tage afsked med en kær medalumne, der forlader vennekredsen. En belærende tone anslaaer Faber i *Punschens Chemi*:²

At drage fra den høie Plads,
Fra Aanderigets Sphære
De Herrer ned til dette Glas
For dem Chemi at lære,
Det synes vel, men er ei svært,
O, nærm Dem kun min Bolle,
Og De skal see, hvor populært
Jeg skal mit Cursus holde.

I en behagelig letfattelig form karakteriseres punschens forskellige ingredienser, og beriget med den fornødne teoretiske viden kan selskabet smage paa varen:

See, nu skal den da brændes a',
Men hvorfra faae vi Ilden?
Og hvor faae vi Papiret fra,

¹ *Borkens Lyre* s. 123. ² *Borkens Lyre* s. 28 ff.

Som tænder Flammekilden?
 Trakterer I med Glædens Blus
 Og Aandens Fyr og Flamme,
 Gie'r jeg min Sang til Fidibus,
 Det er saagu det Samme.

Der var mange ting at besynge paa Borchens i 40'erne, og de blev besunget, saa vidt det stod i Fabers og Hagens magt. Snart blev en kær medalumne forlovet, snart blev en videnskabelig hæder en af borchianerne til del, og straks stemtes lyren. Men gennem alle viserne toner stadig et bestemt motiv, lovprisningen af *samlivet* — faa ord er mere anvendt i viserne. Med en blanding af vemod og skæmt synger Faber og Hagen i forening en samlivselskernes højsang i en *Stor Fest-Cantate*, da vennekredsen i oktober 1843 paa een gang maatte sige farvel til Kragh, Silfverberg, Steen og Wiehe:¹

Farvel, I elskværdige Bøster!
 I Blade, der sad paa den Green,
 Som grønnes paa »Samlivet«s Kyster,
 O Silfverberg, Wiehe, Kragh, Steen!!!!

I afskedens øjeblik mindes alumnerne de bortdragendes herlige egenskaber og kvæder dem en hymne. Med lune og humør tolker her Faber alumnernes og vækkerselskabets følelser i sin *Vise om Adolph Steen*:

Adolph Steen i Barndomsalder
 Holdt kun af Matematik.
 Det som man Algébra kalder
 I ham som et Smørrebrød gik,
 $A + B = C + D$
 Var hans største Fornøielse.

Derfor blev han ogsaa duelig,
 (Al den Stund han ei var dum),
 Derfor fik han ogsaa Bolig
 Her paa Borchs Collegium.
 »Samliv« og Matematik
 Ivrig Dyrker i ham fik.

¹ *Borkens Lyre* s. 33 ff.

De, som leve her paa Borken
 Af at kræve Multer ind,
 Mindes ham med samt hans Snorken
 Med et høist taknemligt Sind.
 Hvorfra faae vi atter Een,
 Der kan sove som en Steen!!!!

Ogsaa et par prøver paa Hagens visekunst fortjener at anføres. Det vil være passende at begynde med hans hyldestdigt *Til Peter Faber*, sunget ved et afskedsgilde for denne 28. december, da han forlod kollegiet for at gifte sig:¹

I Ly af Borkens Collegium
 Sig reiser et lavere Huus,
 Bestemt til Laboratorium
 For saad'n en Chemicus;
 Det ligger grumme bekvemt,
 Med Udsigt til Springet og Indsigt til Manden i Nr. 5,
 Tversud for hvem
 Chemien her dyrkes saa nemt.

Tre samfulde Aaringer færdedes her
 En Mand saa freidig i Sind;
 Blandt Glas-Retorter med kløgtig Air
 Han tumled Dag ud og Dag ind.
 I Kappen laadden og fæl,
 Med Huen den røde han ligned paa Prikken —
 den Sag er klar —

En Janitschar,
 Hvad eller Stor-Sultanen selv.

Og han var ingen Sinke, — jo pyt,
 Han var en Arbejder flink,
 Hvad enten han mased med Chlor og Baryt,
 Hvad eller med Kobber og Zink,
 Blandt Krukker med Alkohol,
 Mercurius, Calium, Kongevand, Skedevand, Platina
 Et cetera,
 Der stod han, vor Faber, saa bold.

Men ofte, naar efter Arbeidets Sved
 Han hviled i Aftenens Stund,

¹ *Borkens Lyre* s. 73 ff.

En Sanggudinde fra Himlen steg ned
 Og trykked et Kys paa hans Mund;
 Hans Aand var da ikke kold;
 Begeistringens Varme da farved hans Kind, saa
 det var en Lyst;
 — — Med klangfuld Røst
 Da kvad han i Dur eller Moll.

Saa digted Faber sin »Punschens Chemi«,
 Og fyldt af Begeistringen varm
 Besang han »Jean Jensens Biographi«
 Og »Maven, som gjorde Allarm«;
 Til Lyren han sang uden Meen
 Om »Hundedressøren« og »Sjadskedaffairen« og
 »holsteensk Sild«.1
 Ei glemmes vil
 Hans Vise om Adolph Steen.

Men tænk — hvad skeer? — en Dag, som han gaaer
 Og nynner en hjemmegjort Sang,
 Et snurrikt Indfald med Eet han faaer:
 »Mig Tiden bliver lidt lang! — —
 »Dog derpaa bødes der kan;
 — — »Farvel, mine Venner! Nu vandrer jeg bort
 gennem Hymens Port!«
 — — Som sagt, saa gjort:
 Og Faber blev Ægtemand.

Ja Han forlod os Alle saa brat:
 Vort Tab ei tolkes med Ord;
 See, Laboratoriet staaer saa forladt,
 Og Lyren er viklet i Floer. — — —
 Dog lad os betale for Gjæld:
 Hav Tak for hver Glæde, Du skjænked os
 gavmild og uden Maal;
 Og saa en Skaal,
 En Skaal paa din Fremtids Held!

Det vilde være let at fylde mange sider med eksempler
 paa denne glade visedigtning, men et sted maa grænsen jo
 sættes, og til slut skal her citeres et lille stemningsbillede,

1 Hentydninger til *Familien Qxhall* og *Stegekjældereren*.

hentet fra Hagens *Kaffesang i Borkens Have*.¹ Visen udmaler den dejlige nordsjællandske forårsnatur og skildrer, hvorledes borgerne i tætte stimer søger bort fra byen for at vederkvæges dels af naturskønheden, dels af sangerindernes kvidren paa Dyrehavsbakken.

I Søndagsklæder vandrer nu
 Hver Mand med sin Mandinde;
 Og ene jeg og Du og Du
 Blier siddende herinde.
 Kan man i Oles Urtegaard
 Maaskee ei nyde Sjællands Vaar?
 Hvad væddes!
 Det gaar an, det gaar an, det gaar ypperligt an.

De Fugle smaa i Dur og Moll
 Vor Sang accompagnerer,
 Mens Linden som en Parasol
 Mod Solen os garderer.
 Er her ei rart? Jo det er vist!
 Her maa man blive Optimist
 Og juble:
 Jugljo, judljo o. s. v.

Imens vi uden lang Proces
 Den ædle Kaffe drikker,
 Histhenne Borkens Hercules
 Saa venligt til os nikker.
 Saa lad os nyde da paa Kraft
 De brune Kaffebonners Saft,
 Og syngte:
 La la la o. s. v.

Disse viser var naturligvis digtet for borchianerne alene og levede kun indenfor kollegiets mure. I et bestemt tilfælde vandt imidlertid en vise, som ogsaa var blevet til paa Borchs kollegium, stor popularitet blandt københavnerne. Det drejer sig om den i hine dage saa bekendte *Tivolivise*, som var forfattet af Faber, Hagen og Steen i forening i anledning af, at alumnerne i sommeren 1843 aflagde et besøg i det nyoprettede

¹ *Borkens Lyre* s. 47 ff.

etablissement. Visen, der af en eller anden grund ikke er optaget i *Borkens Lyre*, behandler muntert det almindelige samtalemne blandt byens borgere, at det var lykkedes Georg Carstensen at faa adgang til de ellers urørlige fæstningsomraader. Man sagde, at han havde fortalt Christian VIII, at københavnerne af kedsomhed fangede politiske griller. Hvis han fik lov at fornøje dem, vilde de snart glemme baade *Corsaren* og *Fædrelandet*. Hvordan nu end resultatet blev naaet, var folk i alt fald glade for det, og visen gav den almindelige stemning udtryk i ordene:

Et Hurra for Entreprenøren!
 Gud glæde hans kløgtige Krop;
 Han fik sgu dog Gouvernøren
 Til at lukke Bastionen op.

Ogsaa udenfor kollegiet deltog alumnerne i tidens almindelige studentertiliv. Saaledes var Adolph Steen en skattet kraft ved komedieopførelserne i Studenterforeningen, hvor han iøvrigt var ledende senior 1843. Ogsaa aaret 1848 kunde opvise en borchianer som ledende senior, nemlig lic. theol. *J. F. G. Steenberg*.¹ En fremtrædende rolle i Studenterforeningen spillede ogsaa cand. theol. *C. Brix*,² der ihærdigt agiterede for, at foreningen skulde følge en skandinavistisk kurs. Han var ligeledes en af de mest aktive deltagere i de forhandlinger, der blev ført 1844, da spørgsmaalet om en union mellem Studenterforeningen og Academicum blev bragt paa bane.

Studenterlivet var imidlertid mere end fester og lystige viser. Samtidig med at de politiske frihedsrørelser kulminerede i 40'erne, vakte Schleswig-Holsteinianismen det danske folk til national selvbesindelse, og skandinavismen voksede sig stærk. Det var jo især akademikerne, der var den nye tids ordførere, og studenterlivet prægedes stærkt deraf. Berørtes Borchs kollegium, som vi har set, end ikke umiddelbart saa stærkt af nationalliberalismens politiske røre, saa greb den nationale vækkelse og skandinavismen saa meget stærkere ind i kollegie-

¹ Al. 22/2 1847—juli 49. ² Al. 7/10 1846—31/10 51.

livet, og flere af alumnerne fik lejlighed til at vise, at de kunde ofre mer end begejstrede ord for de idealer, de var grebet af.

I maj maaned 1844 aflagde Laurids Skau flere besøg paa kollegiet. Sofus Høgsbro, der oplyser dette i sin dagbog,¹ vidste paa dette tidspunkt intet om aarsagen dertil, men det viste sig efter nogle maaneders forløb, at hensigten med besøgene var at hverve cand. theol. *Christian Müller*² til lærer ved den ny-stiftede Højskole i Rødding, der skulde værne om danskheden i det ombejlede Sønderjylland. Afskeden med Müller blev fejret ved en fest paa kollegiet 2. oktober, og en kantate blev af-sunget til ære for ham og J. L. Ussing, der samtidig forlod kollegiet.³ I denne kantate, der er undertegnet med pseudony-met Habakuk (vistnok Hagen), spores tydeligt studenternes optimistiske syn paa den slesvig-holstenske bevægelses virksomhed. Først skildres den tyske agitation:

I Slesvig er der et svært Staahei,
O hør, o hør, hvor det dundrede;
For Tydskerne brøle som Hornequæg,
Som hele elleve Hundrede!
O hør, o hør, hvor det dundrede.

Efter en omtale af Gülich, Beseler og Tidemann hedder det videre:

Men tror I, at Holger Danske han sov,
Nei hør, o hør, hvor han dundrer!
Og det var Lorenzen, Hans Nisson og Skau,
De kjæmpe som elleve Hundrede.

Paa Skamling de heise Dannebrog,
»Kom, hvo som vil forhaane vort Sprog,
Kom alle elleve Hundrede!«

Med dem förened sig Pastor Schøler,
Paa Borken de hentede Christian Müller
Saa god som elleve Hundrede.

En Skole blev bygt for danske Mænd,
Og elleve strax sig meldte til den,
Men ikke elleve Hundrede.

¹ I Rigsarkivet. ² Al. 80/1 1841 – okt. 44. ³ *Borkens Lyre* s. 50 ff.

Og Müller han fik ved Skolen en Plads:
Ihr Nordalbinger! versteht Ihr das!
Versteht Ihr's elleve Hundrede!

Kom nu, I Tydskere, om I tør,
 Thi Müller Jer æder foruden Smør,
 Om I saa er elleve Hundrede.

Af Gülich laver han Frikassee,
 Af Tidemann laver han Aal i Gelee
 Til alle elleve Hundrede.

Saa drag da, Müller, til Rødding By,
 Vort Hurra skal stige til høien Sky
 Til Trods for de elleve Hundrede.

Det var ikke blot Chr. Müller, der havde interesse for den slesvigske sag. Alumnerne fulgte udviklingen i Sønderjylland med spændt opmærksomhed og omfattede med levende sympati den slesvigske forening, der energisk kæmpede for danskhedens sag, og som havde fremskaffet midlerne til oprettelsen af Rødding højskole. Vækkerselskabet opgav saaledes 1847 sin aarlige skovtur og sendte i stedet vækkerkassens indhold til den slesvigske forening tillige med et bidrag fra hvert af medlemmerne.¹ Da det 1848 blev nødvendigt for Danmark at forsvare sin sag med vaaben, var der blandt de akademikere, der meldte sig som frivillige til hæren, fire borchianere, nemlig cand. theol. *M. G. G. Steenstrup*,² stud. philol. *Otto Fibiger*,³ cand. theol. *Chr. Vaupell*⁴ og cand. theol. *Aug. Ussing*.⁵ Steenstrup havde gennemgaaet central- og kommandoskolen og var derfor blevet udnævnt til løjtnant i reserven. Efter at have deltaget i rekrutskolen afgang han til armeen i juni maaned. Vaupell blev saaret ved Dannevirke og mistede som følge af saaret sin venstre arm, hvorfor han maatte tilbringe sommeren paa lazarettet i Gottorp. Fibiger og Ussing deltog begge i slaget ved Sundeved, men maatte paa grund af deres helbredstilstand vende tilbage til København, hvor de atter rykkede ind paa kollegiet.⁶ At

¹ Vækkerprot. 2. sept. 1847. ² Al. ¹⁰/₁₁ 1847—¹¹/₁₂ 48. ³ Al. ²²/₁₂ 1847—apr. 52. ⁴ Al. ²³/₂ 1848—²³/₂ 53. ⁵ Al. ¹⁷/₅ 1848—¹¹/₂ 51.

⁶ Ann. 1848.

de hjemmeværende alumners tanker har været hos deres landsmænd i hæren og i særdeleshed hos deres medalumner, er der ingen tvivl om. Freden 1850 følte naturligvis som en stor lettelse, og vækkerselskabet fejrede den ved 5. juni at lade medlemmerne sove, saa længe de lystede.

Politisk set var kollegiet som tidligere nævnt betydelig mere stilfærdigt end f. eks. Regensen, men man har dog alligevel blandt alumnerne næret interesse for forfatningsspørgsmaalet. I vækkerprotokollen for 1842 har en alumne saaledes ud for datoen 17. maj skrevet ordene: »Den norske Constitutions Fødselsdag.« En mere absolutistisk indstillet alumne knytter hertil sin kommentar med det ene ord: »Sludder!« Det eneste, der paa højere steder vakte lidt urolighed for kollegiet, var et offentligt studentermøde, der 1843 blev holdt paa auditoriet for at drøfte tanken om et studentertog til Upsala.¹ Dette var forsamlingssted for studenter, der drøftede almindelige anlig-Sibbern at drage omsorg for, at kollegiet ikke blev anvendt til forsamlingssted for studenter, der drøftede almindelige enlig-gender af politisk interesse.² Et saadant forbud havde konsistorium allerede 1836 set sig nødsaget til at udstede for samtlige kollegiers vedkommende, men det var jævnlig blevet overtraadt.³ At det omtalte møde blev holdt paa Borchs kollegium, er ret naturligt, da alumnerne var meget skandinavistisk sindede. Ved det nordiske studentermøde i København juni 1845 husede kollegiet saaledes nogle norske og svenske studenter som gæster og holdt et gilde for dem. Saa længe besøget varede, suspenderede vækkerselskabet sin virksomhed.⁴ Det vilde næppe heller have været let at forene en altfor stor morgenduelighed med aktiv deltagelse i den hyldest, der blev brødrefolkernes studenter til del. De skandinavistiske sympatier vedblev iøvrigt, som vi skal se, at præge kollegiet langt op i aarhundredet.

Om det daglige liv paa kollegiet i denne periode véd vi kun,

¹ M. Mørk Hansen: »Nogle Minder fra Studenterlivet for 50 Aar siden.« *Musæum* 1893 I s. 355. ² Skr. fra konsist. 9. dec. 1843. ³ Act. consist. 13. jan. 1836, nr. 309; 30. marts 1836, nr. 450; 20. apr. 1836, nr. 474. ⁴ Vækkerprot. 19. juni 1845.

hvad vækkerprotokollerne oplyser, og det er jo ret tilfældigt, hvad der udover foreningens anliggender omtales i disse. Et ret godt indtryk faar vi dog af omgangstonen mellem alumnerne. Til trods for det muntre kammeratskab, der raadede i selskabet, iagttog man dog en vis formel konvientiens overfor hinanden. Det er forholdsvis faa alumner, der er dus med hinanden, og det sker nu og da, naar et medlem overfor en af sine kammerater tillader sig en frihed, der set med vor tids øjne kan synes ret ubetydelig, at den fornærmede som protest udmelder sig af selskabet, og der følger da gerne en længere skriftlig forhandling i den stiveste kancellistil mellem de to parter, indtil de — lykkeligvis — for det meste lader sig forsone, og selskabets liv gaar videre i de vante gemytlige former. Der var dog de alumner, hvem denne hængen sig i det formelle faldt noget for brystet. Blandt disse var Sofus Høgsbro. Typisk for ham er et indlæg, han 24. maj skrev i vækkerprotokollen, og som her skal citeres i dets helhed:

Et meget æret »medlem af vækkerselskabet« har anket over, at nogle af vækkerne ikke banke på døren, før de gå ind. Uagtet faren for at blive betragtet som »manglende opdragelsens første fordringer« kan jeg dog ikke andet end beklage, at en sådan anke er bleven ført. — Ti hvortil skal denne banken? For at forebygge »uhyggelige« overraskelser? Jeg sér ikke, hvilke de kunne være; jeg har idetmindste den tillid til de ærede herrer vækkere, at ingen af dem foretager sig noget, hvorved han må skamme sig for sine kammerater. (Og kammerater bør vi dog være, vi, som ligge her på kollegiet sammen, og da navnlig vi, som tillige ere medlemmer af et selskab, der skal »befordre samlivet« her). Påklædningssenerne behøve vi dog vel ej at skamme os ved. Hver dag kan man jo se meget dannede og for hinanden vildtfremmede mennesker foretage sig dem i hinandens påsyn på hvilkensomhelst af byens svømmeflåder. Skulle vi da være mere snærpede, mere pedantiske? Og desuden, hvorledes kan en sådan banken på døren opnå sin hensigt, at forhindre de kommende fra at gå ind, før der er svaret »kom ind« eller lign.? Den første gang sover man jo i almindelighed, og ingen vil dog vel forlange, at vækkeren skal vække udenfor døren; og den anden gang vilde det jo på denne måde stå i det enkelte medlems magt at undgå enhversomhelst bøde, idet han jo blot behøvede at undlade at svare »kom ind«, indtil han var færdig. Dette har nu heller ikke været de herrer bankers mening. De ville blot, at man skal banke

på og så uden videre venten gå ind (idetmindste har dette altid været tilfældet hos mig). Men da er bankningen jo bleven en blot seremoni; da er den bleven et af disse tomme høflighedsbeviser, som selskabslivet har så uendelig mange af, men som unge, fordomsfri, livsglade studenter dog kækt skulde byde trods; da er samlivets og kammeratskabets sidste rest uigenkaldelig stedt til jorden, og vejen åbnet for den hele hær af de al frihed, liv og ånd indsnævrende etiketteformer. Derfor er det mit ønske, at denne banken på døren, »herr«tituleren osv. må banlyses fra vækkerselskabet, og hvis dette ønske skulde være altfor overdrevet, at dog idetmindste de, der ere enige med mig, ikke ville lade sig skræmme af de andre, men holde fast ved den gamle frihed og ligefræmme adfærd og overgive den ukrænket til dem, der engang skulde afløse os. Ikke mener jeg dermed, at vi skulde påtvinge dem, der ikke ville have den, en sådan frihed; nej, den, hvem det er bekvemmest at bevæge sig i tvungne former, skal have lov dertil; vi ville endog ligeoverfor ham påtage os deres åg, men indbyrdes ville vi, såmange vi nu ere, som have mod dertil, frit tumle os i et konvensiøst, kun af åndens indre love beherskede samliv.

Det er den grundtvigiansk-folkelige alumne, der her møder os, en type, der i de kommende aartier stadig bliver almindeligere paa Borchs kollegium. Herfra er ikke faa idealister gaaet ind i den unge folkehøjskole for at vi den deres kræfter. Chr. Müller var den første, og senere skulde Sofus Høgsbro yde en betydningsfuld indsats, først i Rødding og senere paa Askov. Disse unge grundtvigske kandidater og studenter repræsenterede i mange henseender et livssyn, der var vidt forskelligt fra det, der prægede kredsen om Faber, Hagen og Steen, og det har ofte baade været svært for grundtvigianerne at tilpasse sig i det miljø, de forefandt paa kollegiet, og for de andre alumner at møde deres grundtvigianske kammeraters anskuelser med forstaaelse. Det kunde derfor ikke undgaas, at det i de aar, da Grundtvigs navn var et stridens tegn, ofte kom til rivninger. Det tjener imidlertid den gode kammeratskabsaand til ære, at disse meningsforskelle ikke trods nok saa hvasse debatter hindrede et frugtbart kollegieliv. Vi ser endogsaa, at samlivet i saadanne brydningstider har været præget af en særlig festivitas, ikke sjældent endda med en grundtvigianer som inspektør.

For Sofus Høgsbro, der var tilbøjelig til at tage lidt tungt paa livets tilskikkelser, kneb det, især i begyndelsen, at finde sig til rette i den lette, muntre og elegante omgangsform, der herskede paa kollegiet, da han flyttede ind. I sin dagbog skildrer han f. eks. den stemning, der greb ham ved en fest, hvor de forhenværende alumner Faber og Hagen var tilstede. Han fandt, at der herskede en »negativ tendens«, og han havde svært ved at værdsætte de sarkasmer og vitser, der hørte med til det lystige selskabs udtryksform. Mest undrede han sig over, at alvorlige kristelige personligheder som P. E. Lind og J. L. Ussing ikke ved deres tilstedeværelse kunde hæve festen til et højere plan. Med rørende aabenhed indrømmer han, at han trods sine forsøg paa at føje sig under den herskende tone gjorde en daarlig figur. Selv erkendte han dog trods alle vanskeligheder den betydning, kollegiet havde for ham, og paa den anden side er der ikke tvivl om, at han ogsaa kom til at betyde en del for kollegiesamlivet baade som formand for vækkerselskabet og i nogle maaneder som midlertidig inspektør. Hans indlæg i vækkerprotokollen giver et overordentlig sympatisk billede af ham, ridderlig selv i de lidenskabeligste debatter og altid rede til uden bitterhed at tage det første skridt til en forsoning.

To dødsfald kastede i 40'erne deres skygge ind over det glade liv paa kollegiet. I aaret 1841 døde 16. marts cand. theol. Ove Fabricius, der fra 1835 havde været kollegiets inspektør. Denne højt begavede personlighed, som allerede har været omtalt i det foregaaende,¹ havde med liv og energi deltaget i kollegielivet og efterlod sig et smukt billede i sine medalumners erindring. Han blev bisat i Garnisons Kirke og senere ført til Ærø.² Endnu mere tragisk var det andet dødsfald. Det fandt sted 1846, da cand. theol. *Th. Schou*³ hængte sig i vinduet til sit soveværelse paa anden sal. Folk paa gaden saa ham der og meldte det til portneren, men livet var da forlængst udsukt. Paa hans bord laa bøger af Spangenberg og Spener og andre religiøse skrifter, og af et efterladt brev til familien syntes det at fremgaa, at det var livslede, der havde bevæget

¹ Se s. 121. ² Ann. 1841. ³ Udn. til al. 2/7 1845.

ham til at tage dette skridt. Han havde været temmelig inde-sluttet og tungsindig af væsen. Den sørgelige tildragelse gjorde naturligvis et stærkt indtryk paa kollegiets beboere. En af dem, stud. med. *Wrablewski*,¹ sov ikke paa kollegiet en hel uge, og en anden, cand. theol. *Fr. Heise*,² flyttede efter den første søvn-løse nat paa kollegiet ud til sin familie og vendte ikke mere tilbage. Sibbern gav *Wrablewski* og især teologerne en meget kraftig tilrettevisning, fordi de ikke bedre kunde se saadanne tildragelser i øjnene, men alligevel vilde mange end ikke være tilstede i kirken ved bisættelsen.³

Til trods for den festivitas, der hviler over denne periode, maa man dog ikke tro, at hele borchianernes tilværelse gik op i fester og skandinavistiske eller politiske kandestøberier. Mange af aartiets alumner vandt sig siden et smukt videnskabeligt navn og har uden tvivl trods den livlige selskabelig-hed ofret hovedparten af deres tid paa studierne under kollegie-opholdet. En ganske god karakteristik giver sikkert cand. theol. *C. J. H. Fog*,⁴ naar han i en af sine viser,⁵ til en fest 26. december 1849, med en hentydning til bygningens daværende sørgelige udseende, skildrer kollegiet saaledes:

Men denne Borch er jo en hæsliG Gaard,
 Brøstfældig er dens ydre Side;
 Dog hvis man til det Indre deraf naaer,
 Strax andet da man faaer at vide;
 Thi da er den en rar og venlig Bo,
 Hvor man kan faa fornøden Læsero;
 I Røg og Damp
 Og aandlig Kamp
 Man der sin hele Rigdom henter.

Var 40'erne den bevægede periode, hvor dønningerne fra omverdenens bølgegang ogsaa sporedes i kollegiets lille verden, og hvor enkelte alumner formaaede at sætte deres præg paa livet i den ærværdige bygning, saa kendetegnes 50'erne til gen-

¹ Al. 7/1 1846—7/1 51. ² Al. 7/6 1843—24/11 46. ³ Sofus Høgsbros dagbog. ⁴ Al. 1/6 1849—24/1 51. ⁵ I kollegiets arkiv.

gæld ved et stille og fredfyldt samliv uden større rivninger. Tonen i vækkerselskabet og mellem alumnerne i det hele taget er munter og præget af godt kammeratskab, men nogen mere dominerende personligheder er der ikke til at sætte præg paa kollegielivet, og visedigtningen frembyder intet af større lodighed. Til en vis grad præges samlivet af, at det nu efter 1848 er alumnerne selv, der vælger deres inspektor,¹ og at der i generalforsamlingerne er skabt et nyt forum for drøftelsen af kollegiets anliggender. Blandt aartiets alumner kan nævnes den senere biskop *H. F. Rørdam*,² og ogsaa blandt de andre theologer finder vi navne, der senere fik god klang, saaledes *Th. Skat Rørdam*,³ den senere præst og folkemindeforsker *H. F. Fejlberg* og den senere præst og leksikograf *O. T. Kalkar*.⁴ Endvidere kan nævnes filologerne *L. Ove Kjær*⁵ og *C. J. Lyngby*⁶ samt den senere rektor *R. A. E. Ankjær*.⁷ Blandt periodens inspektorer er der grund til at fremhæve den virksomme og populære cand. theol. *Gabriel Heiberg*,⁸ der iøvrigt var ledende senior i Studenterforeningen 1857. Ogsaa 1851 havde den ledende senior været en borchianer, nemlig cand. theol. *M. F. Hansen*.⁹ Et passioneret og fremtrædende medlem af foreningen var ogsaa stud. med. *Knud E. Valløe*.¹⁰

Den vigtigste begivenhed i denne ellers saa stille periode er uden tvivl oprettelsen af læsestuen. Som tidligere omtalt havde Valkendorfs, Borchs og Elers' kollegier 1852 uden held ansøgt konsistorium om tilladelse til at benytte Regensens læsestue.¹¹ At alumnerne stærkt følte savnet af et sted, hvor de kunde læse dagens aviser, og at afslaget derfor var en skuffelse, er forstaaeligt. Aaret efter løste Borchs kollegium imidlertid selv problemet for sit eget vedkommende, idet det gamle entréværelse til auditoriet blev omdannet til læsestue for alumnerne.¹² Hver alumne betalte maanedlig 2 rd. til lys, varme og anskaffelse af aviser og bøger.¹³ Det følgende aar begynder læsestuens organisation at antage lidt fastere former, idet der

¹ Se s. 86. ² Al. $\frac{6}{4}$ 1853—apr. 56. ³ Al. $\frac{4}{7}$ 1855— $\frac{19}{5}$ 58. ⁴ Al. $\frac{9}{2}$ 1859—aug. 60. ⁵ Al. $\frac{13}{10}$ 1851—dec. 56. ⁶ Al. $\frac{9}{11}$ 1853—nov. 54.
⁷ Al. $\frac{10}{12}$ 1856— $\frac{1}{3}$ 62. ⁸ Al. $\frac{16}{6}$ 1858—aug. 61. ⁹ Al. $\frac{31}{1}$ 1849— $\frac{20}{6}$ 51.
¹⁰ Al. $\frac{11}{6}$ 1856— $\frac{20}{10}$ 57. ¹¹ Se s. 85. ¹² Se s. 28. ¹³ Ann. 1853.

vedtages nogle regler for dens benyttelse, og det bestemmes, at inspektør skal føre tilsyn med den.¹ Denne sidste bestemmelse medførte iøvrigt snart, at læsestuens ankeprotokol fik en dobbelt funktion. I sig selv var læsestuen et rent privat foretagende, og det stod naturligvis enhver alumne frit for, om han vilde være medlem og yde sine maanedlige 2 rd., men saa vidt det kan ses, har ingen alumne undslaaet sig, og som følge deraf blev det hurtigt skik, at inspektør skrev sine meddelelser til alumnerne i læsestuens protokol, som jo læstes af alle, medens han tidligere havde maattet benytte den noget besværligere fremgangsmaade at udarbejde cirkulærer og lade dem underskrive af alumnerne som bevis for, at de havde læst dem. Dette er begyndelsen til den udvikling, der efterhaanden førte med sig, at læsestueprotokollen blev det forum, hvor man drøftede kollegiets anliggender, ja, hvor to alumner nu og da gennem længere perioder kunde føre en dialog om deres fælles private anliggender. Gennem disse protokoller kan vi derfor følge alle de begivenheder, der for de skiftende alumnekuld udgjorde dagens indhold. Hvilken borchianer kender ikke den spændte forventning, med hvilken man aabner protokollen, og hvem har ikke følt skaberglædens sødme ved at nedfælde sine evige tanker for det kritiske publikum?

Nogen stilfuld salon har den første læsestue ikke været. Møblementet udgjordes af et bord, hvorpaa aviserne var fremlagt, en reol med hylder til tidsskrifter og nogle stole — deriblandt en gyngestol — der i protokollen ofte betegnes som »brøstfældige« eller endog som »sjøfle«. En forøgelse af bohavet fandt sted 1858, da cand. theol. *C. E. H. Tuxen*² ved sin bortrejse fra kollegiet foreløbig stillede sin sofa til læsestuens disposition. Fire aar senere, 28. marts 1862, skrev Tuxen et brev til inspektør,³ hvori han, foranlediget ved en meddelelse fra denne om sofaens daværende tilstand, tilstod, at det var ham »som en Philosopho indlysende, at saadan stadig Brug ikke kunde unnlade i væsentlig Grad at formindske sammes Elegance, saameget desto mere, som den altid har udmærket

¹ Ann. 1854. ² Al. 10/6 1857—maj 58. ³ I kollegiets arkiv.

sig ved en vis ædel Simpelhed«, men at det vilde være ham en glæde at overlade læsestuen sofaen som ejendom. Møblet gjorde fyldest endnu i mange aar, men rigtignok ikke uden at alumnene oftere stillede deres diagnoser paa dens tilstand.

Et særkende for tiden er alumnernes pietetsfølelse overfor kollegiet. Naar problemer debatteres i protokollen, henvises der for det meste til kollegiets tradition, og kollegiets historie begynder at fængsle sindene. Sibbern selv var vel bevandret i det tredie kollegiums historie, som det fremgaar af hans diskussion med konsistorium omkring 1850,¹ og han bestræbte sig samvittighedsfuldt paa at begrunde de skridt, han foretog sig som efor, i den gamle tradition. Det staar utvivlsomt i sammenhæng dermed, at han 1851 lod tage en ekstrakt af acta consistorii fra tiden for det tredie kollegiums oprettelse samt en afskrift af enkelte andre aktstykker vedrørende kollegiet.² Men ogsaa alumnene interesserede sig for deres kollegiums fortid. Cand theol. *L. J. Jensen*³ og stud. philol. *L. Ove Kjær* ansøgte saaledes 1852 konsistorium om tilladelse til at gennemgaa konsistoriums forhandlinger fra kollegiets indstiftelse med det formaal for øje at skrive en fremstilling af dets ældre historie. Tilladelsen blev givet under den forudsætning, at Sibbern førte tilsyn med arbejdet,⁴ men noget resultat kom der dog ikke ud af studierne. Tanken blev imidlertid ved med at beskæftige sindene. I kollegiets arkiv findes afskrifter af forskellige aktstykker vedrørende Ole Borch og kollegiets ældre historie, bl. a. af fundatsen og de 26 artikler, »hvorefter Alumni Collegii Medicei sig skal rette og forholde«.⁵ Disse afskrifter, der er foretaget af flere alumnner, stammer fra tiden omkring 1860. Den første borchianer, der fik et synligt resultat ud af sine interesser for kollegiets stifter og dets ældre historie, var cand. theol. *E. F. Koch*,⁶ der 1866 forsvarede en disputats om Ole Borch for den filosofiske doktorgrad. Opponenterne fandt

¹ Se s. 56 ff. ² Regnsk. 1851. Udskriften, der iøvrigt er meget skødesløst foretaget og langt fra komplet, findes i kollegiets arkiv. ³ Al. 14/4 1852—1/5 57. ⁴ Act. consist. 29. sept. 1852, nr. 446. ⁵ Se s. 32. ⁶ Al. 18/11 1863—18/11 68.

disputatsen lovlig lyrisk, da Koch lod skræpperne i kollegiets have overgro Herkules.¹

Den politiske interesse blandt alumnerne var paafaldende ringe. Mærkværdigt er det, at grundloven 1848 er gaaet fuldstændig sporløst hen over vækkerprotokollerne, der dog ellers nu og da indeholder hentydninger til døgnets begivenheder. Den nye grundlov omtales første gang i vækkerprotokollen af stud. philol. *P. C. Nielsen*² 1856, og det i en noget spøgefuld tone:

Den 6. Juni var det Dagen, efter at Aarsdagen for Grundlovens Gjørelse var festligholdt trindt om i Landet. Medens jeg i denne højtidelige Anledning laa og tænkte, eller maaske rettere, drømte om en fri Forfatnings uskatteerlige Gøder, randt det mig tillige i Hu, at maaske mangt et Medlem af vor Forening som oprigtig Frihedsven havde deltaget i den Frihed, der upaatvivleligt den Aften herskede i »Lammehaven« og paa Tivoli; det vilde nu baade være Synd og Skam, om han skulde bøde med Mulkt om Morgen, hvis han, efter at have været Frihedshelt om Aftenen, tog sig den Frihed at sove, og derfor besluttede jeg for saadanne mulige Medlemmers Skyld først at vække Kl. 6³/₄—7, hvorved de dog vilde faa det ligesaagodt som om Søndagen. Min menneskekjærlige Hensigt kronedes med det fuldstændigste Held: »Vækker« P. B. Feilberg, ja selv Branth fik ingen Mulkt; P. Ingerslev blev vel mulkteret; men det var den pure Dovenskab; for han havde ikke været til Grundlovsfest.

Skandinavismen omfattedes derimod med levende interesse af alumnerne. Da et selskab af studenter fra Upsala 1852 gæstede København, modtog kollegiet ikke mindre end 7 af dem som gæster og holdt et gilde for dem paa auditoriet.³ I anledning af besøget blev vækkerkassens indhold samme aar anvendt til at bestride alumnernes deltagelse i en fest for de svenske gæster, der afholdtes i Klampenborg.⁴ Da Upsala 1856 besøgte af danske studenter, deltog ogsaa et par borchianere i toget.⁵

Det daglige liv prægedes som tidligere omtalt af hygge og godt kammeratskab i hverdag og fest. Bortset fra mindre delvis improviserede fester, som dette tidsrum er rigt paa, afholdtes de

¹ Rudolf Volf: En gammel præsts livserindringer, Kbh. 1926, s. 56.

² Al. 5/7 1854—1/10 59. ³ Ann. 1852. ⁴ Vækkerprot. 14. juni 1852.

⁵ Vækkerprot. 7. juni 1856.

fleste fester paa vækkerselskabets initiativ, men selskabet indbød uden smaalighed ogsaa de alumner, der ikke var medlemmer, til at deltage i dem mod en minimal betaling. Et referat af en skovtur 8. juni 1859 viser lidt om, hvorledes stemningen var ved en saadan fest:¹

Onsdagen den 8. Juni Eft. Kl. 3 tiltraadte Vækkerselskabet — i Forbindelse med et usædvanligt stort Antal af Collegiets øvrige Beboere — paa to firstolede Vogne en Skovtur. *Aagesen*² var med. Man kjørte til *Klampenborg* og drak Kaffe, gik i Vandet og forlystede sig og det tilstedeværende Publicum ved Lurens Klang, men gjorde den ved senere Leiligheder nyttige Erfaring, at Kaperheste ere tilbøielige til at misforstaae Lurens vækkende Toner. Derefter gik Touren over *Fileværket*, *Rundforbi* og *Søllerød* — hvor Udsigten iagttoges — til *Nyholte Kro*, hvor Aftensbordet var dækket, og hvor Chr. Bruun stødte til Selskabet. Den ved de to nye Elementer frembragte Stemning var i høi Grad animeret og gav sig Luft i en Række Skaaltaler, i hvilke (paa en Maade, der i Regelen maatte betegnes som ligesaa anstændig som uskyldig) den for Selskabet sig passende Alvor blandedes med Viddets Kaadhed og Saltets Skarp-hed. — Kl. 11¹/₂ kastede man et vemodigt Afskedsblik paa den af Maanens blege Straaler beskinne Skov og Sø, og kjørte hjem.

Efter denne stille periode følger en i mange henseender bevæget tid for kollegiet. Kirkelige, nationale og skandinavistiske begivenheder sætter dybe spor i livet bag de graa mure, og en række særprægede personligheder findes blandt dette aartis alumner.

Det er især teologerne, der præger alumnelivet. Blandt disse skal her nævnes *J. V. V. Topsø*,³ der i sine unge aar var stærkt paavirket af Søren Kierkegaard, men som senere sluttede sig til den grundtvigske lejr. De grundtvigske teologer indtager i det hele en fremskudt plads i kollegielivet. To af dem gik senere i Chr. Müllers og Sofus Høgsbros fodspor og tog fra kollegiet ud i højskolearbejdet. Det var *Ludv. Schrøder*,⁴ hvis navn blev knyttet til Rødding og Askov, og *Heinrich Nutbhorn*,⁵ hvis livs virke kom til at ligge i Askov. En lidenskabelig beundrer af

¹ Vækkerprot. ² Portneren. ³ Al. 28/3 1860—29/10 63. ⁴ Al. 24/10 1860—24/9 62. ⁵ Al. 24/10 1860—3/9 62.

Grundtvig var *Ludv. Wagner*.¹ Blandt alumnerne finder vi endvidere den senere biskop *H. V. S. Sthyr*,² der i sin kollegietid erhvervede sig den teologiske licentiatgrad. I det foregaaende er *E. F. Koch* nævnt, og ogsaa den unge stud. theol. *Peder Madsens* udnævnelse til alumne har tidligere været omtalt.³ Nævnes kan endnu blandt teologerne *P. R. Volf*,⁴ der senere ydede et stort arbejde baade paa det videnskabelige og det kirkelige omraade. Ogsaa udenfor teologernes kreds er der dog smukke navne at nævne, deriblandt ikke mindst de to sprogforskere *Ludv. Wimmer*⁵ og *Vilh. Thomsen*,⁶ der begge flyttede ind som studenter og tog deres embedseksamen som alumner. *Vilh. Thomsen* naaede endog at tage sin doktordisputats. Endelig kan nævnes matematikeren *Chr. Krarup*,⁷ der flyttede ind som cand. mag. og i sin kollegietid tog medicinsk embedseksamen. Han havde i sin studentertid 1859 vakt opmærksomhed ved at udgive et lille flyveskrift »Nogle Misligheder ved Professor Rasmus Niensens filosofiske Undervisning«, hvori han hævdede, at Rasmus Nielsen ikke var i besiddelse af tilstrækkelig matematisk viden til at docere matematik ved sine filosofiske forelæsninger i det omfang, han gjorde, og stille saa store krav til studenterne, at 60 af dem dumpede 1859. Rasmus Nielsen blev rasende, især fordi *Krarup* havde paavist flere matematiske fejl i hans skrifter, og forsøgte bl. a. at faa Studenterforeningen til at slynge sin banstraale mod ham.⁸

De begivenheder, som kom til at præge kollegiet i denne periode, stod næsten alle i nationalismens og skandinavismens tegn. Den første af dem var det nordiske studentermøde i København 1862. Kollegiet deltog i dette møde med liv og sjæl. I mødets festkomité sad tre borchianere, *Ludv. Schrøder*, stud. math. *H. Ø. Lind*⁹ og *Ludv. Wagner*.¹⁰ Paa kollegiet havde man tegnet sig for 4 gæster og havde nok haft lyst til at tage mod

¹ Al. $13\frac{1}{2}$ 1861— $28\frac{1}{9}$ 64. ² Al. $16\frac{1}{4}$ 1862— $30\frac{1}{9}$ 63 og $20\frac{1}{2}$ 67— $4\frac{1}{12}$ 70.
³ Se s. 93. ⁴ Al. $18\frac{1}{11}$ 1863— $18\frac{1}{12}$ 65. ⁵ Al. $14\frac{1}{10}$ 1860— $14\frac{1}{11}$ 65. ⁶ Al. $25\frac{1}{10}$ 1865—febr. 69 og $31\frac{1}{8}$ 70— $2\frac{1}{5}$ 72. ⁷ Al. $24\frac{1}{2}$ 1864—aug. 66. ⁸ H. C. A. Lund: Studenterforen. Hist. II s. 457 f. ⁹ Al. $12\frac{1}{12}$ 1860— $9\frac{1}{1}$ 64.
¹⁰ Læsestueprot. 6. maj 1862.

endnu flere. Man havde i alt fald skrevet en ansøgning til konsistorium om et tilskud, der skulde gøre det muligt at faa endnu et par studenter indlogeret, og Sibbern havde paategnet den, men af en eller anden grund blev den ikke indsendt.¹ Ludv. Wagner, der omtaler mødet som »en Række uforglemmelige Dage«, giver følgende interessante skildring af det gilde, kollegiet holdt for sine gæster:²

Gildet på Borken fik et ganske ejendommeligt Præg. Schröder var trådt i Underhandling med Bestyrelsen for Rødding Højskole, hvor han havde tilbragt Vinteren som Vikar, om at overtage Pladsen som Forstander, og han var kommet i Forbindelse med Høvdingerne for de danske Vesterboer. Nogle af dem var netop i disse Dage i København og blev på Schrøders Opfordring af vor Festkomite indbudte til Gilde på Kollegiet. Den Aften havde vi ingen Banko, da vi dels ikke vilde kappes med Svenskerne, dels ikke vilde have tunge Hoveder. Derimod var vi, for en stor Del ved Gave fra en Rigmand, Ven af en af Alumnerne, forsynede med udmærkede Vine og fine Cigarer. For at være Sandheden tro må jeg dog bekende, at der var købt nogle få Flasker med Cognak, men der var nok ingen af os, der smagte på den. Derimod viste vor gamle Portner, som havde trukket dem op, sig snart at være i en løftet Stemning. Nu skete det mærkelige, at da Skålen for Nordmændene var udbragt i Overensstemmelse med et Vers i en af mig forfattet Velkomstsang, i hvilken jeg priser Norge som »Gubben med sølvgråt Hår«, gjorde Kristoffer Brun³ i sin Svartale gældende, at Norge netop var ganske ungt, og derved kom han ind på Målsagen, som omtrent var lige så fremmed for de fleste Danske som Kinesisk. De gæve Borchianere lyttede, men Svenskerne gabede. Værre blev det snart i sidste Henseende, thi i København kendte man den sønderjydske Sag kun fra det dogmatiske national-liberale Standpunkt, men nu blev der oprullet et derfra såre forskelligt, idealistisk Billede. Svenskerne listede sig bort, deres Værter måtte for Skams Skyld gøre dem Følge, men Nordmænd, Sønderjyder og Borchianere blev ved at skifte Ord lige til den lyse Morgen. Da blev Festen afbrudt ved, at en Regensianer kom sejlene ind i løftet Stemning og indbød os som Udsending fra Regensen til at komme derom og drikke et Glas. Jeg véd ikke, om nogen efterkom Indbydelsen; Kristoffer Brun og jeg foretrak at gå til Hvile.

¹ Ann. 1862. ² *Min Levnetsbog*. Se s. 33 note 4. ³ En af kollegiets norske gæster.

Fire kollegiedigtere udfoldede deres produktivitet ved studentermødet. Det var Ludv. Wagner, hvis sang *Velkommen*¹ er baaret af øjeblikkets stemning og væsentlig indeholder symbolske naturbeskrivelser og mytologisk-historiske betragtninger, der væl i det store og hele gutedes under festens stemningsrus, men som — læst af en nøgtern læser $\frac{3}{4}$ aarhundrede senere — let kommer til at virke lidt udflydende. Den indeholder dog ogsaa vellykkede strofer som f. eks. følgende:

Ej vokser på fjeldet den brusende vin,
 men guld i sit skød det jo gemmer,
 og sølvet, som vorder til klokke fin,
 så sjælen til lovsang den stemmer.
 Der luren hamres af ægte malm,
 som renser luften for tåge kvalm.

En tone, der sikkert har været anslaaet mange gange ved de skandinavistiske stævner i disse for Danmark saa kritiske aar, klinger i følgende strofe af kantaten *Hilsen*,² underskrevet n + s (Nutzhorn og Schrøder):

Thi det folk, som uforfærdet
 stod med Gustav i kampen for frihed og tro,
 og med Karler greb til sværdet
 for at høste den pris, som på valen mon gro,
 det folk vil holde ord
 og mindes, hvad det svor,
 det vil komme til kamp imod fjendernes magt,
 som det kommer
 denne sommer
 for at styrke den nordiske pagt.

Smukkest er dog cand. theol. M. S. Hestbæks³ sang *For Norden*,⁴ baaret som den er af skandinavismens idealistiske fremtidshaab:

¹ *Borkens Lyre* s. 86 ff. ² *Borkens Lyre* s. 88 ff. ³ Al. $\frac{14}{5}$ 1858—
 $\frac{28}{4}$ 63. ⁴ *Borkens Lyre* s. 90 f.

Jeg ved et yndigt land,
 end skjult i fremtids tåge,
 end gemt bag længslers strand;
 men éngang skinned solen klar
 henover Nordens strande;
 Skærsommer skøn det var.

Jeg ser et mægtigt land
 alt dages udaf tågen,
 alt dæmre frem på strand;
 en ny skærsommer på vor jord
 som hin i gamle dage:
 ett folk, ett enigt Nord.

Når da i al sin glands
 det gamle Nord forynges
 i kvad og vikingdans,
 det drages skal til minde, her
 I bragte os et varsel
 om våren, som er nær.

Skandinavismen var jo fast sammenvokset med den nationale følelse, den første slesvigske krig havde styrket ved sin ilddaab. Samfølelsen med brødrfolkene var en reaktion mod det tryk, der sydfra pressede mod vor grænse, et ønske om at samles med de aandsbeslægtede frænder til et værn mod de i bund og grund unordiske kræfter, der truede nordisk omraade. Kollegiet havde, samme aar som studentermødet fandt sted, indenfor sine egne mure oplevet modsætningen mellem Dansk og Tysk.

I begyndelsen af 1862 havde det slesvig-holstenske blad *Altonaer Merkur* blandt andre tysksindede slesvigere, der foregaves at være udsat for forfølgelse fra den danske regerings side, omtalt en unavngiven teologisk kandidat, hvem man skulde have forment ansættelse i Slesvig. En artikel i *Nordischer Courier*¹ røbede, at det drejede sig om cand. theol. *J. C. J. Hansen*, der var alumne paa Borchs kollegium.² Dette gav *Berlingske Tidende* anledning til at anstille nogle redaktionelle betragtninger,³ idet bladet undrede sig over, at en mand, der var født i

¹ 1862 nr. 57. ² Udn. 4/11 1857. ³ 10. marts 1862.

København og eksamineret ved det danske universitet, skulde kunne betegnes som tysk. At han har modtaget en alumneplads paa Borchs collegium, kan, mener bladet, kun betyde, at han erkender sin danske nationalitet. Der henvises i denne sammenhæng til Frederik V's reskript af 20. oktober 1758, hvorved der gaves slesvigerne adgang til de danske akademiske beneficier, og hvori det hedder: »siden Vi af Landsfaderlig Omsorg ikke ville have dem anset for andet, end hvad de virkelig ere, nemlig rette Danske.« Som svar paa denne artikel lod Hansen i Berlingske Tidende¹ indrykke en erklæring, hvori han udtaler, at han ganske vist er født i København, men af danske forældre, og at han har taget sin eksamen ved Københavns universitet, men kun fordi han ikke kunde faa den til den slesviske eksamen nødvendige dispensation med hensyn til manglende alder. Det hedder nu videre:

Hvorledes disse Omstændigheder skulde berøve mig Retten til at betragte mig som en, i Henseende til Nationalitet, tysk Slesviger, det begriber jeg ligesaa lidt, som hvorledes det derfor skulde være mig umuligt at være en tro Undersaat af Hans Majestæt, ligemeget om jeg søger og finder Ansættelse i Slesvig eller i Holsteen.

Efter denne erklærings fremkomst afholdt alumnerne et par møder og besluttede at tilkendegive Hansen deres opfattelse i et brev, der blev afsendt 15. marts. Om Hansens krav paa at blive betragtet som tysk slesviger hedder det her:

Vi kunne heri ikke Andet end see et Udtryk for den bestemteste Uvillie imod at kaldes Dansk. Idet vi nu nære den Overbeviisning, at en saadan Uvillie mod det danske Navn er uforenelig med Deres Stilling som Alumnus paa Borchs Collegium, finde vi os som Alumner sammesteds forpligtede til at afgive følgende Erklæring:

Dersom De ikke ved en ny offentlig og utvetydig Erklæring kan udlette Indtrykket af den første, saa maae vi meget betvivle, at De som en ærekjær Mand kan føle Dem paa Deres rette Plads som Alumnus paa vort danske Collegium; det vil følgelig beroe paa Deres videre Optræden i denne Sag, om vi kunne gjenoptage vort kammeratlige Forhold til Dem.

¹ 12. marts.

Genparter af skrivelsen blev sendt til Berlingske Tidende¹ og konsistorium.² Ogsaa vækkerselskabet tilsendte Hansen et brev, hvori det tilkendegaves ham, at man betragtede ham som udtraadt af selskabet.³ Dagen efter at Hansen havde modtaget alumnernes brev, opsøgte han inspektør, som samme dag indrykkede følgende bekendtgørelse i læsestueprotokollen:

Hansen kom ind til mig Søndag d. 16. Marts Kl. 3 strax efter Modtagelsen af Skrivelsen fra de øvrige Alumner og meldte, at han havde modtaget og læst den. Han kunde ikke give nogen anden offentlig Erklæring til at udslette Indtrykket af den første; thi hvad han skrev, var meent, som det stod, og han havde ikke tænkt at krænke nogen dermed, da det jo var en faktisk Sandhed, at der i Slesvig fandtes Mange, som vare tydske af Sprog og Nationalitet. Derimod fandt han det efter vort Brev rettest at forlade Collegiet, hvilket allerede vilde skee imorgen. Ihvorvel han, hvad han aldrig havde skjult, bestandig havde følt sig som en Fremmed her i Kjøbenhavn, hvor der fandtes en fra hans i saa mange Henseender forskjellig Aandsretning, havde han dog altid befundet sig særdeles vel blandt Alumnerne og heller aldrig hos dem fundet Andet end personlig Velvillie, hvilken han troede var ærlig meent, og for hvilken han bad mig at bringe de øvrige Alumner hans Tak. Denne reent personlige Udtalelse, som han udtrykkelig bemærkede jo ikke vedkom Offentligheden, tillod han mig gennem nærværende Protokol at bringe til de Øvriges Kundskab, saaledes som det herved skeer.

16/3 62 H. Nutzhorn
Inspector Coll.

Sagen vakte en del opmærksomhed i samtiden. Kort tid efter modtog alumnerne et anonymt brev fra »En Slesviger«, hvori der fremsattes en del urimelige beskyldninger mod Hansen.⁴ Denne skrivelse blev naturligvis ignoreret af alumnerne.⁵

Snart trak jo uvejrsskyerne sammen i syd, og alumnerne har lige saa lidt som det danske folk iøvrigt undgaet at føle bekymringen for det opgør, som maatte komme. Selv om læsestueprotokollerne naturligvis ikke i almindelighed behandler

¹ Aftrykt 17. marts. ² Act. consist. 26. marts 1862, nr. 261.

³ Skrivelse i vækkerselskabets arkiv, dat. marts 1862. ⁴ Brevet findes i kollegiets arkiv. ⁵ Ann. 1862.

storpolitiske emner, sporer vi alligevel i disse aars indlæg gang paa gang den beklemmende forventning om det, der skulde komme, men ogsaa den urokkelige tro paa den danske sags ret. Ejendommeligt er det i disse aar at se alumnernes interesse for nationale frihedshævdelser, hvor de forekom. Saaledes indbragte en indsamling paa kollegiet i maj 1863 en sum af 20 rd. til Polen,¹ et ikke helt ringe offer fra ubemidlede akademikere i betragtning af, at der i de samme aar oftere omtales indsamlinger til dansk-nationale formaal.

Endelig brød da uvejret løs. Krigen blev en realitet. Blandt de til armeen indkaldte var den unge lovende historiker *Jens Paludan-Müller*,² Ludvig Wagner og cand. theol. *Fr. Zeuthen*, der senere blev Vilhelm Becks højre haand og en af de første formænd for Indre Mission. Zeuthen var blevet udnævnt til alumne 18. november 1863, men var endnu ikke flyttet ind, da han blev indkaldt. Efter krigen boede han et aar paa kollegiet.³ Paludan-Müller var allerede afgaaet til hæren i november 1863. Wagner drog til felten samtidig med Zeuthen januar 1864.⁴

Mange indlæg i protokollerne vidner om, at alumnerne levede intenst med i, hvad der foregik i felten, og de ydede efter bedste evne deres bidrag for at mildne livet i felten for soldaterne ved at sende forskellige ting, f. eks. aviser til dem. Ganske oplysende i flere henseender er et udateret indlæg i læsestueprotokollen fra marts 1864 af cand. theol. *H. P. Holst*:⁵

Da jeg har bragt i erfaring — hvad der forresten er temmelig bekendt — at det er en almindelig mening blandt vore soldater, »at vi dog nok ikke have ganske reent mel i posen«, hvilket åbenbart er meget farligt, så mener jeg, det kunde være hensigtsmæssigt at sende nogle eksemplarer af »Hvad kæmpe vi for« til såmange regimenter som muligt. 2 til hvert kompagni vilde vist — efter en officèrs ud-

¹ Læsestueprot. ² Al. 26/11 1862—6/2 64. ³ Al. 19/10 1864—19/10 65; act. consist. 19. okt. 1864, nr. 488. ⁴ R. Volf o. l. s. 64. En af aarets soldater, cand. theol. *Chr. Bredsdorff*, der ikke var borchianer, men som stod de indkaldte borchianere nær, har i sin bog *Paa Feltfod* (Kbh. 1889) givet et smukt billede af de indkaldte akademikeres holdning under krigen. ⁵ Al. 11/5 1864—13/12 64.

sagn — være tilstrækkeligt. Om vi end muligvis ikke kunne sende så mange, ville vi dog kunne gøre endel. Jeg skal derfor opfordre de alumner, som ville bidrage, til at tegne sig her, og skal så indkræve bidragene.

En mere direkte paamindelse om krigstilstanden var det, at kollegiet 14. januar fik ordre til at modtage 8 indkaldte forstærkningsmænd i indkvartering. Inspektorlejligheden, der netop stod ledig, blev indrettet til soveværelse for dem, og iøvrigt ydede alumnerne dem al den gæstfrihed, de kunde overkomme.¹

Den stemning, der raadede blandt alumnerne efter krigens sørgelige afslutning, afspejles bl. a. i et referat af vækkerselskabets generalforsamling 23. juni:²

Bestemmelse angaaende Brugen af Vækkersamfundets Midler. Den sædvanlige Anvendelse til en Collegie-Skovtour havde under disse Tidens Tryk forekommet Flere mindre rimelig; Holst talte saaledes mod Foretagelsen af en Skovtour, saafremt Krigen skulde begynde igjen, medens Thomsen mente, at Collegiets Beboere ikke behøvede at skamme sig ved at tage i Skoven. Efter nogen Discuteren seirede Holsts Forslag, og Anvendelsen af Pengene gjordes afhængig af, om Krigen gjenoptoges eller ei.

Livet paa kollegiet de følgende aar viser imidlertid, hvorledes den nationale følelse, som det jo ofte sker, naar tunge tider lægger deres tryk over folket, vandt dybde og inderlighed. Et ydre udtryk derfor var det, at alumnerne paa en generalforsamling 13. november 1864 besluttede at anskaffe et flag. Dannebrog vajede første gang over kollegiet 15. november 1864, Frederik VII's dødsdag, paa halv stang.³ Efter en række voldsomme indlæg i læsestueprotokollen mod Berlingske Tidende, der havde deres aarsag i, at flere alumner fandt redaktør Krebs' standpunkt unationalt, opsagde læsestuen abonnementet paa dette blad. Klarest kom imidlertid alumnernes nationale indstilling til orde ved to højtideligheder, der blev afholdt paa kollegiet i den nærmeste tid efter krigen.

Blandt dem, der havde fundet døden i kampen for deres

¹ Sibbern i regnsk. 1864; Ann. 1864. ² Vækkerprot. ³ Ann. 1864.

land, var Jens Paludan-Müller, der 6. februar faldt ved Sankelmark under tilbægetoget fra Dannevirke. Da 1. regiment, hvori han stod, ved Sankelmark blev haardt trængt af de forfølgende østrigere, trak det sig nødtvungent tilbage. Paludan-Müller nægtede imidlertid, skønt han var saaret af et bajonetstik i benet, at søge dækning og vedblev rolig, som om han passede sin vante daglige dont, at lade og fyre. Sidst blev han set liggende livløs med et skudskaar i hovedet. En kammerat, der prøvede at redde hans lig, men maatte opgive det, tog hans riffel, der var faldet ham ladt ud af haanden, og sendte dens indhold mod fjenden som en sidste hilsen fra den døde.¹ Den faldne var en ung kandidat, man havde haft store forventninger til. Kort før krigens havde han erhvervet sig universitetets guldmedalje for en afhandling om Gullands historie. Ingen, der kendte denne lidt tilbageholdende mand og havde lært at værdsætte hans overlegne videnskabelige modenhed og hans oprigtige og redelige natur, tvivlede om, at han havde mod, men man havde dog mindst af alt ventet sig af den noget tungsindige teolog, at han skulde udmærke sig som soldat. Hans død vakte da ogsaa almindelig beklagelse, og han blev mindet i mange nekrologer.² Den skønneste bauta blev dog sat ham i det mindeskrift, hans fader, den historiske professor Caspar Paludan-Müller, senere udgav.³

Flere indlæg i læsestueprotokollen viser, at alumnerne paa Borchs kollegium mindedes deres kammerat med en blanding af stolthed og vemod, og man fandt det rigtigst at rejse ham et synligt minde paa kollegiets grund. Der blev derfor 4. november 1864 nedsat en komité, der skulde overveje mulighederne for at opsætte en mindesten i kollegiets have. Vækkerselskabet stillede som den første bidragyder et større beløb til raadighed, og alumnerne vilde saa fordele de øvrige udgifter blandt sig. Komitéen forelagde sine afgørelser for en generalforsamling 8.

¹ Ann. 1864; Caspar Paludan-Müller: *Jens Paludan-Müller. Et Mindeskrift*, Kbh. 1914. ² En særstilling blandt nekrologerne indtager stud. mag. J. Langes i *Nordisk Universitets-Tidsskrift* 10. aarg. 1. hefte ved sin smukke skildring af P.-M.s karakter. ³ Se note 1.

januar 1865, hvor de blev godkendt.¹ Man havde da besluttet at sætte følgende indskrift paa stenen:

JENS PALUDAN-MÜLLER

FALDEN VED
SANKELMARK SØ
6 FEBRUAR 1864

INDAD FREMAD OPAD

Stenen blev afsløret 6. februar 1865, aarsdagen for Paludan-Müllers død. Der blev udsendt indbydelse til hans slægtninge og flere andre, der havde staaet Paludan-Müller nær. Professor Caspar Paludan-Müller selv var forhindret i at deltage i højtideligheden, men havde 29. januar sendt et smukt brev til kollegiets inspektør med tak for det minde, der blev sat hans søn.² Gribende er følgende linier af brevet: »At der dog etsteds reises ham en Mindesteen, paaskjønner jeg saa meget mere, som jeg ingen kan sætte paa hans Grav, vil jeg ikke vente at see denne og Mindet mishandlet af Had til det, hvorfor han villig gik i Døden.« Tilstede var ved afsløringen talrige indbudte, deriblandt afdødes onkel, digteren Fr. Paludan-Müller, flere fjernere slægtninge, forhenværende alumner paa Borchs kollegium, daværende og forhenværende alumner paa Elers' kollegium, hvor Paludan-Müller havde boet, soldaterkammerater fra 1. regiment og Studenterforeningens seniorat. Efter at deltagerne havde samlet sig i haven, borttoges dækket fra stenen, og man sang en sang af Frederik Zeuthen,³ der efter at have skildret Paludan-Müllers karakter og heldedød lader mindestenen mane de kommende slægter:

¹ Vækkerprot. 25. nov. 1864; Ann. 1865; læsestueprot. 8. jan. 1865.

² Kollegiets arkiv. ³ *Borkens Lyre* s. 96.

Vil du være ret Student,
Maa du mer end læse Prent:
Slaa for den, du elsker!

Dernæst talte kollegiets inspektør V. Schousboe og fremstillede de grunde, der havde bevæget kollegiets alumner til at oprejse mindestenen. Schousboes tale¹ klang ud i følgende be- kendelse:

See, det er det Minde, vi skulle frede. Det er Mindet om en brav Student og en brav Soldat. Og vi ville frede det, ikke alene for dets egen Skyld, men ogsaa for vor Skyld. Lad os, og lad Beboerne af dette Sted aldrig glemme, saa ofte som vi see denne Steen, at Jens Paludan-Müller elskede sit Fædreland saaledes, som vi Andre skulde have elsket det, at han gjorde, hvad vi Andre skulde have gjort, at han offrede, hvad vi Andre skulde have offret — Alle som Een. Lad dette Minde være os en kraftig Spore, der driver os til uden Betænkning at elske, at handle og at offere, naar det atter er Tid!

Efter at inspektør for Elers' kollegium, cand. theol. N. S. Balle, havde bragt sit kollegiums hilsen og lagt en krans paa stenen, talte Fr. Paludan-Müller, takkede paa sin broders, sine egne og den øvrige families vegne for mindestenen og skildrede den afdødes karakter, idet han fremhævede hans urokkelige udødelighedstro. Endnu en sang af E. F. Koch,² der smukt er bygget over indskriftens ord »Indad — fremad — opad«, blev sunget, og forsamlingen skiltes.³

Samme aar fandt endnu en national højtidelighed sted paa kollegiet, og denne gang var det festens og glædens farver, der straaled. Da København 2.—7. september fik besøg af en del sønderjyder, modtog kollegiet 6 af dem som gæster og oplevede nogle uforglemmelige dage. Gæsterne var indlogerede i de forskellige lejligheder, men auditoriet var under hele besøget det fælles samlingssted. I salen, der var pyntet med et hav af blomster og grønt og en mængde dannebrogssflag, var

¹ Aftrykt i *Danmark* 18. febr. 1865. ² *Borkens Lyre* s. 99. ³ Ann. 1865; *Berlingske Tidende* 6. febr. 1865, *Dagbladet, Folkets Avis og Dagstelegrafen* 7. febr. 1865, *Lolland-Falsters Stiftstidende* 8. og 9. febr. 1865.

Holt & Madsen fot.

Indad vil vi vende Hu,
 Øge Fædres Arv,
 Modersmaal skal klinge
 Til Folkehjertets Tarv. —
 Mod og Tro bryder da fremmed Skjolderand,
 Atter skal det vorde Dag i Sandheds Land.

E. F. Koch.

der anbragt portrætter af Frederik VII, Laurids Skau og Hjort Lorentzen. Alumnerne havde ikke sparet deres beskedne økonomiske midler, og Sibbern havde ogsaa skænket sit bidrag. En stor fest blev afholdt paa auditoriet 3. september, men ellers besaa gæsterne byen og musæerne eller foretog udflugter. »Ole Borchs gamle gård havde i de dage strålet i højtidsdragt, og det faldt fostersønnerne lidt tungt at tage fat igen på de hverdaglige studier og arbejder.« — Saaledes slutter inspektors skildring af besøget,¹ og at ogsaa gæsterne havde haft en stor oplevelse, derom vidner de takkebreve, som findes i kollegiets ar-

¹ Ann. 1865.

kiv. Et af dem, som med al sin ubehjælpssomhed giver et smukt indtryk af, hvorledes en dansk sønderjyde bar det trykkende aag i de tunge aar, skal anføres her:

Høiet Ærede Venner!

Jeg tager til Pennen i den Anledning for at underret eder mine Venner paa Borks Colegium om min lykkelige Hjemreise, det staaer mig endnu saa levende for øie ald den Kjærlighed og venlige Omgang som de gode Herrer har opvartet mig med jeg kan ikke nok fuld takke for denne Reise i enhver henseende som vil erindres mit gandske Liv igjennem, da vi kom til Øresund modtoges vi ligeledes der af en stor mængde folk og langs med Veien til Haderslev ligeledes med rungende Hura, til beviis paa at de ogsaa ikke har misundt os denne Fornøielse, daglig rebeterer jeg min Reise til Kjøbenhavn endten til en eller anden Ven. Ja mine Venner paa Borks Colegium kan være evig forvisset om, at

Saalænge mig en Aare slaar
I ei af mine Tanker gaar
Mit Hjerte banker varmt og slaar
For Danmarks yndig Urtegaard.

Jeg bringer eder tillige et kjærligt Hilsen fra min Kone og Forældre som endnu leve og hvis Hjerte banker ligesaa varmt som vi andres for det danske Nordslesvig og vort gamle Danmark til Trods for ald den Tydske Vold og Magt henlede vi vore Blikke til den Alvidende Gud der kjende vor Sags fremme og vil styre den til det bedste, han kan med sin Retfærdighedens Skjold tugte enhver Stormagt som os paa hælen træder og i dette Haab vil vi da leve om det end vil vare lit thi med Taalmodighed overvindes alt.

Flittig og venlig Hilsen fra mig og min Familie til alle paa Borks Colegium.

Lev Vel
Ærbødigst
N. M. Petersen.

Den samme taknemlighed og den samme fortrøstning til en lysere fremtid taler ud af de andre breve. En tanke, der næsten findes i dem alle, udtrykker den ene af brevsriverne saaledes: »Vi alle ere enige i, at disse Dage i Kjøbenhavn ere de smukkeste som vi have oplevet, og vi troe kun een Gang endnu at kunne opleve noget Lignende, naar vi fri for Alverdens Preussere

kunne modtage vore kjære Venner fra Kjøbenhavn herovre hos os.« Til festen havde Fr. Zeuthen skrevet en sang, i hvilken han hylder Sønderjydens udholdenhed og trofasthed.¹

I tidens studenterliv deltog flere af alumnerne med liv og lyst. Schousboe var saaledes ledende senior i Studenterforeningen 1866—67, og et af foreningens mest fremtrædende medlemmer var E. F. Koch.² Flest borchianere træffer vi imidlertid i et lille selskab *Samfundet*, hvis formaal var at bibringe Studenterforeningen en ny og bedre aand. Det blev stiftet 10. juli 1856 paa et regensværelse af en række yngre medlemmer af Studenterforeningen, der fandt, at de ældre medlemmer dominerede for meget i foreningen, og at foreningslivet led derunder. Samfundet satte sig nu som formaal at »fremme videnskabelighed og broderlighed blandt studenterne«. Medlemmerne afholdt hyppigt møder paa Borchs kollegium, hvor det var hensigten at øve de unge studenter i at optræde for en større forsamling. Naar dette var opnaaet, skulde de træde mere aktivt ind i Studenterforeningens liv og virke som dens salt. Samtidig udfoldede Samfundet en livlig agitation i foreningen. Programmet blev fremlagt i et skrift: »Hvorledes er det fat med Studenterlivet, og hvad kan der gøres derved?«, skrevet under pseudonymet *Unus de multis* af C. P. Christensen — Schmidt, den senere Euripides-oversætter. Af borchianere finder vi blandt medlemmerne Ludv. Schröder, der 1858 blev valgt til sekretær, Ludv. Wagner, E. F. Koch og cand. theol. O. *Hohlenberg*.³ Samfundet spillede sin største rolle i 60'erne.⁴

En anden mere eksklusiv akademisk sammenslutning, der holdt til paa Borchs kollegium, var det saakaldte *Lille Theologikum*. Selskabet blev stiftet 24. marts 1858 i Ludv. Wagners hjem i Nikolajgade og bestod af en kreds af unge teologer, mest tilhørende den grundtvigske retning, som ikke kunde lade sig nøje med diskussionerne i *Theologisk Samfund* (der iøvrigt holdt sine møder paa Borchs kollegium). Hovedparten af Lille Theo-

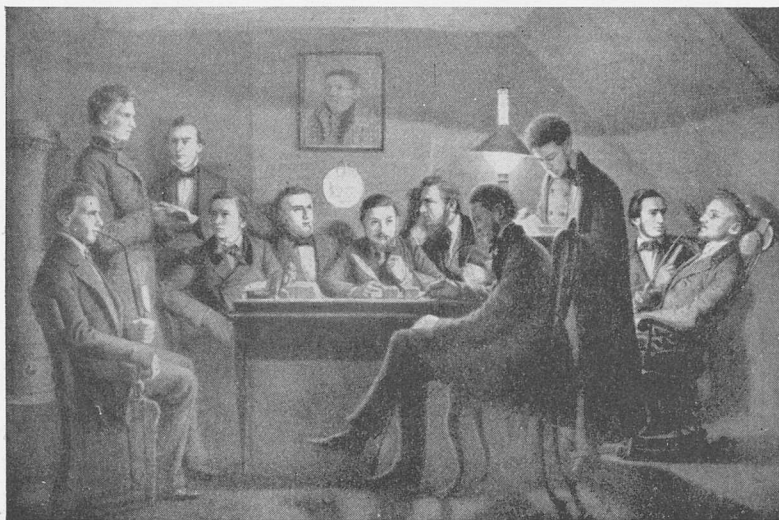
¹ *Borkens Lyre* s. 100. ² Carl Dumreicher: Studenterforeningens Historie 1870—1920 I s. 95. ³ Al. 24/9 1858—okt. 59. ⁴ Fr. Schröder: Ludv. Schröders Liv og Gerning I, Kbh. 1935, s. 62 ff.; H. C. A. Lund o. l. II s. 413 ff.

logicums medlemmer var borchianere. Foruden Ludv. Wagner var der Ludv. Schrøder, J. Schousboe, Jens Paludan-Müller og Peder Madsen. Blandt de ikke-borchianske medlemmer, der senere vandt sig et navn indenfor den grundtvigske bevægelse, kan nævnes Ernst Trier og Jens Nørregaard. Medlemmerne elskede deres lille forening højt, og for at faa et minde om det frugtbare samvær lod de 1860 kunstneren Dirckinck-Holmfeldt udføre en litografi af medlemmerne forsamlede til diskussion paa Ernst Triers værelse paa Vesterbro.¹

Man vil af det foregaaende se, at grundtvigianerne var rigt repræsenterede blandt alumnerne i denne periode, men man maa dog ikke lade sig forlede til at tro, at de var eneraadende. Der var blandt 60'ernes borchianere ikke helt faa, ogsaa blandt teologerne, for hvem den grundtvigske aandsform var en pestilens, og nu og da udkæmpes der i protokollen en holmgang mellem de to parter, hvor der vanker drøje hug til begge sider. Saadanne grundtvigianerfejder rasede med særlig heftighed juli 1864 og januar 1865. Som en smagsprøve paa, hvad grundtvigianerne kunde blive udsat for, skal her citeres lidt af et indlæg fra den sidstnævnte debat. Læsestuen abonnerede paa Bladet *Danmark*, der væsentlig gav kortfattede inden- og udenrigspolitiske oversigter, og som var stærkt grundtvigsk-nationalt præget. Cand. philol. *H. A. Krarup*² foreslog nu 6. januar 1865 bladet afskaffet, idet han spurgte om grunden til, at »Læsestuen skal belemres med dette menigmandsk-grundtvigianske Organ«. Efter at stud. theol. *C. H. E. Jacobi*³ havde taget *Danmark* i forsvar og beklaget sig over det anvendte udtryk, kørte E. F. Koch det antigrundtvigianske skyts frem i et langt indlæg, hvoraf følgende stykke er taget:

Man behøver blot at have læst de alt udgivne Prøvenumre, blot at have hørt Redaktørens Foredrag i Studenterforeningen i indeværende Vinter for at føle sig forvissat om, at »Danmark« vil blive grundtvigiansk i Ordets modbydeligste Forstand ☉: en udtværet, indholdsløs Eftersnakken af en genial Forfatter i Stort og Smaat, i Ret

¹ Ludv. Wagner; Min Levnetsbog; Fr. Schrøder: Ludvig Schrøders Liv og Gerning, s. 89 ff.; Fr. Torm: Biskop Peder Madsen, en Levnedsskildring, Kbh. 1926, s. 33. ² Al. $\frac{5}{8}$ 1862— $\frac{19}{8}$ 65. ³ Al. $\frac{15}{6}$ 1864— $\frac{15}{6}$ 69.

Dirckink Holmfeldt lit.

LILLE THEOLOGICUM

Siddende midt i forgrunden Jens Paludan-Müller. Siddende med pen i haanden Ludv. Schrøder, ved hans højre side J. Schousboe. Siddende længst til venstre i billedet Ludv. Wagner.

og Vrangt; ligefra Tankernes Udvanding til Stilens, Sætningernes, Ordenes, Skrivemaadens slaviske Efterligning. At jeg bruger Betegnelsen »grundtvigiansk« som »Haansord« for at betegne dette, er vistnok overensstemmende med almindelig Sprogbrug og ingenlunde nogen »Efteraben« af »Dagbladet«; vi følge begge kun en almindelig Terminologi, vi staae begge i lige primitivt Forhold til den. Jeg skal villig tilstaae Hr. C. Krarup, at jeg er partisk nok til at høre til dem, der paastaae, at intet Parti i højere Grad end Grundtvigianerne har forvirret og forkvaklet Nationalitetsfølelsen hos Menigmand.

Saadanne ord kunde falde i en skriftlig debat. Man kan tænke sig til tonen i de mundtlige diskussioner, hvor det ene ord tog det andet. Men naar stormen havde lagt sig, genoptoges det fornøjelige samvær, og grundtvigianere og grundtvigianerædere græssede atter fredeligt side om side. Der skal en haard storm til for at bryde et godt kollegiekammeratskab. Det er imidlertid ikke uinteressant, at saa fremtrædende grundtvigianere som Schrøder og Nutzhorn har faaet deres ilddaab paa Borchs kollegium.

Et kirkeligt spørgsmaal, der beskæftigede teologerne meget i 60'erne, var præsteeden, som mange fandt uheldig. At teologerne paa Borchs kollegium tog del i diskussionerne, ses af, at flere møder om dette emne blev afholdt paa kollegiets auditorium, hvilket ogsaa resulterede i indgivelsen af en adresse, hvori man anmodede om afskaffelse af den gamle latinske ed.¹

Det indre kollegieliv fortsattes iøvrigt i de gamle baner. Den interesse for kollegiets fortid, der var vaagnet i 50'erne, levede stadig og gav sig som tidligere omtalt bl. a. udslag i E. F. Kochs disputats om Ole Borch. Den samme pietet overfor mindet om Borch havde han i anledning af en fest 8. december 1864 givet et smukt udtryk i en sang,² der endnu er uundværlig ved festerne paa Borchs kollegium, en sang om den gamle professor, hvem lykken syntes at gaa imod, men som omsider fangede den, da han skænkede studenterne sin herlige gave:

Da bygged en Gaard han med skjærmende Ly
 For Urter og Stoffer og Bøger,
 At trygt i den dyre, den larmende By
 Studenten sin Lærdom forøger;
 Og Gaarden den stander end i Kjøbenhavn
 Og bærer trods Stifteren Stifterens Navn.

Et af de udslag, interessen for kollegiets historie gav sig, var, at læsestuen 1862 købte en fuldstændig samling af de gamle kollegiedisputatser.³

Naar kollegielivet blomstrede saa rigt i 60'erne, var aarsagen ikke mindst de mange udmærkede inspektorer, der var i dette tidsrum. Den første var cand. theol. *Gabriel Heiberg*,⁴ der ved sin bortrejse fra kollegiet blev hyldet i en sang af Ludv. Schrøder.⁵ Hans efterfølger Heinrich Nutzhorn var maaske nok periodens bedste inspektør. Ludv. Wagner fortæller om ham,⁶ at han havde et udmærket greb paa at samle alumnerne til festligheder og løjer, hvilket var noget nyt for Borchens adstadige befolkning. Schousboe repræsenterede som tidligere om-

¹ Ludv. Wagner: *Min Levnetsbog*. ² *Borkens Lyre* s. 91. ³ Indl. af insp. Hans Lind i læsestueprot. 7/10 1862. ⁴ Al. 16/6 1858—aug. 61.
⁵ *Borkens Lyre* s. 83. ⁶ *Min Levnetsbog*.

talt kollegiet smukt under sønderjydernes besøg og ved afsløringen af Paludan-Müllers mindesten. En meget energisk inspektør havde kollegiet ogsaa i *E. Ankjær*.

Af denne periodes kollegiedigtning har vi allerede stiftet bekendtskab med en del sange af alvorligere indhold, skrevet til de store højtidelige anledninger. Den lettere visegenre blev dog ogsaa dyrket. Til en fest 8. december 1864 skrev saaledes Schousboe en *Drikkevise* under mottoet *In spiritu libertas*.¹ Ganske nydelig er følgende strofe:

Husk, det er ej vand, vi søber,
 husk, at ånden er deri,
 og en ånd, der klart sig røber,
 når vi først får gjort den fri.
 Se! i glasset den sig dølger,
 sukker i sin fængselsnat:
 drik blot ud dens lette bølger,
 strax er den i frihed sat.

Ogsaa H. P. Holst havde en letløbende versifikatorisk pen. Følgende strofe er fra en vise, skrevet til kollegiets skovtur 24. juni 1865:²

Slog dit hjerte så bange
 Ensomt i mængden hist,
 Trøster dig fuglens sange
 Fra den gyngende kvist.
 Du, som sukked derhjemme,
 Du, som var vranten og mut,
 Kom! her ville vi glemme
 Alt i det glade minut.

Flere andre, bl. a. Fr. Zeuthen, har skrevet ganske gode viser, og sangglæden synes at have været meget stor. En tid lang lykkedes det endog at holde liv i en sangforening.

Festerne var mange og som regel meget vellykkede. Fra denne periode stammer en tradition, som trofast har holdt sig

¹ *Borkens Lyre* s. 93. ² *Borkens Lyre* s. 102. ³ Peder Madsen i læsestueprot. 6. juni 1861.

siden. Den er indført af vækkerselskabet, og vi finder det første spor af den omtalt i følgende indlæg:¹

^{11/2} Fastelavnsmandag pidskedes Medlemmerne op med et Sæberiis. Den derefter paalignede Skat af een Bolle pr. Mand er rigtigen betalt og forbrugt, hvorfor herved quitteres.

H. Nutzhorn.

Der dannede sig snart den tradition, at alumnerne fejrede fastelavn med fælles bollespisning, og det er man blevet ved med siden, selv om det ikke altid er foregaaet under saa festlige former som f. eks. 1865. Man læse det officielle referat:²

Fastelavns Mandag (d. 27. Febr.) afholdtes chokoladegilde på kollegiet, til hvilket vækkerforeningen betalte for sine medlemmer. Kl. 12 samledes man på den festligt opvarmede sal. En jydepotte var anskaffet, til hvilken deltagerne vandrede med tilbundne øjne, truende miner og en stok. Lohmann blev pottetekonge og fik derfor en bolle forlods. Imidlertid vare chokoladen og bollerne komne, og man nød den søde drik med velbehag. Ved denne lejlighed havde kollegiet den glæde at kunne byde velærværdige hr. kateket Topsøe, forhenværende alumnus, til gæst. Efter forgæves at have anstrengt sig for at tømme chokoladespanden og spise bollerne, begyndte man at bide til bollen. Mange dygtige bolleædere anstrengte sig forgæves for at sætte tænderne i denne svævende liflige genstand. Til sidst lykkedes det V. Schousboe ved et af sine sædvanlige praktiske greb at bide et stykke ud af den, efterat han først havde bragt den i en mere fast stilling ved at holde på den. Dermed var bollebijdningen tilende, og man begyndte at drikke og spise påny, sålænge man orkede. Så viste Jacobi ved mageløse spring, at hans mave ikke var så overfyldt, at den lagde hindringer ivejen for gymnastiske øvelser, og undertegnede diventerede sig selv og selskabet med kinesisk dands, efter hvilket kollegiets natur- og kunstsangere gave nogle numre tilbedste. Det hele sluttede med et brillant stuefyrværkeri, som Kristjan Krarup offrede, og gæsterne gik hver til sit med vel fyldte maver, tilfredse sjæle og 2 — 3 — 4 — 5 af de tiloversblevne boller; Jacobi kunde endvidere hjemføre en halv spandfuld chokolade, der blev ham skænket som »kollegiets barn«, og hvilken V. Schousboe efter deltagerens ønske bragte ned på hans værelse i en et triumftog lignende gåsegang af alle de endnu tilstedeværende deltagere.

H. P. Holst.

¹ Vækkerprot. 11. febr. 1861. ² Vækkerprot. 28. febr. 1865.

Man ser, at borchianerne nok har kunnet slaa gækken løs. Og dog yndede de gerne selv som ældre akademikere at fremhæve deres stille værdighed i modsætning til det mere løslupne præg, der kendetegnede de andre kollegiers ungdommelige indvaanere. I en *Vise til E. Ankjær*, skrevet til en afskedsfest 15. januar 1862, sammenligner stud. math. *Hans Lind*¹ saaledes borchianerne med regensianerne:

Hist er Beboerne mange og vilde,
Her er vi mere stille og sat,
Og vor Besætning er temmelig lille,
Imod de hundrede ikkun en Kladt.
Sexten Stykker maa vi kun være,
Med »Grise« og Katte er vi nok flere.

Det er ikke underligt, at kollegietiden for 60'ernes alumner senere kom til at staa i et særligt lysskær i deres erindring. Lohmann skrev 1879 i et brev til Peder Madsen: »Der var en Idealitet i vort gamle Borch-Liv, som vil beholde sin Magt vort Liv igennem.«²

Saa bevægede aar som 60'erne har kollegiet ikke siden oplevet. Ingen større begivenheder har siden da grebet afgørende ind i den lille stille verden bag de graa mure. Samlivet mellem alumnerne har udviklet sig efter sine egne indre love, og studierne er blevet dyrket med stor iver. Talrige navne i alumnerækken fra aarhundredets sidste halvdel har vundet god klang i dansk videnskab. Fra perioden 1870—90 skal her nævnes nogle af de mest kendte.

Blandt teologerne finder vi den senere kirkehistoriker og biskop *Fredrik K. Nielsen*³ og *E. C. N. Barfoed*,⁴ der i sin alumnetid var kateket ved Garnisons Kirke, men som senere sluttede sig til det unitariske kirkesamfund. Endvidere kan nævnes *F. C. Krarup*,⁵ den senere biskop i Ribe *Gabriel Koch*,⁶

¹ Al. 12/12 1860—9/1 64. Visen findes i kollegiets arkiv. ² Citeret efter Fr. Torm: Biskop Peder Madsen, s. 34. ³ Al. 31/8 1870—1/4 71 og 20/10 71—26/4 73. ⁴ Al. 23/9 1874—14/8 79. ⁵ Al. 14/1 1879—5/10 81 og 31/10 83—1/12 84. ⁶ Al. 10/5 1882—5/5 84.

P. O. Ryberg-Hansen,¹ *Ludv. Glahn*² og den senere teologiske professor *J. P. Bang*.³ Blandt teologerne var der iøvrigt enkelte, hvis indsats senere ikke kom til at ligge paa det teologisk-videnskabelige eller det kirkelige omraade. Saaledes *Poul Sveistrup*,⁴ der flyttede ind som cand. theol., men i sin kollegietid tog juridisk embedseksamen og senere skrev flere økonomisk-statistiske arbejder. *L. J. Moltesen*⁵ blev historiker og politiker, og *J. M. Hertz*⁶ gik ind i skolevirksomheden. Ogsaa blandt filologerne findes kendte navne, saaledes grammatikeren *H. G. Wiwel*.⁷ Navnet *Kr. Mikkelsen*⁸ er kendt af alle latinskoledrenge, der har svedt over hans latinske begynderbog. *A. V. Glahn*⁹ kendes vel bedst som Horats-oversætter og *J. Th. Jensen*¹⁰ som den ene af forfatterne til Jensens og Goldschmidts latinsk-danske ordbog. *Søren Sørensen*¹¹ naaede trods sin tidlige død at vinde sig et smukt navn som indolog. Videre kan nævnes den nordiske filolog *Finnur Jónsson*,¹² arkæologen *Chr. Blinkenberg*¹³ og kunsthistorikeren *Fr. Weilbach*.¹⁴ Blandt de matematisk-naturvidenskabelige fags dyrkere finder vi kemikeren *J. G. C. Th. Kjeldahl*¹⁵ og *Jul. Chr. Petersen*,¹⁶ matematikeren *Adolf Meyer*,¹⁷ botanikerne *C. C. Raunkjær*¹⁸ og *Hjalmar Jensen*.¹⁹

Tidsrummet 1870—90 præges ikke af store begivenheder. Det er det daglige samliv i vækkerforeningen og diskussionerne paa læsestuen, de spøgefulde gensidige drillerier, protokoldebatterne og festernes særegne stemning, der kendetegner kollegiet. Dermed være ikke sagt, at man ikke havde interesse for, hvad der foregik udenfor kollegiets mure, men tidens nye idealer formaaede ikke som de nationale vækkelser i 1848 og 1864 at forene alumnerne i den fælles oplevelses storhed. Dette har naturligvis først og fremmest sin aarsag deri, at 70'ernes og 80'ernes nye tanker var af en saadan art, at de ikke vakte til

¹ Al. 25/5 1884—22/2 86. ² Al. 14/1 1886—1/2 90. ³ Al. 9/11 1871—18/10 76. ⁴ Al. 9/11 1871—18/10 76. ⁵ Al. 5/12 1888—6/2 94. ⁶ Al. 5/12 1888—aug. 91. ⁷ Al. 17/4 1872 1/3 75. ⁸ Al. 12/3 1873—25/9 74. ⁹ Al. 14/4 1875—5/8 76. ¹⁰ Al. 15/9 1875—28/12 78. ¹¹ Al. 15/9 1875—15/8 76 og 12/2 79—19/7 79. ¹² Al. 4/10 1882—1/6 83. ¹³ Al. juli 1882—31/8 87. ¹⁴ Al. 8/11 1884—4/12 88. ¹⁵ Al. 6/11 1872—1/5 75. ¹⁶ Al. 3/2 1886—17/10 90. ¹⁷ Al. 5/5 1880—9/9 85. ¹⁸ Al. 3/10 1883—1/6 88. ¹⁹ Al. 20/6 1888—25/9 90.

enighed, men til strid. Striden undlod heller ikke at hjemsoge Borchs kollegium.

Blader man læsestueprotokollerne fra disse aar igennem, finder man ganske vist ingen hentydninger til Brandes' forelæsninger — de har sikkert været genstand for en saa livlig mundtlig diskussion, at man ikke har fundet anledning til ogsaa at debattere dem i protokollen — men det ses af de fremlagte bogudlaanslister, at man flittigt læste »det moderne gennembrud«s litterære frembringelser. Interessant er den diskussion, der ofte ledsager forslagene om nye boganskaffelser, fordi den viser, hvorledes de forskellige forfatterskaber mere blev vejret paa æstetikens end paa moralens guldvægt, selv om det overvejende flertal af teologerne altid var at finde paa den anti-brandesianske front.

Det kan i denne sammenhæng maaske have en vis interesse at erfare, at kollegiet har huset en af det moderne gennembruds digtere — selve Holger Drachmann — under sit tag. I vinteren 1871—72 traf det sig af forskellige grunde saaledes, at flere værelser stod ledige. Paa denne tid traf den daværende inspektør A. C. Larsen tilfældigvis Drachmann, der ikke havde tag over hovedet, og indbød ham uden eførens (Nellemanns) vidende til at flytte ind paa kollegiet. Drachmann tog henrykt mod tilbuddet og indrettede sig et atelier i et af de ledige værelser, hvor han sad og malede. Det er formodentlig her, Georg Brandes har truffet ham. Alumnerne saa imidlertid ikke meget til Drachmann, der kun kom sammen med Fredrik Nielsen og A. C. Larsen. Til digterens ophold paa kollegiet, der varede et aar, og som han omtaler i indledningen til 2. udgave af *Ungdomsdigte*, knytter sig en ganske morsom episode. I begyndelsen af 70'erne havde inspektør — ogsaa uden Nellemanns vidende — udlejet salen til den begyndende kvindesagsbevægelse. Senere blev der ved en officiel fest paa Skydebanen holdt en tale, hvori det fremhævedes, hvad Borchs kollegium havde betydet for nyere danske rørelser, for kvindesagsbevægelsen, for ung dansk digtning o. s. v. For Nellemann, der ikke vidste meget om kollegiets forhold,¹ var denne tale ganske uforstaae-

¹ Se s. 95.

lig, og han blev yderst forbløffet, da inspektør forklarede ham sagernes sammenhæng.¹

Naturligvis havde brandesianismen enkelte tilhængere paa kollegiet, og det kom nu og da til rivninger i protokollen mellem disse fritænkeriske elementer og de mere nidkære teologer. En særlig heftig strid rasede 1878, og i aarene 1882—84 er der stadig diskussioner om religiøse og kirkelige spørgsmål, hvori *Gabriel Koch* med stor elegance forsvarede kristendommen og kirken mod *Adolf Meyers* energiske angreb, idet ogsaa andre debattører fra begge lejre tid til anden blandede sig i disputationen. Tonen i disse ordskifter er dog paa faa undtagelser nær fra begge sider holdt paa et sømmeligt plan. Et par pinlige episoder, der ogsaa udenfor kollegiet vakte en vis opsigt, skal dog ikke forbigaaes her. I begyndelsen af 1876 havde den daværende inspektør *Poul Sveistrup* faaet vakt alumnernes interesse for en plan om at lade afholde nogle oplæsninger og foredrag for arbejdere paa kollegiets sal — en plan, der jo viser lidt om studenternes sociale indstilling i denne periode. Sveistrup naaede imidlertid ikke at faa realiseret planen i sin inspektortid, da han fraflyttede kollegiet for at tiltræde en alumneplads paa *Elers' kollegium*. Hans efterfølger som inspektør cand. theol. *E. C. N. Barfoed* tog sig imidlertid af sagen, og det besluttedes at lade kollegiet som saadant foranstalte de omtalte oplæsninger og foredrag. Man lod dog Sveistrup indtræde i et til dette formaal nedsat udvalg sammen med de teologiske kandidater *Th. Levinsen*² og *P. L. Ipsen*.³ Eforens tilladelse blev indhentet, og møderne paa salen tog deres begyndelse. Det hele blev imidlertid snart efter afbrudt, da man i *Social-Demokraten* kort tid efter læste et indlæg med overskriften *Præsterne*, underskrevet af *P. L. Ipsen*. Det var en udpræget antiklerikal artikel, der dels i *Søren Kierkegaardske* vendinger harcellerede over riften om de fede præstekald og dels med socialistisk-fritænke-

¹ Disse oplysninger fremkom, da den daværende alumne cand. theol. *Harald Kayser* 1908 i anledning af *Drachmanns* død henvendte sig til *A. C. Larsen* for at faa oplyst de nærmere omstændigheder ved *Drachmanns* ophold paa kollegiet. *Kayser* meddelte oplysningerne i læsestueprot. 16. jan. 1908. ² Al. 15/9 1875—20/5 78. ³ Al. 17/2 1875—1/3 80.

risk skadefryd fremhævede det som »et glædeligt tidernes tegn«, at kirken stod under en rationalistisk kultusminister (Fischer), der maatte være den til forargelse.¹ Den daværende efor professor Goos tog af denne artikel anledning til at forbyde foredragene for arbejdere.² Et par aar efter vakte samme P. L. Ipsen atter røre om sin person, da han 8. april holdt et offentligt foredrag paa salen om Malthus' befolkningsteori og dens konsekvenser. Efter foredraget fulgte en diskussion, der i inspektors referat betegnes som »heftig og usømmelig«. Paa grund af denne diskussion, der vakte almindelig forargelse ved »flere utilbørlige emner og udtryksmaader«, fandt Goos det rigtigst kort tid efter at nægte en cand. theol. A. B. Ibsen tilladelse til at benytte salen til et foredrag om kvindeemancipationen.³ Disse episoder vakte blandt alumnerne en vis misstemning mod Ipsen, der ogsaa undertiden førte et temmelig voldsomt sprog i protokollen.

Det var dog ikke blot det moderne gennembruds ideer, der gav de polemiske penne noget at bestille i protokollen. Kampen stod ogsaa paa en helt anden front. I 80'erne begynder tilhængere og modstandere af *Indre Mission* at bryde landser, og selv om tonen nok er lidt mindre haard end under fortidens grundtvigianerfejder, trækker det dog nu og da op til større opgør, f. eks. i oktober 1880.

Trods alle de omskiftelser og brydninger, den nye tid førte med sig, havde alumnerne dog fra de forudgaaende slægter taget i arv en gammel kærlighed, som ikke rustede. Det var den nordiske orientering. Da et selskab af lundensiske studenter april 1877 besøgte København, var to af dem kollegiets gæster,⁴ og ogsaa 1888 tog man aktiv del i afholdelsen af festligheder i anledning af et nordisk studentermøde.⁵

Politiske spørgsmaal optog naturligvis i høj grad sindene i provisorieaarene. Baade Goos og hans formand som efor Nellemann var jo svorne estrupianere, og enkelte af alumnerne indtog ogsaa et regeringsvenligt standpunkt. Flertallet var imidlertid at finde paa den anden front, men vi hører dog ikke om

¹ Soc.-Dem. 28. okt. 1876. ² Ann. 1876. ³ Ann. 1878. ⁴ Ann. 1877.

⁵ Referat af generalfors. 25. febr. 1888 i kollegiets arkiv.

nogen deltagelse fra kollegiets side i politiske demonstrationer, og naar politiske emner berøres i protokollerne, er det som oftest i en spøgefuldst form. Her er et eksempel fra vækkerprotokollen:

Provisorisk opstandelseslov.

- § 1. Det forbydes vækkeren at vække imorgen fastelavnsmændag.
 § 2. Det forbydes medlemmerne at stå op, før formanden har inspiceret hos dem, hvilket vil ske ca. kl. 9, ved hvilken lejlighed han vil gjøre dem en overraskende meddelelse og meddele dem en stor overraskelse.

Overtrædelse af ovenstående straffes med bøder fra 30 — 100 øre for hver strafbar handling.

Givet på læsestuen
 d. 7. Marts 1886

F. Weilbach
 formand.

Begivenhederne i den akademiske verden fulgte man naturligvis med stor interesse. Ved Madvigs 50 aars professorjubelium 17. november 1879 deltog alle kollegierne i et fakkeltog,¹ og 1887 indsamledes paa kollegiet et bidrag til Madvigs buste foran universitetet.² Studenterforeningslivet havde naturligvis ogsaa sine dyrkere i denne periode. Den mest fremtrædende af dem var cand. theol. *A. C. Larsen*,³ der havde været medlem siden sit rusaar 1857, og som i 53 aar daglig tilbragte timer i foreningen. Ved sine liberale teologiske synspunkter vakte han nu og da en vis opmærksomhed. Dette var især tilfældet, da han 14. marts 1874 i Studenterforeningen holdt et foredrag om det teologiske fakultet, i hvilket han hævdede, at dette, da det ikke var videnskabeligt, burde udskilles fra universitetet og omdannes til præsteskole. Foredraget gav anledning til en meget bevæget diskussion og vakte voldsomme efterdønninger, hvis styrke vel bedst ses deraf, at H. N. Clausen fandt sig foranlediget til at udsende et skrift *Om teologiske Fakulteter*.⁴ En anden borchianer, der ivrigt deltog i Studenterforeningens liv, var cand. theol. *F. C. Krarup*.

¹ Ann. 1879. ² Læsestueprot. 5. febr. 1887. ³ Al. 11/11 1868—1/2 74.

⁴ Carl Dumreicher: Studenterf. Hist. I s. 115 og 229 ff.

Det vil være naturligt her at sige et par ord om forholdet til de andre kollegier. I almindelighed var der ikke meget samkvem mellem kollegierne. Ganske vist blev nu og da tidligere regensianere og elersianere udnævnt til alumner paa Borchs kollegium, og de har vel ofte holdt forbindelsen med deres gamle kollegium vedlige. Dette havde saaledes været tilfældet med Jens Paludan-Müller, der vedblev at føle sig som elersianer. Men disse forbindelser var af rent personlig art, og det var yderst sjældent, at alumnerne paa Borchs kollegium samledes med de andre kollegiers alumner. Mest forbindelse havde man med genboerne paa Elers' kollegium. Denne forbindelse stammede fra begyndelsen af 60'erne, og initiativet synes at være udgaaet fra Borchs kollegium. I vækkerselskabets arkiv findes en kopi af en indbydelse til elersianerne,¹ der anmodes om at deltage i et punchesold paa auditoriet. Med hentydning til tidens skandinavisme hedder det i denne indbydelse bl. a.:

I en Tid, hvor det Beslægtede slutter sig sammen, vilde det være naturligt, at vore to Kollegier, der ved geographisk Beliggenhed, aandeligt Klima og historisk Udvikling synes bestemte til at være trofaste Sødskende-Par, ogsaa fandt hinanden.

Nogen mere varig og intim forbindelse blev der ikke tale om. Dog blev samkvemmet mellem de to kollegier lidt livligere, da Poul Sveistrup 1876 flyttede over paa Elers' kollegium, og man sluttede sig saaledes sammen om abonnement paa visse tidskrifter, ligesom borchianerne anvendte elersianernes styrtebad, indtil kollegiet 1881 selv fik indrettet et saadant.²

Endnu mindre forbindelse synes man at have haft med Regensen. Dog har kollegiet februar 1874 modtaget regensianerne til en eftermiddagsfestlighed, og regensianerne har kvitteret ved at indbyde borchianerne til sold samme aften.³

I livet indenfor murene spores ogsaa i denne periode en stærk interesse for kollegiets historie. Det var som tidligere omtalt i aaret 1883, at *Borkens Lyre* blev trykt. Endnu et synligt minde har tidens kollegiehistoriske interesse efterladt sig,

¹ Dateret 7. maj 1862. ² Læsestueprot. 27. juni 1881. ³ Læsestueprot. 16. febr. 1874.

nemlig busterne af Holberg og Grundtvig paa trappegangen. Tanken om at udsmykke kollegiet med synlige minder om dets fortid opstod 1879. Det tidligste aktstykke, vi har om denne sag, er en henvendelse til inspektør cand. philol. *N. Pedersen*,¹ hvori cand. polyt. *J. T. Lorenzen*² opfordrer ham til at tage sig af bustesagen. I sit svar fremsætter Pedersen det forslag, at man skulde anskaffe en buste af Holberg, der jo var det berømteste navn i kollegiets alumnerække, og en af Grundtvig, »der vel ej var alumnus, men tidt har holdt sine forelæsninger på vor sal, og som synes mig at bære en side af vort åndsliv, der kunde stå som udfyldende Holbergs virksomhed.«³ Efter juleferien blev der saa indkaldt en generalforsamling, der nedsatte et udvalg, bestaaende af *N. Pedersen*, *Lorenzen* og *F. C. Krarup*, som skulde forestaa busteindkøbet. Foruden busterne af Holberg og Grundtvig besluttede man at anskaffe *C. F. Allen* og *D. G. Monrad*.⁴ I februar maaned blev saa afstøbnin- ger af Thorvaldsens Holberg og Bissens Grundtvig anskaffet og anbragt paa konsoller paa vinduessoklerne mellem stuen og første sal og mellem første og anden sal. Det viste sig derimod at være umuligt at faa buste af *Allen* og *Monrad*.⁵ Det var tanken, at den paabegyndte udsmykning af kollegiet skulde fortsættes, og der blev nedsat en »komité til kollegiets dekorative udsmykning«. Denne løste ogsaa flere mindre opgaver, anskaffelse af billeder til læsestuen og lignende, men fik dog ikke, som man havde ønsket, anskaffet flere buste af berømte alumner. Sidste gang hører vi om komitéen i et generalforsamlingsreferat fra 1889.⁶

Det var ikke blot kirkelige debatter, der fyldtes læsestue-protokollens sider. Ogsaa rent personlige mellemværender alumnerne imellem afgjordes nu og da i protokollerne, undertiden i en overordentlig hvas tone. I tiden 15.—20. april 1889 har der saaledes været ført et saa voldsomt skænderi, at inspektør for eftertidens skyld har set sig nødsaget til at udrydde de paagæl-

¹ Al. 18/10 1876—25/9 81. ² Al. 13/10 1875—13/10 80. ³ Læsestueprot. 15. dec. 1879. ⁴ Læsestueprot. 7. jan. 1880. ⁵ Læsestueprot. 13. febr. 1880; Ann. 1880. ⁶ I kollegiets arkiv.

dende blade. Men for det meste trak uvejret hurtigt over, og protokolindlæggene er i almindelighed prægede af humor og godt kammeratskab.

Vækkererselskabets dvale i aarene 1867—76 har tidligere været omtalt. Efter genoplivelsen kunde det imidlertid glæde sig ved en række gode og frugtbare aar. Om dets heldbringende virksomhed i aarene efter genoprettelsen taler følgende indlæg.¹

Attest.

Undertegnede, der i mange Aar har lidt af Morgengnavenhed, er ved i c. 1 Uge at have været Medlem af Vækkerforeningen bleven om ikke ganske helbredet saa dog saa væsentlig forbedret, at jeg igaar Morges greb mig selv i at fløjte Kl. 7³/₄. Ved en fortsat Kur haaber jeg at blive ganske helbredet. Modtag derfor, o ædle Vækkerforening o. s. v.

Ærb.

C. C. Jacobsen.²

Livet i foreningen forløb under meget kammeratlige og hyggelige former. Ganske vist udførtes der stadig imponerende præstationer med hensyn til juridisk fortolkningskunst, naar en bødes berettigelse diskuteredes, men selskabets ledelse var meget uformel. Følgende referat af en generalforsamling kan tjene som illustration:³

Løverdag d. 15 Maj afholdtes i haven vækkerforeningens halv-årlige generalforsamling. Tilstede vare d'hr. Blinkenberg, Christensen og formanden.⁴ I afstemningerne deltog tillige hr. Fjord,⁵ der fra sin bolig på 2den sal kastede sin tunge lod i vægtskålen. Til dirigent valgtes Blinkenberg, til sekretær Christensen. Dirigenten følte trang til først at udstøde tre braminske hyl ledsaget af slag på den som formandsklokke fungerende vandkande, en ceremoni, der vakte deltagernes udelte beundring. Han opfordrede dernæst formanden til at aflægge beretning om det forløbne halvår, idet han

¹ Dateret dec. 1877. ² Cand. philol., al. 18¹⁰/₁₀ 1876—1⁴/₄ 77. ³ Vækkerprot. 16. maj 1886. ⁴ Cand. mag. Chr. Bl., stud. mag. (math.) H. Christensen, al. 9⁹/₉ 1885—17¹⁰/₁₀ 90, og cand. mag. Fr. Weilbach. ⁵ Cand. theol. J. J. F., al. 11²/₂ 1885—2³/₃ 87.

overrakte ham en paraply, hvilket efter dirigentens mening havde været skik i oldtiden. Formanden vægrede sig bestemt ved at aflægge beretning, da lovene ikke indeholdt noget påbud derom. Han havde en følelse af, at han ikke havde rent halm i støvlerne, anførte til sit forsvar, at der siden 1. April 1884 ikke havde været afholdt nogen ordinær generalforsamling (afbrydelse: ned med ham!), erkjendte kun at have et overfladisk kjendskab til lovene og nedlagde slutte- lig formandsposten. Et leve udbragtes for den afgæede. — Dirigenten foreslog at gå over til det næste punkt på dagsordenen, som han ikke havde set noget til, beklagede den hæderlige formands afgang (deltagerne rejse sig), foreslog 1) at give formanden et mistillids- votum på grund af den indtrufne skandale, 2) at udtale foreningens særlige tillid til ham, 3) da der intet var til hinder for, at den ny formand kunde være den gamle, at gjenvælge hr. Weilbach. Da der inden 5 sec. ikke meldte sig nogen taler, sattes forslagene under afstemning. De tre medlemmer brøler op til hr. Fjord, som smilende viser sig i vinduet. Forslagene vedtages. Formanden takkede for gjenvalget. Han beklagede at have stemt for Christensens forslag om opetid kl. 6. Følgen var, at man blev søvrig midt på dagen. Han havde nylig fundet Christensen i en sådan tilstand i den ameri- kanske gyngestol. Han foreslog opetiden sat til kl. 6¹/₂. Dirigenten foreslog kl. 6. Dirigenten bevæbnede sig med en pind, formanden med en paraply, og begge indtog en krigersk stilling. Imidlertid ud- spandt der sig en utrolig snak, som endte med afstemning. Der brø- les atter op til Fjord. 2 stemmer mod 2. Forslaget faldt altså. Da ingen talere indfandt sig inden 5 sec., hævedes generalforsamlingen. Et kraftigt leve udbragtes for dirigenten og et do. for sekretæren.

Endnu en forening levede en kortere tid paa kollegiet. Ved indsamling blandt alumnerne og bidrag fra den altid gavmilde vækkerforening blev der 1877 skaffet midler tilveje, for hvilke der blev indkøbt 4 huggertter, 4 handsker og 4 masker, og en »huggeforening« blev startet.¹ I nogen tid havde foreningen god tilslutning, og protokollerne indeholder flere indlæg, hvori stolte alumner berømmer deres egne præstationer i den vanskelige fægtekunst. Efterhaanden sygnede interessen dog hen, maaske bl. a. fordi der ikke blev sørget for den fornødne reparation og udskiftning af rekvisitterne. Foreningen synes at være af- gaaet ved døden 1881.²

¹ Indl. af J. Lorenzen i læsestueprot. apr. 1877. ² Læsestueprot. 17. nov. 1881.

Det naturlige midtpunkt for alumnernes samliv var dog naturligvis læsestuen, hvor man i ledige stunder altid kunde finde lejlighed til en passiar med medalumner, medens piberøgen svøbte sit mere eller mindre aromatiske taagedække over bøger og møbler. Akademisk diskussion og tobaksrøg er jo en klassisk kombination, som heller ikke var ukendt paa Borchs kollegium, hvad følgende indlæg i læsestueprotokollen¹ viser:

En Samfundsopgave.

Menneskets Lykke beror hovedsagelig paa, at hans Piber ikke er sure. Et helt Menneskeliv kan forbitres af daarlige Piber. En stor Del af Kollegiets Beboere vilde derfor have en ganske overordentlig Interesse af, om der kunde nævnes et nogenlunde sikkert Middel til Pibers Rensning, eller om muligvis Hansen² paa Læsestuens Regning kunde faa et Kursus i Piberensning.

Netop i de aar, der her omtales, fandt der meget væsentlige forbedringer sted i læsestuens tilstand. Begyndelsen skete 1872, da den daværende inspektør A. C. Larsen arbejdede paa at faa gjort lokalet lidt hyggeligere og fik eforen til at yde et tilskud paa ca. 80 rd. til dets udsmykning. Der blev ved denne lejlighed anskaffet bl. a. en sofa, et ovalt bord, en rørgyngestol og 4 rørstole, og der blev ophængt nye gardiner af »fransk sirts« paa en ibenholtstang med forgyldt kant, og tillige blev belysningen gjort bedre.³ For denne indsats og i det hele taget for sin ihærdige inspektørvirksomhed blev A. C. Larsen ved sin bortrejse fra kollegiet hyldet i en stor kantate af H. Levin- sen,⁴ hvori det bl. a. hedder:

O læsestue!

Hvor må du ej ved tanken om din fortid grue?

Din væg var hullet,

og dine »læsere« de sad på gulvet.

Man så ej bøger;

nu er der fuldt op, hvor man søger.

¹ Af stud. theol. Th. Krarup 23. febr. 1882. ² Kollegiets karl.

³ Regnsk. 1872; regn. fra møbelhandler H. Petersen 9. marts og 12. juni 1872 og fra tapetserer M. Cohen 18. marts 1872. ⁴ *Borkens Lyre*

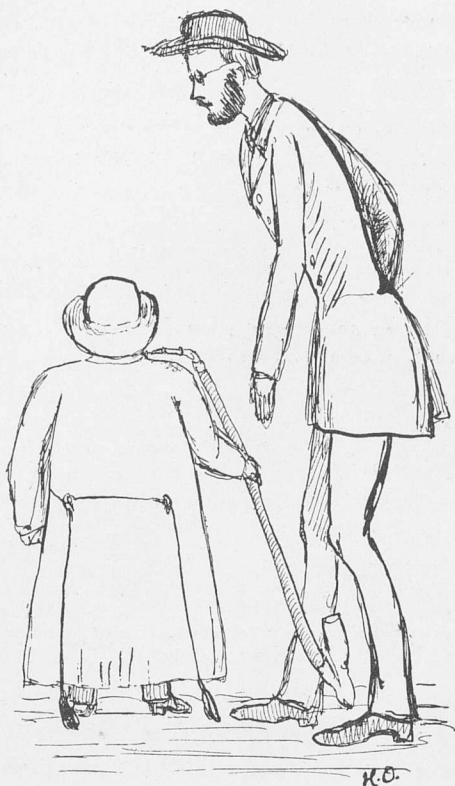
s. 103 ff.

Med megen ynde
 de stå på hylderne som sild i tønde.
 Med lyse miner
 alt skuer på en, hvor man går og triner —
 tænk! vi har gyngestol, vi har gardiner.
 Vi har en sofa, blød som pels af fukser,
 hvor man sig lukser. —
 Nu kan med glæde
 du synge frisk ned ad det hele stræde;
 stolt lige over for Regensens spæde,
 for Ehlers gutter
 og for de valkendorfske patteglutter,
 du gamle borkske veteraners sæde!

O læsestue!
 Højt må du glædes ved din helt at skue.
 Imens han damper,
 bad ham i lys af dine tvende lamper!
 Husk, at din datter¹
 med kærlig tanke han omfatter!
 hvor før den trætte vandrer snubled gærne,
 i mulm og mørke vildt på stier fjærne,
 der skinner nu en klar og venlig stjerne.

Endnu en forbedring skete, da læsestuen som tidligere omtalt² 1879 blev flyttet til nr. 11, der dels var rummeligere, dels laa bekvemmere. For at bringe lidt mere orden i læsestuens forhold blev der paa en generalforsamling 8. marts 1883 nedsat et læsestueudvalg, som skulde udarbejde et nyt regulativ.³ Med stor optimisme havde man paalagt udvalget at fuldføre arbejdet til 1. april, men det viste sig, at dette ikke lod sig gøre. Dels har udvalget næppe arbejdet synderlig ihærdigt, dels viste det sig, at der var talrige ting at overveje, især med hensyn til haandbiblioteket, der frem for alt ved A. C. Larsens indsats var blevet meget forøget. Trods talrige forespørgsler i protokollen fra utaalmodige alumner varede det helt til 16. marts 1885, inden det nye regulativ var udfærdiget.⁴ Nu var imidler-

¹ »Den lille læsestue« (se s. 40 f.). A. C. Larsen havde ophængt lygte ved retiraden. ² Se s. 29. ³ Læsestueprot. 9. marts 1883. ⁴ Læsestueprot. 17. marts 1883.

Stud. mag. H. Christensen (al. $\frac{9}{9}$ 1885— $\frac{7}{10}$ 90) og
(i profil) cand. theol. Agner Torm (al. $\frac{9}{6}$ 1886— $\frac{19}{10}$
88). Tegning af Hans Olrik i læsestueprotokollen
med underskriften: »Les extrêmes se touchent«.

tid ogsaa læsestuens organisation fastlagt i alle enkeltheder, og i de følgende aar blev der bragt orden i alle forhold.

Det skyldtes især A. C. Larsen, at læsestuen fik forbedrede forhold, og at haandbiblioteket blev forøget og ordnet.¹ Han var i det hele taget den mest fremragende af kollegiets inspektorer i det her behandlede tidsrum. Med stor energi gjorde han, hvad han kunde for at forbedre forholdene paa kollegiet, og med sin utrættelige ihærdighed forbandt han en lykkelig evne

¹ Læsestueprot. 5. febr. 1886.

til at faa sine medalummer til at række en hjælpende haand. naar et eller andet skulde udrettes. Hans popularitet var enorm, og ved afskedsgildet for ham, til hvilket Levinsen skrev sin ovenomtalte kantate, blev der overrakt ham en laurbærkrans som bevis paa den hengivenhed, man følte for ham.¹ Skulde nogen af dette tidsrums andre inspektorer nævnes, maatte det være Poul Sveistrup. Ogsaa ved hans bortrejse sadlede Levinsen sin pegas og skrev et afskedskvad *Beduin-klage ved afskeden fra den store mufti schejken Schemseddin Sveistrup al Kalib*.²

Blandt periodens visedigtere er Levinsen i det hele taget den mest produktive. Hans sange er næsten alle udprægede lejlighedsviser, tit kvikke i tonen og altid fyldte af aktuelle hentydninger til smaa og store begivenheder i kollegielivet. Af hans vise i anledning af vækkerselskabets genoplivelse *Væk — væk — vækker-vers* og *vægterkvæk*³ skal her citeres slutningsstrofen:

Ja søg vor vakthed, hver sovefræk!
 En skål for væknings-stortankens vækker,
 hver opsprings-djærv og hver knapnings-kæk,
 og hvo uvækkelig grisen spækker.
 Skål for vor formand, hvis ordvægt egger,
 og skål for Anders,⁴ vor vækker-vækker,
 vort vækker-ur!

Ogsaa N. Pedersen, hvis kantate ved udgivelsen af *Borkens Lyre* tidligere er nævnt, har skrevet flere viser, hvoraf mange er ganske vellykkede. Følgende strofe stammer fra et hyldestdigt til kollegiet *Collegium Medicum* fra 1879:⁵

Og her en broderflok vi fandt,
 hvor efter dagens møje
 ved ordets leg den tyngsel svandt,
 som kunde sindet bøje:
 vi pejle tankers blinde skær
 ved blus af lunets gnister,
 vi sammen le ad tåbefærd
 hos høj og lav filister.

¹ Ann. 1874.

² *Borkens Lyre* s. 112 ff.

³ *Borkens Lyre* s. 110.

⁴ Kollegiets karl.

⁵ *Borkens Lyre* s. 115.

ALUMNERNE 1886

Tegning af Hans Olrik i læsestueprotokollen.

Det var mere det hyggelige samliv end mange fester, der prægede collegiet. Det var en meget stille periode, og til tider kunde enkelte mere selskabelige alumner føle sig lidt trykkede af den efter deres mening altfor adstadige aand, der herskede paa Borchten. Saaledes begyndte maj 1875 den daværende inspektør Sveistrup et arbejde for at »befordre samlivet mellem alumnerne«,¹ og februar 1881 finder vi i læsestueprotokollen følgende indlæg af cand. theol. A. Oht:²

Skulde der ikke være Stemning for at slå Katten af Tønden eller lignende Løjer på Mandag? Der har i de År, jeg har været her inde (og endnu længere?) ikke været gjort noget for at højtideligholde Fastelavsmandag, og jeg synes derfor snart, at det var på Tiden at modbevise den Mening, man har om os på de andre Collegier, at vi ere nogle store Tørvetrillere, der aldrig have nogensomhelst Morskab for, men ere nærved at »stivne af Pedanteri og Kjedsom-

¹ Ann. 1875. ² Al. 9/10 1878—9/10 83.

melighed« (så siges der). Inspektør synes ikke at være uvillig til at gå ind på Forslaget, især hvis den almindelige Stemning skulde være derfor. Man tegne sig.

Af festerne kan der være grund til at omtale højtideligholdelsen af Holbergs 200 aars fødselsdag 2. december 1884. Festen afholdtes som et gaasegilde paa salen, der var smykket med en række tegninger af cand. theol. *J. U. Plesner*.¹ Dagen efter var kollegiet illumineret, og gadedøren var aabnet, saa man kunde se ind i vestibulen, hvor Holbergs buste var opstillet omgivet af lys.² Et indtryk af festerne giver Gabriel Koch i et brev, han 12. februar 1884 skrev til sin fader:³

Iaftes havde 14 Candidater og Studenter en meget vellykket Afskedsfest for Wegener,⁴ der skal være Capellan i Humble. Det er noget af det stemningsrigeste, jeg har været med til. Efter Middagsbordet gik Aftenen som et Lyn med begejstrede Taler, Alvor og Gammen, Tysk og Dansk, og derimellem Solo- og Kwartetsang; navnlig gjorde det Lykke, da Kwartetten højtidelig begyndte paa: »Gubben han er gammel«.

Festerne var meget intime. Det var kun alumnerne og en meget sjælden gang eforen, der deltog i dem. Dette var en gammel tradition, og da nogle danselystne alumner 1877 søgte at faa gennemført en fest med damer, viste dette sig at være umuligt, da de ikke opnaaede den fornødne majoritet ved afstemningen. End ikke ved privat initiativ lykkedes det at faa ballet afholdt. Tilslutningen var for ringe.⁵ Paa dette punkt har Borchs kollegium iøvrigt vist sig at være overordentlig konservativt, selv om der har været perioder, hvor saa godt som alle alumner var forlovede. Det er vist nok det eneste af Københavns kollegier, der i den henseende bortset fra kortere perioder har formaaet at holde stand som et lille Jomsborg.

Den her omhandlede periode afsluttedes med kollegiets 200 aars jubilæum 1889. Da selve jubilæumsdagen, 29. juli, faldt

¹ Al. 9/6 1884—14/5 86 og 4/0 89—6/7 92. ² Ann. 1884. ³ Citeret efter H. G. A. Jørgensen: Ribebispen Gabriel Koch, Kbh. 1930, s. 65.

⁴ Al. 15/11 1876—7/6 79 og 9/2 81—1/11 83. ⁵ Ann. 1877.

i sommerferien, blev den egentlige fest henlagt til 19. september. I dagens anledning var kollegiets sal og gange dekorerede med planter fra Botanisk Have og flag fra marinen, og ogsaa Paludan-Müllers mindesten var blevet smykket med blomster og flag. Festen indlededes kl. 12 med en højtidelighed paa salen, hvor en stor skare honoratiores og tidligere alumner indfandt sig. Den første taler var cand. theol. *Hans Olrik*,¹ der gav en oversigt over kollegiets historie, idet han især dvælede ved de alumner, der havde ydet en indsats i dansk kultur. Dernæst talte eforen professor Goos, som bragte kollegiet universitetets lykønskning og udtrykte ønsket om, at kollegiet fremdeles maatte vise sig sin smukke fortid værdigt. Til slut takkede inspektør stud. mag. *Hans Hansen* de tilstedeværende, hvorefter de fremmødte deputationer overbragte deres lykønsknin-ger.² Om eftermiddagen kl. 5 indtoges en festmiddag paa Skydebanen. Inspektør, der præsiderede ved bordet, udbragte den første skaal for kongen, idet han ytrede, at »ligesom Flaget var Symbol paa Nationens Fortid og vakte Mindernes Begeistring, saaledes var Kongen den levende Repræsentant for Nationens bedste Følelser og for det Maal, hvorefter Folket stræbte«. Der holdtes endnu en række taler. Bl. a. talte professor Goos for Ole Borchs minde og inspektør for de gamle alumner, der hyl- dedes i en sang med slutningslinierne:

Medens høit vi jubilere,
 Ville vi in corpore
 Dem høitidelig creere
 Nu til Overborchere.

Efter endnu en række sange kørte selskabet kl. 10 tilbage til det festligt illuminerede kollegium, hvor et animeret punschesold tog sin begyndelse paa salen. Særlig lykke gjorde her et lille hefte med sange, der blev omdelt til deltagerne, et »Festskrift, udgivet uden Understøttelse fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet«. Stor munterhed vakte afsyngelsen af dedikationen:

¹ Al. 14/1 1886—27/5 87. ² Univers. Aarb. 1888—89 s. 728 ff.

Dr. juris og Professor,
 Borchs Collegiums Ephor,
 Extraordinair Assessor
 Ved Retfærdighedens Bord,
 Mand af Hæder, Magt og Roes,
 August Hermann Carl Goos,
 Kongevalgt i Thinget vorden,
 Overfængselsinspecteur,
 Samt af Dannebrogens Orden
 Ridder, -mand og Commandeur.¹

Vittighedsbladet *Ravnen*, der ikke forsømte nogen lejlighed til at spidse sin pen mod provisoriets tilhængere, skrev en politisk parodi paa denne dedikation under et helsidesbillede, der viser Goos flankeret af Nellemann og Scavenius ved punchesoldet.²

I det festskrift, der blev udgivet i anledning af jubilæet, indtager Hans Ollriks fremstilling af kollegiets historie 1689—1728 hæderspladsen. Iøvrigt indeholder skriftet følgende af-handlinger: L. Glahn: Soningen i den gammeltestamentlige Offerkultur, Chr. Blinkenberg: Sokrates's Anklager i Xenofons »Erindringer om Sokrates«, C. Raunkiær: Vesterhavets Øst- og Sydkysts Vegetation, og Emil Koefoed: Om »Chloroformprocessen«. Forfatterne, der alle var daværende eller forhen-værende alumner, havde leveret deres bidrag uden honorar, og de 1600 kr., trykning og papir kostede, blev afholdt af kommunitetets ekstraordinære udgifters konto.³

Tiden, der fulgte efter jubilæet, bragte ingen større begivenheder for kollegiet før den store ombygning 1912. Livet indenfor murene gik sin vante gang, og bortset fra en periode i 90'erne, der prægedes af voldsomme uoverensstemmelser mellem enkelte alumner — en af dem saa sig endog af den grund nødsaget til at forlade kollegiet — udfoldedes der et hyggeligt og kammeratligt samvær. Betegnende for denne snes aar er de enkelte alumners følelse af samhørighed med kollegiet. Selv efter at deres alumnetid var udløbet, blev mange af dem ved

¹ *Berlingske Tidende* 19. og 20. sept. 1889, *Dagbladet* 28. juli 1889 og *Illustreret Tidende* 22. sept. 1889. ² Nr. 39, 29. sept. 1889.

³ *Univers. Aarb.* 1888—89 s. 761.

med at betragte læsestuen som et naturligt tilflugtssted i ledige stunder, og der fejredes ikke mange fester, uden at der var »parasitter« — gamle alumner — blandt deltagerne.

Selv om der som sagt ikke er større begivenheder at omtale, kan der dog være grund til at dvæle ved enkelte træk i disse aars kollegieliv. Det vil saaledes være naturligt at omtale de sammenslutninger og fælles interesser, der bidrog til at skabe et hyggeligt og fornøjeligt samliv. Først skal nævnes gymnastikken, der i 90'ernes begyndelse holdt sit indtog paa kollegiet og vandt mange passionerede dyrkere. I december maaned 1890 slog den forhenværende alumne cand. theol. *V. Balslev*¹ i læsestueprotokollen til lyd for, at alumnerne burde samles til gymnastiske øvelser paa kollegiets sal. Tanken vakte bifald, og da det lykkedes at faa universitetet til af legaternes overskudsfond at bevilge 52,75 kr. til gymnastikredskaber,² tog øvelserne 1891 deres begyndelse under Balslevs ledelse. Foretagendet blev en enorm succes, og 9. april fejrede man gymnastikken ved en fest, ved hvilken Balslev holdt en tale, hvori han udtrykte haabet om, »at det engang måtte blive til Borchs kollegiums ros at det var første mand til at indvi en ny æra — når de øvrige kollegier engang får fulgt vort eksempel«. Selv om naturligvis ikke alle formaaede at holde den hellige ild brændende, var der dog en lille trofast skare, der stadig samledes paa salen om morgenen og jog morgensøvnigheden paa flugt ved den svenske gymnastik. At man ikke sparede paa kræfterne, viser følgende brudstykke af et protokolindlæg, skrevet af en af gymnastikkens modstandere:³

— — ! — ? —

Længe leve Deres Kongelige Højheder, Hurrah!! raabte jeg og vaagnede.

— — Hule, dumpe, dybe Drøn duvede dundrende, rullende, buldrende hen under Loftet, væltede ned langs Væggene og samlede Støvet paa Gulvet til store straalende Klangfigurer, ikke uligt et Smyrnatæppe. Hele Naturen var bleven levende: Ruderne klirrede, og Lampekuplerne dirrede, Skabene slog og viftede med de aabent-

¹ Al. 7/3 1883—19/8 86. ² Regnsk. 1891; Univers. Aarb. 1890—91 s. 577. ³ Dat. 22. apr. 1893.

staaende Døre under Hvæsen og Hvinen og Knirken og Raslen af Nøgleknipperne.

— — —
 Hvad kunde det være? Min første Indskydelse var som antydet, at Kronprinsessen igen havde faaet en lille, og jeg tøvede ikke med at vise min Loyalitet.

Denne første Gisning viste sig uholdbar; thi aldrig før i samme Tilfælde havde jeg hørt en saa kraftig Kanonade. Da endelig Gibsen begyndte at falde ned til mig i Sengen, kunde jeg jo nok mærke, at det var en af disse Skæbnens Tilskikkelser, som kommer ovenfra, hvorfor det ikke godt kunde være et Jordskælv. Men hvad da? Det kunde jo ikke være Torden, ejheller Theologer, der var kommen op at slaas — aa, Salen — det er jo sandt, der var i Gaar Tale om Gymnastik! — —

Omkring aarhundredskiftet fik gymnastikken en ny opblussen, og den siden 1895 hensovede vækkerforening genopstod som gymnastik- og vækkerforening, saaledes at medlemmerne forpligtedes til et kvarter efter vækningen at møde til gymnastik paa salen.¹ Omkring 1905 hører imidlertid vækkerprotokollerne op, og vækkerforeningen synes hermed at være gaaet ind til sin sidste hvile — formodentlig ledsaget af gymnastikken.

Der var imidlertid andet end gymnastikken, der kunde samle alumnerne. September 1892 udsendte kollegiet til en kreds af tidligere alumner en anmodning om bidrag til et flygel, da musikken dyrkedes ivrigt paa kollegiet, og man havde gjort mindre gode erfaringer med lejede klaverer.² Der indkom da ogsaa de fornødne 500 kr., takket være især eforen professor Wimmer, der gav 200 kr. Flygelet blev det samlende midtpunkt, om hvilket de musikelskende alumner flokkedes mangan en lang vinteraften for at nyde de klassiske toner til den dampende toddy. Ofte var det cand. theol. *J. P. Bang*³ — der blev ved at føle sig hjemme paa kollegiet mange aar efter, at han var flyttet ud — som fantaserede paa flygelet eller akkompagnerede kollegiets to gluntesangere stud. mag. *F. J. H. Olsen*⁴ og cand. mag. *J. Lange*.⁵

¹ Ann. 1900. ² Et eksemplar af skrivelsen findes i kollegiets arkiv.

³ Al. $\frac{7}{3}$ 1888— $\frac{14}{3}$ 90 og $\frac{28}{8}$ 91— $\frac{25}{2}$ 92. ⁴ Al. $\frac{7}{3}$ 1888— $\frac{11}{4}$ 93. ⁵ Al. $\frac{22}{10}$ 1890— $\frac{16}{8}$ 93.

Endnu en nyanskaffelse bragte alumnerne megen adspredelse, nemlig en salonbøsse, der 1902 kom i kollegiets eje. En udmærket skytte havde kollegiet dette aar i cand. mag. *Henrik Bertelsen*,¹ der med stor ihærdighed stræbte havens graaspurve efter livet. Han fik stiftet en skydeforening,² der dog snart kom til at føre en tilbagetrukken tilværelse. Den blev imidlertid genoprettet 1910,³ og skiveskydningen blev en yndet sport for flere alumner, der fyldte protokollen med pralende redegørelser for deres bedrifter.

Den af foreningerne, der fik den største betydning for samlivet, var dog den 19. januar 1909 stiftede *koteletforening*, hvis formaal var ca. 1 gang om maaneden at spise kotelet til aften.⁴ Dens medlemstal var for det meste stort, og dens komité virkede med stor nidkærhed for foreningens formaal. Efterhaanden udviklede den sig til en permanent komité, der tilrettelagde ikke blot foreningens, men ogsaa de fleste af kollegiets fester. Gennem talrige kundgørelser i læsestueprotokollen holdt den alumnerne underrettet om sin virksomhed. En prøve skal meddeles her:

Hvorfor glider Nymånens sølverne Segl så drømmende henover den mørke Vinterhimmel, hvorfor kurrer Hr. Høyers Duer så ømt og vemodigt, hvorfor lægger Hr. Berg de lærde, lærde Folianter til Side og vandrer uroligt, hvileløst op og ned ad sit Gulv, hvorfor læser Hr. Jensen i Aften kun 25 Alen Aviser, hvorfor glider Alumnerne så lydløst ud ad deres Døre og trykker hinandens Hænder varmt og længe og glider videre stille, så stille, ja, hvorfor er alt på Borchs Kollegium så stille i Aften, så forventningsfuldt stille?

Fordi — fordi der er Længsel i os, al den gennem Måneder op-hobede Længsel bryder og gærer og vil frem, og den samler sig om det lille og dog så indholdsrige, så forjættelsesrige Ord — Fest. Ja, i Morgen er Dagen, da I skal høste den velfortjente Løn for Eders Kamp — i Morgen skal vi samles under Feststemningens Tegn, den, der samler alt og alle i sin lune, varme og strålende Favn.

17. Dec. 1909.

Komiteen.⁵

¹ Al. 10/5 1899—15/12 1902. ² Ann. 1902. ³ Ann. 1910. ⁴ Ann. 1909.
⁵ Forfattet af cand. theol. et mag. H. Jørgensen, al. 14/10 1908—31/10 13.

KOMITEEN 1908

Paa rammens bagside læses flg. inskription:

Den store permanente altoverstraalende Festkomite stiftedes paa det Tidspunkt, da Urtaagen begyndte at rotere. Allerede da var Komiteen tilstede som et Energicentrum, der udstraalede Liv og Varme. De i Grundfjældet forefundne Rester af Kul og Kisel hidrører fra den første materialiserede Komite. I denne var Ole Borch tilstede i sin Urform som Komitefader og Formand. Siden den Tid (har man kunnet godtgøre) har Ole Borch været identisk med de paa hinanden følgende Komiteformænd. Den nuværende Komites straalende Billede er ophængt paa Læsestuen for med sin Glans og Energiudstraaing at stive Alumnerne af i deres tunge Dagsgerning. Komiteen skal altid vaage over Kollegiet og Alumnerne.

VIGGO MADSEN

JENS MOUSTEN

KR. BREDSORFF

Fot. af Komitefotograf Boysen Jensen 1908.

Der festedes meget paa kollegiet, og en af de fester, som endnu, medens disse blade skrives, fejres aar efter aar af borchianerne, blev netop tradition i aarene efter aarhundredskiftet. Kort tid før sommerferien afholdes den store havefest, hvis vigtigste led er indtagelsen af en festmiddag i haven. I aaret 1907 blev det i lovene udtrykkeligt paalagt haveinspektør hvert aar at tilrettelægge havefesten.

Ogsaa studierne dyrkedes flittigt, og 1891 faldt der glans over kollegiet, da en af alumnerne dr. theol. *J. C. Jacobsen*¹ blev udnævnt til teologisk professor. Til hans pris skrev stud. mag. F. J. H. Olsen en morsom og aktuel pindarisk ode paa Græsk, forsynet med et lærd tysk noteapparat, hvoraf det bl. a. fremgaar, at den overleverede musik falder sammen med melodien til »Die alten Urgermanen«. Der fremsættes derpaa nogle betragtninger over, hvilke konsekvenser denne opdagelse faar for Pindarforskningen.

Endelig kan det nævnes, at kollegiet 1902 videreførte sine gamle skandinavistiske traditioner ved under det nordiske akademiske møde 1.—3. juni at modtage stud. philol. Skavlan fra Norge og fil. lic. Hesselmann fra Stockholm som sine gæster.²

Da Olaf Poulsen 1907 fejrede sit 40 aars jubilæum som skuespiller, sendte kollegiet ham en latinsk lykønskning, hvori det som Holbergs gamle collegium hyldede ham som den fremragende fortolker af den store komediedigers kunst.³ Lykønskninngen gav anledning til megen diskussion i protokollen, idet flere alumner betvivlede, at Olaf Poulsen kunde forstaa Latinen.

At visedigtingen blomstrede rigt i denne festglade periode, kan ikke undre. Den mest produktive poet i 90'erne var vel cand. mag. *A. Glahn*.⁴ Af hans sang ved gaasegildet 17. november 1894 citeres her nogle vers:

Da Klokken slog 12 paa Regensens Ur,
Da vaagned Hr. Borch i sin Kiste en Nat
Og fik den Idé at gaa sig en Tur,
At se, hvor det var i Kollegiet fat.

Der rumled en Vogn over Strædets Sten,
To sorte Sjæle fra Bukken nedfor;
Og gamle Ole var ikke sen,
Han gled saa lydløst i deres Spor.

¹ Al. 12/2 1890—11/11 91. ² Ann. 1902. ³ Ann. 1907. Collegium medicum, ubi Ludovicus Holbergius ab anno MDCCIX usque ad annum MDCCXIV habitavit, actori personarum Holbergensium illustrissimo quadraginta annos arti deditos optimis cum votis gratulatur.
⁴ Al. 10/5 1893—28/6 95.

Han sneg sig hen langs den lave Mur
 Og skraaede over til Herkules' Bed;
 Han ænsed slet ikke de Krokketbu'r,
 Skønt hanses Skinneben rasled derved.

Herakles, jeg svær ved de Æveler,
 Du plukked hist paa Hesperiens Strand,
 Du sig mig, hvem er de Dæveler,
 Som hist drage bort med den tunge Spand.

Ak, Herre, I fritte mig ikke saa!
 Det minder mig haardt om mit nedrigste Kald;
 De Ka'le i samme Ærind mon gaa
 Som jeg, da jeg rensede Augias' Stald.

Ogsaa koteletforeningen havde naturligvis sine digtere. Som prøve skal her citeres sidste vers af *Koteletvise* fra 1909, vistnok skrevet af cand. mag. *K. Chr. B. Bredsdorff*.¹ En meget stor del af alumnerne levede dengang af skoleundervisning, og protokollen vrimlede af indlæg, der sang den danske lærerstands pris. Men over de herlige brunstegte koteletter glemte man alle pædagogiske kampe og besværligheder og levede i det skønne nu:

Paa vor Borg vi lever femten Mand
 store Pædagouer.
 Du er Lærer, jeg er li'saadan,
 synes du, det Sjov er?
 Glad fra Borgerdyd til Fredriksberg
 hele Dagen drog vi,
 sled en farlig Bunke Saalelær,
 mange flade slog vi.
 Men i Aften er vi fri
 for lille Mikkels Griseri,
 Æblekage og Chablis,
 Skaal! det er »was anders«.

Til slut skal nævnes en vise af cand. theol. *Helge Haar*² til julegildet 1912, der priser Borchs kollegium som de lærde syslers hulde beskytter, »en lille Lærdoms-Rede«. De to sidste vers lyder saaledes:

¹ Al. 6/6 1907—6/10 10. ² Al. 31/30 1909—maj 12.

Ja, Borch »Parnassum har til Nord
 med sit Kollegium draget!«¹
 Se Jer kun om ved dette Bord —
 hvor vel han har det maaget!
 Se lærde Skæg! Se Granskerblik!
 Se Tænkerpander blanke!
 En Sky af Vidner foran gik,
 lad os da Ryggen ranke!

Og lad os gaa som Fædre frem
 ad Lærdoms trange Veje,
 saa ærer vi det gamle Hjem,
 som Borch os gav i Eje!
 Hans Navn i Aften hædre vi,
 en Krans om det vi vinde;
 løft Jeres Glas og stem saa i:
 Et Leve for hans Minde!

Julefesten 1912, ved hvilken Helge Haars sang blev sunget, havde et ganske særligt præg, fordi det var den første julefest, der fejredes efter den store ombygning. Dette aar havde rigsdagen bevilget det nødvendige beløb til den omfattende modernisering af bygningen, der allerede forlængst var planlagt.² For tredie gang i kollegiets historie maatte alumnerne forlade deres hjem, men denne gang blev de ikke fordrevet af hængende ildbrand eller fjendtlige granater, men af en skare haandværkere, der skulde skabe endnu bedre rammer om deres glade samliv i Ole Borchs gamle gaard.

Kollegielivet blev dog ikke helt afbrudt under ombygningen. Den daværende inspektør Helge Haar havde henvendt sig til etatsraad K. Teisen paa det gamle kgl. Frederiks Hospital i Bredgade, der nu stod ledigt, og ved Teisens imødekommenhed kunde 10 af alumnerne flytte ud paa det gamle hospital og slaa sig ned i »Mynsters Gang«.³ Efter at kollegiet var blevet rømmet 20. maj, fortsattes kollegielivet saa vidt muligt under de gamle former paa »Mynsters Gang« under ledelse af cand. mag. *Johs. Boye-Petersen*,⁴ der nu var valgt til inspektør. En fælles

¹ Vid. M. J. Eilert Schmidts arie ved kollegiets indvielse, *Borkens Lyre* s. 1. ² Se s. 46. ³ Skr. fra Teisen til insp. (udat.) i kollegiets arkiv. ⁴ Al. ³/₂ 1909—¹⁴/₆ 14.

Holt & Madsen fot.

LÆSESTUEN 1942

læsestue blev indrettet, og protokollen fyldtes nu som før med dybsindige eller polemiske betragtninger. I »Grønnegaarden« kunde alumnerne indrette deres udendørs liv, og her var kollegiets havemøbler blevet anbragt tillige med en hængekøje, som Helge Haar havde anskaffet. Ved etatsraad Teisens elskværdighed blev de 5 maaneder paa Frederiks Hospital en behagelig tid for de 10 alumner, og ved tilbageflytningen besluttede de at mindes opholdet der ved at skænke kollegiet Salmonsens Leksikon.¹

Tilbageflytningen til det ombyggede kollegium fandt sted 8. oktober. En ny epoke kunde begynde i kollegiets historie. Stor glæde herskede blandt de hjemvendte alumner over de nye meget forbedrede forhold, men især over, at de atter kunde tage deres gamle hjem i besiddelse. Denne glæde gav den omtalte julefest dette aar sit særlige præg og fik et smukt udtryk i en vise af den til festen indbudte forhenværende alumne cand. theol. *Poul Helms*² med slutningsverset:

¹ Ann. 1912. ² Al. 14/10 1908—18/8 09.

Nu Druen i Glasset funkler,
 Højt toner vort jublende Kor,
 Slet intet vor Glæde fordunkler,
 Paa Borken paany vi jo bor.

Et ihærdigt arbejde blev nu gjort for at faa de nye forhold udnyttet paa den bedst tænkelige maade. Det, som satte sig varigst spor, var bestræbelserne for at skabe et godt alumnebibliotek, der skulde bestaa af en saa fyldig samling som mulig af værker af og om borchianere. Takket være den store interesse, tanken mødte hos forhenværende alumner, der sendte baade pengegaver og eksemplarer af deres værker, blev der virkelig lagt en god grund til biblioteket, og kronen blev sat paa værket 1916, da den initiativrige inspektør cand. theol. *Jens Nørregaard*¹ fik indrettet de nuværende biblioteks-værelser.²

I kollegiets administration fandt der iøvrigt i de nærmeste aar efter ombygningen store forandringer sted, der i høj grad bidrog til at skabe endnu mere ideelle forhold for indvaanerne i »Hr. Oles Urtegaard«. Af de alumner, der siden har boet paa Borchs, har mange allerede kastet glans over deres gamle kollegiums navn.

¹ Al. 1/2 1914—3/4 19. ² Ann. 1916.

Borchs kollegium.

BORCHS KOLLEGIUMS EFORER OG ALUMNER 1916—1942

Fortsættelse af fortegnelsen i festskriftet ved 225 aars jubilæet.

EFORER

16. <i>Frants Buhl</i> , dr. theol. et phil., professor	1914—1922
17. <i>Einar Christian Saxtorph Biilmann</i> , dr. phil., professor	1922—1937
18. <i>Jens Skouboe Nørregaard</i> , dr. theol., professor	1937

ALUMNER

Fortegnelsen er udarbejdet efter kollegiets protokol. Tallene angiver alumnernes nummer i alumnerækken fra kollegiets første tid. Romertallene angiver paa samme maade inspektoreernes nummer. Ogsaa de alumner, der er optaget i festskriftet ved 225 aars jubilæet, men som ikke var fraflyttede, da festskriftets alumnefortegnelse blev udarbejdet, er taget med i nærværende fortegnelse. I parentes er angivet de akademiske grader, alumnerne har erhvervet i deres alumnetid.

971. P. F. V. Sloman, stud. mag. (hist., cand.)....	$\left\{ \begin{array}{l} \frac{26}{10} \text{ 1910—sept. 12} \\ \text{sept. 1914—okt. 17} \end{array} \right.$
978. P. J. Bækbo, rip. stud. theol.	$\frac{6}{12}$ 1911— $\frac{9}{1}$ 17
985. R. P. Madsen, cand. theol.	$\left\{ \begin{array}{l} \frac{15}{10} \text{ 1913—}\frac{1}{12} \text{ 13} \\ \frac{1}{10} \text{ 1915—aug. 17} \end{array} \right.$
989. J. S. Nørregaard, cand. theol.	$\frac{1}{2}$ 1914— $\frac{3}{4}$ 19
CLXXXIX
990. S. Chr. Hallar, cand. mag. (bot.)	$\frac{1}{3}$ 1914— $\frac{27}{3}$ 18
991. A. F. Andersen, stud. mag. (math., cand.) ...	$\frac{15}{6}$ 1914— $\frac{28}{10}$ 19
994. E. J. Poulsen, cand. theol.	$\frac{1}{12}$ 1914— $\frac{26}{4}$ 18
CXC
995. S. M. Hauge, cand. theol.	$\frac{1}{3}$ 1915— $\frac{30}{3}$ 17
996. Chr. M. Neergaard, stud. mag. (fil., cand.)...	$\frac{1}{3}$ 1915— $\frac{31}{8}$ 19
CXCI
999. K. Harder, stud. theol. (cand.)	$\frac{1}{5}$ 1915— $\frac{14}{8}$ 20

1000.	P. Otzen, stud. theol. (cand.).....	$\frac{1}{10}$	1915— $\frac{4}{10}$	20
1002.	H. B. Jespersen, stud. polyt. (kem., cand.)..	$\frac{1}{3}$	1916— $\frac{26}{3}$	17
1003.	N. P. Chr. Nielsen, cand. theol. (cand. mag.)	$\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{5} \\ \frac{1}{9} \end{array} \right.$	1916— $\frac{1}{9}$	18
			1923— $\frac{1}{2}$	24
1004.	L. E. Stubbe Teglbjerg, cand. theol.	$\frac{1}{10}$	1916— $\frac{28}{11}$	16
1005.	N. O. Nielsen, rip. stud. theol. (cand.)	$\frac{1}{10}$	1916—apr.	18
1006.	N. H. Søe, stud. theol. (cand.)	$\frac{1}{11}$	1916— $\frac{1}{11}$	21 CXCXV
1007.	H. Rosting, stud. theol. (cand.).....	$\frac{1}{1}$	1917— $\frac{26}{4}$	18
1008.	Kr. Krarup, rip. stud. theol. (cand.)	$\frac{1}{1}$	1917— $\frac{24}{2}$	21
1009.	Skat Rørdam Clausen, cand. theol.	$\frac{1}{4}$	1917— $\frac{11}{4}$	18
1010.	J. Th. Høier Jensen Anker, cand. mag. (bot.)	$\frac{1}{5}$	1917— $\frac{30}{8}$	20
1011.	Sv. Bruun, cand. mag. (fil.).....	$\frac{1}{9}$	1917—juli	20 CXCI, CXCV
1012.	H. M. Frisch, cand. mag. (fil.).....	$\frac{1}{11}$	1917— $\frac{1}{2}$	18
1013.	C. F. Wiese, stud. mag.	$\frac{1}{3}$	1918— $\frac{1}{9}$	23 CXCXVII
1014.	M. A. Degerbøl, stud. mag. (bot., cand.)....	$\frac{1}{4}$	1918— $\frac{1}{5}$	25 CIC
1015.	H. O. L. Holst, stud. theol. (cand.).....	$\frac{1}{5}$	1918— $\frac{1}{6}$	21 CXCXIII
1016.	K. H. Ingholt, stud. theol. (cand.).....	$\frac{1}{5}$	1918— $\frac{2}{2}$	22
1017.	Johs. Blauenfeldt, stud. theol. (cand.).....	$\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{5} \\ \frac{1}{11} \end{array} \right.$	1918— $\frac{1}{2}$	22
			1922— $\frac{1}{2}$	24
1018.	J. Bennedsen, rip. stud. theol. (cand.)	$\frac{1}{9}$	1918— $\frac{1}{9}$	23
1019.	N. J. N. Kjærsgaard, cand. theol. (cand. jur.)	$\frac{1}{9}$	1918— $\frac{1}{4}$	22
1020.	P. O. Bostrup, cand. theol.....	$\frac{1}{4}$	1919— $\frac{1}{5}$	24
1021.	G. Boldsen, mag. sc. (math.)	$\frac{1}{10}$	1919— $\frac{1}{11}$	21
1022.	A. N. B. Fich, cand. mag. (fil.)	$\frac{1}{11}$	1919—marts	20
1023.	J. G. S. Christensen, cand. mag. (hist.)	$\frac{1}{4}$	1920— $\frac{1}{9}$	21
1024.	H. Lund, stud. mag. (kem., cand.).....	$\frac{1}{7}$	1920— $\frac{1}{10}$	23 CXCXVI, CXCXVIII
1025.	M. H. Neiiendam, cand. theol. (dr. theol.)..	$\frac{1}{10}$	1920— $\frac{1}{10}$	23
1026.	A. Bentzen, cand. theol.	$\frac{1}{10}$	1920— $\frac{9}{4}$	21
1027.	S. R. Norrild, stud. mag. (fil., cand.)	$\frac{1}{10}$	1920— $\frac{1}{10}$	25
1028.	N. H. Christensen, rip. stud. theol. (cand.) .	$\frac{1}{3}$	1921— $\frac{30}{5}$	25
1029.	C. A. Christensen, cand. theol.....	$\frac{1}{5}$	1921— $\frac{30}{5}$	23
1030.	K. A. Larsen, cand. theol.	$\frac{1}{6}$	1921— $\frac{1}{9}$	22
1031.	J. P. P. Bukdahl, stud. mag. (hist.)	$\frac{1}{10}$	1921— $\frac{1}{10}$	25
1032.	J. P. Møller, stud. mag. (math., cand.).....	$\frac{1}{12}$	1921— $\frac{1}{10}$	23
1033.	B. S. Kornerup, cand. theol.	$\frac{1}{12}$	1921— $\frac{1}{7}$	22
1034.	P. de Hemmer Gudme, cand. theol.	$\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{3} \\ \frac{1}{9} \end{array} \right.$	1922— $\frac{1}{11}$	23
			1924— $\frac{1}{10}$	25
1035.	S. J. Petersen, cand. theol.	$\frac{1}{3}$	1922—sept.	26
1036.	S. O. E. Jacobsen, stud. theol. (cand.)	$\frac{11}{5}$	1922— $\frac{1}{7}$	23

1037.	J. F. Holdt, stud. theol. (cand.).....	1/9 1922—1/5 25 CC
1038.	C. L. Henriksen, cand. mag. (hist.).....	1/9 1923—4/7 28 CCI
1039.	O. J. Larsen, rip. stud. theol. (cand.).....	1/9 1923—23/4 28
1040.	S. E. Veibel, cand. polyt. (kem.).....	1/10 1923—1/1 25
1041.	H. O. C. Bang, cand. theol.....	1/10 1923—1/10 28
1042.	V. J. Andersen, mag. sc. (math.).....	1/10 1923—1 10 28
1043.	H. Fuglsang-Damgaard, cand. theol.	{ 1/10 1923—1/9 24 1/5 1925—1/11 25
1044.	K. S. Bang, stud. theol. (cand.).....	1/11 1923—1/11 25
1045.	J. Kj. Jensen, stud. theol. (cand.).....	1/2 1924—1/2 29 CCII
1046.	J. P. K. Bang Jensen, stud. theol.	1/2 1924—13/10 27
1047.	H. M. Mølholm Hansen, stud. mag. (bot., mag. sc.)	1/5 1924—1/11 27
1048.	P. Kyst, stud. theol. (cand.).....	1/5 1924—27/6 27
1049.	K. Kobberø, stud. mag. (kem., cand.).....	1/1 1925—1/4 28
1050.	S. A. F. Abrahams, cand. theol.....	1/9 1925—1/6 28
1051.	K. Gyring, mag. art. (fil.).....	1/10 1925—1/8 28
1052.	C. O. Bøggild Andersen, mag. art. (hist.)...	1/10 1925—1/4 28
1053.	H. Ebbesen, rip. stud. theol. (cand.).....	1/10 1925—4/7 29 CCIII
1054.	K. Olesen Larsen, stud. theol. (cand.).....	1/11 1925—1/11 27
1055.	C. I. Ræbild, cand. theol.	{ 1/6 1926—1/11 27 1/6 1928—9/8 30 CCIV
1056.	J. P. Grøngaard, cand. theol.....	1/9 1927—sept. 29
1057.	K. E. B. Skydsgaard, stud. theol.....	1/11 1927—25/6 28
1058.	J. Iversen, stud. mag. (bot., mag. sc.).....	1/11 1927—1/11 32
1059.	L. Bentzen, stud. theol.	1/11 1927—1/11 32
1060.	H. P. Marcussen, stud. theol. (cand.).....	1/11 1927—1/11 32
1061.	E. Borup Jensen, mag. art. (fil.).....	1/4 1928—25/4 31
1062.	J. M. Th. Jørgensen, cand. polyt. (kem.)...	1/4 1928—9/11 29
1063.	A. Hansen, rip. stud. theol. (cand.).....	1/6 1928—1/9 30
1064.	K. Grønbech, cand. mag. (fil.).....	1/9 1928—17/10 31
1065.	H. Bruun, cand. mag. (hist.).....	1/9 1928—1/9 33 CCVII
1066.	G. I. Weltzer, cand. theol.....	1/10 1928—21/10 29
1067.	J. Tørsleff, cand. theol.	1/10 1928—8/5 29
1068.	C. Møller, stud. mag. (math., mag. sc.).....	1/10 1928—20/6 31
1069.	C. M. Petersen, stud. theol. (cand.).....	1/11 1928—dec. 29
1070.	A. Nyholm, cand. theol. (cand. mag.).....	1/2 1929—1/8 33 CCV
1071.	V. Schou Pedersen, cand. theol.....	{ 1/6 1929—22/10 30 1/6 1933—1/1 34

1072.	H. C. K. Hald, rip. stud. theol. (cand.)	1/10 1929—1/5 33
1073.	K. A. Andersen, cand. theol.	1/11 1929—1/11 31
1074.	S. E. Krause-Jensen, cand. theol. (cand. mag.)	1/11 1929—1/11 32
1075.	T. Bjerge, cand. polyt. (kem., mag. sc.)	1/12 1929—22/5 31 CCVI
1076.	P. V. H. Johansen, stud. theol. (cand.)	1/1 1930—1/10 32
1077.	V. Berg, cand. theol.	1/10 1930—1/10 31
1078.	K. Eskildsen, rip. cand. theol.	1/10 1930—1/10 32
1079.	A. P. M. Maarbjerg, stud. theol. (cand.)	1/11 1930—1/6 33
1080.	S. Jespersen, stud. mag. (fil., mag. art.)	1/5 1931—1/5 36
1081.	V. Hartelius, cand. mag. (kem.)	1/6 1931—1/5 33 CCVIII
1082.	K. Steenberg Sørensen, cand. mag. (math.)	1/9 1931—15/9 36
1083.	Johs. Munck, cand. theol. (dr. theol.)	1/9 1931—1/5 34
1084.	E. Hammershaimb, cand. theol. (mag. art.)	1/11 1931—1/11 36 CCIX
1085.	E. A. Harsberg, stud. mag. (fil., cand.)	1/11 1931—1/5 37
1086.	P. C. Seidelin, cand. theol.	{ 1/10 1932—1/11 34 1/9 1936—1/6 37 CCX
1087.	C. Bollerup Christensen, cand. theol. (cand. mag.)	1/11 1932—1/5 36
1088.	H. E. Steemann Nielsen, mag. sc. (bot., dr. phil.)	1/10 1932—1/9 35
1089.	P. E. Dueholm, cand. theol.	1/11 1932—1/9 34
1090.	V. Bavnbæk-Madsen, cand. theol.	1/11 1932—1/11 33
1091.	N. P. Sørensen, rip. stud. theol. (cand.)	1/11 1932—nov. 36
1092.	R. W. Asmussen, mag. sc. (kem.)	1/5 1933—1/2 37 CCXI
1093.	K. Sommer, rip. stud. theol. (cand.)	1/5 1933—1/2 38
1094.	A. E. Christensen, cand. mag. (hist.)	1/9 1933—28/2 35
1095.	P. V. Hansen, cand. theol.	1/10 1933—1/11 34
1096.	C. E. Skjerbek, cand. theol.	1/11 1933—1/5 36
1097.	E. C. L. Mejdahl, stud. theol. (cand.)	1/2 1934—1/2 38
1098.	A. K. Dinesen, stud. theol. (cand.)	1/5 1934—maj 36
1099.	C. C. Fromholt Hansen, cand. theol.	1/1 1935—juli 37
1100.	S. C. P. Gründer, stud. theol.	12/1 1935—aug. 37
1101.	K. H. E. Jensen, cand. mag. (fil.)	{ 1/3 1935—1/10 35 1/5 1937—1/10 39
1102.	J. P. C. N. Humlum, cand. mag. (bot.)	1/10 1935—1/5 38
1103.	J. Johnsen, cand. mag. (hist.)	1/11 1935—aug. 37
1104.	O. Widding, mag. art. (fil.)	1/6 1936—1/7 38
1105.	H. C. J. J. S. H. Siiger, cand. theol.	1/6 1936—1/6 41 CCXII
1106.	G. Johnsen, rip. stud. theol. (cand.)	1/6 1936—1/7 40

1107. R. S. Matthiesen, cand. mag. (math.) $\frac{1}{9}$ 1936— $\frac{1}{4}$ 39
CCXIII
1108. E. Jørgensen, cand. theol. et mag. $\frac{1}{11}$ 1936— $\frac{1}{11}$ 37
1109. M. J. Olesen, rip. stud. theol. (cand.) $\frac{1}{11}$ 1936— $\frac{1}{2}$ 39
1110. B. N. Bak, cand. mag. (kem.) $\frac{1}{2}$ 1937— $\frac{1}{11}$ 39
1111. W. K. Reiss, cand. theol. $\frac{1}{6}$ 1937— $\frac{1}{5}$ 38
1112. J. J. Horstmann, stud. theol. (cand.) $\frac{1}{7}$ 1937
1113. G. Mondrup, cand. mag. (fil.) $\frac{1}{10}$ 1937— $\frac{1}{11}$ 41
1114. J. Brix, cand. theol. $\frac{1}{10}$ 1937
1115. B. Barsøe, cand. theol. $\frac{23}{10}$ 1937— $\frac{1}{1}$ 39
1116. C. Forman, cand. polyt., stud. theol. $\frac{1}{2}$ 1938
CCXIV
1117. S. J. Granild, stud. theol. (cand.) $\frac{1}{2}$ 1938— $\frac{1}{7}$ 41
1118. J. C. Troelsen, mag. sc. (bot.) $\frac{1}{5}$ 1938— $\frac{1}{7}$ 39
1119. K. K. R. Gjesing=Pedersen, stud. theol. (cand.) $\frac{1}{5}$ 1938— $\frac{16}{2}$ 42
1120. L. C. R. Lisse, cand. mag., (fil.) $\frac{1}{7}$ 1938— $\frac{1}{9}$ 40
1121. V. Finnerup, rip. stud. theol. (cand.) $\frac{1}{2}$ 1939— $\frac{1}{1}$ 41
1122. H. Sørensen, cand. theol. $\frac{1}{3}$ 1939— $\frac{1}{3}$ 40
1123. N. Bülow Møller, cand. mag. (math.) $\frac{1}{4}$ 1939— $\frac{1}{2}$ 42
1124. P. E. Heegaard, mag. sc. (bot.) $\frac{1}{9}$ 1939
1125. C. E. Westergaard=Nielsen, mag. art. (fil.) .. $\frac{1}{10}$ 1939
CCXV
1126. E. Thestrup Pedersen, rip. cand. theol. $\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{10} 1939—\frac{1}{2} 40 \\ \frac{1}{9} 1940—\frac{1}{5} 41 \end{array} \right.$
1127. V. Hylling Christensen, cand. mag. (math.) . $\frac{1}{1}$ 1940— $\frac{1}{10}$ 40
1128. G. Ovesen, cand. theol. $\frac{21}{1}$ 1940— $\frac{1}{2}$ 41
1129. O. Bertelsen, cand. theol. $\frac{1}{3}$ 1940— $\frac{18}{7}$ 40
1130. F. Wisti, mag. art. (fil.) $\frac{1}{10}$ 1940
1131. E. Høirup Knudsen, cand. theol. $\frac{1}{10}$ 1940— $\frac{1}{12}$ 40
1132. N. O. Hofmann=Bang, cand. polyt. (kem.) . $\frac{1}{12}$ 1940
CCXVI
1133. H. Grell, cand. theol. $\frac{1}{1}$ 1941— $\frac{22}{9}$ 41
1134. N. K. Andersen, stud. theol. (cand.) $\frac{1}{4}$ 1941
1135. Th. Svendsen, rip. stud. theol. $\frac{1}{5}$ 1941
1136. F. Lykkegaard, cand. theol. $\frac{1}{7}$ 1941
1137. H. Thygesen Kristensen, rip. stud. polyt. ... $\frac{6}{9}$ 1941
1138. K. Ostermann, cand. theol. $\frac{1}{10}$ 1941
1139. R. Arendt, stud. theol. $\frac{1}{11}$ 1941
1140. B. Larsen, stud. mag. (fil., cand.) $\frac{29}{11}$ 1941
1141. R. L. E. Møller, stud. theol. $\frac{26}{2}$ 1942
1142. E. F. Hermann, cand. mag. (math.) $\frac{1}{4}$ 1942

NAVNEREGISTER

- Aagesen, *portner* 43, 147.
 Algreen Ussing 56.
 Allen, C. F. 122, 174.
 Andersen, J. O. 127.
 Ankjær, R. A. E. 143, 165, 167.
- Balle, N. S. 158.
 Balslev, V. 185.
 Bang, J. H. 121.
 Bang, J. P. 168, 186.
 Bang, *kvæstor* 54.
 Barfod, Fr. 114 f.
 Barfoed, E. C. N. 129, 167, 170.
 Bech, F. 74.
 Beck, A. F. 128.
 Becker, P. W. 122.
 Begstrup, E. G. 78 f.
 Beitzel, C. 42.
 Bendtsen, C. H. 84.
 Berggreen, A. P. 102.
 Bertelsen, H. 187.
 Bindesbøl, S. C. W. 113.
 Blinkenberg, Chr. 127, 168, 175, 184.
 Bloch, W. F. 79.
 Boesen, J. J. C. 76.
 Borch, Chr. 46.
 Borch, M. 46, 70.
 Borch, Ole 27, 29, 35, 39, 44, 47,
 71 ff., 102 f., 109, 123, 130, 145,
 164, 183.
 Borchsenius, O. 123, 129.
 Boye-Petersen, J. 188, 191.
 Brammer, G. P. 105, 107, 111, 115.
 Brandes, G. 164.
 Branth, J. S. D. 146.
- Bredsdorff, Kr. 188, 190.
 Brix, C. 79, 135.
 Brun, Kr. 149.
 Bruun, Chr. 74, 147.
 Bröchner, J. 87.
- Carstensen, G. 135.
 Christensen, H. 175 f.
 Christensen-Schmidt, C. P. 161.
 Christian VIII 121, 135.
 Christiansen, *portner* 43 f., 84, 99.
 Clausen, H. N. 110 ff., 118 f., 172.
- Drachmann, H. 169.
- Elberling, C. G. 81.
 Engelstoft, L. 102 f.
 Esmann 74.
- Faber, K. 69.
 Faber, P. 39 f., 93, 128 ff., 140 f.
 Fabricius, O. 121, 141.
 Feilberg, P. B. 146.
 Fejlberg, H. F. 124, 143.
 Fibiger, O. 137.
 Fjord, J. J. 175 f.
 Fog, C. J. H. 142.
 Frederik VI 120 f.
 Frederik VII 155, 159.
 Friedrichsen, *gartner* 37.
 Frydensberg, *kvæstor* 59.
- Gad, O. C. L. 74, 121.
 Gertz, M. Cl. 98.
 Glahn, A. V. 168, 189.

- Glahn, L. 168, 184.
 Goos, A. H. F. C. 32, 67 f., 95—97,
 171, 183 f.
 Gram, H. C. J. 69, 99.
 Greibe, A. C. 79.
 Grundtvig, N. F. S. 100 f., 110 ff.,
 114 f., 120, 122, 140, 174.

 Haar, H. 190 ff.
 Hage, J. D. 78, 80, 105 f., 110, 119.
 Hagen, J. F. 128 ff., 134, 136, 140 f.
 Hald, P. T. 81 f., 87, 90, 108, 115.
 Hammerich, Fr. 106.
 Hansen, A. S. 128.
 Hansen, G. 124.
 Hansen, H. 183.
 Hansen, J. C. J. 151 ff.
 Hansen, M. F. 143.
 Heiberg, G. 143, 164.
 Heise, Fr. 142.
 Helms, P. 192.
 Hemmingsen, *partner* 43.
 Hermannsen, C. 39.
 Hertz, J. M. 168.
 Hestbæk, M. S. 150.
 Hjort Lorentsen, P. 159.
 Hoffmeyer, J. J. E. 86, 93.
 Hohlenberg, O. 161.
 Holberg, L. 104, 174, 182, 189.
 Holmfeldt, Dirckinck 162.
 Holst, H. P. 154, 165 f.
 Hurtigkarl, F. T. 16 ff., 38, 49 ff.,
 58, 61, 75, 78, 89 f., 92, 96, 103 f.,
 108.
 Høffding, H. 98.
 Høgsbro, S. 128, 136, 139 ff., 147.

 Ibsen, A. B. 171.
 Ingerslev, P. 146.
 Ipsen, P. L. 170 f.

 Jacobi, C. H. E. 162, 166.
 Jacobsen, C. C. 175.
 Jacobsen, J. C. 189.
 Jensen, Hj. 168.

 Jensen, J. Th. 168.
 Jensen, L. J. 145.
 Jónsson, F. 168.

 Kalkar, O. T. 143.
 Kall, A. 52, 89.
 Kall, N. C. 17 f.
 Kierkegaard, P. C. 114.
 Kierkegaard, S. 100, 147.
 Kjeldahl, J. G. C. Th. 168.
 Kjær, L. O. 125, 143, 145.
 Koch, E. F. 145 f., 148, 158, 161 f.,
 164.
 Koch, G. 167, 170, 182.
 Koefoed, E. 184.
 Kragh, P. H. 128, 131.
 Krarup, Chr. 148, 163, 166.
 Krarup, F. C. 167, 172, 174.
 Krarup, H. A. 162.
 Krarup, N. B. 87, 103, 105.
 Købke, H. 114.

 Langberg, C. W. 74.
 Lange, F. O. 78.
 Lange, J. 74, 128.
 Lange, J. 186.
 Larsen, A. C. 169, 172, 177 ff.
 Laub, O. 112.
 Lautrup, J. H. 107.
 Lehmann, O. 118 f., 121 f.
 Levinsen, H. 78, 177, 180.
 Levinsen, Th. 170.
 Lind, H. Ø. 148, 167.
 Lind, P. E. 121 f., 128, 141.
 Listov, A. L. C. 72.
 Lorenzen, J. T. 174.
 Lyngby, C. J. 143.
 Lyngbe, *murermester* 18, 30 f.

 Madsen, P. 93, 148, 162, 167.
 Madsen, V. 188.
 Madvig, J. N. 74, 113, 172.
 Malling, P. 16 ff., 22, 30, 41, 44.
 Meier, H. H. A. 79.
 Meinert, A. 74.

- Metzgen, N. 36, 38 f.
 Meyer, A. 168, 170.
 Mikkelsen, Kr. 79, 168.
 Moltesen, L. J. 168.
 Monrad, C. H. 121.
 Monrad, D. G. 77, 113, 121 f., 174.
 Mortensen, *portner* 44.
 Mousten, J. 188.
 Müller, Chr. 136 f., 140, 147.
 Müller, L. C. 79, 112, 114.
 Mynster, J. P. 112, 115.
 Møller, H. 117, 119.
 Møller, J. 107, 118, 120 f.
 Møller, P. M. 107, 113, 115.
 Møller, R. 80.
- Nellemann, J. M. V. 66 f., 95, 169,
 171, 184.
 Nielsen, Fr. 77, 167, 169.
 Nielsen, P. C. 146.
 Nielsen, Rasm. 148.
 Nutzhorn, H. 74, 147, 150, 153,
 163 f., 166.
 Nyerup, R. 90, 111.
 Nørholm, O. 44.
 Nørregaard, J. 162.
 Nørregaard, J. S. 193.
- Ohrt, A. 181.
 Olrik, H. 183 f.
 Olsen, Chr. 43.
 Olsen, F. C. 71, 113.
 Olsen, F. J. H. 186, 189.
 Olsen, H. 42 f.
 Oppermann, J. H. F. 128.
- Paludan-Müller, C. 156 f.
 Paludan-Müller, Fr. 157 f., 162.
 Paludan-Müller, J. 38, 154, 156 ff.,
 165, 173, 183.
 Pedersen, N. C. A. 129 f., 174, 180.
 Petersen, A. P. 43.
 Petersen, J. C. 168.
 Petersen, N. M. 160.
- Petersen, P. 43, 94.
 Petit, N. E. C. 74.
 Plesner, J. U. 182.
 Ploug, C. 121 f.
 Poulsen, Olaf 189.
- Rahbek, K. L. 102 f.
 Rasmussen, F. S. C. 77, 85, 110.
 Raunkjær, C. 127, 168, 184.
 Rottbøll, J. L. 49.
 Ryberg-Hansen, P. O. 168.
 Rørdam, H. F. 143.
 Rørdam, Th. Skat 143.
- Scharling, C. E. 83, 89, 107 f., 109,
 111, 115.
 Schiern 76.
 Schlegel, C. 21.
 Schou, J. H. 50.
 Schou, Th. 141.
 Schousboe, V. 158, 161, 164 ff.
 Schröder, L. 147 ff., 161 ff.
 Sibbern, F. C. 27 ff., 33, 40, 43 ff.,
 52, 54 ff., 63, 66, 77, 79 f., 82 ff.,
 90—95, 96, 119 f., 142, 145, 149,
 159.
- Sick, J. P. K. 86.
 Silfverberg, C. C. V. 128, 131.
 Skau, L. 136, 159.
 Sodemann, A. F. 80.
 Steen, A. 128 f., 131, 134 f., 140.
 Steenberg, J. F. G. 135.
 Steenstrup, J. 121.
 Steenstrup, M. G. G. 137.
 Steffens, H. 113 f.
 Sthyr, H. V. S. 148.
 Sveistrup, P. 168, 170, 173, 180 f.
 Svenningsen, C. 84.
 Sørensen, S. 168.
- Teisen, K. 191 f.
 Thomsen, Th. G. 40, 93, 155.
 Thomsen, Vilh. 148.
 Thorlacius, B. 102.

- Thorsen, P. G. 76 f., 86.
Topsø, J. V. V. 147, 166.
Trier, E. 162.
Tuxen, C. E. H. 144.
- Ussing, A. 137.
Ussing, J. L. 128, 136, 141.
- Valløe, K. E. 143.
Vaupel, Chr. 77, 137.
Velschou, J. M. 71, 106 f., 113.
Visbye, C. H. 111 f.
Volf, R. 93, 148.
- Wagner, Ludv. 33, 148 ff., 154,
161 f., 164.
Wegener, C. F. J. 182.
Weilbach, Fr. 168, 172, 176.
Wiehe, F. W. 128, 131.
Wiene, C. F. 42.
Wimmer, Ludv. 69, 97—99, 148,
186.
Wiwel, H. G. 168.
Wroblewski, J. 142.
- Zeuthen, F. 79, 154, 157, 161, 165.
Zeuthen, F. L. B. 108, 112 ff.

